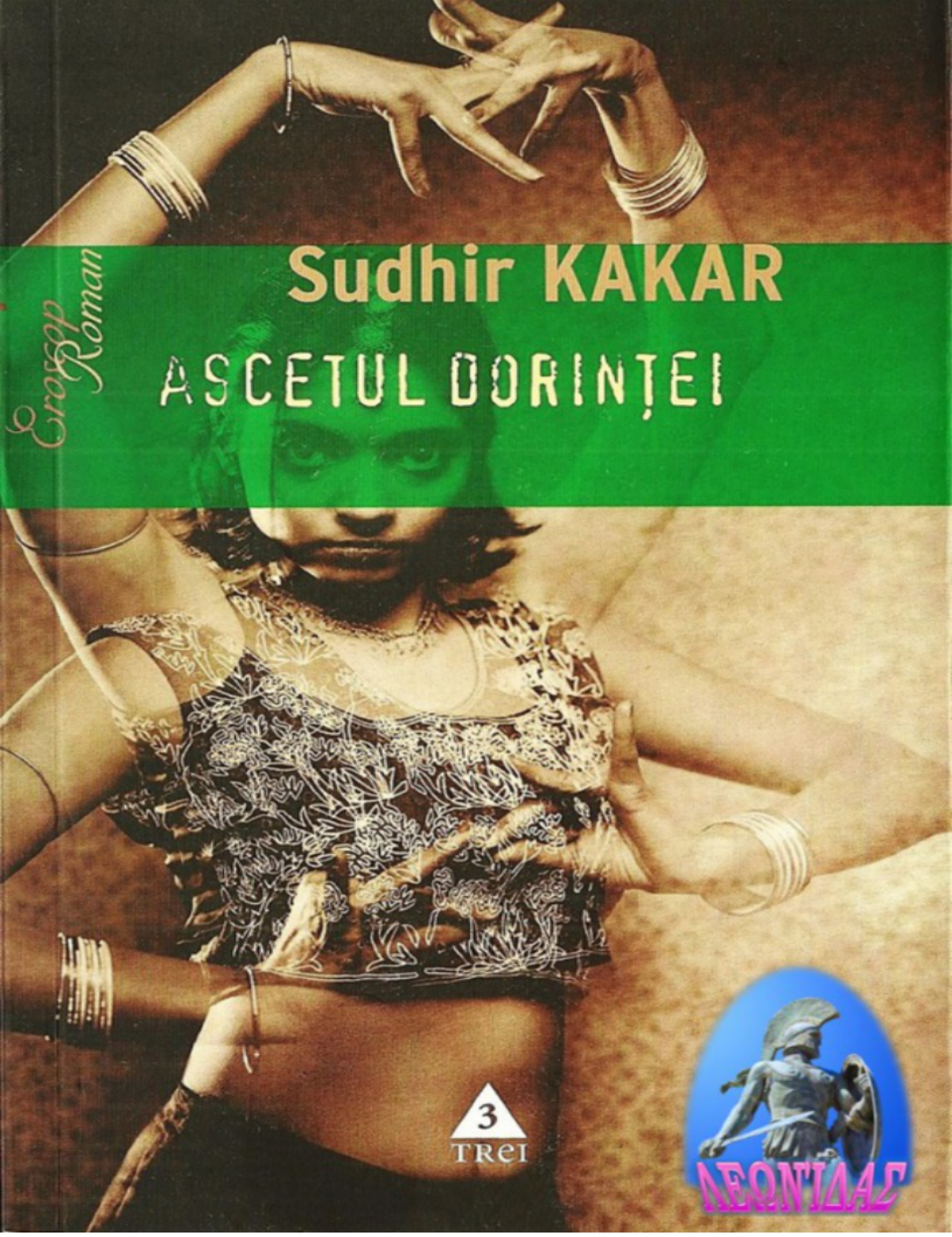
Eros&Psy Roman
Sudhir KAKAR
ASCETUL DORINȚEI
3
TREI

Eroscop

Colecţie coordonată de
Magdalena Mărculescu
&
Pascal Bruckner

Ediţie electronică îngrijită de

Sudhir
KAKAR

ASCETUL DORINȚEI

Un roman despre Kamasutra

Traducere din limba engleză de
GABRIELLA EFTIMIE

Trei

EDITORI
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu
DIRECTOR EDITORIAL
Magdalena Mărculescu
COPERTA
Faber Studio (Silvia Olteanu şi Dinu Dumbrăvician)
REDACTOR
Andreea Răsuceanu
DTP
Cristian Claudiu Coban
CORECTURĂ
Sînziana Doman

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
KAKAR, SUDHIR
Ascetul dorinţei: un roman despre Kama Sutra / Sudhir Kakar;
trad.: Gabriella Eftimie. — Bucureşti: Editura Trei, 2007
ISBN 978-973-707-143-9
I. Paşca, Roman (trad.)

821.133.1-32=135.1

Această ediţie a fost tradusă după Sudhir Kakar, THE ASCETIC OF DESIRE.
A NOVEL OF THE KAMA SUTRA, THE OVERLOOK PRESS, PETER MAYER PUBLISHERS INC., WOODSTOCK & NEW YORK, 2002

Copyright © 2000 by Sudhir Kakar
All rights reserved

© Gulliver, Getty Images, pentru foto copertă
© Editura Trei, 2007 — pentru prezenta ediţie în limba română
C.P. 27-0490, Bucureşti
Tel/Fax: +40 21 300 60 90
e-mail: office@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN: 978-973-707-143-9

CUPRINS

NOTA AUTORULUI
Capitolul 1
Capitolul 2
Capitolul 3
Capitolul 4
Capitolul 5
Capitolul 6
Capitolul 7
Capitolul 8
Capitolul 9
Capitolul 10
Capitolul 11
Capitolul 12
Capitolul 13
Capitolul 14
Capitolul 15
Capitolul 16
Capitolul 17
Capitolul 18
MULŢUMIRI

Soţiei mele, Katha, începutul unei alte poveşti

NOTA AUTORULUI

Tot ce ştim despre Vatsyayana, autorul *Kamasutrei*, este că a trăit undeva în nordul Indiei, între secolul I şi al VI-lea d.Hr., deşi majoritatea cercetătorilor tind să limiteze acest interval şi mai mult, până la secolul al IV-lea d.Hr. Aşadar, viaţa şi epoca în care a trăit coincid cu dinastia Gupta, denumită „Epoca de Aur” a istoriei indiene pentru realizările sale în materie de artă, literatură şi ştiinţă, cât şi pentru dezvoltarea generală a unei vieţi urbane culturale şi sexuale.

ASCETUL DORINŢEI

Capitolul 1

Ce folos să practici virtutea, când rezultatele ei sunt atât de imprevizibile?

Kamasutra 1.2.21

De câte ori trec pe lângă un grup de prostituate care se plimbă pe stradă sau pe malul râului, sunt copleşit de un sentiment confuz, care se transformă treptat în panică. Mă tem că nu voi putea să nu mă holbez la pielea lor lucioasă, la părul pieptănat în sus, împodobit cu flori de iasomie şi la corpul lor unduitor, şi nici să-mi controlez impulsul de a lua între palme un sân umflat de mândrie sau de a mângâia curbele unui şold. Îndepărtându-mă de ele, mă înroşesc de jenă. Dosul urechilor îmi arde, ceafa mă furnică şi mă fac mic, convins că în urma mea va răsări un clinchet de râsete grăitoare, care par să fi intuit ceva despre dorinţa mea ruşinoasă.

Urăsc tot ce fac ele cu corpul meu, fără ca eu să-mi dau consimţământul. Îmi displac erecţiile spontane pe care mi le provoacă. Simt că trebuie să-mi ascund dorinţa, învelindu-mi pe furiş vârful penisului în erecţie cu pliurile tunicii strânse la brâu. Durerea provocată de dorinţa neîmplinită mă copleşeşte. În acelaşi timp, sunt şi nervos, pentru că această parte a corpului meu, sursa unor senzaţii atât de plăcute, pare că le aparţine mai degrabă lor decât mie. Şi mă întreb — oare toţi tinerii de vârsta mea trec prin aceste senzaţii?

Prietenul meu, Chatursen, a încercat să mă ajute, convingându-mă să îl însoţesc la un bordel. M-a asigurat că o prostituată tânără şi atractivă, instruită în cele şaizeci şi patru de arte[1], precum şi în cea de a-i scăpa pe bărbaţii tineri şi virgini de inhibiţii, mă va lecui de spaima asta de femei. Rezultatul vizitei a fost dezamăgitor. În primul rând, mă intimidase opulenţa întregului aşezământ. Chatursen alesese pentru programul nostru din seara respectivă unul dintre cele mai renumite bordeluri. Avea să-l coste un dinar de aur, în ciuda tarifelor de vară, mai scăzute. Iazurile cu lotuşi şi fântânile încântătoare din grădină, coliviile de argint de pe verande, perdelele de mătase şi covoarele moi din camere erau în sine destul de intimidante pentru un învăţăcel brahman sărac, dar cele care mă făceau să tremur pe dinăuntru erau chiar femeile. Orbitor de frumoase printr-o combinaţie de natural şi artificial, cu trupul întrezărindu-li-se dincolo de pânzele văratice, transparente şi diafane, femeile îmi copleşiseră simţurile prin prezenţa lor delicată şi prin miresmele tulburătoare — parfumuri florale, amestecate cu mirosul ameţitor de transpiraţie de femeie. Nu prea am fost atent la negocierile lui Chatursen şi m-am adresat în şoaptă unei femei care s-a desprins de grup şi s-a apropiat de mine cu ochii în pământ. Zâmbindu-mi sfios, aceasta îmi oferi o ghirlandă de iasomie.

— Veniţi, îmi spuse, folosind pronumele de politeţe, fără ca tonul ei să trădeze altceva decât un respect studiat.

În drum spre camera ei mi-a pus întrebări politicoase despre cum mă simt şi nu părea deloc deranjată de răspunsurile mele monosilabice. Înainte de a intra, s-a dat la o parte, ca să trec eu înainte.

— Am să vă urmez mereu.

Chiar şi mai târziu, după ce mi-a adus un lighean cu apă parfumată în care urma să mă spele pe picioare, după ce ne-am schimbat în haine speciale, primite la bordel, de purtat în timp ce făceam dragoste, şi ne-am întins pe pat, ritualul ofrandei erotice, a nucii de betel[2], a fost executat cu o timiditate care m-a făcut să mă simt din ce în ce mai relaxat. Acum îmi dau seama, şi ştiam chiar şi-atunci, deşi refuzam să mi-o recunosc, că modestia ei era falsă, iar privirile languroase şi cuvintele tandre erau alese dintr-o colecţie de atitudini erotice, destinate a se potrivi unor diferite tipuri de amanţi — în cazul meu, tipului rezervat.

Şi strategia ei a avut succes. Mă simţeam în largul meu, suficient de relaxat pentru orice m-ar fi aşteptat în seara respectivă, când în sfârşit m-a rugat să suflu în lampă.

— Nu pot să mă dezbrac decât pe întuneric, spuse, luându-mi mâna între palmele ei şi ghidând-o blând spre panglicile care-i ţineau fusta legată şi îndemnându-mă apoi să-i desfac colierul şi brăţările. Când s-a întins pe pat, complet dezbrăcată, cu excepţia unui lănţişor subţire de gleznă, împodobit cu un şir de clopoţei argintii, cu trupul scăldat în lumina lunii care se revărsa prin dantela de metal a geamului, toate simţurile îmi erau aţâţate, înnebunite

de dorinţă. Abandonându-mă unui festin al atingerilor, devenit şi mai excitant datorită acompaniamentului unui amestec de suspine şi gemete, în clinchetele clopoţeilor lănţişorului de la gleznă, am mângâiat-o pe păr, am sărutat-o pe ochi, i-am atins umerii şi i-am sărutat din nou pleoapele şi mâinile, în timp ce buzele mele se plimbau în sus şi-n jos pe chipul ei, fără a se aventura dincolo de baza gâtului. Cu toate acestea, capitularea mea a rămas parţială. Cu toată agitaţia, am reuşit să-mi controlez partea inferioară a corpului, lipindu-mă strâns de saltea. Chiar şi când mă prefăceam că ignor sânii apăsaţi de pieptul meu, o parte din mine veghea vigilent ca nu cumva penisul meu în erecţie să-i atingă din greşeală mijlocul sau coapsa, trădând astfel masculinitatea stânjenitoare.

În clipa aceea femeia a decis să pună capăt sfielii mele. Mi-a luat mâna şi a aşezat-o pe un sân voluminos, dar ferm. La încercarea de a-mi ascunde erecţia se adăuga acum o altă dilemă: ce să fac cu sânul ei ademenitor. Dacă eşti nedumerit, suge — o soluţie pe care a salutat-o cu o plăcere vădită. Acum devenise nerăbdătoare în revendicări, nu se mai mulţumea să aştepte până când adunam destul curaj să fac următorul pas. C-o mână îmi strângea penisul, cu cealaltă îmi luă palma şi o plasă între picioarele ei. Spre cinstea mea, deşi foarte surprins de ce am găsit, nu m-am retras, aşa şocat cum eram de umezeala aceea caldă. O fi urinat din cauza emoţiei? Nu mi se părea, vâscozitatea lichidului întins pe o mare parte a interiorului coapselor era mai degrabă uleioasă decât apoasă. S-o fi masat cu ulei pe coapse atunci când s-a dus la baie? Pe furiş, ca să rezolv enigma, mi-am mirosit degetele. Pe moment, am crezut că e sânge, că am rănit-o cu nerăbdarea mea josnică, de mascul.

Săturându-se de ezitările mele, până la urmă femeia preluă controlul. Mă trase brutal deasupra ei şi îmi ghidă penisul înăuntru, unde, spre oroarea mea, acesta tremură imediat, sărind afară, de parcă ar fi fost evacuat cu forţa. Apoi se scurse încet pe părul ei pubian. Femeia tăcea, chiar dacă respira greu. Imaginea unei tigroaice ghemuite ca înainte de atac trecu rapid dindărătul ochilor mei închişi. Treptat, respiraţia îi reveni la normal, iar muşchii stomacului meu se detensionară şi ei. Acum era rândul talentului ei în cele şaizeci şi patru de arte să iasă la iveală.

— Sunteţi foarte forţos. Am vânătăi pe tot corpul, spuse cochet.

— Îmi cer scuze, am bâlbâit, fără să-mi fi revenit din şoc.

— Nu vă faceţi griji. Ceea ce oferă plăcere unei femei se întâmplă la început, înainte de asta. A face dragoste înseamnă mai mult decât să vâri un castravete cărnos într-o femeie.

Femeia — nu-mi vine s-o numesc „prostituata" şi mi-ar plăcea să-i spun pe numele pe care nu l-am reţinut în starea de nervozitate de la început — era infinit mai sensibilă la nuanţele dispoziţiei unui bărbat decât la dulcegăriile limbajului.

După ce-am făcut baie şi ne-am îmbrăcat, m-a invitat sus pe terasă, ca să stăm şi să privim luna, o activitate recomandată după actul sexual, mai ales în nopţile de vară cu lună plină. Aşezat pe o saltea subţire de bumbac şi lăsându-mă pe pernele umflate, rotunde dintr-un colţ al terasei, am servit mâncăruri fortifiante tradiţionale — supă rece de carne, friptură la grătar, suc din trestie de zahăr cu bucăţi de fructe de tamarin, lămâi decojite şi fără sâmburi, cu grămăjoare de zahăr — aduse de o servitoare. Din celelalte părţi ale terasei, se auzea murmurul discret al unor conversaţii, acolo unde două prostituate se întreţineau şi ele cu clienţii. După ce am terminat de mâncat şi am început să mestecăm nuca de betel, ea s-a apropiat de mine, lipindu-şi spatele de pieptul meu. Parfumul părului ei îmi gâdila nările în timp ce îmi arăta diferitele constelaţii de pe cer.

— Cea care se vede greu e Arundhati; în orice caz, cel care nu reuşeşte s-o vadă va muri în decurs de şase luni. Şi mai e şi Dhruva, nemişcătoarea stea polară. Dacă o vedeţi la lumina zilei, toate păcatele vă vor fi iertate. Şi iată-i şi pe Cei Şapte înţelepţi!

Am ascultat-o mai mult decât atent. Ştiam c-o dezamăgisem. Mă întrebam oare ce simţise când stătusem îmbrăţişaţi în pat. Ce fel de plăcere simte o femeie şi cum aş fi putut să i-o provoc?

*

Pe atunci eram tânăr, n-aveam mai mult de douăzeci şi unu de ani. Cu toate acestea, în anul care a trecut de când m-am întors acasă după terminarea studiilor teologice, m-am simţit deseori mai tânăr decât eram, aproape copil, sau dimpotrivă, nemărginit de bătrân, orice posibilitate de a întineri din nou părându-mi-se atunci imposibilă. În ultimul meu an petrecut la schit, m-am simţit tot mai nemulţumit de studiile referitoare la textele Veda. Sincer să fiu, le dispreţuiam din toată inima. Totuşi, sunt conştient de faptul că studiile teologice au forjat adânc în sufletul meu, dându-mi acest sentiment de superioritate faţă de artele lumeşti, mai ales faţă de cele erotice. Această îngâmfare îmi displace la ceilalţi învăţăcei, ca şi la mine. De

fapt, în mare parte, prietenia mea cu Chatursen era rezultatul acestei nemulţumiri. Eram prieteni pentru că sensibilităţile ni se intersectau. El era fiul unui negustor mai interesat de arte şi poezie decât de ştiinţa de a face bani. Eu eram fiul unui brahman şi călătoream în direcţia opusă, încercând să-mi uşurez povara bagajului cultural şi a unui stil de viaţă impus, ascetic, prin explorări deocamdată ezitante ale sexualităţii mele. Nu aveam un talent înnăscut pentru a deveni omul care mi-aş fi dorit să fiu. Ireverenţa mea interioară nu putea anula un aspect exterior dureros de perfect; spontaneitatea pe care o dovedeam deseori şi chiar şi pornirile mai pasionale care înclinau spre exces nu reuşeau să-mi submineze mişcările ţepene ale corpului şi nici felul meu concis, mult prea precaut de a vorbi. Când, plin de mândrie, Chatursen m-a prezentat prietenilor săi drept un om de litere, un *kavi,* am tresărit. Ştiam că ar trebui să mă simt flatat pentru această atribuire a unor talente literare, chiar dacă n-am scris niciodată un text. Eram conştient că nimic nu-i face mai mare cinste unui bărbat decât statutul de *kavi*, astfel că până şi regii aspirau la acest titlu. Dar încetasem să-mi mai doresc laurii unei cariere în literatură, retrăgându-mă din acest domeniu înainte chiar de a fi creat ceva. Mi-am spus că prefer să consum texte, decât să le produc.

Tatăl meu, fost asistent-şef al capelanului regal, se aştepta, bineînţeles, să-i calc pe urme. Aş fi învăţat astfel cele mai subtile etape ale ritualurilor, precum şi felul în care trebuie executate corect, putând astfel să şi pun în practică teoria pe care am studiat-o. Şi cum capelanul regal nu avea copii, se vehicula că într-o bună zi îi voi putea lua locul la curte. Tatăl meu avea planuri ambiţioase cu mine. Mă vedea printre cele mai de vază personalităţi ale regatului. Ca şi capelanul, aveam să devin tutorele prinţilor, urma să fiu consilierul împăratului, atât în probleme legate de timpurile în care trăiam, cât şi în unele spirituale, ajungând să administrez palatul atunci când lipsea şi având privilegiul să joc cu el, ca oponent, partide de şah sau de dame.

Deşi m-am străduit din răsputeri să mă arăt interesat, tatăl meu a observat că eram indiferent faţă de planurile lui. Vădita sa dezamăgire mă apăsa. Nu era ca şi când n-aş fi încercat. Timp de câteva săptămâni l-am însoţit zilnic la palat şi am lucrat alături de el în sălile rezervate ritualurilor celor iniţiaţi. L-am ajutat la pregătirea ritualurilor — şi erau destul de multe — care îi ţineau pe capelan, pe tatăl meu şi pe împărat ocupaţi de dimineaţa până seara. Existau diferite ritualuri de trecere pentru împărat, cele trei împărătese şi cei unsprezece copii ai lor. Apoi mai erau ritualurile de curte, pentru ocazii festive sau publice, precum oferirea ofrandelor destinate zeităţilor celebrate în perioada respectivă, timp în care împăratul prelua conducerea. Desigur, în timpul scurtei mele ucenicii în profesia tatălui meu, n-am apucat să particip la pregătirile celor mai solemne ocazii: la ritualuri executate înainte de plecarea împăratului la război, la miruirea prinţului moştenitor, la sfinţirea regală, la sacrificarea cailor. Am învăţat să apreciez calitatea ierburilor *darbha* şi să selectez soiurile potrivite de lotuşi, orez, diferite prăjituri, ghee[3] şi grâne prăjite pentru tot felul de ofrande. Ingredientele se aleg în funcţie de ritual şi de zeităţile care-l patronează: lotuşi de o anumită culoare, orez de o calitate sau alta, cereale de diverse soiuri, prăjituri cu o compoziţie anume şi *ghee* mai dens sau mai subţire. Mâncărurile acceptate de zeul focului şi de zeiţa vorbirii la prima hrănire a unui bebeluş sunt diferite de cele oferite în ritualul iniţierii copilului în diferite învăţături, când ofrandele sunt dăruite lui Ganesha, zeul care înlătură obstacolele, lui Brihaspati, învăţătorul zeilor, şi lui Saraswati, zeiţa cunoştinţelor, a muzicii şi a poeziei. În cadrul ritualurilor zilnice, de anotimp şi anuale, apa Gangelui este amestecată cu apa celorlalte fluvii, a oceanelor, izvoarelor şi iazurilor. Sursa şi proporţia corectă a apelor se notează până în cele mai mici amănunte şi trebuie învăţată pe de rost.

Totuşi, aceste îndeletniciri nu mi-au oferit nici un sentiment de împlinire sufletească. Scurta mea ucenicie alături de fratele mai mic al tatălui meu, unul dintre cei mai cunoscuţi astrologi din Varanasi, a fost la fel de dezamăgitoare. În timp ce învăţam să colorez diagramele pe care le desena pentru ilustrarea horoscopului, am simţit cum mă distanţez de lumea înconjurătoare. Nu simţeam că trăiesc viaţa, ci că viaţa mi se întâmplă, fără voia mea. Din când în când mă copleşea o stare de nelinişte, de parcă ar fi trebuit să rezolv nişte lucruri necunoscute care-mi solicitau atenţia, sau să duc la bun sfârşit nişte planuri neformulate încă în mintea mea, şi aş fi fost nevoit să mă întâlnesc cu nişte necunoscuţi, în timp ce în alte zile timpul părea că dispare pur şi simplu, ca o dimensiune oarecare a existenţei mele. Timp de câteva săptămâni am citit zi şi noapte, am citit aproape până la orbire, deşi nu eram în stare să mă concentrez şi nu-mi aminteam ce citeam. Mi-era greu să mă culc şi să mă abandonez somnului, dar la fel de greu să mă trezesc dimineaţa şi să mă confrunt cu ideea de a fi treaz.

Această stare de izolare s-a adâncit dureros şi m-a făcut până la urmă să mă eliberez de

toate pretenţiile familiale şi ancestrale, şi să petrec din ce în ce mai mult timp cu Chatursen şi prietenii lui. Voioşi şi plini de entuziasm tineresc, erau totuşi nişte bărbaţi generoşi, care m-au acceptat fără nici o ezitare şi chiar mă respectau pentru ceea ce ei considerau a fi educaţia mea superioară. Dedicate unei permanente căutări a plăcerilor necomplicate, vieţile lor erau rareori perturbate de autoscopii obsesive. Dacă nu reuşeau să-mi aline agonia, puteau măcar s-o amorţească pentru câtva timp, deşi în ultima vreme devenisem iarăşi agitat.

Aşadar, când prietenul meu Chatursen mi-a dat de veste că Vatsyayana trăieşte în schitul celor Şapte Frunze de pe celălalt mal al fluviului şi mi-a propus să mergem să-l vizităm pe marele înţelept, am acceptat imediat. Pe lângă speranţa de a primi răspunsuri care să lămurească unele dintre nedumeririle mele referitoare la femei, mă intriga de ce un om a ales să renunţe la o viaţă care-i oferea lux şi influenţă, retrăgându-se în pustiu ca să trăiască alături de ermiţi urât mirositori, îmbrăcaţi în scoarţă de copac.

Dacă exista un om în ţările centrale, sau chiar în tot imperiul Gupta, care să cunoască totul despre natura plăcerii femeilor şi despre subtilităţile libidoului lor, acesta era cu siguranţă Vatsyayana. Am fost surprins să aud că alesese să se mute în Varanasi şi să locuiască într-unul dintre schiturile cel mai puţin cunoscute. Auzisem despre onoranta sa poziţie la curtea din Kausambi, despre influenţa sa asupra împărăteselor şi a împăratului Udayana. Auzisem zvonuri cum că Vatsyayana era un ascet care nu cunoscuse până atunci nici o femeie. Cunoştinţele sale despre sex, se ştia, se explicau printr-un stil de viaţă auster şi prin ani întregi dedicaţi meditaţiei. Cei mai creduli erau convinşi că scrisese renumitul text în Kausambi, că însăşi zeiţa Rati i l-ar fi dictat, cucerită de acest bărbat, astfel încât îi dezvăluise toate cunoştinţele sale secrete, care îi fuseseră încredinţate de consortul ei, Kama, zeul iubirii. Ceea ce, desigur, e o prostie. Autoritatea oricărui tratat provine nu atât din graţia divină care l-a inspirat, din faima autorului sau din cantitatea de informaţie conţinută, ea are o sursă mult mai subtilă: legătura intimă a autorului cu subiectul său, reflectată în infinite feluri în scriitura sa. Indiferent de meritele sau punctele slabe ale *Kamasutrei,* dezbătute aprig de către tot felul de savanţi, legătura intimă a lui Vatsyayana cu viaţa erotică era indiscutabilă.

În ciuda popularităţii sale extraordinare, *Kamasutra* lui Vatsyayana nu era încă un text introdus în educaţia tuturor castelor. Studiile antice ale lui Babhru despre erotism constituiau încă standardul de referinţă, deşi, unui student obişnuit ca mine, cele o sută cincizeci de capitole i se păreau destul de greoaie. Dar, printre studenţii tineri, mai avansaţi, preocupaţi de cercetarea eroticii, Vatsyayana era deja un personaj de cult, poate şi datorită faptului că venerabilii noştri profesori îl desconsiderau. Brahmdatta, gurul meu, era o excepţie. După-amiaza târziu, când instrucţiile de dimineaţă se sfârşiseră, când gurul se odihnea şi studenţii începeau să aprindă focurile şi să pregătească cina, mai veneau vizitatori dornici să vorbească cu Brahmdatta. Vreme de câteva săptămâni, cu câţiva ani în urmă, asistasem la aceste conversaţii, făcându-le vânt cu evantaiul gurului şi musafirilor săi, timp în care analizasem intens meritele *Kamasutrei.* N-am reuşit să şi particip la aceste discuţii, nu doar din cauză că nu se cuvenea ca un învăţăcel să emită o părere în cadrul unui ansamblu de profesori venerabili, dar şi din cauza ignoranţei mele în ceea ce privea subiectul.

Îmi amintesc că prietenii gurului meu erau scandalizaţi de carte. Unele opinii ale lui Vatsyayana se băteau cap în cap cu toate principiile consacrate ale eroticii. Cu mare greutate am acceptat că Vatsyayana îi respecta totuşi pe autorii mai bătrâni care scriseseră pe această temă şi că erudiţia nu i se putea contesta. Ceea ce i-a deranjat pe exegeţi era tonul tratatului. Intenţia subversivă a lui Vatsyayana era evidentă. De pildă, spre deosebire de Dattaka, în lucrarea lui deja clasică despre prostituate, Vatsyayana susţinea că, în relaţiile lor, curtezanele erau impresionate şi de alte lucruri în afară de bani.

„Este o popularizare vulgară, potrivită pentru prinţii slabi de minte şi pentru fiii de negustori", spuse irascibilul Palaka pe un ton repezit, împroşcând o ploaie de salivă peste audienţă, ca şi peste propria barbă albă şi zbârlită. Furia lui Palaka era îndreptată în special împotriva afirmaţiilor lui Vatsyayana legate de sexualitatea feminină.

„Încă din timpuri străvechi înţelepţii au confirmat că dorinţa femeii este doar o oglindă pentru cea a bărbatului. Intensitatea excitaţiei unui bărbat este cea care stârneşte o pasiune asemănătoare într-o femeie. Ea e doar aprinsă, dar bărbatul e cel care aţâţă focul. Individul acesta spune că nu există nici o diferenţă între dorinţa masculină şi cea feminină. Că fiecare urmează un curs independent. Vă-ntreb, nu este oare cumva aceasta reţeta pentru anarhie? Nu va submina ea *dharma*[4] care ţine lumea laolaltă şi care, după cum admite şi acest bărbat, trebuie să rămână întotdeauna superioară, peste *kama?"* Majoritatea celor prezenţi erau de acord.

„E o carte ce va fi repede dată uitării”, mai spuse cineva. „Va sfârşi în biblioteci. Singurele mâini care vor mai atinge *Kamasutra* vor fi cele ale bibliotecarilor care umezesc din când în când bucata de pânză în care sunt învelite frunzele de palmier. „

Gurul meu, Brahmdatta, era de altă părere.

„Nu spun că e un tratat minunat, care va înlocui învăţăturile lui Babhravya. Dar va fi citit, pentru că este scris într-o manieră plăcută şi însumează foarte multe informaţii. Majoritatea învăţaţilor nu vor mai mult de la o carte.” îmi amintesc că discuţiile stârnite de venerabilul meu profesor despre subversivitatea lui Vatsyayana au fost cele care m-au făcut să vreau să citesc cartea. Mi-am promis că o voi face cât de curând, dar promisiunea a rămas una goală ca şi multe altele, în timp ce grămada de cărţi necitite continua să devină din ce în ce mai mare în mintea mea.

De mai bine de o lună, planul nostru de a vizita schitul celor Şapte Frunze rămăsese în acelaşi stadiu. Chatursen îmi reamintea mereu de intenţia noastră, dar dorinţa şi curiozitatea mea începuseră să se transforme într-o ezitare crescândă. Studiile teologice tind să estompeze spontaneitatea şi să golească limbajul de orice strop de emoţie. Trebuie să fac un efort conştient pentru a recunoaşte că ideea de a-l întâlni pe autorul *Kamasutrei* mă atrăgea şi mă speria în acelaşi timp. Eram hotărât şi neliniştit în acelaşi timp. Mi-l imaginam pe Vatsyayana ca pe-un înţelept bătrân şi irascibil, asemeni lui Palaka, având o barbă albă, lungă şi tuleie de păr alb ieşindu-i din urechi. Îmi imaginam că fruntea îi era brăzdată de riduri verticale, că avea nişte sprâncene dese şi ochi sfidători, care puteau să-mi sfredelească mintea şi să-mi descopere cele mai ascunse dorinţe. Voiam să aştept până când ideea de a mă afla în prezenţa lui nu mi-ar mai fi ameninţat stăpânirea de sine atât de intens. I-am spus lui Chatursen că, având în vedere statutul lui Vatsyayana în domeniul eroticii, trebuia ca mai întâi să studiez *Kamasutra* pentru a fi pregătit cum se cuvine pentru întâlnirea noastră.

Capitolul 2

Nu doar în domeniul erotic, dar şi în altele, puţini sunt cei care cunosc aspectele teoretice. Teoria e fundamentală, chiar dacă e ruptă de practică.

Kamasutra 1.3.5-6

Nu era greu să găsesc o copie a *Kamasutrei* în Varanasi. Datorită tatălui meu aveam acces

În palatul regal, putând chiar să iau cartea cu mine de la biblioteca acestuia. Într-o perioadă mai lungă de concentrare profundă, de care sunt doar uneori capabil, am învăţat pe de rost textul, de la primul verset: „Preţuieşte cele trei scopuri ale vieţii: virtutea, prosperitatea şi iubirea erotică. Acestea sunt subiectele tratate în această lucrare1', până la ultimul: „Un bărbat înţelept, versat în toate lucrurile, nu trebuie să se lase pradă dorinţei, tânjind după sex, ci trebuie să ia în considerare aspectele etice şi interesele sale materiale şi să aibă o căsătorie stabilă", cu care Vatsyayana încheie *Kamasutra.* Abia mai târziu, după o lectură mai atentă, am înţeles că, deşi Vatsyayana nu contestă întâietatea *dharmei,* el îşi urmează o idee proprie: celebrarea plăcerii.

Tatăl meu, care vedea cum încerc să memorez textul recitându-i versurile în maniera cuvenită, se uita la mine cu reproş de fiecare dată când trecea prin camera mea, dar nu făcea nici un comentariu. Ca majoritatea brahmanilor educaţi din regatul nostru, considera erotica o disciplină îndoielnică, ce trebuia studiată şi practicată în tinereţe, dar care era desigur inferioară celorlalte ramuri ale ştiinţelor, în special *dharmei,* ştiinţa virtuţii şi eticii, Legea supremă. Sugestiile lui Vatsyayana, conform cărora acţiunile unui bărbat trebuie determinate nu doar de perspectiva unei virtuţi în continuă dezvoltare, ci şi de promisiunea unor plăceri, l-ar fi îngrozit.

Forma *sutra* e mnemonică, astfel că am memorat textul în trei zile. Ceea ce nu-i cine ştie ce ispravă, dat fiind faptul că în fiecare *gurukula*[5] din Varanasi se acorda o atenţie specială tehnicilor mnemonice. La începutul studiilor mele despre Veda învăţasem metoda de bază a memorării: repetarea fiecărui cuvânt în mod independent, apoi împreună cu precedentul şi în ordine inversă, însoţită de repetarea fiecărui vers încă o dată înainte de a începe să ne ocupăm de următorul. Gurul meu, Brahmdatta, care avea o memorie prodigioasă, ţinea o rubrică specială în agenda sa zilnică pentru sistemul de instruire preferat. După ce într-o zi expuneam şi discutam un paragraf dintr-un text ales la întâmplare, a doua zi mă punea să repet conversaţia pe care-o avusesem, cuvânt cu cuvânt. Îmi atrăgea atenţia asupra lapsusurilor, îmi corecta greşelile, iar a doua zi trebuia să reproduc prima conversaţie, împreună cu adăugirile şi corecturile pe care mi le făcuse în ziua precedentă. Acest lucru se repeta o bucată de vreme în acelaşi cadru, conceput cu măiestrie, care presupunea regresia infinită. Ca şi trucul unui scamator care, pentru a fi perfect, trebuie exersat îndelung, la fel se întâmplă şi cu memoria.

Kamasutra este compusă din şapte părţi, treizeci şi şase de capitole, şaizeci şi patru de paragrafe şi doisprezece mii cincizeci de versuri. Prima parte, „Observaţiile generale", cuprinde cinci capitole: conţinutul, cele trei scopuri ale vieţii, dobândirea cunoştinţelor, conduita orăşeanului elegant şi intermediarii care îl asistă pe amant. Partea a doua, intitulată „Abordări amoroase", cuprinde zece capitole: stimularea dorinţei sexuale, îmbrăţişările, mângâierile, zgârieturile, muşcăturile, copulaţia şi gusturile diverse, icnetele şi gemetele, comportamentul bărbătesc, felaţia, înainte şi după actul sexual, variaţiile sexuale şi certurile dintre iubiţi. Partea a treia, „Cum să cucereşti o fată", conţine cinci capitole: forme ale mariajului, cum să ajuţi o fată să se relaxeze înainte de actul sexual, cum să câştigi o fată, cum să te descurci singur şi un capitol despre căsătorie. Partea a patra, „Drepturile şi obligaţiile unei soţii", cuprinde două capitole: comportamentul soţiei unice şi comportamentul soţiei principale şi al celorlalte neveste. Partea a cincea, „Nevestele celorlalţi bărbaţi", are şase capitole: caracterul bărbaţilor şi cel al femeilor, cum facem cunoştinţă, analizarea sentimentelor, intermediarul, plăcerile împăratului şi comportamentul în harem. Partea a şasea, „Despre curtezane", cuprinde şase capitole: alegerea amanţilor, căutarea unui amant stabil, modalităţi de a face bani, împăcarea cu un fost iubit, profituri ocazionale, profituri şi pierderi. Partea a şaptea, „Practici secrete", consistă din două capitole: succesul în dragoste şi

cultivarea îndrăznelii erotice.

Vatsyayana nu-şi prezintă cartea ca pe o lucrare originală, ci ca pe un compendiu care cuprinde opiniile unor autorităţi consacrate în domeniu, începând cu Shvetaketu Auddalaki, autorul primului text despre iubirea erotică, organizat în cinci sute de capitole (excluzând contribuţia Stăpânului Shiva, al cărui însoţitor, taurul Nandi, îi dictase o mie de versuri legate de acest subiect). Deşi textul lui Shvetaketu s-a pierdut, auzisem despre acest înţelept în timpul anilor de studiu. Conform gurului nostru, Brahmdatta, cartea aceasta a reuşit să mai domolească relaţiile sexuale desfrânate şi să descurajeze acel tip de depravare care priveşte relaţiile cu femei măritate, atât de des întâlnite în Mahabharata. Înainte de apariţia tratatului lui Shvetaketu, atât femeile măritate, cât şi cele nemăritate erau considerate bunuri de consum general, asemeni mâncării gătite, de pildă. Shvetaketu a fost primul autor care a sugerat că bărbaţii n-ar trebui să se culce cu nevestele altora.

Tratatul lui Shvetaketu a fost condensat în o sută cincizeci de capitole de către Babhru din Panchala şi fiii săi. Textele lui Babhravya rămân lucrarea de referinţă pentru o întreagă generaţie de studenţi. Monografiile erau scrise pe secţiuni distincte de către diferiţi autori: Suvarnanabha scrisese pasajul despre avansurile erotice, Ghotakamukha pe cel despre seducerea fetelor, Gonardiya despre obligaţiile şi drepturile nevestei, Gonikaputra despre relaţiile sexuale cu nevestele altor bărbaţi, Dattaka despre curtezane, Kuchumara despre cunoştinţele oculte legate de sex. Vatsyayana a folosit aceste monografii, împreună cu lucrarea lui Babhravya, pentru a condensa şi mai mult informaţiile existente în treizeci şi şase de capitole, pe care le-a aranjat tot în şapte părţi, ca şi în textul vechi. Conform părerii celor care privesc cu ochi buni lucrarea lui Vatsyayana, meritul *Kamasutrei* este că îmbină informaţiile complete cu concizia şi claritatea cu cunoştinţele.

Desigur, nimeni n-ar trebui să ia în serios declaraţia lui Vatsyayana despre lipsa de originalitate a propriei lucrări. Se pare că modestia făcea parte dintr-o tradiţie literară sfântă, sub presiunea căreia chiar şi cel mai vanitos savant se simţea obligat să îşi prezinte cartea ca nefiind produsul propriei minţi, ci doar o derivaţie, un simplu comentariu despre cugetările şi lucrările unor iluştri predecesori. Vatsyayana evită, ca şi restul savanţilor, să-şi scoată în evidenţă originalitatea, preferând în schimb să atribuie inovaţiile învăţaţilor de demult şi să-şi deghizeze propriile idei sub masca înţelepciunii dobândite. Fascinaţia mea faţă de omul din spatele numelui a făcut ca şi opiniile sale, anunţate în text cu *iti vatsyayanah* („aşa a grăit Vatsyayana"), să mă intereseze la fel de mult. Am descoperit că vocea lui nu era doar o apariţie temporară, dimpotrivă, părea foarte sigură pe ea, chiar dornică de autoafirmare.

Acest lucru m-a liniştit într-o mare măsură. Conştient fiind de lipsa acestor calităţi în ceea ce mă priveşte, trebuia să fiu sigur că nu-i lipseau şi acestui bărbat pe care, deşi-mi era complet necunoscut, îl alesesem drept noul meu guru.

Kamasutra e un deliciu şi pentru cei dornici să facă comentarii. Deseori găsim înţelesuri ascunse pe care cititorul superficial nu le descoperă imediat, precum şi aluzii care au nevoie de explicaţii suplimentare pentru ca diversitatea *sutrelor* şi subtilitatea autorului să poată fi apreciate pe deplin. De pildă, un cititor obişnuit ar fi intrigat de cifra şaizeci şi patru, care apare periodic de-a lungul tratatului. Există şaizeci şi patru de arte ce trebuie învăţate de către toţi bărbaţii şi femeile care doresc să dobândească cunoştinţe complete în ceea ce priveşte sexul. Pot să înţeleg relevanţa cunoaşterii dansului, cântatului, a gimnasticii şi a compunerii poeziei pentru cineva care vrea să devină un amant desăvârşit, dar ce caută arta cocoşului, a prepeliţei şi a bătăii între berbeci printre artele erotice? Ce caută chimia şi mineralogia? Apoi, capitolul despre preludiu se intitulează tot şaizeci şi patru, deşi elementele din care este alcătuit nu sunt nicidecum atât de multe. Aşadar, după cum bine ştie şi Vatsyayana, chiar dacă nu dezvoltă această teorie, şaizeci şi patru e un număr natural. Textele medicale ayurvedice enumeră şaizeci şi patru de boli principale ale corpului. Acest număr apare şi în vechile cărţi juridice. Pronunţându-se asupra transgresiunilor diferitelor caste, *Legile lui Manu* afirmă că vina unui hoţ din casta *shudra* este înmulţită cu opt, a celui din casta *vaishya* cu şaisprezece, a celui din casta *kshatriya* cu treizeci şi doi, iar vina unui brahman este socotită de şaizeci şi patru de ori. În ritualurile de iniţiere, cercul care simbolizează spiritul universal, Brahman, este împărţit în patru sferturi. Apoi, la rândul său, fiecare sfert este divizat în alte patru sferturi pentru a sugera că cel iniţiat va primi şaisprezece ramuri ale cunoştinţei. Dacă fiecare dintre aceste şaisprezece ramuri este împărţită din nou în patru părţi, obţinem cele şaizeci şi patru de arte care completează cercul, ca o expresie a totalităţii. Şaizeci şi patru nu este doar un număr natural şi venerabil, ci şi un simbol al multiplelor posibilităţi oferite de sex, atât de extinse, încât acest număr devine un ideal. Ne spune nu doar

ce este, dar şi ce poate fi. Este un număr care testează limitele imaginaţiei noastre sexuale. Lista lui Vatsyayana cu cele şaizeci şi patru de arte, cu cele şaizeci şi patru de poziţii din timpul acuplării şi elementele preludiului sunt tot atâtea eforturi de a include tot ce e posibil pe tărâmul unei relaţii sexuale, chiar dacă unele puncte din lista menţionată par imposibil de realizat. Căutările sale au în vedere o iubire infinită, reprezintă o încercare de a atinge perfecţiunea, incluzând tot ce poate fi relevant în acest sens.

Deşi respectuos, judecând după felul în care îmi asculta relatările exaltate şi şcolăreşti despre diferitele mele descoperiri, Chatursen mi-a dat de înţeles că nu îmi împărtăşeşte entuziasmul faţă de *Kamasutra.* Părea plictisit mai ales de ce descoperisem eu legat de secretul numerelor din text. Respectul firesc al lui Chatursen faţă de savanţi coexista cu o nerăbdare la fel de înrădăcinată vizavi de subtilităţile demersurilor lor.

— Spune-mi, mă întrebă, există sensuri ascunse în numele pe care Vatsyayana le dă diferitelor tipuri sexuale masculine şi feminine?

Ca majoritatea oamenilor laici, al căror interes se limita la secţiunea despre actul sexual, Chatursen era conştient că, atunci când scrie despre bărbatul-iepure, bărbatul-taur şi cel pe care îl numeşte armăsar, Vatsyayana se referă la lungimea şi grosimea penisului acestora, de şase, nouă, respectiv doisprezece lăţimi de deget. Prin comparaţie, conform lăţimii şi adâncimii vulvei, acesta vorbeşte de femeia-gazelă, femeia-iapă şi femeia-elefant.

— Da, într-adevăr! i-am răspuns, bucuros că îi captasem atenţia. Numele animalelor pe care le asociază cu diferite tipuri de bărbaţi şi femei nu sunt alese întâmplător. Faptul că numele sugerează dimensiunile organelor sexuale reprezintă într-adevăr intenţia de bază, dar nu este singurul criteriu al apropierii. Am observat că singura specie care apare atât în clasificarea bărbaţilor, cât şi în cea a femeilor este calul. Şi asta pentru că, dintre toate animalele cunoscute, calul este cel care seamănă cel mai tare cu omul, în privinţa comportamentului sexual. Penisul mare al armăsarului, atât de fascinant pentru orice băieţel care l-a privit legănându-se sub burta animalului, devine erect treptat, ca şi penisul unui bărbat, întărit nu atât de muşchi, cât de năvălirea sângelui în organ. Exact ca un bărbat şi spre deosebire de alte animale de mărime aproximativ asemănătoare, armăsarul descalecă destul de repede de pe iapă. Vulva unei iepe are un clitoris considerabil, exact ca în cazul unei femei, ascuns în pliul moale de la intrare, care este masat de mişcările pulsânde ale armăsarului. Desigur, iapa îşi închide şi îşi deschide vaginul spasmodic, prinzând şi dând drumul penisului, un talent pe care femeia îl poate dezvolta cu multă practică, spre deliciul partenerului său.

— Vatsyayana alege să-l numească pe bărbatul cu un penis mare „armăsar”, mai degrabă decât „elefant” pentru că, în stare erectă, penisul elefantului, deşi mare, are o formă ciudată, ca de şarpe. Se potriveşte unei penetrări vaginale nu foarte adânci, uneori putând chiar să rateze vaginul şi să nimerească anusul femelei în care apoi se mişcă bucuros. Pe de altă parte, taurul simbolizează atât mărimea, cât şi potenţa, fiind în stare să ejaculeze de aproape douăzeci de ori în timpul unui singur act sexual.

Admiraţia nedisimulată din ochii lui Chatursen mă mulţumea pe deplin.

Ce mi se părea intrigant la *Kamasutra* pe vremea aceea nu era provocarea pe care o prezenta latura sa ştiinţifică, ci conţinutul său, şi mai ales perspectiva asupra femeilor pe care o oferea. Interesul era unul foarte personal, nu era ca şi când aş fi simţit doar o nevoie acută de a compara opiniile lui Vatsyayana despre femei cu cele din numeroasele tratate despre *dharma.* Acest lucru mi-era la îndemână, având în vedere că educaţia mea era fără cusur. Nu lumea textuală, ci lumea reală, cea în care trăiau femeile, mă atrăgea. În domeniul comparaţiilor textuale mă mişc lejer. Textele *dharma* consideră că e inutil să instruim femeile în oricare dintre ştiinţe, inclusiv în cele erotice, ceea ce înseamnă că femeile nu aveau dreptul să studieze o *shastra*[6] din moment ce erau incapabile, din punct de vedere intelectual, s-o înţeleagă. Vatsyayana recomandă fetelor studierea *Kamasutrei* în mod expres, chiar înainte de vârsta pubertăţii. I s-ar părea suficient să fie studiată chiar şi înainte de căsătorie, dar admite realist că acest lucru depinde în întregime de disponibilitatea soţilor de a le îngădui nevestelor un asemenea demers. Două dintre cele şapte părţi ale cărţii se adresează exclusiv femeilor — a patra, nevestelor şi a şasea, curtezanelor —, iar partea a treia încearcă să clarifice bărbaţilor sexualitatea fetelor şi nevoia de blândeţe menită să înlăture inhibiţiile şi teama ce preced actul sexual.

Punctul în care Vatsyayana se distanţează de majoritatea textelor despre *dharma* în ceea ce priveşte femeile e atitudinea sa faţă de curtezane. Tratatele despre *dharma* dispreţuiesc toate prostituatele. Textele susţin că, aşa cum nici lotusul nu creşte pe vârful unui munte şi orezul

nu răzbeşte acolo unde s-a semănat orz, tot aşa, nici femeia pură nu se va găsi într-un bordel. Prostituata e una dintre acele persoane de la care nimeni, şi cu atât mai puţin un brahman, n-ar trebui să accepte mâncare. Cum prostituatele sunt aşezate în aceeaşi categorie cu hoţii, casele acestora fac parte din acele locuri care ar trebui patrulate şi supravegheate de poliţie din cauza nenumăratelor scandaluri care se iscă de obicei în jurul lor. În opoziţie cu aceste afirmaţii, Vatsyayana vorbeşte despre bunăstarea curtezanelor. Încă de la prima lectură m-am întrebat de ce.

Incursiunea mea critică în tainele *Kamasutrei* a avut ca urmare detensionarea mea în ceea ce priveşte întâlnirea cu autorul ei. Fără să fiu conştient de asta, balanţa dintre temerea arhaică şi speranţa cu care un viitor discipol se apropia de orice guru înclina din ce în ce mai mult spre a doua. Când Chatursen a comentat ceva legat de dorinţa mea arzătoare de a-l întâlni pe Vatsyayana, tot ce i-am putut spune, cu maximă precauţie, a fost că speram ca înţeleptul să mă ajute să-mi calmez agitaţia interioară — şi nu oferindu-mi nişte răspunsuri, ci clarificând întrebările care stăteau la baza neliniştii mele, în general.

Capitolul 3

Cel ce doreşte să dobândească virtute, prosperitate şi să se bucure de dragostea trupească pe lumea aceasta şi pe cea care va urma ar trebui să cunoască textul acesta în întregime şi, în acelaşi timp, să devină un expert în dezlegarea sensurilor sale.

Kamasutra 7.2.58

În ziua pe care am ales-o într-un final pentru expediţia noastră, când am ajuns la casa lui Chatursen juncanii albi cu coarnele gri strălucind de ulei de susan tocmai se înjugau la trăsură. Podeaua trăsurii era plină de perne, covorul moale era încă rulat, ca şi clapele purpurii de mătase din lateral. Era o după-amiază de primăvară când am plecat spre schitul lui Vatsyayana. Pentru mine, aceasta este cea mai plăcută parte a zilei din cel mai plăcut anotimp, chit că s-ar putea ca nu toată lumea să-mi dea dreptate. Chatursen, de pildă, vorbeşte întotdeauna liric despre dimineţile târzii de iarnă când ceaţa este risipită de razele soarelui, palide, dar calde, „ca pielea aurie a unei femei din Kashmir îmbujorate de emoţie”. Mă străduiesc din greu să nu schiţez vreun gest la excesele metaforice la care sunt predispuşi senzualiştii. Câţiva dintre ceilalţi prieteni de-ai lui Chatursen, cu o sensibilitate poetică poate mai dezvoltată, dar aproape deloc talentaţi, preferă primele zile ale sezonului musonilor şi insistă în descrieri sufocate de clişee ponosite şi răsuflate despre nori de ploaie întunecaţi care seamănă cu o turmă de bizoni, tunete ca nişte tobe şi perdele de ploaie care răcoresc subit pământul în lunile de vară. Nici eu nu sunt insensibil la primii stropi ai sezonului ploios când pământul umed miroase a promisiuni, anunţând belşugul care urmează şi pajiştile cu iarbă de un verde crud şi frunzele noi care ne vor înconjura în curând. Dar prefer sterilitatea rece şi masculină a primăverii. Iubesc briza uscată, moale a dimineţilor de primăvară. Îmi place bâzâitul grav al albinelor şi bondarilor din jurul pomilor pe cale de a înflori şi a ramurilor cu flori de mango. Îmi place cum transformă primăvara vârfurile pietroase ale dealurilor, decorându-le cu dantela delicată a florilor de câmp albe şi galbene.

Ieşind pe poarta de vest a oraşului, am traversat Gangele la *ghat-ul* de lângă satul de ţesători. Luntraşul era un bătrân vorbăreţ, străduindu-se, evident, să-şi împace curiozitatea de a afla totul despre noi cu pornirea de a ne povesti totul despre el în cele câteva minute cât dura traversarea râului. L-am lăsat pe Chatursen să îi răspundă politicos, am închis ochii şi mi-am astupat urechile, ignorând conversaţia zgomotoasă şi persistentă, apoi am aţipit în bătaia razelor pe ritmul sinuos al ambarcaţiunii. Devin de obicei nerăbdător cu persoanele care fac parte din caste inferioare. Nu-mi place felul în care vorbesc, modul în care amestecă slugărnicia cu o impertinenţă atent disimulată. Mă dezgustă bărbile lor, întotdeauna neîngrijite, pomeţii nici raşi, nici acoperiţi de o pilozitate luxuriantă, ca aceea a venerabililor pustnici şi înţelepţi, dar care arată mereu ca o pădure jumulită. Chatursen se înţelege mult mai bine cu cei din castele inferioare. Şi asta datorită sângelui de negustor care-i curge în vene. Spre surprinderea mea, de când m-am alăturat lui Chatursen şi prietenilor lui, am descoperit că negustorii sunt mult mai sensibili la nevoile şi dispoziţia oamenilor decât poeţii, muzicienii sau învăţaţii. Ca să aibă succes, trebuie să înveţe să se împace cu toată lumea; însăşi toleranţa lui Chatursen e o dovadă a lipsei sale de rafinament.

Pe malul celălalt al râului ne aştepta o altă trăsură, mai puţin decorată, cu roţi care scârţâiau strident. Drumul care ducea spre schit nu era şoseaua principală, aşa că nu fusese ridicat deasupra nivelului pământului şi nici delimitat de un şanţ umplut cu nisip. E drept, existau câţiva copaci la marginea drumului, ţinând umbră celor care călătoreau în zilele însorite. Suprafaţa sa netedă, bătătorită, era întreruptă pe alocuri de câteva cicatrice, nişte băltoace şi brazde peste care trăsura noastră se cutremura ca un porc bătrân. Pe loturile din jurul nostru, aratul de primăvară era în plină desfăşurare. Micile terasamente de noroi adiacente canalelor înguste de apă şi gardurile vii care marcau marginile loturilor mici făceau ca pământul să pară mantaua peticită a unui călugăr. Nişte sperietoare de ciori fabricate din schelete de bizoni, cocoţate pe stâlpi, colorau câmpiile. Fermieri cu pielea întunecată, slabi şi musculoşi, cu pieptul gol şi corpul de culoarea lemnului de trandafir ars de soare, îşi mânau perechea de vite, ţinând cu o mână biciul, iar cu cealaltă mânerul plugului. Trup iţa împingea în pământ partea inferioară, ascuţită, lăsând în urmă brazde adânci. În curând, loturile urmau

să cedeze în faţa grădinilor de zarzavat, a căruţelor încărcate cu bostani şi castraveţi, care neau depăşit în drum spre Varanasi.

După grădinile de zarzavat, înainte de pădure, am trecut de satul de păsărari, locul de obârşie al bărbaţilor cu părul lung şi cu barbă, cu cercuri de argint legănându-se la urechi — care veneau zilnic în oraş cu colivii cu papagali, minahi, cuci şi alte soiuri populare în rândul femeilor noastre, atârnate pe ambele capete ale unui par lung, balansat pe umeri. Schitul era la câţiva kilometri de sat, nu chiar în pădure, ci chiar la marginea ei. Ca orice schit, nici ăsta nu era prea mare sau prea impresionant. Cuvântul care l-ar descrie cel mai bine ar fi „fermecător", mai ales acum, când se lăsa amurgul, iar soarele apunea îngust, ca o săgeată — lansată deasupra tăciunilor aprinşi şi purpurii ai orizontului. Deasupra noastră, stoluri de cocori, strălucitori ca burta unui şarpe abia ieşit dintr-o mlaştină, avansau lent pe fundalul unui cer senin. Acum se întindeau într-un şir egal, acum se despărţeau, planând când sus, când jos, strâmbând şirul cu răsuciri şi întoarceri, până când rândul a despicat cerul în două.

Existau vreo duzină de colibe rotunde de cherestea în schitul acesta, separate de parcele atent cultivate cu iarbă *darbha* folosită la diferite ritualuri şi de crânguri de stejar şi lămâi sălbatic. Fiecare crâng avea câţiva pomi *ingudi,* pe care localnicii îi numesc pomii pustnicilor, deoarece nucile lor asigură uleiul pentru lămpile acestora şi sunt ingredientul unguentului medicinal cu care aceştia vindecă rănile. Sub un pom de acest fel se găseşte invariabil un pietroi ud, pe jumătate scufundat în pământ, lucios de la uleiul nucilor *ingudi* care se izbesc de el şi crapă. Pe stânga, alunecând spre un pârâu invizibil, se vedea o câmpie întinsă, acoperită de iarbă, unde în timpul zilei păşteau laolaltă vaci maronii de la schit şi antilope negre din pădure, într-o armonie desăvârşită, în prima parte a serii, când începe să se lase amurgul, într-un astfel de loc activitatea se precipită. Pomii freamătă de viaţă când păsările se întorc la cuiburile lor, dar mai aşteaptă înainte de a se linişti. Vacile se mulg, se pune focul pentru pregătirea cinei, iar rugurile de sacrificiu sunt aprinse şi reîncărcate cu lemn şi tămâie. Fumul înmiresmat al altarelor, amestecat cu parfumul picant al frunzelor şi florilor de lămâi, plutea plăcut prin schit. L-am întrebat care era drumul spre coliba lui Vatsyayana pe un pustnic bătrân şi murdar, cu părul lung, lipit de cap cu ulei, care tocmai ieşise de la baia cu aburi şi îşi scosese haina de piele argăsită, punând-o la uscat pe o ramură.

— E coliba din stânga, ne spuse, fără să-şi ascundă interesul pe care i-l trezisem. Pe pereţi sunt desene proaspăt făcute cu pastă din lemn de santal. Am auzit că e un scriitor renumit.

I-am mulţumit, el ne-a binecuvântat în grabă, apoi ne-am văzut de drum.

Vatsyayana era un bărbat înalt, impunător, fără a fi solid, cu păr ondulat, cărunt şi lung până la umeri, la care se adăugau firele creţe de culoarea fierului de pe pieptul gol. Nu-şi însuşise încă portul din piele tăbăcită al locuitorilor pădurii, purta o bucată de material alb din bumbac, înfăşurată în jurul taliei, cu pliuri care îi ajungeau până la călcâie, după moda adoptată de bărbaţii din Kausambi, Avanti şi alte ţări vestice. O barbă nearanjată şi căruntă îi acoperea bărbia şi pomeţii; era ori barba deasă, în devenire, a pustnicilor, ori lungimea maximă permisă unui cetăţean educat. Dat fiind faptul că am ajuns neanunţaţi, salutul său de bun venit sună în mod evident, mai rezervat, lucru pe care a ţinut să-l mascheze cu o politeţe gravă. Nu dorim un pahar de *madhupalaka*? Am refuzat băutura ritualului de primire, dar Chatursen a dat din cap nerăbdător. Mi-e greu să înghit amestecul ăsta de zahăr, *ghee*, lapte bătut, ierburi şi miere, chiar dacă o dau peste cap repede. Sorbitul lent din şase înghiţituri îi face dulceaţa aproape insuportabilă. Poate doresc nişte lămâie rece şi apă cu fiertură de orz? A rostit numele băuturilor noastre pe un ton ridicat, dar politicos şi deloc strident. I-a răspuns clinchetul distinct al brăţărilor de la gleznele unei femei care s-a făcut nevăzută în bucătărie.

Aşezându-ne pe scaunele joase aflate în luminişul mic din faţa colibei, cu focul de sacrificiu trosnind în dreapta noastră, iluminaţi de focurile din celelalte schituri care scăpărau printre copacii crângului ca nişte licurici nemişcaţi, am schimbat amabilităţile obişnuite. Eu eram mai degrabă tăcut, în timp ce Chatursen i-a povestit despre admiraţia nemărginită pe care o aveam faţă de autorul *Kamasutrei* şi despre dorinţa noastră de a ne întâlni cu el. Vatsyayana asculta încet, impasibil, iar faţa lui nu trăda nici o urmă de mulţumire, nici un fel de reacţie la imnurile lui Chatursen. Vizibila sa reţinere nu se explica prin distanţare, ci printr-o profundă timiditate. Am simţit asta încă de la prima întâlnire, dar mi-am dat seama de dimensiunile acestei reţineri abia mai târziu. Deşi la început tăcerea sa relativă ne făcea să ne simţim stânjeniţi, ne-am relaxat destul de repede pentru că nu afişa atitudinea respingătoare cu care se înarmau numeroşi învăţaţi renumiţi, care chipurile se potrivea cu învăţăturile lor, prin care reuşeau să-l intimideze de-a binelea pe vizitatorul ocazional.

Stând acolo în seara aceea, puţin temător, dar fascinat de gazda mea şi de împrejurimi, nu

mi-aş fi închipuit niciodată că în următoarele câteva minute urma să trăiesc două schimbări emoţionale la fel de puternice ca un cutremur, care aveau să modifice topografia vieţii mele. Pe prima am simţit-o cu claritate, simţurile mi s-au trezit brusc şi am început să tremur de emoţie când din casă a ieşit una dintre cele mai frumoase femei pe care le-am văzut vreodată, purtând băuturi răcoritoare pe o tavă simplă, de lemn. Când zic „frumoasă", nu mă refer la o frumuseţe fizică, convenţională — deşi soţia lui Vatsyayana, Malavika, era frumoasă din toate punctele de vedere. Aş putea s-o descriu cu metafore, cum a făcut-o mai târziu Chatursen, îndemnat de prietenii lui poeţi netalentaţi: ochi mari, de căprioară, sub nişte sprâncene conturate ca arcul lui Kama, cu o gură bine desenată, cu buze moi şi pline, ca înţepate de acul unei albine, cu mijlocul subţire, trădând trei pliuri vagi, şolduri bine proporţionate şi coapse dureros de lungi şi ascuţite ca nişte tulpini de bananieri. Aceste metafore fac parte din recuzitele poetice convenţionale, destinate mai degrabă aţâţării fanteziei erotice, decât descrierii unei persoane reale. Malavika nu era o fată de şaisprezece ani la începutul vieţii sexuale, ci o femeie la douăzeci şi ceva de ani, radiind a secrete intime, mai degrabă decât a promisiuni de împlinire a acestora. Imaginile întipărite în mintea mea nu îi evocă trupul sau chipul, ci unele detalii care o fac pentru totdeauna unică. Îmi amintesc pânza de stropi de sudoare din colţurile gurii ei, brăţara din iasomii albe din jurul încheieturii stângi, mătasea delicată şi palidă înfăşurată în jurul sânilor ei plini, care nu reuşea să le ascundă strălucirea aurie şi privirea ei îndrăzneaţă care se scurgea în mine ca vinul pe care mi-l turna în pahar. Percepţia pe care o aveam asupra ei nu era marcată de frumuseţea fizică, ci de impresia unei feminităţi nemaiîntâlnite, care îi însufleţea chipul şi membrele.

Tremurul care mi-a însoţit următoarea reacţie mi-a tulburat mintea mult timp chiar şi după acest eveniment.

Nu reuşesc nici măcar s-o plasez într-un context exact, deşi îmi închipui că s-a petrecut după ce Malavika s-a întors în colibă şi Vatsyayana şi-a îndreptat atenţia spre mine.

— Arăţi mai degrabă a student decât a negustor, spuse.

— Tocmai mi-am terminat studiile, Acharya.

— Şi acum?

— A, încă nu ştiu. M-am gândit la mai multe lucruri, am răspuns.

— Poate că mai vii şi-mi povesteşti, îmi spuse pe un ton blând.

Conversaţia părea superficială, chiar banală, dar în clipa aceea mi se părea că ochii săi căprui şi clari sunt cei mai blânzi ochi pe care i-am văzut vreodată. Se uita la mine de parcă ar fi înţeles totul — trecutul şi viitorul meu, temerile pe care nu le conştientizam, visele care pândeau ascunse în mine. Ochii păreau să mă recunoască. Era o recunoaştere plină de compasiune, ca atunci când Stăpânul Rama l-a văzut pe Jatayu, care fusese rănit. Pe câmpul de luptă din Kurukshetra, când Arjuna avea dubii dacă *dharma* îi permite sau nu să-şi omoare semenii, Stăpânul Krishna l-a convins să lupte privindu-l întocmai în acest fel. Am simţit un junghi ascuţit în zona inimii, de parcă s-ar fi topit ceva înlăuntrul meu, ceva ce zăcea încrustat acolo de mult timp, şi m-am simţit năpădit de lacrimi. Desigur, lacrimile sunt o manifestare a emoţiilor, dar nici atunci şi nici acum nu pot să dau un nume emoţiilor mele. Dacă aş susţine că m-am simţit fericit sau trist ar însemna să izolez artificial un sentiment de celelalte cu care era amestecat. Privind în urmă, pot spune doar că această confuzie emoţională era agravată şi de excitaţia sexuală care mă zăpăcea şi de paralizia la gândul că o doream pe nevasta înţeleptului.

Nervozitatea aceasta nu m-a slăbit nici pe drumul spre casă. Gândurile mi se roteau în minte amestecate cu sentimente, schimbându-se de la un minut la altul, de parcă bariera veche dintre ele s-ar fi prăbuşit sau cel puţin ar fi devenit permeabilă. În timp ce trăsura se zgâlţâia pe drum sub baldachinul argintiu al nopţii de primăvară şi boii grăbeau pasul instinctiv, simţind că se apropie de casă, mă simţeam recunoscător pentru elocvenţa nemiloasă a lui Chatursen. Am îndurat chiar şi descrierea sa senzuală despre Malavika, fără să-mi pierd stăpânirea de sine la auzul unor asemenea obscenităţi. De ce dorinţa celorlalţi ni se pare indecentă, în timp ce a noastră este întotdeauna sublimă? în timp ce aţipeam, m-am gândit să îl întreb despre asta pe Vatsyayana la următoarea noastră întâlnire. Mi-am dat seama şocat că, inconştient, am decis că vor mai avea loc şi alte întâlniri. Desigur, n-aveam nici cea mai vagă bănuială că aveam să dedic cea mai mare parte a vieţii mele compunerii biografiei lui Vatsyayana şi că urma să scriu primul comentariu despre *Kamasutra.* În clipa aceea eram conştient doar de dorinţa urgentă de a înţelege manifestarea sentimentului *kama* la femei, ca să scap de nefericirea şi de vina pe care mă făceau mereu să le simt.

Capitolul 4

Vatsyayana crede că femeia, întocmai ca bărbatul, simte aceeaşi plăcere sexuală de la început până la sfârşit.

Kamasutra 2.1.23

Am zăbovit îndelung asupra textelor şi comentariilor străvechi referitoare la plăcerea pe care o simte o femeie în timpul actului sexual, interesându-mă mai ales întrebarea dacă aceasta este diferită de cea a bărbatului, spuse Vatsyayana. Am mai pus întrebarea aceasta multor femei, acum câţiva ani când am vizitat-o pe mătuşa mea, Chandrika, în chilia ei; am avut o discuţie lungă despre acest subiect, cea mai sinceră pe care am purtat-o vreodată cu o femeie, poate fiindcă acum, fiind o călugăriţă budistă, Chandrika putea să vorbească despre pasiune imparţial. Părerea mea, pe care mi-o formulasem după îndelungi chibzuieli, era că, deşi ştim multe despre ce simte o femeie în timpul actului sexual, esenţa plăcerii ei, *rasa*[7] ei feminină, îi scapă oricărui bărbat, şi viceversa. De fapt, chiar corpul nostru, sursa acestei plăceri, e cel care ne împiedică să deslușim acest mister. Ce ne împinge spre unire e dorinţa aceasta de a simţi plăcerea partenerului, iar tragedia e că trebuie să ne mulţumim cu plăcerea noastră.

Aceasta era a zecea vizită pe care o făceam la schitul celor Şapte Frunze în ultima lună. În timpul acestor vizite începea să se contureze deja un fel de ritual. Plecam din Varanasi dis-de-dimineaţă cu trăsura pe care Chatursen mi-o pusese la dispoziţie, îmi petreceam dimineaţa cu Vatsyayana, împărţeam cu el un prânz modest, îmi luam notiţe despre conversaţia noastră de dimineaţă până când îşi făcea siesta şi apoi mai discutam după-masă, de data aceasta la modul general, după care mă întorceam la Varanasi.

Pe atunci nu mă miram deloc de ce Vatsyayana îmi acorda atât de mult din timpul său liber, răspunzându-mi răbdător la întrebările referitoare la activitatea sa. Am crezut că ne-am înţeles tacit şi că era de acord cu faptul că-l adoptasem ca guru, deşi tranzacţia era unilaterală şi îşi avea locul într-un colţ ascuns al minţii mele. Astăzi nu pot decât să clatin din cap când mă gândesc la aroganţa mea în ceea ce priveşte prezumţia asta şi să mă mir de generozitatea spiritului său. Până la urmă, eram un novice care abia părăsise băncile facultăţii, fără vreo realizare care să mă fi recomandat, fără vreo dovadă palpabilă că aveam potenţial. Pe de altă parte, Vatsyayana era deja cunoscut ca fiind un personaj controversat al ştiinţelor erotice. Mai târziu, când am reuşit să-l cunosc mai bine, cred că i-am înţeles mai bine raţionamentul. Era singur, nu numai din cauză că se izolase de prietenii săi şi de viaţa pe care o avea la curtea lui Udayana, în Kausambi, dar şi fiindcă era damnat să trăiască într-o singurătate cu care faima îi învăluie pe cei pe care-i binecuvântează. Frământarea lui era dacă nu cumva venise timpul să devină un pustnic al pădurilor, pas care ar fi implicat o renunţare radicală la interesele şi preocupările sale de mai demult, o existenţă de gospodar şi o dedicare totală şi conştientă nevoilor spirituale ale vieţii, cu care avea atât de puţine afinităţi. Cunoştea exemplul multor poeţi care pendulau în mod constant între pădure şi oraş, între renunţare şi dedarea la felurite plăceri, ambele soluţii părându-le în aceeaşi măsură tentante şi deficiente. Pe la patruzeci de ani, în primii ani ai bătrâneţii, poeţii sufereau mult, neştiind încotro s-o apuce: „spre pantele abrupte ale munţilor neîmblânziţi sau mai degrabă către fesele femeilor, mustind a pasiune”.

În mine a recunoscut tipologia tânărului complexat, ireverenţios, vrând să se dedice unui lucru aflat în afara existenţei sale predestinate, asta dacă îşi dă seama care este acest lucru. Semănăm cu acel Vatsyayana din tinereţe, cel pe care simţea nevoia să-l redescopere; eram ca o parte din viaţa lui pe care trebuia s-o reviziteze înainte de a renunţa cu totul la ea. Mi-ar plăcea să cred că a descoperit un strop de creativitate în mine, sau măcar o curiozitate avidă — poate era acelaşi lucru — pe care ar fi vrut s-o las moştenire generaţiilor viitoare; aveam să-l răsplătesc făcând astfel încât şi persoana lui să intre în nemurire, aşa cum urma să se întâmple şi cu opera lui. Pentru mult timp, faptul că l-am idealizat şi l-am privit ca îndrăgostit timp de mai mulţi ani, în ciuda modului oribil în care s-a terminat totul, nu mi-a permis să ghicesc că ar fi putut avea şi un alt motiv pentru a mă primi atât de călduros în schitul lui şi în viaţa sa, la care alesese să renunţe pentru o vreme.

— Cine resimte mai puternic nevoia de a face sex, femeia sau bărbatul, Acharya? l-am întrebat puţin mai târziu.

— Se ştie aproape fără dubii că nevoia femeii de sex e mai mare, îmi spuse Vatsyayana. Se spune astfel: „Nici zeul vântului, nici cel al focului, nici celelalte treizeci şi trei de zeităţi nu sunt atât de apreciate de femei ca zeul iubirii”. Şi, într-un alt text: „Lipsa plăcerii sexuale înseamnă decădere şi îmbătrânire pentru o femeie”, şi într-un alt loc, în acelaşi text, „bărbaţii îmbătrânesc din cauza grijilor, luptătorii din cauza cătuşelor, femeile din cauza lipsei coitului, iar hainele atunci când sunt apropiate de strălucirea focului”.

Vatsyayana luă o pauză. La începutul conversaţiilor noastre obişnuia să se uite la mine întrebător de câte ori cita dintr-un text şi să aştepte puţin înainte de a continua. Voia să-i demonstrez că ştiu de unde citează şi să se asigure nu doar că sunt destul de educat ca să-l înţeleg, dar că sunt şi destul de pregătit să asimilez cunoştinţele cu o detaşare adecvată. Uneori dădea cu bună ştiinţă un citat greşit şi aştepta cu zâmbetul pe buze să-l corectez. De câte ori cita un pasaj dintr-un text, adopta un ton grav, sonor.

— Citatele ne leagă de strămoşii noştri, la fel ca riturile pe care le săvârşim regulat, când e lună plină, mi-a spus odată. Putem să gândim doar ce s-a mai gândit înaintea noastră. Dacă vreodată o să ai impresia că ţi-a venit o idee nouă, aminteşte-ţi că doar ai uitat de unde provine.

Mai demult, când s-a convins de seriozitatea intenţiilor mele şi de temeinicia pregătirii mele ca student, acest tip de testare — şi tachinare — s-a mai rărit.

— Înţeleptul Vyasa a formulat-o foarte bine. Desigur, ca şi toţi ceilalţi mari înţelepţi, Chanakya nu era doar versat în ştiinţele politice, dar şi în iubire şi etică, i-am răspuns, identificând corect ambele surse.

Vatsyayana dădu din cap aprobator şi continuă:

— Apetitul sexual al femeii e mult mai mare decât al bărbatului, deşi nu sunt de acord cu afirmaţia că „focul nu poate fi satisfăcut nici cu toate lemnele din pădure, oceanul cu toate râurile din lume, zeul morţii de toate creaturile existente, femeile de toţi bărbaţii”. Dacă femeia are sau nu parte de o plăcere mai intensă decât bărbatul e o problemă grea, care nu poate fi rezolvată decât de cineva care a trecut prin experienţa ambelor sexe. Cunoaştem doar două cazuri din istorie, în care nişte bărbaţi au fost transformaţi în femei şi au trăit ceea ce trăieşte o femeie în timpul actului sexual. Nu l-am inclus aici şi pe Stăpânul Shiva care, deoarece a jignit un alai de femei goale, a fost blestemat de către acestea să i se schimbe sexul. Mai târziu, transformat la loc, dar obişnuit de-acum cu senzaţiile trăite atât de bărbaţi, cât şi de femei, se zvoneşte că i-ar fi dictat lui Dattaka, acest mare învăţat din domeniul eroticii, textul celebrului său tratat. Printre bărbaţi, Ila, regele din Bahlika, a fost primul care a simţit pe pielea lui ce înseamnă să fii femeie. Ieşise în pădure la vânat, când a dat peste un luminiş unde Shiva se dedica unor activităţi acrobatice împreună cu soţia sa. Pentru a satisface un capriciu al zeiţei, Shiva se transformase în femeie, dar, ca să-şi mascheze jena, a aruncat o vrajă asupra animalelor de sex masculin, şi chiar şi asupra copacilor, care i-a transformat în femele. Pătrunzând în luminiş, spre disperarea sa, Ila s-a transformat şi el în femeie. Profund tulburat, el i s-a adresat lui Shiva, dar zeul i-a râs în nas. Zeiţa i-a arătat mai multă compasiune şi a hotărât ca Ila să rămână, pe rând, timp de o lună, femeie, apoi bărbat. Fiul lunii s-a îndrăgostit de Ila, în luna când el era femeie, iar cei doi s-au bucurat unul de compania altuia până când, după o lună, acesta s-a preschimbat la loc în bărbat.

— Şi ca femeie cum i s-au părut senzaţiile din timpul actului sexual, în comparaţie cu felul în care le percepea când era bărbat? l-am întrebat.

Vatsyayana a zâmbit, mulţumit că mă prinsese cu un lapsus.

— Din păcate nu ştim, pentru că nu putea să povestească nimic. Atunci când zeiţa a declarat că Ila se va schimba când în femeie, când în bărbat, a adăugat că în nici un stadiu nu îşi va aduce minte de cel prin care tocmai a trecut.

Am observat că Vatsyayana zâmbea aşa cum începuse să o facă din când în când, pe măsură ce deveneam mai apropiaţi, deşi zâmbetul mai avea până să atingă stadiul următor, de râs incontrolabil. Avea un surâs contagios şi foarte liniştitor, care contrazicea prima impresie pe care mi-o lăsase, de om extrem de serios, chiar sobru. Zâmbetul acesta avea efectul de a calma şi de a transfigura turbulenţele din spaţiul înconjurător. Părea că luna se ivise brusc din spatele unor nori groşi, în sezonul ploios, şi alungase demonii nopţii în ascunzişurile lor diurne.

— Dar nu toţi cei care au depăşit limita dintre sexe au fost atât de discreţi cu privire la experienţa prin care au trecut, am spus, continuând discuţia.

— Ai dreptate să-mi atragi atenţia asupra singurei mărturisiri legate de experienţa comparată a plăcerilor sexuale, şi anume aceea a regelui Bhangasvana, spuse Vatsyayana,

dând din cap politicos, cu recunoştinţă.

Cunoşteam foarte bine povestea. Regele atrăsese asupra sa duşmănia zeului Indra pentru că nu-l invitase la sacrificiul în cadrul căruia trebuia să-i ofere o sută de fii. Indra s-a răzbunat pe această neglijenţă, vrăjind lacul în care se scălda Bhangasvana, astfel că, atunci când a ieşit din apă, a observat că se transformase în femeie. Profund tulburat de această schimbare, Bhangasvana a părăsit oraşul şi s-a mutat în pădure, unde, conform obiceiurilor acelor timpuri, s-a măritat cu un pustnic şi i-a născut o sută de fii. Bhangasvana i-a adus apoi pe cei o sută de copii la oraş, astfel încât toţi cei două sute să-i poată conduce împărăţia în deplină înţelegere. Când Indra a văzut asta, s-a înfuriat, constatând că regele nu se afla în suferinţă, aşa cum sperase. A provocat neînţelegere între băieţi, astfel că s-au răsculat unii împotriva celorlalţi şi au murit cu toţii în luptă. Atunci Indra s-a deghizat şi s-a dus la schitul unde Bhangasvana îşi plângea fiii. Până la urmă, zeului i s-a făcut milă de el, s-a arătat şi i-a spus lui Bhangasvana că poate să aleagă o sută de fii pe care să-i readucă la viaţă, fie dintre cei pe care îi născuse ca mamă, fie dintre cei pe care îi zămislise ca tată. Regele a răspuns că dragostea de mamă este mai puternică decât cea paternă, alegând să fie înviaţi fiii cărora le dăduse naştere pe când era femeie. Indra a fost încântat şi s-a oferit să-l preschimbe înapoi în bărbat. Bhangasvana l-a refuzat, preferând să rămână femeie pentru că, a spus el, ca femeie, simţise o plăcere sexuală mai intensă decât atunci când fusese bărbat.

— Regele Udayana mi-a spus, continuă Vatsyayana, că s-a visat odată în postura unei femei care făcea dragoste. Când bărbatul necunoscut din visul lui i-a desfăcut coapsele, picurând pe ele lichidul zeului iubirii, şi a pătruns-o, Udayana a afirmat că a simţit o plăcere atât de mare, încât şi-a dat seama că nu trăise nimic la fel de intens ca bărbat. Acest lucru fusese confirmat şi de un alt bărbat care s-a visat femeie, pe când nici o femeie n-a relatat vreodată o experienţă asemănătoare.

— De asemenea, textele relatează că femeile sunt de şase ori mai îndrăzneţe decât bărbaţii în ceea ce priveşte iubirea, în timp ce plăcerea pe care o simt ele este de opt ori mai intensă. Prin urmare, datorită autorităţii pe care o deţin textele, mărturiei lui Bhangasvana, a bărbaţilor care visează că sunt femei, precum şi observaţiei generale că, judecând după gemetele, suspinele, respiraţia sacadată şi expresia facială a femeii în timpul actului sexual, aceasta dovedeşte o mai mare plăcere în uniunea trupească, putem spune că femeia se bucură de sex mai mult decât bărbatul. Din cauza durerii pe care trebuie s-o îndure la naştere, zeii le-au recompensat cu o plăcere mai mare în timpul actului care duce la naştere.

— Dar plăcerea ei e la fel ca aceea a bărbatului, şi urmează acelaşi curs ca plăcerea acestuia? l-am întrebat.

— Acest lucru nu ne este cunoscut, pentru că Indra a uitat să-l întrebe pe Bhangasvana, spuse Vatsyayana. În ceea ce priveşte *sutra*[8] mea despre acest subiect, convingerile mele erau acolo mai puternice.

Eram gata să-i dau replica, alegând un citat relevant:

> *Vatsyayana nu crede că există vreo diferenţă în ceea ce priveşte plăcerea în sine. Diferenţa dintre sexe e ceva ce se stabileşte imediat după naştere. E unanim acceptat că bărbatul e activ, iar femeia pasivă. Acţiunile bărbatului în timpul actului sexual sunt diferite faţă de cele ale femeii. Bărbatul crede că el are parte de plăcere datorită femeii, în timp ce femeia are impresia că este sursa plăcerii bărbatului. Diferenţa ţine de atitudine şi experienţă, şi nu de plăcerea în sine.*

Vatsyayana se bucura să audă pe cineva citându-i sutrele, atâta timp cât o face reverenţios, şi nu critic. În afara părului grizonat pe care-l purta lung, cum era moda, aceasta era singura dovadă a vanităţii sale. Dar, de fapt, înţelepciunea şi vanitatea sunt mai apropiate decât ne place să admitem sau să acceptăm când suntem tineri.

— Când ai să încerci să-mi înţelegi sutrele, spuse Vatsyayana, trebuie să ai mereu în vedere contextul în care au fost scrise. Opiniile mele sunt influenţate de perspectiva pe care o aveam în perioada respectivă. Nu ai cum să priveşti lucrurile din neant, sau de undeva de sus, dintr-o viziune de ansamblu. În partea aceasta a lucrării luam o poziţie faţă de părerile iluştrilor mei predecesori legate de plăcerea femeii. Aceştia se contrazic deseori unii pe alţii şi chiar pe ei înşişi, demonstrând că până şi cei mai înţelepţi învăţaţi fac confuzii în ceea ce priveşte acest subiect. Venerabilul Shvetaketu Auddalaki consideră că o femeie e satisfăcută mai ales de dovezile de afecţiune, sărutări şi mângâieri, pe când plăcerea provocată de

organul bărbătesc se explică printr-o calmare parţială a mâncărimii vulvei care continuă şi după ejacularea bărbatului. Conform textelor lui Babhravya, există diferenţe notabile în felul în care actul sexual e perceput de femei şi bărbaţi. Femeia simte o plăcere violentă când organul bărbătesc pătrunde în ea, în timp ce bărbatul are parte de o beatitudine totală în timpul ejaculării. Reacţiile femeii sunt comparate cu mişcarea roţii de olărit, la început domoală, la mijloc rapidă, apoi, la sfârşit, iarăşi lentă, fără ca mişcarea să fi fost întreruptă. Cu toate acestea, toţi sunt de acord că, pentru o femeie, sărutările şi mângâierile, apoi, în momentul excitaţiei maxime, muşcăturile şi zgârieturile, sunt mult mai importante decât pentru bărbat. Pentru aţâţarea dorinţei sale sunt absolut necesare sărutările şi mângâierile.

— Acharya, de ce sunt atât de importante sărutările şi mângâierile unui bărbat pentru a trezi dorinţa într-o femeie? doream să aflu, împins de o curiozitate sinceră.

— Aceasta este o întrebare pe care nici Shvetaketu, nici textele lui Babhravya, nici Suvarnabha sau Dattaka nu şi-au pus-o, răspunse Vatsyayana cu o urmă evidentă de mulţumire de sine. Am observat că, de câte ori discutam despre părerile altor învăţaţi, vocea lui începea să vibreze. În momentul acela exista o lumină distinctă în ochii lui, trădând un spirit combativ şi confirmându-mi o observaţie din timpul studiilor efectuate cu gurul meu de atunci, Brahmadatta, şi anume că savanţii nu sunt nici pe departe atât de detaşaţi pe cât îi percepem. Există o sete de sânge prost disimulată în disputele dintre ei, o exaltare atunci când provoacă răni cu cuvintele lor, anihilarea oponentului prin demontarea argumentelor sale fiind una dintre cele mai mari satisfacţii pe care le au.

— În nici un alt moment din timpul apropierii dintre un bărbat şi o femeie, aceasta din urmă nu se simte mai apreciată şi mai răsfăţată decât în cel al săruturilor şi mângâierilor preliminare, care duc la actul sexual în sine, începu să-mi explice Vatsyayana. Începând cu sărutul delicat care încălzeşte pleoapele închise sau îi trezeşte din amorţeală buzele până la mângâierile mai ferme care frământă fesele implorându-le, femeia se simte în centrul dorinţei aprinse a bărbatului, fiind ea însăşi aţâţată de această ardoare. În timpul actului propriu-zis, dorinţa bărbatului se retrage în mare parte în propriul corp şi în senzaţiile pe care le percepe acesta. Există ceva refractar în această trecere a femeii de la obiectul dorinţei la o stare în care ea însăşi îl doreşte pe celălalt. Majoritatea bărbaţilor nu reuşesc să înţeleagă aceste clipe de refuz, care se manifestă chiar înainte de actul sexual, şi sunt contrariaţi de tot ce le rămâne de nedesluşit.

— În afară de perceperea diferită a mângâierilor şi a săruturilor, sunt de părere că nu există nici o diferenţă între bărbaţi şi femei. Cu toate acestea, dacă îmi ceri acum să detaliez acest punct de vedere, pot să spun doar că trupul unei femei e mai deschis decât cel al unui bărbat. Femeile sunt obişnuite să primească, fiind invadate, folosite chiar, de către bebeluşii lor, la fel ca de bărbaţi, iar această circumstanţă le pune plăcerea într-o lumină diferită. Trupul primitor al femeii este reflectat în forme, în conştiinţa sa receptivă. În timpul actului amoros, se comportă în mai multe feluri, lăsând în urmă un număr mai mare de imagini ale împerecherii Imaginaţia este crucială pentru încercarea unei senzaţii de plăcere, iar femeile sunt dotate din naştere cu o imaginaţie a percepţiei corporale mult superioară celei masculine. Chiar şi în momentul orgasmului, când toate ipostazele trecute şi cele de după renaştere se prăbuşesc într-o singură clipă înmărmurită, deschiderea unei femei în faţa fluxului plăcerii este mai mare şi valurile ei se retrag mai încet decât la bărbaţi.

— Cei mai mulţi învăţaţi sunt de părere că imaginaţia joacă un rol important în plăcerea femeii doar la început.

Pe măsură ce actul progresează, ei spun că trupul preia controlul şi, până la sfârşitul împreunării, conştiinţa ei e subminată de reacţiile fizice. Dattaka are chiar şi-un vers despre acest subiect:

> *Mai întâi tremură de nerăbdare. Apoi nu mai există tremur, nici nerăbdare, nici măcar gândire.*

În plin act sexual cu bărbatul iubit, imaginaţia nu domină tot timpul, dar asta nu înseamnă că trăirile femeii sunt doar corporale. Din locul în care sălăşluieşte, în cel mai ascuns cotlon al corpului, sufletul se ridică la suprafaţa epidermei când femeia şi bărbatul se încordează unul *împotriva,* şi în acelaşi timp, *spre* celălalt. Într-un act sexual reuşit, nu trupul este cel care ascunde sufletul, ci sufletul e cel care dezgoleşte trupul.

*

Egocentric, ca orice alt tânăr de vârsta mea, mult timp nu mi-a trecut prin cap să-l întreb pe Vatsyayana despre viaţa petrecută în schit. Pornind de la remarcile sale sporadice despre acest subiect, am presupus că pustnicii şi nevestele lor erau curioşi să afle ceva despre noul cuplu care se instalase printre ei, fiind conştienţi de notorietatea celor doi. De obicei îi lăsau în pace pe Vatsyayana şi pe Malavika, dar făceau schimb de câteva vorbe de curtoazie ori de câte ori îi întâlneau. Era de parcă lucrarea lui Vatsyayana ar fi atârnat după el, ca o bucată de grăsime de animal, extrem de toxică, care ar fi putut întina sanctitatea schitului, murdărindu-i pe locuitori şi punându-le în pericol integritatea spirituală. Majoritatea foşti preoţi şi specialişti în ritualuri, cu un negustor mai ciudat şi un oficial de stat pensionat rătăciţi printre ei, pustnicii căutau să se debaraseze de plăceri şi de obiectele care le-ar fi putut stârni simţurile. Vatsyayana era o aluzie nepoftită la prezenţa lui Kama în propria lor fire, o prezenţă pe care simţeau nevoia s-o nege, dacă doreau să satisfacă dorinţele altor zei.

— Pe mine nu mă deranjează, mi-a spus, când l-am întrebat dacă se simte izolat, dar soţia mea e singură şi nefericită. Câteva dintre soţiile care trăiesc aici, chiar dacă sunt mult mai în vârstă, ar vrea să se împrietenească cu ea, dar se tem să nu fie certate de bărbaţii lor.

Nu l-am întrebat de ce au ales de fapt să locuiască într-un schit, în disconfort şi izolare.

În afara unei apariţii fulger când ne-a servit mâncarea în timpul celei de-a treia vizite, n-o mai zărisem deloc pe Malavika. Vatsyayana menţionase în treacăt că, atunci când vremea era atât de blajină ca acum şi începea să se încălzească, soţia sa făcea plimbări lungi prin pădure ca să adune flori sălbatice. De asemenea, petrecea ore în şir stând pe malul unui iaz din adâncul pădurii, privind pescăruşii, bâtlanii şi undele făcute de briza domoală a primăverii pe suprafaţa apei.

Sincer să fiu, mă simţeam uşurat că n-o văzusem deloc. Agitaţia pe care mi-o provoca prezenţa Malavikăi scăzuse în intensitate într-o săptămână, cât trecuse de când vizitasem schitul ultima oară. Sentimentul de ruşine contribuise cu siguranţă la asta, ca şi preocuparea din ce în ce mai intensă pentru *Kamasutra* şi decizia mea, care se contura treptat, de a scrie primul comentariu la acest tratat. Până la urmă, *sutrele* sunt doar trucuri mnemonice care folosesc la recapitularea argumentelor principale ale unui text mult mai mare, încă nescris. Valoarea unei *sutre* stă în concizia sa. De asta se spune că autorul unui text sutra şi-ar vinde până şi propriul nepot, dacă astfel ar salva o silabă. *Sutrele* nu pot fi interpretate corespunzător fără un comentariu; versurile şi prezentarea lor formează un întreg.

Acum, în mintea mea, nevasta lui Vatsyayana rămăsese doar o femeie frumoasă printre multe alte femei frumoase, nicidecum promisiunea unei transformări magice. Aş minţi dacă aş spune că n-am fost pe deplin conştient de prezenţa ei, ori de câte ori apărea pentru scurt timp ca să ne servească mâncarea, în timpul celei de-a treia vizite a mea. Însă, de data aceasta, n-am mai fost orbit şi paralizat de frumuseţea ei fizică. I-am văzut inteligenţa din privire şi naturaleţea din mişcări, am observat că ea şi soţul ei schimbau doar câteva cuvinte şi se uitau unul la altul doar din când în când, precum şi faptul că Malavika părea să-şi dorească să termine cu servitul mâncării cât mai repede, ca să poată pleca din locuinţă.

— Am auzit că-ţi place să-ţi petreci zilele în pădure, i-am spus, în timp ce-mi turna apă ca să mă spăl pe mâini după masă.

S-a uitat la mine şi am simţit din nou impactul frumuseţii sale care îmi ascuţea simţurile şi îmi înceţoşa mintea.

— Da. Îţi place pădurea? m-a întrebat, pe tonul acela prietenos, dar distant, pe care nevestele unor bărbaţi renumiţi îl folosesc atunci când li se adresează tinerilor admiratori ai soţilor lor.

— Ei, aş spune că sunt mai degrabă un spirit citadin. Asemeni budiştilor.

— N-am fost niciodată la Varanasi, mi-a spus, dintr-o dată, cu melancolie în glas. Dar acum ar trebui să te las să lucrezi. Te rog, simte-te ca acasă în umila noastră locuinţă, a adăugat formal.

Uitându-mă la ea cum se îndepărtează, m-am simţit uşurat să descopăr că inima nu-mi mai bătea aşa de tare şi nici simţurile mele nu se mai agitau ca prima oară. Era ca şi cum după un cutremur ar mai fi căzut câteva pietricele.

Capitolul 5

Ea trebuie să fie îmbrăcată frumos tot timpul, ca să atragă privirea trecătorilor de pe strada regală. Dar nu trebuie să se expună neruşinat, fiindcă asta îi poate reduce la jumătate valoarea de pe piaţă.

Kamasutra 6.1.7

În dimineaţa de după discursul referitor la plăcerea femeii, Vatsyayana a început să-mi vorbească despre viaţa lui. În ziua aceea am ajuns destul de târziu la schitul celor Şapte Frunze. Tatăl meu, care până atunci îmi ignorase deliberat preocupările legate de *Kamasutra* şi de autorul ei, a hotărât în sfârşit să-şi arate dezaprobarea chiar în acea dimineaţă. Pentru asta, a decis să păcătuiască, întrerupându-şi rugăciunile de dimineaţă. A ieşit din *puja*[9] chiar în clipa în care dădeam să trec pragul casei, cu o expresie îndurerată şi în acelaşi timp dezaprobatoare. Fără să apeleze la cuvinte, a lăsat faptele să vorbească: atât faptul că nu i se terminase ritualul, cât şi expresia feţei, ambele sugerau dezamăgirea sa în ceea ce mă privea. L-am salutat respectuos, prefăcându-mă că nu observ nimic, şi am urcat în trăsura care mă aştepta deja. După ce aceasta a pornit, a trebuit să-i spun birjarului să încetinească, pentru a-mi recăpăta stăpânirea de sine.

Judecând după căldura cu care m-a întâmpinat, cred că Vatsyayana mă aştepta nerăbdător. Era o senzaţie plăcută să-l ştiu pe înţelept atât de dornic să mă întâlnească. Comentariile lui Vatsyayana legate de *Kamasutra* erau în general presărate cu amănunte personale, dar se pare că în dimineaţa asta voise să se scufunde şi mai adânc în amintiri. Procesul introspecţiei şi povestirii atente a fost întrerupt de unele tăceri îndelungi, timp în care Vatsyayana părea să comunice cu voci din trecutul său. Faţa i-a devenit mai mobilă, pe măsură ce fruntea i se încreţea ca atunci când era nervos, încruntându-se de parcă şi-ar fi amintit un lucru de care se simţea vinovat, sau i se netezea, când îşi amintea de un lucru plăcut sau măgulitor.

Mallanaga Vatsyayana, ca să-i dau numele complet, s-a născut în Kausambi, capitala unui mic regat din regiunea Vatsa, strivită între puternicii săi vecini, Avanti şi Magadha, acum toate cele trei împărăţii făcând parte din imperiul lui Samudragupta. Când s-a născut, regatul era condus de unicul fiu şi urmaş al lui Rudradeva, botezat după ilustrul său predecesor, eroul din *Vasavdatta,* faimoasa povestire romantică, care a domnit peste Kausambi în vremea lui Buddha.

— N-ai fost niciodată în Kausambi? Desigur, e mai mică decât Varanasi. Dar dimensiunea redusă a capitalei era cea a unei perle desăvârşite, dacă e s-o comparăm cu strălucirea impunătoare a unui diamant, precum oraşul tău. Impresia de simetrie, caracteristică unei perle, era întărită şi de decretul regelui, conform căruia faţadele de cărămidă decolorate de soare ale clădirilor publice sau private trebuiau să fie văruite din doi în doi ani. Ca aspect, oraşul arăta dur şi orbitor în orele după-amiezii, când soarele se afla în cel mai înalt punct de pe cer, însă noaptea devenea imaterial, doar o şuşoteală jucăuşă a umbrelor argintii. Acum perla e ciobită deoarece, cu cât Kausambi devine mai prosperă, cu atât creşte numărul locuitorilor ei. Schimbările sunt evidente mai ales pe cele patru străzi principale care duc de la porţile oraşului la piaţa centrală ce se învecinează cu palatul regal. Pe şoseaua regelui, cea care lega poarta de est cu cea de vest, şirurile de hamali şi caravanele de care cu boi încărcate cu marfa, care veneau dinspre porturile Saurashtra şi se îndreptau spre Pataliputra sau spre alte mari oraşe din regatele de est, împingându-se ca să-şi facă loc printre pietoni, trupe de cavalerie, cărăuşi ai nobilimii şi curtezane însoţite de un alai de servitori — toate acestea te duceau cu gândul la un oraş măreţ al imperiului, cum ar fi Mathura sau Varanasi, de pildă. Desigur, n-avem nici un sfert din cele o sută de temple ale voastre dedicate lui Shiva şi doar două mănăstiri budiste, faţă de treizeci, câte aveţi voi. Şi nu avem nici atâtea vapoare, bărci sau plute pe râu ca voi; pe de altă parte, dacă e să-l comparăm cu Jamuna noastră, Gangele vostru e un adevărat ocean, nu un simplu râu.

Pe vremea când eram copil, Kausambi era mai degrabă un loc liniştit, aproape inert. În afara parcului regal nu mai exista nimic, cu excepţia câtorva abatoare, aşezării celor care făceau sare şi satului măcelarilor, care se aflau în afara zidurilor cetăţii. În zilele noastre, datorită pasiunii lui Udayana pentru arhitectură şi urbanism, există un val de tâmplari, fierari,

zidari şi muncitori care s-au instalat în cercul de cartiere sărăcăcioase care înconjoară zidurile oraşului. Pe zi ce trece, în jurul acestor ziduri, şanţul cu apă lat de o sută de paşi, care mai servea şi drept canal de deviere atunci când Jamuna îşi ieşea din matcă, devine din ce în ce mai murdar şi mai urât mirositor. Dar, dacă te apropii de Kausambi prin poarta estică, asemeni caravanelor negustorilor, care se îndreaptă spre coasta de vest sau spre regiunile de după munţii de la nord-vest, atunci ai ocazia să traversezi zeci de mile din minunatul parc regal, care e în acelaşi timp şi parc, şi pădure, şi sălbăticie şi civilizaţie. Pădurea, cu turmele sale de cerbi pătaţi şi mistreţi sălbatici, cu cabana de vânătoare a regelui, cu pavilioanele nobililor şi cu schituri izolate, acoperă mare parte din suprafaţa oraşului, iar mai demult accesul cetăţenilor fără permisiunea sau invitaţia regelui era interzis. Dar până şi parcul public acoperă o suprafaţă mai mare decât cea pe care se întind majoritatea oraşelor mai importante ca mărime.

Când eram copil, petreceam zile întregi în parc, urmărind în zilele speciale, de sărbătoare, bătăile între cocoşi sau berbeci, organizate pe terenul de sport. Altădată mă plimbam pe dealurile domoale, înverzite, de lângă râu sau cercetam părţile mai sălbatice ale parcului, cele care se învecinau cu pădurea. Deseori, în timpul acestor plimbări organizam picnicuri, luam masa în poiana de pe marginea unuia dintre numeroasele iazuri care punctau parcul. Dacă urmăreai grupul păsărilor *sara* cu capul roşu şi gâtul ascuns sub penajul alb, stând nemişcate într-un singur picior, înconjurate de iarbă *kusha,* cu trenele lor lungi şi mătăsoase de puf pal, argintiu, plutind în aer, trebuia să fii atent să nu-ţi aterizeze în mâncare, ca o garnitură nedorită.

Din descrierea lui Vatsyayana, înfrumuseţată datorită nostalgiei, reieşea că locul în care crescuse era de-a dreptul magnific. Cu toate astea, avea aproape şapte ani când îşi dăduse seama că locuia într-un bordel renumit, stabilimentul celebrelor surori curtezane din Kausambi, Avantika şi Chandrika. Aflat în partea de sud a oraşului, cartierul tradiţional al curtezanelor ocupa mai multe loturi şi se învecina cu şoseaua care ducea de la palatul regal spre parcul acestuia.

— Pentru un copil, aceasta era o lume vrăjită în miniatură, fără vreunul dintre pericolele de neprevăzut ale celei reale. Aici puteam să am încredere şi în umbrele care se trezeau la viaţă în fiecare seară, când se aprindeau lămpile, ştiind că ele vor rămâne umbre şi nu se vor transforma brusc în acei monştri care îi fac pe copii să paralizeze de frică. Cum ieşeai pe poartă, dădeai în curtea exterioară, cu grajduri amenajate pentru animale pe ambele părţi. Aici se desfăşură întotdeauna o activitate febrilă. Boii trebuiau hrăniţi de două ori pe zi cu iarbă şi mângâiaţi, apoi unşi pe coarne cu ulei. Bivoliţele şi vacile erau mulse, coama cailor era ţesălată, animalele se spălau — toate aceste activităţi erau acompaniate de pălăvrăgeala neîntreruptă a grăjdarilor care îşi făceau treburile. Timp de un an, pe vremea când aveam vreo patru ani, am avut chiar şi un elefant, legat de un stâlp în mijlocul curţii. Îmi amintesc de demnitatea cu care îşi vâra în gură mănunchiurile de fân cu ajutorul trompei, legănându-şi coada din când în când, ca să gonească muştele. La ocazii speciale, în zile a căror semnificaţie le cunoştea doar conducătorul de elefanţi, era tratat cu mese care constau din lujeri de trestie de zahăr, iar o dată pe lună primea şi o cină compusă din orez fiert, moale, frământat sub formă de mingi mari şi albe, ca nişte pepeni.

Dormitoarele private reflectau gustul fiecăruia. Dormitorul mamei mele era auster, cu un pat simplu, un cufăr în care îşi ţinea hainele şi un scaun pe care se afla o cutiuţă cu ornamente. Dormitorul Chandrikăi însă era un talmeş-balmeş, plin de casete cu bijuterii puse claie peste grămadă, în rânduri strâmbe. Celelalte cadouri primite de la numeroşii ei admiratori zăceau împrăştiate pe podea. Îmi amintesc în mod special de o perie fabricată din păr moale din coadă de iac, montată pe un mâner cu ornamente. Era aruncată într-un colţ, nefiind folosită de câteva luni. Canapeaua din cameră era întotdeauna plină de haine, în ciuda eforturilor cameristei. Pe lângă tăbliţa de scris de lângă oglindă, mai era şi o măsuţă rotundă, cu faţa de marmură, acoperită cu recipiente de parfumuri, unguente şi creme. De trompa unui elefant, montată pe perete, atârna o colivie. Păsările — grauri *mynah,* papagali, cuci[10] — variau în funcţie de capriciile mătuşii mele, pasărea nedorită fiind expulzată la parter, într-una dintre coliviile aliniate de-a lungul pereţilor curţii interioare. Aceste păsări, un deliciu continuu pentru un băieţel, nu erau singurele din casă. Aveam şi un păun domesticit, care de obicei prefera să umble ţanţoş în jurul terasei, în fiecare dimineaţă şi seara devreme, măturând pământul cu coada lui împărătească, în aşteptarea vreunei găini interesate. În anotimpul ploios, păunul era o adevărată pacoste când începea să ţipe drăgăstos, părând că nu avea să mai înceteze niciodată, cu ţipetele lui răguşite pe care le scotea mai ales când tuna.

A treia cameră era ocupată de Kanchan-mata, bătrâna bonă care le crescuse pe cele două surori şi care se bucura de o poziţie privilegiată în casă. Chandrika şi mama mea o foloseau cu neruşinare pe post de mesager, când aveau de trimis un răspuns neplăcut unor pretendenţi nedoriţi, sau când îşi căutau tot felul de pretexte: „Lui Kanchan-mata n-o să-i placă", „Kanchan-mata n-o să mă lase să fac aşa ceva". Îi lăsau pe clienţi să creadă că bona era de fapt mama lor. Camera ei era plină de sticle, carafe şi recipiente pentru medicamente, care conţineau diferite pudre, pastile, alifii, loţiuni şi uleiuri. Pe lângă pasiunea sa pentru bârfa despre păcătoşi, cetăţeni de vază ai oraşului Kausambi, cea mai importantă preocupare a bătrânei proxenete era să prepare diferite substanţe pentru înfrumuseţarea femeii sau pentru creşterea puterii ei de seducţie.

La parter, în aripa de est, aveam trei camere unde fetele îşi bine-dispuneau clienţii. O cameră avea o masă cu jocuri, în timp ce celelalte două erau folosite pentru muzică şi dansuri. Instrumentele muzicale — *vina*[11], flautul şi tobele —, protejate de praf în huse din pânză, erau adunate lângă perete. Muzicienii nu locuiau cu noi, ci în Cartierul Artiştilor de Estradă şi ne vizitau în fiecare seară. Cea mai mare dintre aceste camere era folosită şi pentru concertele vocale ale maeştrilor invitaţi sau ale lui Jaivanti, cântăreţul nostru, care se bucura de o reputaţie foarte bună pe vremuri. Ca majoritatea bătrânilor ale căror performanţe sexuale şi dorinţe evoluau în direcţia opusă o dată cu vârsta, lui Jaivanti îi plăcea să fie oaspetele casei noastre, cu intenţia aparentă de a cânta, dar de fapt venea ca să fie în preajma Chandrikăi, de care se freca sau pe care o atingea, sperând că gesturile sale vor fi interpretate ca semne ale afecţiunii paterne. Ori de câte ori Chandrika începea să se plângă după plecarea lui, mama mea îi vorbea despre nevoile sexuale ale bărbaţilor bătrâni, adăugând că, o dată cu înaintarea în vârstă, aceştia se transformă în nişte bebeluşi, cu o nevoie acută de a atinge şi de a fi atinşi.

Chandrika, nerăbdătoare cu bebeluşii, dar şi cu bătrânii, de fapt cu oricine care nu juca un rol activ în teatrul sexual pe care-l întreţinea în jurul ei, obişnuia să facă nişte comentarii sarcastice referitoare la bărbaţi — indiferent de vârstă — şi apoi ieşea nervoasă, acompaniată de un concert de fuste foşnitoare, brăţări zdrăngăninde, lănţişoare de gleznă cu clinchet zglobiu şi clopoţei minusculi care atârnau pe un inel din jurul taliei.

Oh, cât am iubit-o! O fată frumoasă în pragul feminităţii, care poartă încă expresia vag tulburată a cuiva ce e surprins de propria sa frumuseţe, Chandrika nu se simţea încă în largul ei pe tărâmul dorinţei; încă o surprindea efectul pe care îl avea asupra bărbaţilor. Buna sa dispoziţie şi pielea luminoasă nu erau doar revelaţii ale tinereţii sale, ci şi consecinţele privirilor pofticioase care o mângâiau când se plimba pe stradă, cu capul ridicat, privind drept înainte, în timp ce trupul ei se scălda în frenezia lină degajată de câmpul erotic în care se mişca perfect conştientă de acest lucru. Am văzut mai mulţi călugări ca Jaina, bătrâni care au renunţat la dorinţe, îmbrăcaţi modest, cu mers nesigur, deplasându-se cu ochii în pământ, ca nu cumva din neatenţie să rănească vreo insectă, ridicându-şi privirea şi clătinându-se, apoi oprindu-se brusc din agitarea neîntreruptă a periei pentru muşte, cu mâna suspendată în aer, atunci când Chandrika trecea pe lângă ei pe stradă. Înţelepciunea sa senzuală instinctivă nu-şi pierdea din intensitate nici măcar atunci când era singură sau doar cu mine, un băieţel.

În fiecare zi, înainte să facă baie, Chandrika stătea goală în faţa oglinzii din cupru lustruit, importată din Damasc. Ochii i se plimbau strălucind a plăcere pe reflexia membrelor sale zvelte, învelite în pielea aurie cu nuanţe maronii, lipsită de impurităţi, cu părul negru şi des, uşor ondulat, revărsându-i-se ca o cascadă peste mijlocul îngust. Singurul oaspete nepoftit la acest festin al admiraţiei propriei frumuseţi, o încruntare, apărea când ochii cenuşii-verzui se opreau asupra sânilor. Acoperindu-i cu mâna, obişnuia să-i frământe puţin, de parcă ar fi vrut să le estimeze mărimea şi fermitatea. „Nu crezi că sunt prea mici, Malli?", mă întreba, de fapt, nu atât pe mine, cât camera goală, plină de ochii invizibili ai admiratorilor. „Sunt perfecţi, Chandrika masi", răspundea îndrăgostitul în vârstă de numai cinci ani.

Într-adevăr, privind acum în urmă, înarmat cu cunoştinţele bărbatului adult, contaminat doar de dorul nevinovat al micuţului Malli, îmi dau seama că sânii micuţi şi fermi ai Chandrikăi se potriveau perfect cu silueta ei zveltă. Cu toate acestea, conform standardelor clasice de frumuseţe, erau mult prea mici faţă de globurile greoaie, elogiate de poeţii vremii. Dar, de-a lungul timpului, mi-a fost dat să cunosc destule femei, unele chiar superbe, care erau conştiente de propria frumuseţe şi nu se întristau din cauza vreunui defect invizibil, care apărea exagerat în ochii lor, transformat într-un handicap grav. Îi spăla în apă cu antimoniu şi fiertură de orez timp de o lună, îşi spunea în fiecare zi, stând în faţa oglinzii, că se observa o creştere mică, dar evidentă, până când, într-o zi, a recunoscut şi ea că pieptul cel mândru era şi încăpăţânat, refuzând să-şi schimbe forma. Apoi trecea la alt remediu, ca de pildă pasta din

seminţe de rodii amestecate cu ulei din boabe de muştar albe, cu care mă ruga s-o ung pe sâni. Nici un remediu nu avea efect, deşi Chandrika le încerca în mod repetat. Acesta este unul dintre motivele pentru care în tratatul meu despre *kama* nu am abordat subiectul măririi sânilor, deşi îmi stăteau la dispoziţie numeroase legende străvechi despre această temă.

Amintindu-mi de unele discuţii purtate cu gurul meu, Brahmdatta, în *ashram*[12]-ul său, l-am întrerupt.

— Acharya, i-am auzit pe unii învăţaţi că te criticau din cauza capitolului al şaptelea din *Kamasutra.* Se îndoiau de remediile pe care le propui pentru cei care vor să-i atragă şi să-i înrobească pe membrii sexului opus, pentru mărirea potenţei şi a penisului.

Preţ de o clipă, Vatsyayana mă privi gânditor înainte de a răspunde.

— Nu pot decât să repet răspunsul pe care l-am dat în carte. Aspectul plăcut, calităţile, tinereţea şi generozitatea sunt principalele şi cele mai la îndemână mijloace prin care o persoană se poate face agreabilă în ochii celorlalţi. Doar în lipsa lor se întâmplă ca femeia sau bărbatul să apeleze la artificii şi la arte. Nici o metodă cu efect dubios n-ar trebui încercată, mai ales ceva care ar putea răni trupul, care presupune omorârea animalelor sau care ar intra în contact cu lucruri impure. „Ah, Mallanaga", îmi spusese cândva un prieten poet în batjocură, „doar nu crezi că un bărbat care îşi unge penisul cu un amestec de prafuri compuse din spinii albi ai mărului, ardei iute, piper negru şi miere poate să facă din femeia cu care se uneşte o sclavă care să-i răspundă dorinţelor?". „Ba da", i-am răspuns cu toată sinceritatea. Recunosc că n-am testat toate reţetele pe mine. Poeţilor le vine greu să creadă că experienţa personală nu cântăreşte prea mult în ştiinţa de carte, o tradiţie de care îşi bat joc din obişnuinţă, fără a-i înţelege complexitatea. Sunt imuni la plăcerea înregistrării, sistematizării şi clasificării, preferând să creadă că tot ce fac savanţii e să compileze cărţi din alte cărţi. Asemeni poeticii, scrierea cărturărească funcţionează după propriile sale convenţii. Nu e ca şi când am putea pur şi simplu să citim opiniile altor savanţi legate de o anumită temă, pentru ca apoi să ne prezentăm şi punctul nostru de vedere. Trebuie să explicăm părerile altora, prezumţiile pe care se bazează opiniile şi punctele slabe ale argumentaţiei lor, să ne oprim asupra altor soluţii posibile pentru problema respectivă şi apoi s-o alegem pe cea mai bună, argumentându-ne alegerea. Spre deosebire de poetul care se arată în fiecare vers, personalitatea unui om de ştiinţă este dezvăluită poate doar de concluziile sale. Dacă vrei să-l cunoşti pe Vatsyayana, citeşte cu atenţie ultimele rânduri ale fiecărui capitol.

Remediile pe care le dau în partea a şaptea a lucrării mele trebuie să fie citate în cel puţin două studii standard legate de tema eroticii. Nici unul n-ar trebui să fie un citat nemediat, e absolut necesar ca autorul să dovedească faptul că a consultat autorităţi din medicină, precum şi din alte domenii existente în vremea sa.

I-am spus prietenului meu că reţeta despre care vorbea se găseşte în impresionanta operă a lui Babhravya

Panchala, unde e evocată pentru prima oară, fiind preluată apoi şi în textul lui Kuchumara. O poţiune pentru mărirea potenţei sexuale, compusă din amestecul de orez şi ouă de vrabie, fierte în lapte şi îndulcite cu *ghee* şi miere, este descrisă în textul lui Shvetaketu şi preluată în operele lui Dattaka şi Kuchumara. Reţeta pentru înrobirea femeii, adică amestecul de rădăcină de *arris,* ulei de mango, păstrat timp de şase luni într-o scorbură făcută în trunchiul unui copac *sisu,* măcinat apoi până la obţinerea unei paste care se aplică pe penis înainte de actul sexual, se regăseşte în operele lui Svetaketu şi ale fraţilor Babhravya şi Kuchumara. Singura reţetă asupra căreia m-am îndoit şi m-am gândit mult dacă s-o includ sau nu în textul meu presupunea înrobirea unei femei prin ungerea penisului cu rămăşiţele unui uliu care a murit de moarte naturală, măcinate şi amestecate cu *cowach* şi miere. Nu doar autoritatea textelor lui Babhravya a fost cea care a înclinat balanţa în favoarea includerii acestei reţete, ci şi faptul că m-am consultat cu diverşi experţi, mai ales doctori, care mi-au dat explicaţii ştiinţifice în ceea ce priveşte eficacitatea acestui unguent special. Sunt mândru să afirm că în cartea aceasta nu există nici măcar o propoziţie care să nu fie susţinută de adevărate autorităţi în alte discipline. Dacă e să căutăm meritele cărţii mele, ele se află cu siguranţă în intenţia de a pătrunde mai adânc în aspectele vieţii erotice, fără a ne limita la ştiinţa eroticii propriu-zise.

În ziua următoare când ne-am întâlnit, părea că Vatsyayana nu scăpase încă din mrejele amintirilor din

copilărie. În dimineaţa aceea am întârziat iarăşi — birjarul lui Chatursen apăruse cu două ore mai târziu faţă de ora stabilită, cu privirea înceţoşată, puţind a lichior vechi de *mahuva* — salutul lui Vatsyayana a fost scurt, înţeleptul conducându-mă imediat la locul meu. Fără a

aştepta întrebarea mea, care iniţia de obicei conversaţia, începu să vorbească, continuând povestea de unde rămăsese în după-amiaza precedentă.

— Dacă stau să mă gândesc mai bine, ajunsesem să ating şi să ţin în palme sânii Chandrikăi mai des decât clienţii ei obişnuiţi sau amanţii ocazionali. Pe lângă ungerea lor cu diferite alifii pentru mărire, eram asistentul ei fidel când îşi pregătea toaleta pentru distracţia de seară. Pregătirile începeau după-amiaza târziu şi durau cel puţin trei ore. Când eram mai mic şi puteam să intru în dormitorul ei fără a-i aştepta permisiunea sau invitaţia, îmi amintesc că Chandrika ieşea din cadă şi se oprea goală în faţa oglinzii, admirându-şi imaginea într-o concentrare încruntată. Părul ei lung şi negru strălucea, încărcat cu stropi mici de apă, în timp ce lua cu degetele spuma de pe pielea rasă din jurul vulvei, pândind cu atenţie orice urmă de fir înţepător şi eliminându-l imediat cu piatra ponce. În timpul acestor îndeletniciri mă trimitea afară pe verandă, dar era conştientă de faptul că o priveam prin geam.

Pe lângă faptul că îi ţineam părul în timp ce se apleca pe spate ca s-o parfumez cu fum negru de aloe, pentru ca apoi să i-l împrăştii din nou pe umeri, o asistam şi la împodobirea sânilor, singura parte a corpului ei pe care

Chandrika o trata de parcă nu i-ar fi aparţinut. Mă urmărea îndeaproape când îi parfumam cu ulei de santal şi apoi îi frecam uşor cu şofran dizolvat în apă, pentru a le conferi o strălucire aurie. Deşi eram doar un băieţel, îi observam privirea aceea mocnindă, ca încărcată de aburii vinului, pe care am ajuns apoi s-o cunosc atât de bine. Sfârcurile ei mici se întăreau şi respira din ce în ce mai sacadat. Jena era un cuvânt necunoscut pentru Chandrika. În orice caz, eram prea absorbit de propriile mele senzaţii, stârnite de carnea ei moale şi de linia fină de puf de deasupra ombilicului, care se ridica în întâmpinarea degetelor mele delicate, pentru a-i mai putea urmări disconfortul sau emoţia.

Abia după ce am completat şi partea aceasta a toaletei sale, Chandrika a chemat-o pe servitoare ca să-i coloreze tălpile şi să-i decoreze scobiturile gleznelor cu linii subţiri de vopsea roşie. Servitoarea îi împodobea şi părul, agăţându-i ghirlande subţiri de flori proaspete în cosiţele răsucite artistic în sus, pe ceafă. După ce îşi dădea pe buze cu un strat subţire de luciu de buze din extras de corali, Chandrika îşi contura ochii cu fum de lampă şi se ungea la subsuoară şi pe partea superioară a coapselor cu un unguent parfumat — cu o aromă care să se potrivească sezonului respectiv, deşi cel mai mult îi plăcea iasomia — apoi îşi înfăşură în jurul taliei o fustă lungă, strânsă cu o curea decorată cu pietre preţioase. Materialul fustei, din nou, diferit în funcţie de sezon, varia de la bumbacul uşor, subţire ca pânza de păianjen, până la mătăsurile delicate, ţesute cu fire de aur. În afara iernii, când sânii îi erau strânşi în corsete brodate din mătase naturală, de obicei îşi arunca peste umeri o etolă subţire care mai mult îi dezgolea decât îi acoperea sânii. Ca un ultim omagiu adus trupului său, îşi punea apoi podoabele preferate: o pereche de cercei de aur în formă de flori galbene de lotus, un lănţişor de aur cu un rubin în mijloc, în jurul gâtului (vara, un colier lung din perle care curgeau ca nişte şnururi peste sânii care îi tresăltau), brăţări de aur cu rubine pentru încheieturi şi braţe, iar pe degetele subţiri îşi punea inele a căror formă diferea în funcţie de dispoziţia sa, cu excepţia unui inel în formă de şarpe de pe arătătorul stâng, care rămânea eternul său favorit.

O altă amintire legată de pregătirile ceremoniale ale Chandrikăi pentru petrecerea nocturnă e cea a corpului ei parfumat, care emana un miros atât de tulburător încât mă făcea să ameţesc dacă îl inhalam prea tare. În ciuda repertoriului său restrâns şi a simplităţii, simţul meu olfactiv a fost tot timpul lampa mai pătrunzătoare, luminându-mi bolţile memoriei mai bine decât simţul vizual. Mirosul emanat de Chandrika era un amestec încântător de miresme care se schimbau subtil. Esenţa acestui parfum era un miros puternic de femeie, care semăna cu izul pământului acoperit cu muşchi după ploaie. Această mireasmă misterioasă, întunecată, era dizolvată de parfumul lemnului de santal care provenea din pasta cu care o ungeam pe sâni, acoperit de delicateţea florilor de lotus şi de mirosul ceva mai înţepător al iasomiilor de noapte pe care le purta deseori în păr.

Îmi dau seama că precizia maximă cu care-mi amintesc ritualurile legate de trupul lui Chandrika se explică prin eforturile dezolante ale unui băieţel care îşi dorea să pătrundă în adâncimile sufletului de femeie, agăţându-se de detalii fizice hipnotizante. Chiar şi pe vremea când eram doar un copil, ori de câte ori o priveam pe Chandrika ferchezuindu-se în faţa oglinzii, în timp ce zâmbete de plăcere şi încruntări preocupate i se plimbau pe chip, ca umbrele norilor musonici, îmi doream să pătrund în mintea ei şi să-i simt emoţiile. În după-amiezile fierbinţi ale verii în care am împlinit şapte ani, stăteam deseori la pândă pe veranda de la ultimul etaj. Neputând să dorm, ascultam cu urechea lipită de uşă sforăitul abia perceptibil al mamei mele sau suspinele, torsul ca de pisică şi râsetele suprimate ale

Chandrikăi, care se strecurau afară pe geamul dormitorului unde se culca cu amantul ei, şi de-atunci mi-am dorit să mă strecor în capul femeilor şi să mă ascund în inimile lor. De la vârsta de cinci sau patru ani, tânjeam încontinuu după ele, starea aceasta devenind uneori insuportabilă când mă uitam la femeile din casa noastră, aceste fiinţe ale căror trupuri nu erau doar diferite de ale bărbaţilor, ci aş putea spune că fiecare membru le era animat de o forţă feminină misterioasă. Iar eu, un băieţel pricăjit, eram pe deplin conştient de faptul că nu eram la fel ca ele. M-am izgonit în exilul bărbăţiei mele, întrebându-mă dacă percepeau aceleaşi emoţii şi senzaţii ca şi mine, un copil, sau dacă nu cumva aş fi putut avea eu percepţii diferite, în cazul în care aş fi fost femeie.

*

Ascultându-l pe Vatsyayana care-mi povestea despre gospodăria unor femei împlinite şi radiante, în care crescuse, nu reuşeam să nu mă gândesc la femeile din *Kamasutra.* Fie că erau servitoare sau regine, femei obişnuite sau curtezane, toate erau mândre de frumuseţea formelor feminine, „iubind cu pieptul dezvelit", cu curaj. Cu toate acestea, există versuri răzleţe despre femei pasive care conferă textului o impresie diferită de tonul dominant. De pildă:

Vigoarea şi îndrăzneala sunt calităţi masculine. Slăbiciunea, senzualitatea şi dependenţa caracterizează femeile.

— Poate n-ai observat că am citat versul acesta dintr-un alt text, îmi făcu un reproş Vatsyayana, pentru prima oară. Şi, chiar dacă se spune că trebuie să citäm doar cu acordul sursei, acest citat constituie excepţia de la regulă. O femeie nu e pasivă, e receptivă, şi asta e ceva cu totul diferit, având în vedere că un om poate fi activ şi receptiv în acelaşi timp. Dintre cele patru tipuri de jocuri preliminare sau preludii pe care le-am descris, femeia are un rol activ în două. Într-unul, ea îl înconjoară pe iubitul ei ca viţa de vie copacul, oferindu-i şi retrăgându-şi buzele, făcând bărbatul să înnebunească de dorinţă. În celălalt joc, numit „Căţărarea pe copac", ea îşi odihneşte piciorul pe unul dintre picioarele bărbatului, iar pe celălalt îl sprijină de coapsa lui. Cuprinzându-i spatele cu un braţ şi apucându-l de gât şi de umeri cu celălalt, ea face nişte mişcări de parcă ar vrea să se caţere într-un copac.

— Apoi am un capitol întreg despre comportamentul masculin latent, în ceea ce priveşte femeile, despre inversarea rolurilor, în care recomand ca, în cazul în care bărbatul şi-a consumat resursele după mai multe acte sexuale repetate, fără ca femeia să fie satisfăcută, aceasta să se întindă peste el şi să-i insereze un penis artificial în anus. De fapt, Chandrika era expertă în descoperirea acestei dorinţe ascunse a partenerului, ca ea să joace rolul bărbatului. Există bărbaţi, mi-a povestit mai târziu, mai ales din rândurile bogătaşilor, care nu sunt capabili de act sexual decât după ce femeia a folosit un penis artificial. La Chandrika m-am gândit atunci când am scris versurile acestea.

Drept răspuns, am citat ca un student docil:

Ea e hotărâtă să-l unească pe el cu instrumentul pe care i-l inserează în anus, astfel ca el să prindă gustul unor altfel de plăceri. Acesta este unul dintre procedee. Smulgându-şi florile din păr şi râzând până când nu mai are suflu, femeia îşi apasă cu putere pieptul de cel al bărbatului, forţându-l să plece capul. Ea imită tot cea făcut bărbatul, preluând rolul de dominator. Râzând, femeia îl batjocoreşte şi îl insultă. Dacă acesta se comportă cu modestie şi doreşte să fie eliberat de exercitarea puterii sale, femeia se urcă peste el şi îl sodomizează.

— Da, spuse Vatsyayana. În nici un caz nu e vorba aici de recomandarea unui comportament slab, pasiv, în timpul actului sexual. Mai departe o învăţ pe femeie să descopere că, de multe ori, deşi îşi doreşte acel penis artificial care să-i fie inserat în anus, bărbatul e jenat de această dorinţă a sa. Pentru a nu-l face să se jeneze, trebuie să-i distragă atenţia cu vorbărie goală, în timp ce îi dezleagă lenjeria de corp. Dacă bărbatul îşi încordează coapsele de ruşine, femeia trebuie să i le mângâie pe partea interioară, să-şi strecoare mâna în despicătura dintre fese ca să le despartă şi să insereze acolo degetul mijlociu sau instrumentul despre care vorbeam.

Liniştea dimineţii începea să se risipească. Dinspre colibe veneau voci care vesteau că femeile începuseră pregătirile pentru masa de prânz şi erau ocupate cu tăiatul legumelor,

curăţarea lintelor şi aprinderea focurilor pentru gătit. Silabele răzleţe ale dialogurilor de zi cu zi şi vorbăria liniştitoare a domesticităţii rituale se infiltră treptat în discursul solemn al lui Vatsyayana. Era timpul să încheiem şedinţa zilei şi să mergem în bucătărie ca să servim prânzul compus din orez cu tamarin şi lapte bătut cu piper negru, pe care ni l-a servit Malavika.

Capitolul 6

Se poate întâmpla ca, urmărind profitul, să ne trezim totuşi cu o pierdere. O relaţie sexuală trebuie abordată cu precauţie.

Kamasutra 6.6.1

Era aproape vară când, în sfârşit, m-am aventurat în pădurea de lângă schit. În regiunea rurală, pământul se încingea de parcă ar fi fost cuprins de febră. Secate de razele soarelui, crăpăturile de pe suprafaţa coaptă a pământului începuseră să se lăţească ameninţător. Copacii, jefuiţi de frunzele decolorate, începuseră să arate de parcă ar fi fost loviţi de o molimă nimicitoare, care făcea supravieţuirea lor destul de îndoielnică, mai ales că vânturile aride ale verii târzii aveau să îi macine cu nisip încins, culcându-i la pământ.

În acea dimineaţă, Vatsyayana apăru fără listă. Adânciturile întunecate de sub ochii lui scoteau în evidenţă ridurile fine care îi încadrau. Când ne-am aşezat în scaunele noastre obişnuite din faţa colibei, era neobişnuit de tăcut. Ochii îi licăreau şi părea că se uită prin mine, în adâncurile pădurii din spatele meu. Prin cap mi-au fulgerat imagini cu Malavika plimbându-se singură în pădure. M-am întors cu gândul înapoi la colibă, la imaginea calmă a unui guru care îşi instruia studentul cuprins de admiraţie. Şi totuşi, în capul meu se dădea o luptă, aşa că, observându-mi disconfortul, Vatsyayana făcu un efort ca să se adune.

— Azi-noapte am dormit prost, îmi spuse. După mai mulţi ani, am avut iar un coşmar care nu m-a mai tulburat din copilărie.

S-a cufundat în tăcere. După câteva minute, fără ca eu să-l fi încurajat, începu să povestească visul, mai mult lui, decât mie.

— Mă caţăr pe panta lină a unui deal. E chiar înainte de apusul soarelui. Vârful dealului e scăldat într-o lumină trandafirie, care pluteşte spre mine în vârtejuri. Lacul de la poalele dealului e o singură foaie netedă de apă, lucind în culorile soarelui care tocmai apune. Dintr-o dată se face întuneric. Coama dealului învie, pulsează. Nişte crengi de copac se întind spre mine ca nişte braţe sucite. Pământul de sub picioarele mele începe să se ridice ca valul unui ocean. Nu reuşesc să-mi ţin echilibrul. Cad. Cad într-un lac cu o apă mai neagră decât a văzut vreodată ochiul omenesc, mai întunecată decât o pată de cerneală pe un morman de fasole cu bob negru.

În copilărie obişnuiam să mă trezesc din acest coşmar ţipând. Patul în care eram — că era al mamei mele sau al Chandrikăi — devenea un loc al agoniei. Femeia încerca să mă liniştească, dar mă strecuram din braţele ei. Singura persoană care reuşea să-mi alunge gândurile rele era bucătarul nostru, Ganadasa. Trebuia să fie trezit, ca să-mi aducă un pahar cu lapte fierbinte, îndulcit cu zahăr şi aromat cu şofran şi bucăţi de migdale. Apoi se aşeza lângă mine până când îmi beam laptele, liniştindu-mă cu prezenţa sa concretă.

— Şi apoi? l-am întrebat.

— A, nu mai făceam nimic important, spuse. Mă duceam să mă culc. Când mă trezeam dimineaţa trebuia să mă spăl bine pe faţă ca să îndepărtez influenţa negativă a coşmarului. O mai fac şi acum.

Simţind că se codea dacă să continue sau nu, am renunţat să mai pun întrebări despre textul cu care venisem pregătit. M-am mulţumit să aştept. Când mi-a sugerat să discutăm mai târziu, după-masa, şi să-mi petrec dimineaţa în pădure, am consimţit imediat.

Acum mă întreb dacă nu a fost chiar dorinţa lui s-o întâlnesc pe soţia sa, Malavika, singură, având în vedere că ea îşi petrecea aproape toată ziua acolo. În orice caz, abia după ce m-a încurajat am hotărât să mă aventurez în pădure. Poate că ar fi mai bine să spun că, îndepărtându-mă treptat de schit, m-am trezit în desiş. Schiturile ocupă spaţiul dintre pământul cultivat şi sălbăticie, şi nu e uşor să-ţi dai seama unde începe una şi unde se termină cealaltă. Erau câteva semne, e drept. Drumeagul, care la început era lat şi aproape drept, se îngusta şi se despărţea în poteci micuţe şi întortocheate, care se îndepărtau una de cealaltă şi fiecare urmărea curbele şi întinderea pământului, ocolind desişurile, un stufăriş şi un crâng des de copaci. În afara bambuşilor crescuţi în mănunchi, cu frunzele lor subţiri, de forma pumnalelor, indiferente faţă de vară sau orice alt anotimp, pădurea dădea semne distincte că îngălbenea. Majoritatea copacilor *sal* îşi pierduseră deja frunzele verzi de primăvară, schimbându-le cu unele mai întunecate la culoare şi mai groase. Iarba se transforma în

mănunchiuri de lujeri uscaţi. În unele locuri însă, de parcă s-ar fi plictisit de diferitele nuanţe de verde crud sau maro, pădurea hotărâse să izbucnească în flăcări prin pomii acoperiţi de flori portocalii şi roşii.

Pe măsură ce mă afundam în pădure, aceasta devenea din ce în ce mai deasă. Frunzişul de deasupra, întinzându-se după soare, mereu înfometat de lumină, nu permitea pătrunderea nici unei raze. Muşuroaiele cenuşii, imitând stâncile abrupte şi vârfurile de munte ascuţite ca acul, pe care le vezi doar în vise, se răreau văzând cu ochii. Căprioarele pătate şi de mlaştină erau înlocuite de antilope care fugeau imediat ce te apropiai de ele. Apoi, dintr-o dată, m-am trezit într-o poieniţă, exact în locul unde îmi spusese Vatsyayana s-o caut pe soţia lui.

Malavika stătea pe o movilă ierboasă, care aluneca blând spre un iaz mare. Vreo şase vulturi pescari erau aliniaţi pe lângă ea, la marginea iazului, cu o privire fixă aţintită asupra libelulelor care roiau aproape de suprafaţa apei. Malavika primi intruziunea mea mai calm decât păsările. După ce m-am aşezat lângă ea, ţipetele indignate ale egretelor au pierit în zările îndepărtate. La început se comportă clar ca soţia gurului, amabil, dar reţinut. N-o să pretind că nu eram conştient de prezenţa ei fizică. În timp ce schimbam politeţuri şi amabilităţi, mă uitam la picioarele ei. Mai bine de un deceniu de exil, Lakshmana nu şi-a ridicat niciodată privirea mai sus de gleznele Sitei, aşa că n-a recunoscut colierul şi cerceii pe care i-a pierdut când Ravana a furat-o. Problema mea era că picioarele, mai ales unele atât de bine proporţionate precum cele ale Malavikăi, puteau deveni depozitarii frumuseţii unei femei în general, un fel de extras al tuturor farmecelor ei. Secretul e privirea, şi nu obiectul acesteia. Având în vedere atracţia puternică pe care o exercita asupra mea, oricât de contradictoriu ar fi fost sentimentul şi indiferent cât aş fi încercat eu să mi-l reprim, cred că până şi unghiile ei de la picioare mi s-ar fi părut irezistibile. Deşi era doar cu câţiva ani mai mare ca mine, Malavika era inabordabilă. Descrierea lui Manu referitoare la pedeapsa pentru cel care întreţine relaţii sexuale cu soţia unui guru, chiar dacă Vatsyayana nu era chiar gurul meu oficial, nu lasă loc de interpretări, fiind cât se poate de... descurajatoare:

> *Îi va fi aplicat cu fierul înroşit pe frunte semnul vulvei; va fi obligat să poarte imaginea roşie, arsă cu fierul, a unei singure femei, până când va fi purificat prin moarte sau va trebui să-şi taie penisul şi testiculele şi să le ia în palmele împreunate, fiind nevoit să se plimbe cu ele spre sud-vest, până când cade şi moare.*

Am descoperit deja, la prima noastră întâlnire, că puteam să îmi ascund cu uşurinţă diferitele sentimente pe care le nutream faţă de ea. Spre surprinderea mea, nici dorinţa şi nici frica nu mă împiedicau să mă simt în largul meu când am început să discutăm, la început cam impersonal, iar apoi animaţi de o intensitate crescândă şi o lipsă de reţinere care sunt de altfel singurele binecuvântări ale tinereţii. La început, conversaţia noastră s-a limitat aproape exclusiv la copaci. Malavikăi îi plăceau copacii şi florile. Niciodată nu era mai însufleţită ca atunci când îmi putea povesti despre aceste lucruri care-mi erau necunoscute. Ştiam că o pădure de *sal* ca aceea în care ne aflam era o pădure sacră pentru că acest copac era asociat cu Vishnu, încarnat în Rama. Pentru a-l convinge pe ezitantul Sugriva să se alieze cu el, Rama şi-a demonstrat puterea trăgând dintr-un arc o săgeată care a penetrat un şir de şapte copaci *sal*, înainte de a se întoarce în tolba cu săgeţi. Malavika a fost cea care mi-a povestit că Domnul nostru, Buddha, s-a născut sub un *sal*. În drum spre casa tatălui său în care trebuia să nască, Mayadevi, mama Celui Iluminat, s-a oprit să se odihnească într-un crâng de *sali*. Când şi-a întins braţele înspre coroană ca să culeagă nişte flori de pe o ramură, copilul s-a născut şi copacul şi-a scuturat florile peste el.

Malavika a descris semnificaţia erotică a vopselei roşii extrase din florile flăcările-pădurii şi mi-a atras atenţia că, într-un loc din *Kamasutra,* soţul ei compară bobocii de primăvară ai acestui pom cu urmele lăsate de unghiile unei femei pasionale pe spatele amantului său. Mai existau şi alte flori sau pomi asupra cărora ne-am afirmat părerile contrare într-un mod amical. Cele cinci săgeţi ale

Stăpânului nostru, Kama, prin care acesta trezea cele cinci simţuri şi inspira pasiune în oameni, conform spuselor Malavikăi, erau fabricate din florile copacului *ashoka.* Am consimţit că, într-adevăr, *ashoka* era copacul zeului iubirii şi, totodată, apărea asociat femeilor, mai ales nimfelor pădurii. Dar mai ştiam că săgeţile zeului amorului erau făcute din cinci feluri de flori foarte parfumate: din lotus albastru, iasomie, flori de mango, *champaka* şi *sirisa.*

Toate aceste discuţii despre copaci, flori, zei şi nimfe au făcut ca timpul să se evapore pe

nesimţite, cu viteza discului lui Krishna şi trecuse bine de ora prânzului când ne-am întors la schit, cu capul uşor de la aerul curat din pădure. Observând că eram într-o dispoziţie oarecum exaltată, Vatsyayana mi-a aruncat o privire întrebătoare şi a dat doar din cap când i-am spus că m-am întâlnit cu nevasta lui la iaz. Mi-am dat seama cu bucurie că îşi revenise la obişnuita sa stăpânire de sine, deşi, când a început să vorbească, părea încă adâncit în amintirile legate de copilăria sa.

*

— M-am întrebat deseori dacă mama mi-a purtat pică, nu pentru ce am ajuns — pentru că am auzit că am fost un copil cuminte, bucălat şi drăgălaş —, ci pentru ceea ce îi făcusem corpului ei minunat. Abia în vârstă de treizeci de ani, în tinereţe fusese cunoscută şi în ţinuturi îndepărtate ale regatului nostru drept bijuteria din Kausambi, inegalabila Avantika. „Mama ta n-avea nici o rivală în toată împărăţia", obişnuia să-mi spună Ganadasa. „Ştie pe de rost toate poemele cântate în timpul unui dans şi stăpâneşte limbajul gestual cu care se pot exprima mai multe stări amoroase. Ştie să bată la tobe şi să regleze fermitatea pielii care înveleşte tobele, în funcţie de sunetul pe care vrea să-l obţină. Poate cânta şi la flaut, aşa cum se pricepe şi la jocurile cu mingea. Ştie să gătească cele mai bune mâncăruri, aproape la fel de bine ca mine, conform reţetelor celor mai renumiţi bucătari. E pricepută în arta îmbăierii, în cele şaizeci şi patru de poziţii erotice, în simularea dezinteresului şi în anticiparea dorinţelor unui bărbat. Ştie să scrie elegant cu instrumentul din trestie tăiată, ştie să deseneze şi să picteze. Cunoaşte limbajul florilor şi se pricepe să aranjeze buchete splendide, potrivind forme şi culori diferite. A studiat astrologia, matematica şi arta poetică. Sunt puţini oameni care ştiu că mama ta e cea care a inventat trucul cu fântâna, care se predă la cele mai pretenţioase bordeluri din ţările centrale."

„Ce truc cu fântâna, Ganadasa?", l-am întrebat. „Ca orice inventator bun care îşi creează o reputaţie prin găsirea unei soluţii la o problemă spinoasă din acest domeniu, ceea ce a făcut mama ta a fost să rezolve dilema curtezanelor. Ascultă-mă cu atenţie. O curtezană pricepută trebuie să se comporte în aşa fel încât amantul ei să creadă că e îndrăgostită până peste cap de el. Cu toate acestea, oricât de mult ar vrea bărbatul respectiv să creadă în prefăcătoria sa, el nu poate să uite că aceasta face parte din arsenalul de trucuri al fiecărei curtezane şi e menit să-l păcălească. Privirile sale înflăcărate, ţipetele pline de pasiune şi declaraţiile poetice de dragoste nu vor reuşi niciodată să înlăture pe deplin îndoiala din mintea lui. Desigur, asta dacă bărbatul respectiv e sensibil, şi, în general, persoanele care au strâns o avere oarecare se dovedesc a fi sensibile.

Cu mulţi ani în urmă, un negustor bogat a devenit amantul mamei tale. O îndrăgea destul de mult, aş putea spune, chiar şi după ce entuziasmul de la început i-a mai scăzut, dar se arăta sceptic ori de câte ori ea îşi mărturisea dragostea pentru el. „Aş muri dacă m-ai părăsi, chiar şi o lună dacă ai pleca de lângă mine", îi spunea, dar negustorul îi atingea doar braţul şi zâmbea, ca atunci când cineva încearcă să-i facă pe plac unui copil.

Într-o zi, negustorul a anunţat că avea să plece într-o călătorie de afaceri şi că urma să se întoarcă în Kausambi doar peste şase luni. Mama ta a plâns, implorându-l să nu plece de lângă ea. Îşi smulgea hainele şi părul din cap, strigând tot timpul că nu suporta să se despartă de el, dar bărbatul a crezut că totul face parte din acel joc al curtezanelor şi a zâmbit neîncrezător.

Când acesta a dat să plece, ea se agăţa de el plângând jalnic, iar când a ajuns la poartă, mama ta a fugit în grădină strigând: „Nu mai suport! Vreau să mor!". Dintr-o dată, am auzit un ţipăt: „Domniţa s-a aruncat în fântână!". Ne-am îmbulzit cu toţii într-acolo. S-a creat imediat confuzie, oamenii fugeau care-ncotro, femeile boceau — ţipetele lui Kanchan-mata erau cele mai sfâşietoare. Un servitor fu coborât în fântână cu o frânghie legată de mijloc. După câteva minute de panică l-am auzit strigând: „Ce miracol! Stăpâna noastră trăieşte!".

Mama ta a fost scoasă din fântână udă-leoarcă, pe jumătate moartă. Între timp negustorul înnebunise şi el de spaimă. Se aruncase pe jos şi striga, înmărmurit de durere: „Ah, Avantika, dragostea mea! Cum am putut să mă-ndoiesc de iubirea ta!".

După aceea, a devenit sclavul ei, deschizându-şi inima şi portofelul fără nici o rezervă. Mama ta l-a părăsit după un an, mult mai sărac, cred, şi cu inima zdrobită. Ceea ce a făcut mama ta în ziua aceea a fost să fixeze pe furiş o plasă sub apă, menită să-i amortizeze căderea în fântână.

Desigur, trucul cu fântâna a devenit atât de cunoscut, încât nu mai poate fi folosit decât cu clienţi care nu provin din Regatele de Mijloc, şi chiar şi atunci, curtezana trebuie să fie absolut sigură că amantul ei nu cunoaşte inovaţia mamei tale.

Parcă nu prea mi-a plăcut sfârşitul poveştii.

— De ce-l părăsise pe negustor, dacă acesta o iubea? am întrebat.

— Pentru că îşi pierduse din avere, îmi răspunse răbdător bucătarul. O curtezană desăvârşită preferă să atingă un cadavru, decât să aibă de-a face cu un sărăntoc, iar mama ta ştia asta foarte bine. Sunt puţine curtezane care au fost onorate de vizita regelui, iar ea dobândise chiar titulatura de „Doamnă a Curţii". Ar trebui să fii foarte mândru de mama ta.

*

Trecută bine de prima tinereţe atunci când l-a născut, mama lui Vatsyayana nu se împăcase niciodată prea bine cu ideea maternităţii. Cu toate realizările ei, îi era greu să se împace cu pierderea prospeţimii chipului şi cu estomparea treptată a contururilor trupului său parcă sculptat. Ceea ce-şi amintea Vatsyayana cel mai bine legat de mama lui în timp ce creştea era preocuparea ei pentru reîntinerirea aspectului ei atins de primele semne de bătrâneţe. Existau două tipuri de obiecte care îi reţineau atenţia: cele care promiteau frumuseţe desăvârşită — loţiuni, unguente, uleiuri, parfumuri, pudre — şi cele care reflectau rezultatele acestor eforturi, în general oglinzile, dar nu doar cele din cupru lustruit, ci, mai degrabă, cele din ochii bărbaţilor.

— Îmi imaginez efortul pe care-l depunea din cauza acestei obsesii, mai ales când se afla laolaltă cu lumea de pe stradă. Până şi acasă, mama se simţea stânjenită când veneau clienţi dornici să fie întreţinuţi de punctul principal de atracţie, Chandrika. Lăsând-o pe sora ei în centrul atenţiei, în timp ce ea se retrăgea în fundal, mama mea trebuie să fi căutat cu ochi disperaţi — fără să iasă în evidenţă — în privirile bărbaţilor adunaţi acea licărire a dorinţei care o făcea întotdeauna să se simtă bine în pielea ei. Căutarea ei devenea din ce în ce mai frenetică odată cu trecerea anilor, timp în care numărul privirilor indiferente, fiecare capabilă de a-i provoca un şir de prăbuşiri interioare, a crescut.

Spre deosebire de Chandrika, mama mea nu avea nevoie de privirea unui băieţel, n-avea ce face cu privirea mea. Singurii bărbaţi care aveau acces în lumea ei erau cei care puteau să-i întreţină obsesia. În general, erau doar doi: medicul care ne vizita o dată pe săptămână şi aducea plante medicinale pentru întinerire, prescrise de Ayurveda pentru persoanele care au împlinit treizeci de ani şi au intrat în faza îmbătrânirii, şi Ganadasa, pe care mama îl interoga ore-n şir despre pregătirea poţiunilor din fructe, legume şi cărnuri, care-i serveau drept preparate magice pentru frumuseţea zilnică. Medicul mârşav, cu părul şi barba vopsite, a cărui pricepere infailibilă era pusă în serviciul profitului, era renumit pentru felul în care le făcea ochi dulci pacientelor sale mai cinstite şi, cu toate că avea o vârstă destul de înaintată, îşi folosea experienţa de seducător versat pentru a juca rolul tânărului pe care acestea şi-l doreau. Mama nu avea nevoie de mine decât pentru a-i smulge firele cărunte care începeau să-i crească în cap, răsplătindu-mă cu un ghioc ori de câte ori găseam cinci fire — o sarcină pe care o uram, în ciuda scoicilor care începeau să se strângă. Acum sunt trist când mă gândesc la asta, dar atunci i-am acceptat indiferenţa faţă de existenţa mea, crezând că aşa se comporta fiecare mamă cu fiul ei. Dar indiferenţa sa fusese atenuată simţitor de prezenţa Chandrikăi, care mă primea cu braţele deschise în lumea sa egocentrică. Era o zeiţă cu totul diferită — una care nu îmi descuraja adoraţia.

Aseară, chiar înainte să adorm, mi-am amintit altceva — striaţiile de pe burta mamei mele, despre care îmi spunea adesea că erau „darurile" pe care i le făcusem chiar eu. Erau nişte semne abia vizibile, nişte linii subţiri şi scurte, mai deschise cu o nuanţă decât bronzul auriu al pielii ei. Deşi abia perceptibile, aceste dungi îmi apar în amintiri ca nişte crestături lăsate de beţele de trestie pe spinarea goală a unui hoţ. Îmi amintesc că, atunci când îşi termina examinatul în oglindă, mama obişnuia să frece uşor cu palma dreaptă semnul pentru care mă considera vinovat. Îmi imaginam că văd amestecul de repulsie şi îndatorire pe care-l simţea în timp ce făcea asta, de parcă ar fi mângâiat faţa zbârcită, cu urme de vărsat a unui soţ pe care nu-l mai iubea şi eu — distrugătorul frumuseţii ei — mă guduram laolaltă cu ea. Iar apoi, în timp ce îşi îmbrăca fusta lungă şi roşie, preferata ei, şi îşi înnoda cingătoarea mai sus de talie, ca să ascundă semnul, îmi doream să-i fi putut reda frumuseţea, plăcerea pură pe care o simţea cândva când îşi privea trupul, mi-aş fi dorit să pot face asta pentru toate femeile din lume.

— Acharya, am dat să protestez, dar tu le-ai oferit femeilor atât de multe! Le-ai permis să fie active în dragoste, le-ai încurajat să nu se sfiască să caute plăcerea. Ai eliberat viaţa lor sexuală de prohibiţiile care le-au fost impuse de către generaţii întregi de înţelepţi, încă din epoca epopeilor. Oare libertatea e mai puţin importantă decât frumuseţea?

Am tăcut, simţind şi mai acut durerea lui Vatsyayana, chiar dacă încerca s-o mascheze, continuând povestea pe un ton neutru, aproape stupefiat.

— Ştiu că mama ar fi preferat să aibă o fată. La ce-i folosea un fiu care îi era oaspete în casă de câţiva ani? Locul unui fiu e lângă tatăl său, iar ea ştia că, după ce împlineam zece ani, el va veni să mă ia. Nu-şi permitea să mă iubească din toată inima; i-aş fi frânt-o când aş fi plecat. Cu o fiică n-ar fi fost nevoită să se lupte cu sentimentele ei, şi nici nu s-ar fi forţat să mă privească cu tristeţe de câte ori mă vedea. O fiică ar fi putut să-i ia locul, i-ar fi putut moşteni profesia. Ea ar fi putut rămâne o parte din viaţa fiicei sale. I-ar fi făcut mare plăcere s-o înveţe tot ce ştia, s-o pregătească pentru viaţă cu ajutorul propriei experienţe. Dar ce putea să facă cu mine?

Nefericirea mamei era ca un strat de gheaţă care se aşeza peste casa pe care, altfel, mi-o amintesc ca fiind una plină de viaţă, animată de muzică, dansuri, râsete şi o continuă curgere a fluxului de clienţi. Nu ne făceam griji pentru problemele financiare, chiar dacă aveam nişte cheltuieli considerabile. Lefurile lunare ale muzicienilor, servitoarelor, bucătarilor, a conducătorului de elefanţi, salariile grăjdarilor şi ale celor care îngrijeau celelalte animale, plata grădinarului şi a spălătorului trebuie să fi însumat cel puţin cinci sute de pana[13]. Dacă e să mai adăugăm şi costurile pentru hrana animalelor, alimente, îmbrăcăminte pentru servitori şi restul cheltuielilor care se făceau pentru gospodărie, ajungem la o sumă lunară de peste trei mii de *pana.* Asta înseamnă şaizeci de dinari de aur în banii voştri din Varanasi. Cu toate acestea, banii n-au fost niciodată o problemă, deşi Kanchan-mata se plângea tot timpul că se cheltuieşte prea mult şi ne îndemna să facem economii. Chandrika singură depunea patru sute de *pana* în fiecare lună în trezoreria împăratului, suma pe care perceptorul o stabilise ca fiind echivalentă cu venitul ei pe două zile. Pentru bărbaţii bogaţi şi influenţi ai oraşului, Chandrika era un trofeu preţios, pecetea unanim acceptată a succesului. Faptul că erai amantul ei putea fi motiv de laudă pentru a stârni invidia altor bărbaţi; căci, până la urmă, ce rost are succesul, dacă nu stârnirea invidiei celorlalţi?

În perioada despre care vorbesc, al patrulea sau al şaselea an al vieţii mele, Chandrika era consoarta unui bijutier pe nume Madansen, un om a cărui generozitate financiară era egalată doar de gelozia sa. Fără să-i număr pe comercianţi, servitori, muzicieni sau instructori de dans, singurii bărbaţi toleraţi de Madansen în casa noastră erau şeful închisorilor şi tatăl meu, care îşi împărţea uneori afecţiunea între cele două surori. Bijutierul nu-i permitea să ne viziteze din cine ştie ce bunătate, ci pentru că tatăl meu era unul dintre cei mai respectaţi conducători de caravane care treceau prin ţările centrale. „Marele *sarathvaha* din Kausambi", cum i se spunea deseori, se ocupa personal de transportul mărfurilor mai valoroase ale lui Madansen. Îl ajuta şi faptul că, fiind mai tot timpul anului pe drumuri, vizitele tatălui meu în Kausambi erau destul de rare. De când m-am născut sau, mai bine zis, de când mă ştiu, şi până la vârsta de şase ani, tata ne-a vizitat doar de patru ori.

De ce a ţinut mama legătura cu tatăl meu? N-avea nimic de-a face cu mine, fiul lor. Tata era bogat şi ne aducea cadouri scumpe şi exotice din ţări străine. Oglinda de cupru din Damasc era tot un cadou de la el. Legătura tatălui meu cu noi îl făcea pe Madansen să fie la fel de preocupat şi generos şi îl împiedica să întreţină şi alte relaţii.

Şeful închisorilor, un tip scund, îndesat şi agitat — îl chema Nitigupta — venea mai des, cred că o dată pe lună. Aflam de vizita sa iminentă doar uitându-mă la chipul încruntat al lui Madansen din timpul programului de distracţii, cu câteva zile înainte ca Nitigupta să-şi petreacă noaptea cu Chandrika, şi după grija pe care mama i-o purta lui Madansen în serile respective. Ca negustor, oricât de bogat, Madansen nu îşi putea permite să-l înstrăineze pe şeful temniţelor. Protestele lui îmbufnate erau sufocate şi calmate de cele două femei — experte în a convinge un bărbat îmbufnat. În serile respective Madansen refuza să petreacă noaptea în casă, aşa că între el şi Chandrika urma o luptă înverşunată a dorinţelor, care demonstra cât de uşor putea să-l seducă pe bijutierul gelos cu puţin înainte sau după vizita lui Nitigupta. Nitigupta plătea bine, e adevărat, dar nu era la fel de generos ca Madansen, nu-l egala nici măcar pe tatăl meu. Relaţia cu el era întreţinută din alte motive: ne proteja de perceptorii fără scrupule, de jandarmii avari şi de ceilalţi vulturi umani care plutesc de obicei deasupra caselor de toleranţă.

Madansen ne făcea daruri în sume mari de bani şi podoabe. Monedele de aur se ascundeau în săculeţe minunate de mătase, brodate şi legate cu un şiret roşu, iar bijuteriile le aşeza în casete de lemn cu căptuşeală de mătase purpurie. Dar, desigur, ca orice curtezană, Chandrika o lua drept provocare profesională să stoarcă de la el cât mai mult cu priceperea ei. În *Kamasutra,* acesta este unul dintre punctele în care mă distanţez de opinia celorlalţi savanţi.

Oricum, ceea ce spun despre bani, continuă Vatsyayana, este valabil doar pentru prostituatele obişnuite, nu pentru practicantele desăvârşite ale acestei meserii. În ceea ce o

priveşte pe Chandrika, pentru ea nu contau banii, ci mai degrabă exersarea talentului său profesional. Era o chestiune de mândrie să stoarcă tot ce putea de la amantul ei. Reuşea să stârnească spiritul competitiv al lui Madansen prin latura sa cea mai expansivă şi generoasă şi nu prin alţi posibili iubiţi. Îmi amintesc că i-am auzit vorbind în dormitor într-o după-amiază de vară. Stăteau întinşi în pat şi Chandrika deschisese fereastra dinspre veranda unde stăteam la pândă, aşteptând să facă tocmai acest lucru.

„Chandrika, ce-aş putea să-ţi mai ofer?", o întrebase Madansen.

„Pe tine, aşa cum ai făcut-o mai adineauri", îi răspunse.

„Dar vreau să-ţi mai dau ceva", îi spuse el.

„Orice ar fi, nu poate fi ceva mai valoros ca tine. Sunt sigură că orice mi-ai oferi, în ochii tăi ar egala valoarea mea. Preţiozitatea unei podoabe va reflecta valoarea mea în ochii tăi, dar va fi mereu mai prejos decât valoarea ta, în ceea ce mă priveşte."

Schimbul de replici pe care îl auzisem prin geamul dormitorului era probabil unul glumeţ, aşa cum mi-l amintesc acum, cu memoria omului matur. Perechea era încă tânără. Tocmai făcuseră dragoste într-o după-amiază de vară. Poate chicoteau în timp ce discutau. Poate că ea îi ciupea penisul când i-a vorbit despre „preţiozitatea unei podoabe", habar n-am. În ziua următoare, chiar înainte să ne aşezăm la masa de prânz, a sosit servitorul lui Madansen cu o cutiuţă suflată cu argint. Aceasta conţinea un minunat lănţişor în filigran, ale cărui reflexii aurii se oglindeau în smaraldele şi acuamarinele verzi, precum soarele după-amiezii în iazurile mici din pădure.

*

— Apoi, într-o zi, Madansen o părăsi pe Chandrika. Ca să fiu mai exact, de pe o zi pe alta, bijutierul a încetat să mai vină pe la noi. S-a întâmplat într-o seară când pregătirile pentru programul de distracţii erau aproape de sfârşit. Micile lămpi ascunse în nişele din pereţi fuseseră aprinse şi mireasma fitilurilor înmuiate în *ghee* se amesteca plăcut cu cea a beţigaşelor aromate din lemn de santal şi cu parfumul ghirlandelor de flori care atârnau la ferestre şi la uşi. *Paan*[14] proaspăt, înfăşurat în bucăţi ude de ţesătură fină de bumbac, era aşezat în grămăjoare pe platouri de argint, lângă luminile calde, scânteietoare. Jaivanti, care urma să cânte în seara aceea, nu sosise încă, dar muzicienii care-l acompaniau isprăviseră cu acordatul instrumentelor. Acum se distrau între ei, cel care cânta pe *vina* ciupea cu blândeţe corzile instrumentului său, în timp ce toboşarul emitea scurtele rafale sonore provocate de plăcere. Doi dintre prietenii lui Madansen sosiseră deja şi stăteau tolăniţi pe covor, sprijiniţi pe perne de mătase, discutând calm în timp ce-şi sorbeau din pahare lichiorul de trestie de zahăr, parfumându-l din când în când cu flori de mango, îngrămădite pe tava din faţa lor. Am intrat în cameră cu un mesaj de la Ganadasa pentru mama mea — nu-mi mai amintesc exact despre ce era vorba — şi tocmai mă pregăteam să plec, dornic să mă refugiez pe banca mea de marmură din umbrarul de verdeaţă.

„Mamă!", se auzi strigătul servitoarei de la intrare.

Cele două au mai schimbat câteva vorbe în şoaptă, înainte ca servitoarea să plece.

„Dar mai întâi cheam-o jos şi pe Chandrika", strigă mama după ea.

Probabil că Chandrika pornise deja spre noi, pentru că a intrat în cameră imediat după plecarea servitoarei.

„A venit contabilul lui Madansen cu un mesaj", îi spuse mama.

Chandrika se încruntă. Ea însăşi întârzia tot timpul, dar ura să aştepte după cineva. Chiar dacă nu era un sclav, contabilul era doar un servitor, aşa că dialogul scurt dintre el, maică-mea şi Chandrika a avut loc pe veranda de la intrarea în casă. Madansen nu mai venea în seara aceea şi îi trimisese Chandrikăi un dar.

„Sper că eminenţa sa nu este bolnav", se interesă politicos mama de sănătatea lui Madansen.

În cameră se făcu linişte. Muzicienii şi prietenii lui Madansen ascultau cu interes.

„Stăpânul meu se simte bine", răspunse contabilul. „M-a rugat să vă transmit salutări din partea sa şi să vă spun că pleacă din Kausambi. Mi-a mai cerut să înmânez această cutie domniţei şi s-o rog să accepte această ultimă ofrandă pentru templul iubirii."

Chandrika tremura de nervi. A luat cutiuţa şi a aruncat-o în mijlocul camerei. Colierul din safire albastre s-a destrămat pe covor. Pietrele preţioase erau aşezate pe sârme de aur întortocheate ca nişte şerpi, lumina lor albastră intensificându-se, explodând ca nişte steluţe şi apoi contractându-se ca nişte vârfuri de ace de gămălie, înainte să erupă din nou. Era cea mai frumoasă bijuterie pe care am văzut-o vreodată. Fără să se întoarcă să se uite măcar la ea, Chandrika a urcat scările în fugă.

Timp de câteva zile, Chandrika a refuzat să creadă că Madansen o părăsise.

„Nu dădea nici un semn că s-ar fi plictisit de mine", îi repeta tot timpul mamei mele. „Mi-a dat mereu ce mi-am dorit, niciodată mai puţin decât am vrut, niciodată ceva diferit. Nu-şi uita nici promisiunile şi nici nu amâna îndeplinirea lor. Nu-mi vine să cred că s-a întors la nevestele lui sau la vreo altă femeie."

Se pare că Chandrika nu se înşelase. Madansen o părăsise pentru că trebuia să plece urgent din Kausambi. A fugit din oraş spre Avanti pentru că îl zoreau creditorii şi, bineînţeles, bijutierului nu-i surâdea ideea de a-şi petrece viaţa în temniţă, alungat de rivalul său datorită favorurilor amantei sale. Extrem de abil în negoţuri, Madansen era naiv în privinţa problemelor sale personale. Generos chiar şi-atunci când se ştia exploatat, ceea ce chiar se întâmpla, mulţumită rudelor celor două neveste pe care le avea, Madansen era incapabil să refuze oamenii pe care şi-i considera apropiaţi. În orice caz, de îndată ce a aflat că Madansen părăsise oraşul, dar nu şi pe ea, Chandrika a scăpat de norii grei ai îndoielii — din cauza sânilor ei prea mici? a luciului prea estompat al pielii sale? a unor deficienţe necunoscute în arta seducţiei? — şi radia ca luna. Mai târziu, ori de câte ori îşi aducea aminte de Madansen, ceea ce se întâmpla cam rar, vorbea despre el cu o afecţiune detaşată.

„Chiar dacă era mic ca un iepure, era ca un taur printre bărbaţi", obişnuia să spună, şi amândouă surorile izbucneau în râs.

Chandrika era tot timpul îndrăgostită din toată inima de bărbatul cu care era într-o anumită perioadă de timp, continuă Vatsyayana. Ăsta, nu frumuseţea sau tinereţea ei, era adevăratul secret al reuşitelor ei pe plan profesional. Faptul că se îndrăgostea numai de bărbaţi bogaţi şi că iubirea ei pălea rapid, o dată cu averea omului respectiv, nu înseamnă că sentimentele ei nu erau pe deplin sincere. Unele femei se îndrăgostesc de poeţi, altele de războinici. De ce să nu existe şi femei care se îndrăgostesc de oameni bogaţi?

În *Kamasutra* prezint o listă lungă despre lucrurile pe care o curtezană ar trebui să le facă pentru a fi pe placul bărbatului. Chandrika nu avea însă nevoie de instrucţiuni. Stăpânea această artă din instinct. În aceeaşi listă, recomand ca femeia să fie bine sau prost-dispusă, în funcţie de dispoziţia iubitului ei, să-şi exprime deznădejdea sau tristeţea dacă acesta oftează sau cască. Chandrika nu trebuia să joace teatru ca să reflecte dispoziţia iubitului ei, intra în starea respectivă în mod natural. Dar oare se prefăcea doar? Nu-mi vine a crede. Dacă se prefăcea, se comporta cum simţea cu adevărat, nu se minţea pe sine. Pentru că trebuie să ştii: Chandrika nu se purta ca şi când ar fi ţinut la amantul ei, ea *chiar* ţinea la el. Era greu să ştii ce apărea mai întâi: sentimentele sau comportamentul adecvat. Nici ea nu ştia. Era genul acela de femeie cu o intuiţie rară care nu putea să separe felul în care se comporta de ceea ce simţea, firea ei de artificii, ingeniozitatea ei de ipocrizie, aşa că nu existau conflicte între dorinţele şi lipsurile sale, între ceea ce-i dicta inteligenţa şi simţul practic că ar fi bine pentru ea şi direcţia impulsivă în care se arunca, copleşită de emoţii.

Ştiu că avea o fire care o făcea să flirteze fără efort. Îşi testa puterea seducătoare aşa cum muzicienii îşi exersează talentul pe *vina,* cu devotament şi o ţintă clară. Dar până şi privirea galeşă aruncată într-o parte, lărgirea bruscă a pupilelor, ochii săi cenuşii-verzui, care îi anunţau surpriza când era copleşită de dorinţă, un vag tremur al vocii ei şi ritmul întrerupt al propoziţiilor, menite să trădeze lipsa ei de stăpânire pe tărâmul iubirii, n-au fost niciodată folosite asupra unui bărbat care îi era indiferent. Talentele ei aveau nevoie de un mediu propice pentru a se manifesta, de un bărbat cu potenţial de amant, pe care să-l copleşească cu o pasiune oarbă.

Capitolul 7

Conform învăţătorilor din Antichitate, femeia preferă un iubit cu punga groasă unuia pasional.

Kamasutra 6.5.9

În dimineaţa următoare am ajuns la schit mai devreme decât de obicei. În timpul călătoriei de

la Varanasi am simţit un fel de neastâmpăr plăcut, deşi nu-mi dădeam seama de unde venea. Poate că avea de-a face cu nerăbdarea mea de a asculta din nou povestea lui Vatsyayana despre Chandrika şi de a-i simţi exaltarea din voce în timp ce-şi amintea acele detalii din copilăria sa.

— Nu te-ai întâlnit cu Malavika pe drum? mă întrebă, după ce ne-am salutat şi ne-am aşezat ca să începem studiul din ziua respectivă. Cred că tocmai a trecut pe lângă tine.

— A plecat deja în pădure? l-am întrebat.

— Da. Dar a lăsat asta pentru tine, spuse, privindu-mă cu vădită afecţiune şi arătându-mi un pahar de alamă aşezat pe jos, lângă scaunul meu. Mi-a spus că-ţi place mai mult apa cu lămâie şi orz decât *madhupalaka*.

Lângă pahar se mai afla şi o frunză mare de lotus, strălucind sub o peliculă de picături de apă, cu o mlădiţă de *ashoka* roşie în mijloc.

*

— Primul bărbat care nu era bogat — deşi nu pot spune că murea de foame — de care s-a îndrăgostit Chandrika venea dintr-o ţară străină, un negustor grec a cărui caravană se oprise în Kausambi pentru a se aproviziona cu marfă. După cum bine ştii, Kausambi se află pe principala rută comercială care străbate ţările centrale. Peste mări trec tot felul de mărfuri — coral roşu, chihlimbar galben, veselă de argint şi lămpi, vase de bronz şi recipiente din ţinuturile de la Yavana, smaralde din Egipt, sticlărie din Alexandria, Tyre şi Sidon — toate acestea sunt descărcate din vasele ancorate în porturile de vest şi transportate cu caravane care trec prin Kausambi în drum spre celelalte ţări centrale şi mai departe spre regatele din est. Caravanele care vin din ţinuturile muntoase din nord-vest, cărând mătăsuri şi şei, obiecte lăcuite şi din cupru chinezesc, sau butoaie cu vin din Bactria, Kapisha, Kashmir şi de departe, din vest, chiar din Arabia sau Laodica, trec şi prin Kausambi în drum spre ţinuturile estice. Există un trafic continuu şi înspre direcţia opusă, deoarece caravanele transportă fildeş, lemne de esenţă rară, pietre preţioase, parfumuri şi mirodenii spre porturile vestice, sau spre Peshawar, Kabul şi chiar către nordul îndepărtat, unde urmează marea rută ce leagă coasta Siriei de China de Vest.

O mare parte din prosperitatea regatului Kausambi se datorează poziţionării sale la intersecţia mai multor rute comerciale. Bogăţia sa nu vine doar din taxele percepute în conformitate cu valoarea bunurilor din caravane sau pe turmele de cai pe care negustorii le aduc în timpul verii din nord-vest, din munţi, pentru cavaleria regală. O caravană trebuie să facă popas pentru odihnă şi provizii proaspete. Comercianţii, birjarii şi servitorii trebuie să mănânce, să bea şi să doarmă. Există hanuri şi taverne chiar lângă porţile de est şi de vest ale oraşului, care-i găzduiesc aproape numai pe cei din caravane, la fel ca acele câteva bordeluri ieftine de la marginea Cartierului Artiştilor. Aşadar, suntem obişnuiţi să avem bunuri din străinătate în prăvălii şi bărbaţi străini pe străzile noastre. Când eram copil, aveam chiar şi sclave grecoaice în casa primului-ministru şi a comandantului armatei regale, care îşi dădeau deopotrivă silinţa şi banii ca să se întreacă unul pe celălalt în bogăţie. Deşi regele Rudradeva constituia excepţia de la regulă, acesta nu era de acord ca nobilimea oraşului să aibă în gospodărie sclave din alte ţări şi fiecare caravană care transporta o astfel de încărcătură avea interdicţie şi nu-şi putea face tabăra decât în afara zidurilor oraşului.

Spre neliniştea eternă a primului-ministru, una dintre sclavele lui *senapati*[15] nu provenea din insulele greceşti şi regatul bactrian de la nord-vest şi nici măcar din îndepărtata Grecie din vest. Ni s-a spus că venea dintr-o ţară şi mai îndepărtată, o ţară rece cu păduri dese, tărâmul urşilor, al bărbaţilor şi femeilor sălbatice care trăiau în peşteri şi se înveşmântau în piei de urs. Se ştie despre sclavii grecilor că, cu cât proveneau dintr-un ţinut mai îndepărtat, cu atât erau mai valoroşi. Am auzit că primul-ministru a rugat mulţi negustori străini să-i

aducă un astfel de sclav, promiţându-le favoruri oficiale şi un preţ bun, dar nu reuşea să găsească ce-şi dorea — fetele nu supravieţuiau căldurii sau rigorilor unei călătorii care dura un an, din ţara numită de greci Germania.

Mulţi oameni au râs de rivalitatea dintre comandant şi prim-ministru. Au atribuit-o exclusiv invidiei. Cred că subestimaseră importanţa dorinţei sexuale în toată treaba asta, rolul sclavei pe scena lui Kama. Pentru că puterea de atracţie exercitată de străină consta tocmai în aspectul ei nefiresc şi exotic, adică în inaccesibilitatea ei. Era un corp care putea fi pătruns de un bărbat, dar o conştiinţă — formată într-un creuzet de experienţe, climă şi mâncare cu totul diferit — care avea să rămână veşnic impenetrabilă. La ea mă gândeam când am sfătuit-o pe curtezană în *Kamasutra* să nu îşi dea imediat consimţământul asupra uniunii, pentru că bărbaţii tind să dispreţuiască lucrurile pe care le pot dobândi fără efort. O curtezană trebuie să aibă mereu un aer de înstrăinare, o aură distantă, chiar dacă aşa ceva contravine însăşi firii feminine care doreşte să se predea şi să se dezvăluie în totalitate iubitului ei.

Nu ştiu ce simţea sclava aceea faţă de comandant, dar ştiu că *senapati* a făcut tot ce a putut pentru a-i păstra aerul străin intact. Supraveghetoarea sclavelor, o văduvă de vârstă mijlocie cu păr cărunt, fără viaţă, cu privirea sfioasă şi dinţii strâmbi, pătaţi cu suc de betel, era prietenă cu Kanchan-mata şi ne vizita destul de des. Era o sursă inepuizabilă de bârfe despre casele aristocraţiei din Kausambi. Ea ne-a spus că acestei sclave nu i se permitea să iasă din casă când ardea soarele, ca nu cumva să i se închidă culoarea pielii.

„Nu înţeleg de ce vrea să-i păstreze culoarea aia revoltătoare, dacă pot s-o numesc culoare", bombănea prietena lui Kanchan-mata. „N-aş suporta să-i ating pielea dacă aş fi bărbat. E ca şi când ai mângâia un albinos! Apoi şi părul ei trebuie să fie la vedere tot timpul. E des şi atârnă până la talie, de obicei nepieptănat, dar vai ce culoare neplăcută! Mai deschisă decât paiele uscate de grâu! Până şi genele şi sprâncenele au aceeaşi culoare de galben pal, ca părul de pe picioarele ei şi de sub braţe. Doar părul pubian e puţin mai închis la culoare, de nuanţa petalelor uscate de floarea soarelui.

„Vrei să zici că nu-şi îndepărtează nici măcar părul din jurul vulvei?", exclamă mama, scandalizată.

„Nu. În ţara lor tradiţia cere ca bărbaţii şi femeile să-şi păstreze părul de pe tot corpul. Senapati doreşte să rămână în starea asta barbară."

„Bărbaţii pot fi uneori atât de dezgustători", spuse ezitant şi delicat Chandrika. „Să vrei să faci sex cu o femeie păroasă!"

„Şi nu numai atât", continuă Kanchan-mata. „Bucătarul a fost instruit să-i dea doar mâncarea aia revoltătoare din carne de porc fiartă în apă sărată şi, ca un fel special, îi servea carne de mistreţ prăjită în suc propriu, pe o ţepuşă. Nici măcar nu era bine făcută."

Apoi îşi coborî vocea şi se uită la femei cu o privire plină de subînţelesuri. „Daţi-l afară pe băiat."

Fără să aştept instrucţiunile mamei mele, m-am ridicat şi am plecat. La uşă, cu urechile ciulite să aud ce se discuta, am reuşit să prind un singur cuvânt, *aupratishka*, care, după cum am aflat mai târziu, însemna „stimulare cu gura"; acum îmi dau seama ce-o fi spus prietena lui Kanchan-mata: că *senapati* era foarte încântat de stimularea cu gura şi mirosul vulvei sclavei sale i se părea deosebit de excitant.

Mirosurile diferite ale vulvei şi importanţa lor în stimularea orală e un subiect pe care nu l-am abordat în *Kamasutra*. În absenţa unor lucrări precedente despre această temă, mi-a fost greu să tratez acest subiect într-o manieră exhaustivă, aşa cum îmi doream, şi acest lucru m-a descurajat. Mirosul vulvei, ca orice miros propriu corpului, este strâns legat de regimul alimentar al femeii, astfel că fiecare naţiune are un miros caracteristic, în funcţie de obiceiurile alimentare. Femeile care mănâncă fructe, legume, orez şi linte, condimentate uşor şi fără ceapă, usturoi şi mai ales carne, emană un miros plăcut. Fluidele emise în timpul actului de către femeile din regiunea Dravida au chiar un parfum cu aromă de fructe, remarcat de specialiştii în stimulare orală. Vulvele femeilor din regiunile estice miros a mosc, a mlaştină, fiind plăcute pentru multe nasuri. Vulvele femeilor care consumă carne, cum sunt cele din Tibet, ţinuturile din jurul râului Indus, cele din Persia, Grecia, Parthia sau Bactria au mirosul cel mai pregnant, care aminteşte de mare şi de cele mai mici vietăţi care o populează — creveţi, stridii şi midii. Desigur, acestea sunt mirosuri naturale, dar ele pot fi schimbate artificial, cel puţin pentru scurt timp. Am enumerat câteva reţete pentru parfumarea vulvei, în cazul în care mirosul acesteia e insuportabil din cauza unor factori congenitali sau a unei boli. Împreună cu pastilele din lujeri zdrobiţi de lotus şi lapte, care măreau elasticitatea vulvei, fiecare curtezană din Kausambi păstra în casă o sticluţă cu ulei de muştar în care fuseseră

fierte la foc mic boboci de iasomie, nucă de muscat şi lemn dulce. Dar acest ulei era aplicat în vagin doar atunci când organele genitale miroseau urât.

O să-ţi dezvălui un secret pe care nu l-am dezlegat şi în text. O petală de lotus unsă cu nectarul iubirii oricărei femei are proprietăţi medicale dovedite dacă este consumată când e lună plină. Lichidul iubirii este în cazul gazelei astringent şi rece, poate elimina conjuncţia celor trei umori şi este eficient împotriva tuberculozei, dispneei, tusei, sughiţului şi a lipsei de poftă de mâncare. Nectarul vulvei de iapă calmează gazele, ajută la ruperea flegmei şi la funcţionarea bilei şi stimulează sucul gastric. Fluidul femelei-elefant este fierbinte, înţepător, nu este bun pentru bilă, calmează tuşea cu flegmă şi gazele din stomac, măreşte virilitatea bărbatului şi poate fi folosit şi ca diuretic.

Care este mirosul, aroma care îl excită cel mai tare pe bărbat ţine de preferinţele fiecăruia. Ca în multe alte probleme legate de sex, la fiecare sfârşit de capitol ţin să le reamintesc cititorilor, atunci când pasiunea e mare, că orice stimulează cuplul înspre extaz e cu siguranţă binecuvântat de zeul iubirii. În cazul acelui *senapati,* aş îndrăzni să spun că, pe lângă puful mătăsos, nemaiîntâlnit la alte femei, parfumul complet diferit al vulvei acelei sclave era cel care îl stârnea pe el, o stare de excitare pe care încerca s-o menţină insistând ca femeia să-şi păstreze particularităţile.

Personalitatea negustorului grec era cea care a atras-o pe Chandrika. Bărbatul acesta reprezenta o nouă provocare pentru ea. Chandrika avea firea unui cuceritor care e atras din ce în ce mai departe de tărâmuri încă necucerite. În mod normal, Chandrika nu l-ar fi întâlnit niciodată pe Mitras — acesta era numele lui. Nu era ca şi când n-am mai fi văzut greci sau străini prin oraş, chiar dacă nu trăiau prea mulţi pe acolo. Spre deosebire de Ujjayini sau Pataliputra, unde o zi de sărbătoare era rezervată special rezidenţilor străini, locuitorii ţinuturilor îndepărtate din Kausambi erau ori cei câţiva sclavi, ori comercianţii şi negustorii care călătoreau până în oraşul nostru cu caravane, poposeau aici pentru câteva zile, apoi îşi reluau drumul. Seara, dacă nu erau invitaţi în casele partenerilor lor de afaceri, rămâneau de obicei în compania semenilor lor şi beau în tavernele de lângă poarta de est sau vizitau bordelurile mai ieftine din acelaşi cartier. Nepăsători faţă de arta curtezanelor şi astfel democratici în probleme legate de amor, străinii n-ar fi putut avea acces niciodată la o curtezană respectabilă.

Însă Mitras avea o scrisoare de recomandare de la tatăl meu, care îi fu prezentată mamei de către un servitor, într-o dimineaţă de primăvară, la câteva săptămâni după plecarea lui Madansen. Grecul şi tatăl meu se întâlniseră în Mathura, unde caravanele lor se intersectaseră. Îmi închipui că cei doi bărbaţi au băut şi s-au destrăbălat cu prostituate într-o camaraderie care se dezvoltă între bărbaţii aflaţi departe de casă şi care împart aceeaşi profesie, în orice caz, „Grecul", cum îi spunea mama chiar şi mai târziu, a fost invitat cum se cuvine la masa de prânz din ziua următoare.

„Ce-i aia un grec, Ganadasa?", alergasem repede la bucătărie ca să întreb.

Ganadasa, bucătarul nostru corpolent, de vârstă medie, stătea pe un taburet mic şi supraveghea un ucenic care tocmai punea nişte lămâi la murat. Mi-a zâmbit de bun venit şi m-a îndemnat să iau loc în poala lui. Sprijinit de abdomenul lui tare, am adulmecat satisfăcut miresmele din bucătărie. Mirosul acru al uleiului de muştar în care se aruncau feliile de lămâie acoperea treptat celelalte mirosuri rămase de la prăjitul mirodeniilor şi de la carnea fiartă pentru prânz.

Ganadasa conducea activităţile din bucătărie cu ajutorul a trei ucenici, cu seriozitatea cu care ar fi săvârşit un rit de sacrificiu vedic. Despuiat până la mijloc, cu firul sacru alunecând în sus şi-n jos pe burdihanul său lucios, leoarcă de transpiraţie, Ganadasa dădea instrucţiuni şi explicaţii ajutoarelor sale pe acelaşi ton sonor folosit de profesorii care le expuneau elevilor principiile gramaticii sanscrite. Deşi Ganadasa îşi manifesta dezaprobarea în mod făţiş când cineva în afara ucenicilor săi intra în bucătărie, cu mine făcea o excepţie. Mă întreb dacă nu cumva o făcea din compasiune pentru copilul pe care-l considera un orfan din punct de vedere emoţional. În timp ce se deplasa prin bucătărie cu o demnitate greoaie, supraveghind depozitarea corectă a cerealelor şi a lintei în vase mari de lut, precum şi îmbutelierea delicatesurilor, a gemurilor şi siropurilor, gustând din când în când sosurile care clocoteau încet în oalele de pe vatră cu o lingură lungă de argint, care atârna de un lanţ pe care îl purta la brâu, mă lăsa să mă ţin după el.

Ganadasa fusese ucenicul unui *vaid* timp de doi ani, înainte de a decide să renunţe la studiul medicinii şi să urmeze cu o ardoare la fel de intensă regimul celor care doreau să devină bucătari.

„Atât prepararea medicamentelor cât şi gătitul sunt nişte îndeletniciri care presupun amestecarea şi perfecţionarea ingredientelor”, îmi spunea deseori. „Exact ca în farmaceutică, arta gătitului constă în combinarea acelor materiale ale căror proprietăţi se completează una pe alta, evitând incompatibilităţile, perfecţionându-le, fierbându-le până când capătă caracteristici cu care natura nu le înzestrase iniţial.”

Ganadasa avea un mare respect pentru menirea sa, pe care încerca să îl insufle şi învăţăceilor săi.

„Mâncarea”, spunea, „stă la baza tuturor activităţilor — a celor care duc la prosperitate, la plăcerile iubirii erotice şi chiar la cele al căror scop e izbăvirea de ciclurile naşterii, deoarece asceţii care se preocupă de aşa ceva trebuie să ţină un regim vegetarian. Fiecare masă e un sacrificiu adus zeilor. Asemeni ingredientelor pure folosite de preoţi pentru a aprinde focul pentru sacrificiu, bucătarul trebuie să asigure o ofertă completă pentru a stinge focul digestiv dintr-un om. De aceea, aşa cum un preot trebuie să fie şi brahman, doar un brahman poate fi bucătar”.

În timp ce supraveghea bucătăria cu atitudinea unui proprietar, legănându-şi burdihanul bombat spre poală, pe care din când în când îl mângâia de parcă ar fi fost creştetul moale al unui copil, Ganadasa ne spunea că viaţa nu e altceva decât un fel de piramidă alimentară. „Cei care nu se mişcă vor fi prada celor care o fac”, obişnuia să citeze din Mânu, „şi cei care nu au colţi vor ajunge prada celor care au. Cei care nu au mâini vor fi mâncaţi de cei care au, iar laşii sunt prada celor curajoşi”.

„De fiecare dată când mâncăm, sărbătorim o victorie”, îi plăcea lui Ganadasa să spună. „Sacrificiu pentru zei, sărbătorirea supravieţuirii, mâncarea care a fost consumată cu reverenţă îţi dă întotdeauna putere şi vigoare, dar mâncarea batjocorită le distruge pe amândouă.”

După părerea lui Ganadasa, universul nu era nimic altceva decât o bucătărie. Gusturile de bază — dulce, acru, sărat, înţepător, amar şi astringent — erau mereu diluate sau accentuate pentru a hrăni un element anume al naturii: stelele, apa, pământul, plantele, fauna. Aceste izuri pot fi imperceptibile, precum zahărul sau sarea în apă, dar abundă în natură. Pentru o persoană cu nişte papile gustative educate şi pretenţioase, cu un organ care are şapte mii de terminaţii nervoase pentru degustare, savoarea brizei de primăvară e cu totul alta decât cea a vântului de vară sau de iarnă. Fiecare piatră are un gust special, ca seva care curge printr-o plantă sau sucul unui anume fel de carne.

Ganadasa m-a învăţat că sexul e ca gătitul, dar n-a formulat-o în aceşti termeni. Era mult prea demn ca să vorbească despre treburi legate de sex în prezenţa unui băieţel. Nu există nimic pe care un amant sau o amantă desăvârşită să-l facă celuilalt fără a-i stârni pasiunea; dar e valabil şi opusul: exact ca un bucătar nepriceput, care distruge savoarea celor mai bune ingrediente, un bărbat neinstruit în artele erotice va spulbera toată dorinţa de parcă ar fi scrum. Exact ca în arta bucătăriei, unde ideal ar fi să iei decizia potrivită — să armonizezi şi să amesteci cât mai bine carnea, cerealele, fructele, legumele şi condimentele, transformate apoi prin închegare, fierbere, prăjire, frigere şi alte metode, astfel încât mâncarea să fie cât mai apropiată de natura celui care o mănâncă —, cu sexul, la fel, important e să găsim soluţia optimă şi combinaţia ideală de mângâieri, săruturi, muşcături, zgârieturi, sunete şi poziţii care, încălzite de focul pasiunii, sunt transformate pentru a se potrivi exact felului de-a fi al partenerului.

Tot de la Ganadasa am învăţat că oamenii au gusturi diferite în ceea ce priveşte mâncarea, o descoperire importantă pentru un băieţel care până atunci era conştient doar la nivel intuitiv de diferenţele de gen, vârstă şi poziţie socială. În timp ce noi, cei din regatele centrale dintre

Gange şi Jamuna, avem un regim alimentar care se bazează pe orz, grâu şi lapte de vacă, regimul oamenilor care trăiesc în ţinuturile mlăştinoase şi umede din est se bazează pe peşte. Ca şi tibetanii, cei din est folosesc excesiv substanţele alcaline. Mâncarea obişnuită a dravidelor[16] este terciul de orez, în timp ce oamenii care trăiesc în jurul Indusului pun sare şi-n lapte. Locuitorii feroce ai regiunilor din nord-vest, persanii, bactrianii, kushanii şi hunii, mănâncă mai ales carne cu grâu şi beau alcool din *madhvika,* şi asta îi face să fie atât de devotaţi sabiei şi focului.

— Acharya, l-am întrerupt, în *Kamasutra* nu vorbeşti deloc despre legătura dintre regimurile sexuale şi cele alimentare.

— Ar fi fost prematur, spuse Vatsyayana. Chiar şi azi, nu pot decât să speculez în ceea ce priveşte eventualele legături. De pildă, femeile din ţările estice sunt foarte iubăreţe şi lichidul

pe care-l elimină în timpul actului sexual e atât de abundent încât lenjeria de pat e pătată tot timpul sub coapsele lor. Oare umezeala asta se datorează faptului că mănâncă mai mult peşte? De asemenea, întocmai ca femeile din zona văii Indusului, din Persia, Grecia sau Bactria, şi lor le place stimularea cu gura. Cred că preferinţa asta se explică prin regimul bazat pe carne. Carnea le provoacă pornirea aceasta de a mânca şi de a fi mâncate în timpul actului sexual, deşi în timpul stimulării orale muşcatul, mestecatul şi înghiţitul sunt doar sugerate, mimate, nu sunt executate.

— Nu întotdeauna, am obiectat respectuos, tratatele lui Susruta despre medicină descriu rănirea penisului cu dinţii, ca fiind una dintre cauzele bolilor discutate în lucrarea respectivă.

Vatsyayana mi-a dat dreptate şi a continuat.

— Dar de ce să ne mire legătura directă dintre mâncare şi sex? Până la urmă, cuvintele care denumesc actul sexual şi mâncarea derivă din aceeaşi rădăcină sanscrită: *root-bhuj.*

*

Întocmai cum mă aşteptam, Ganadasa ştia totul despre greci. De-a lungul anilor întâlnise câţiva în tavernele pe care le frecventa, lângă poarta de est, iar odată chiar purtase o conversaţie lungă cu un bucătar grec, membru al unei caravane de negustori bactrieni care era în trecere.

„Nu sunt la fel de civilizaţi ca noi, deşi nici atât de barbari ca triburile de pădureni care supravieţuiesc cu fructe de pădure şi rădăcini", spuse Ganadasa răspunzând la întrebarea mea.

„Ce înseamnă barbar?", am întrebat imediat.

„Barbarii sunt oameni fără bucătari. Grecii sunt puţin mai respectabili pentru că au bucătari, dar aceştia sunt neinstruiţi şi au un statut social demn de milă."

Voiam să aflu mai multe.

„Grecii mănâncă prost. Mâncarea lor de bază constă dintr-un terci care umflă stomacul, făcut din orz şi grâu, sau pâine turtită condimentată cu o salată de ierburi amare şi ceapă. Mănâncă şi peşte, dar habar nu au de arta condimentării şi de subtilitatea necesară pentru a şti să le amesteci, ca să scoţi în evidenţă gustul mâncării. Bucătarul ăsta mi-a zis că una dintre cele mai apreciate delicatese greceşti e coada unui peşte care se găseşte în mările lor, feliată, prăjită şi sărată cu un praf de sare şi unsă cu ulei. Feliile se mănâncă fierbinţi, înmuiate în saramură picantă.

„Simplitatea nu mă deranjează", continuă bucătarul, „dar mă îngrozesc unele lucruri pe care le mănâncă, de pildă, burta porcului. Dar cel mai rău e că mănâncă şi carnea de vacă. Mi s-a spus că sacrifică o vacă în faţa templului lor şi împart carnea între ei. Apoi o frig, o sărează şi o iau de pe ţepuşă când încă nu e făcută, cu sângele picurând din ea. Poţi să-ţi imaginezi aşa ceva? Să mănânci o vacă! Pe mama fraţilor Rudra, fiica lui Vasu, sora lui Aditya, matricea nemuririi, însăşi zeiţa pământului!"

Am tăcut câteva clipe, împărtăşind acelaşi dezgust. Imaginea chipurilor grecilor mânjite cu suc maroniu, năpustindu-se asupra burţii imense de vacă îmi ardea ochii. Ucenicul încercă să alunge norii întunecaţi care păreau să fi umplut bucătăria.

„Stăpâne, povesteşte-i lui Malli despre zeii lor şi despre vacă", spuse, auzise pesemne toată discuţia de dinainte.

„Separarea dintre greci şi zeii lor s-a produs din cauză că au mâncat carne de vacă", spuse Ganadasa. „În timpuri străvechi, aceştia trăiau împreună cu zeii din ceruri fără a avea nevoie să mănânce. Odată, după ce au sacrificat o vacă, bărbaţii au vrut să păcălească zeii, împărţind vaca în două: oasele necomestibile şi zgârciul acoperit de grăsime apetisantă într-o parte, şi carnea bună de mâncat cu pielea deloc bună la gust în partea cealaltă. Indra lor, regele tuturor zeităţilor, aflase de şiretlicul pus la cale şi totuşi a preferat să ia partea necomestibilă pentru zei. Apoi oamenii, dornici să gătească vaca, au furat focul de la zei. A doua înşelătorie a umplut paharul pentru regele zeilor, astfel că a creat femeia, ca din ziua aceea oamenii să devină muritori şi să fie nevoiţi să se reproducă şi să muncească pentru întreţinerea familiei.

„Aşa că, vezi", Ganadasa formulă morala povestirii, atât pentru mine, cât şi pentru învăţăceii săi, „gătitul e o meditaţie care, ca orice meditaţie, presupune o puritate totală a minţii şi a corpului. Gătitul cu gânduri rele, indecente în cap şi tristeţe în inimă va avea urmări fatale pentru orice bucătar".

*

Îmi amintesc că era o zi de primăvară târzie când Mitras a venit la noi la prânz. Sărbătorisem *holi* chiar în săptămâna aceea şi tocmai ne pregăteam pentru marele festival organizat în cinstea zeului iubirii, celebrat de curtezane şi de către cei din domeniul artei

iubirii — clasele diverse de prostituate şi de cei care depind de ele, proxeneţii şi ceilalţi intermediari, acei *pithamardas* care administrau treburile curtezanelor, profesorii de pictură, canto şi dans — ca fiind cel mai sfânt festival dintre toate. Pregătirile pentru măreţul festival al Stăpânului nostru

Kama începuseră. Leagănele ascunse din calea musonului au fost scoase şi montate în grădină şi în curtea exterioară unde fiicele servitoarelor se luau la întrecere, fiecare vrând să se dea cu leagănul cât mai sus. Au fost aduse lămpi din lut, iar copiii casei rulau de zor panglici de bumbac pentru noaptea festivalului, când fiecare gospodărie avea să se întreacă cu vecinii săi în pompă şi fast. Abia aşteptam să vină ziua festivalului. După vizita de dimineaţă la templul unde efigiile zeilor erau aşezate în leagăne şi se balansau înainte şi înapoi ca să imite cursul soarelui, ne puneam ghirlande de flori în jurul gâtului şi mergeam la un picnic în parcul regal din afara oraşului; pot spune că dragostea mea pentru flori e strâns legată de festivalul zeului iubirii.

Ceea ce-mi plăcea cel mai mult în ziua aceea era să mă uit la grupurile de persoane de vârsta a treia care dansau în parc, abandonându-se ritmului muzicii. După cum ştii, acesta e un dans tradiţional care a fost performat pentru prima oară de însuşi Kama, când s-a travestit ca să-şi salveze fiul din închisoarea demonului Bana. Travestiţii purtau veşminte scurte care le ajungeau până la jumătatea gambei, majoritatea fiind filiformi şi având sâni mici, tari şi frumos conturaţi. Organele lor sexuale erau legate cu dibăcie între picioare ca să le scoată în evidenţă protuberanţa. În funcţie de unghiul din care priveai, umflătura putea trece drept dâmbul pubian al zeului iubirii sau un penis prins într-o teacă, strâns laolaltă cu testiculele. Eram fascinat, încercând să descopăr mai întâi organul feminin, şi apoi pe cel bărbătesc, la acelaşi dansator. Cu barba creaţă şi părul lung şi negru, cu gura vopsită în roşu coral, ochi mari şi strălucitori conturaţi cu cărbune şi sprâncene arcuite ca nişte semiluni, mi se păreau foarte frumoşi — mai frumoşi ca majoritatea bărbaţilor sau femeilor pe care i-am văzut.

Nu ştiu cum e în Varanasi, dar în Kausambi toate regulile normale de comportament sunt suspendate, astfel că iubitul unei femei nu se va plânge niciodată de spiritul libertin de care aceasta face uz în noaptea respectivă, în casa noastră, mama le trimitea scrisori pretendenţilor care căutau favorurile Chandrikăi în timpul anului — favoruri pe care ea nu le putea îndeplini, având în vedere că trăia cu un singur bărbat, ca şi când ar fi fost nevasta lui — înştiinţându-i că sora ei va petrece această noapte cu primul care ne va trimite nişte cadouri anume. Cadourile cerute erau descrise în detaliu pe o listă; de pildă, cantitatea de aur sau calitatea rubinelor dintr-un colier vor fi specificate exact, chiar şi numele prăvăliilor de unde trebuie cumpărate bunurile cerute vor fi trecute pe listă. Deşi Chandrika nu o făcea, unele curtezane invitau bărbaţi în grup, pentru a-şi petrece noaptea împreună. Atunci puteau fi posedate de mai mulţi bărbaţi în acelaşi timp sau pe rând, fiecare plătind o sumă generoasă pentru că banii pe care-i dădeai unei prostituate în ziua festivalului lui Kama se întorceau de zece ori în punga dăruitorului.

Ganadasa era singura persoană din casă care nu ne împărtăşea entuziasmul stârnit de vizita iminentă a negustorului grec. Fiind un tip conservator, nu era de acord ca un intrus, uneori un străin, să ni se alăture la prânzul la care doar un amant pe termen lung putea lua parte, pentru că i se făcea o favoare din partea casei. Cu toate acestea, musafirii erau trataţi ca nişte zei, iar dezaprobarea lui Ganadasa nu-l împiedica să ne pregătească una dintre fastuoasele sale mese. Îngrămădit în mijlocul unei frunze de bananier era orez fiert cu lapte bătut şi trei condimente de bază — scorţişoară, cardamom[17] şi ghioacă. Într-o parte, servite în boluri mici de argint, erau aşezate celelalte specialităţi ale lui Ganadasa gătite pentru festival: prepeliţă friptă înfăşurată în frunze amare şi un sos gros din *ghee*, suc de mango, sare şi piper; felii de carne de gazelă prăjite în ulei de susan, asezonate cu chili, *cardamom,* cuişoare, chimion şi sare. Mai erau obligatoriile frunze de busuioc proaspăt şi ghimbirul feliat, care stimula cerul gurii şi făcea sete, în timp ce în partea cealaltă a frunzei de bananier erau aşezate cocoloaşe de grâu prăjite în ulei, tăvălite în zahăr, felii subţiri de cocos şi diferite alte condimente. Chiar dacă acest oaspete era un barbar, cu siguranţă un ignorant în ceea ce priveşte arta fină a gătitului şi subtilităţile texturii şi a gustului, mândria lui Ganadasa în privinţa talentelor sale nu i-ar fi permis niciodată să şi le exerseze fără a se dedica trup şi suflet. A insistat totuşi ca grecul să fie exclus de la ritualul care preceda masa, prezidat de Ganadasa, în postura de gospodar al casei.

În aer plutea un fel de agitaţie când ne-am adunat în jurul focului sacru la miez de zi, pentru a ne face rugăciunile către zeităţile familiei, spirite ancestrale, foc şi apă, în timp ce Ganadasa arunca în flăcări mostre din mâncarea pe care o pregătise, ca pe o ofrandă.

Aşteptând cu nerăbdare să-l întâlnesc pe primul barbar, încercam să-mi îndeplinesc micile mele sarcini de rutină, care constau în transportarea unor bucăţele de mâncare care trebuiau lăsate pentru insecte, sus pe terasă şi afară din curte, iar la sfârşitul ritualului trebuia să spăl picioarele mamei şi pe cele ale Chandrikăi, ca semn de respect din partea celor din gospodărie.

Mitras a sosit la timp. Era un bărbat chipeş, deşi mai târziu Ganadasa avea să strâmbe din nas la roşeaţa pielii lui deschise la culoare, care îi amintea de fundul unei maimuţe. Nu ştiu la ce mă aşteptam, dar ştiu că am fost dezamăgit că un barbar putea să arate aproape la fel ca noi. Când i s-a oferit apă ca să-şi spele picioarele şi scaunul pentru oaspeţii speciali, împletit din trestie de zahăr, ezitarea şi mişcările sale încurcate indicau faptul că manierele civilizate nu îi erau tocmai familiare. În timp ce mânca şi vorbea cu mama, dând din mâini şi fluturându-şi degetele, încercând să modeleze cuvintele unei limbi străine după ritmul limbii noastre, am văzut-o pe Chandrika cum se holba la el fermecată. Şi eu l-am urmărit sau, mai bine zis, am observat cum mânca, mai întâi cu dezgust, apoi cu fascinaţie, una luând locul celeilalte, pe rând. Mitras apuca prepeliţa de picioare şi o sfâşia cu ambele mâini. Apoi îşi îndesa un picior întreg în gură şi îl ronţăia zgomotos, cu vădită plăcere. Zâmbea des între îmbucături, barba sa neagră şi creaţă despărţindu-se ca o perdea ca să-i dezvăluie dinţii albi, sănătoşi. Mai târziu, mult mai târziu, când am vizitat-o pe Chandrika la mănăstire şi am discutat despre anii aceia, şi-a amintit cât de excitată era în ziua aceea. Când s-a uitat la Mitras cum zâmbea la sora ei sau cum mânca felii de carne de gazelă mânjit până la coate cu sosul condimentat, Chandrika şi-a imaginat faţa bărboasă afundată între coapsele sale şi cele două guri umede încleştate una peste alta — una numai o limbă activă, gustând, agitând cutele abundente; cealaltă, o bucată de carne moale şi umflată, udă şi maleabilă.

La început, mama i-a permis Chandrikăi să se lase cuprinsă de pasiunea aceasta oarbă. Mitras reuşea să-i distragă atenţia surorii sale, care astfel putea face faţă absenţei lui Madansen. Dar nu era ca şi când Chandrika ar fi jelit după bijutier zi şi noapte. Aceasta a suferit doar o cădere uşoară, evidentă doar celui mai fin observator, lovită fiind în credinţa ei nestrămutată că frumuseţea îi era absolută şi omnipotentă. Era la fel de răpitoare ca întotdeauna. O dată cu plecarea lui Madansen, o turmă de pretendenţi era gata să-i ia locul. Mama şi-a petrecut mare parte a timpului liber compunând bilete politicoase prin care-i refuza (deşi o făcea prudent, păstrând sugestia unei promisiuni vagi) şi returnând cadouri trimise de amanţii aspiranţi prin servitorii lor. Evenimentele serii erau stabilite şi rezervate cu câteva săptămâni înainte de către cetăţenii bogaţi şi influenţi din Kausambi, care soseau însoţiţi de câţiva prieteni pentru a admira dansul şi farmecele vestite ale Chandrikăi. Dar aceasta ezita în a-şi alege un iubit nou. Mamei mele i se părea că se mulţumea cu legături scurte, temporare, şi că se ferea de alegerea serioasă a celui care avea să suplinească prezenţa lui Madansen. O relaţie cu un străin, îşi zicea mama, cu plăceri ciudate şi preferinţe sexuale surprinzătoare, ar fi fost leacul perfect pentru ca sora sa să-şi revină complet.

Remediul s-a transformat însă în otravă. Efectul lui Mitras asupra Chandrikăi a fost dezastruos. Dintr-o curtezană perfectă, ea s-a transformat într-una bună şi-atât. Mitras a tulburat-o profund. Atât zilele în care stăteau împreună, cât şi cele în care erau separaţi — mama nu-i permitea să rămână peste noapte la noi — au avut efecte grave asupra ei. Strălucirea zâmbetului cu care obişnuia să-şi întâmpine clienţii încetase să-i mai urce în priviri. Nu-i mai asculta pe bărbaţi la fel de absorbită de ce spuneau. Se retrăgea pe neaşteptate, pentru scurtă vreme, în sine, fapt care pretendenţilor ei li se părea insultător, atunci când îşi dădeau seama că nu-i asculta, pe când ei plăteau sume importante de bani ca Chandrika să le ofere iluzia perfectă a unei oarecare intimităţi.

Mama a început să se îngrijoreze. Negustorul grec o afectase pe sora sa într-un mod cu totul străin de cum o făcuseră alţii, dar suficient de puternic pentru a fisura carapacea disciplinei sale profesionale. Mama credea că înţelege tot ce era legat de pasiunea sexuală a unei tinere femei. Ştia că anticiparea unui act sexual poate să facă o tânără „să se clatine, să se bâlbâie, să plângă, să ezite, să gâfâie". Era conştientă că despărţirea de iubitul ei ar putea să-i subţieze corpul, ar putea să-i înece vorbele în lacrimi, ar face-o să ofteze, să geamă şi să plângă. Toate aceste stări şi expresii erau normale, servind la intensificarea pasiunii erotice şi, nu în ultimul rând, a plăcerii. Ceea ce Chandrika trăia alături de Mitras era însă cu totul diferit. În primul rând, era tăcută, mult prea tăcută. Ceea ce simţea părea să se petreacă undeva în adânc, în străfundurile fiinţei ei, în locul în care, în mod normal, se ascundea fervoarea religioasă şi nu pasiunea sexuală. Mitras nu era doar sursa de bucurie şi plăcere, care reuşea să-i stârnească Chandrikăi simţurile. Asta i s-ar fi părut mamei mele de înţeles.

Ceea ce o uimea era faptul că grecul devenise subiectul transei, ba chiar al devotamentului ei.

Şi eu am simţit că reacţia Chandrikăi faţă de Mitras era excesivă. Acum se uita mai degrabă prin mine şi nu la mine, când o ajutam cu toaleta de după-amiază. Încă i se întăreau sfârcurile când îi ungeam sânii cu pastă din lemn de santal, dar această întărire nu mai era acompaniată de accelerarea respiraţiei sau de strălucirea complice a ochilor. Mama o consulta frenetic pe Kanchan-mata şi chiar pe câţiva prieteni ai acesteia, inclusiv pe paznicul sclavelor comandantului armatei. Diagnosticul lor a fost următorul: Chandrika e posedată. Când o femeie devine dependentă de un bărbat, când gândurile şi imaginaţia ei sunt dominate de un singur iubit, când fiecare act consumat, fiecare stingere a setei nu face decât să crească setea şi mai mult, când femeia pare să fie prezentă mai mult undeva în adâncul sufletului său, iar atunci când se ridică la suprafaţă, luând contact cu realitatea, o face cu buimăceală şi fără entuziasm, ea manifestă clar simptomele unui posedat. Cel care provoacă această nebunie e de obicei un spirit minor aflat sub tutela zeului iubirii, deseori spiritul unui bărbat sau al unei femei care a murit subit, în timpul actului iubirii. În cazuri ca acestea, exorcistul şi nu medicul e cel care poate să-l ajute pe posedat. Părerea generală a oamenilor era că exorciştii obişnuiţi, care stăteau în zorii zilei în mijlocul străzii, blestemând în gura mare spiritele malefice din copaci, nu erau destul de pricepuţi pentru a duce la bun sfârşit această sarcină. Probabil că erau destul de puternici pentru a putea combate fantomele care ameninţau femeile însărcinate sau pe proaspetele mămici şi pe bebeluşii lor, dar ar fi fost depăşiţi cu siguranţă în cazul Chandrikăi. Kanchan-mata a fost delegată să angajeze cel mai cunoscut exorcist din Kausambi, un bărbat de vârstă medie, cu o conduită surprinzător de moderată, foarte diferită de cea a colegilor săi mai puţin calificaţi, care trăiau prin preajma templelor de lângă crematoriu şi afişau o figură înspăimântătoare, cu ochi bulbucaţi.

Pentru un copil, terenul unde se făceau incinerările era un loc sinistru, care se afla nu doar în afara oraşului, ci şi în afara oricărei speranţe de a te simţi în siguranţă. De unde locuiam, îl percepeam doar ca pe o ceaţă îndepărtată care uneori se transforma într-o coloană mai neagră de fum, fluturând ca un steag în bătaia vântului. Într-un anume loc de pe aceste terenuri vaste se aflau movile de cărămidă, împrejmuite cu metereze înalte din piatră, cu intrări care se deschideau către cele patru puncte cardinale — morminte ale unor faimoşi învăţaţi, ale unor membri ai familiei regale şi ale femeilor care şi-au urmat bărbaţii pe rugul funerar. În anumite zile, cel care trecea peste aceste terenuri în drum spre parcul regal putea să audă din direcţia respectivă murmurul continuu al călugărilor budişti, care recitau meritele camarazilor lor decedaţi. Din când în când, ecourile tobelor care acompaniau cântecele funerare le aminteau trecătorilor şi celor îndoliaţi de sfârşitul propriei călătorii de pe lumea de dincoace. Lamentaţiile celor îndoliaţi erau însoţite de lătratul şacalilor cu bot alungit, de vaietele strigidelor şi de liniştea vulturilor cu gât cafeniu care aşteptau răbdători ca să se înfrupte din bucăţile de carne necarbonizată, pe care reuşeau să le râcâie de pe rugurile fumegânde. Într-un colţ al pământului se afla templul oraşului morţilor, construit în cinstea zeiţei negre care trăieşte în deşert. Templul era înconjurat de copaci ale căror ramuri, cum spuneau şi servitorii, se aplecau sub povara capetelor tăiate ale credincioşilor fanatici care se sacrificau pentru zeiţă. Aici, pe locul unde se află templul, timp de două săptămâni cât ţinea eclipsa de lună, se executau ritualuri de exorcizare pentru a o elibera pe Chandrika de tristeţea adâncă ce o cuprinsese.

— Şi au reuşit, Acharya? l-am întrebat.

— Cum să dea greş tocmai exorcistul acela? m-a întrebat retoric Vatsyayana. Timp de o săptămână, Chandrika a fost cuprinsă de o febră violentă care nu mai voia să scadă. Când s-a făcut mai bine, toate simptomele euforiei sale au dispărut. Mitras s-a transformat rapid într-o simplă amintire. E drept, a ajutat şi faptul că, între timp, cât Chandrika era căzută la pat, grecul plecase. Poate că s-a alăturat din nou caravanei sale. Mai târziu am auzit zvonuri cum că ar fi fost omorât din porunca mamei mele. Îmi închipui că mama era destul de nemiloasă şi ar fi fost în stare să comande fapta aceasta, dacă într-adevăr aşa s-a întâmplat.

O umbră întunecată a eclipsat treptat amintirea luminoasă a Chandrikăi, care colorase atât de viu faţa lui Vatsyayana toată dimineaţa. Sesiunea din ziua respectivă se terminase, era clar. M-am ridicat şi am făcut o plecăciune, ca să ating picioarele înţeleptului şi mi-am luat rămas-bun fără cuvinte, lăsându-l pe Vatsyayana în compania ameninţătoare a spiritului mamei sale.

Capitolul 8

Pentru a atrage bani, puterea seducţiei sexuale poate să fie reală sau simulată. În ambele cazuri, femeia ar trebui să se prefacă îndrăgostită de iubitul ei. Ea trebuie să-l facă să creadă în pasiunea sa.
Kamasutra 6.2.2-4

În următoarele câteva săptămâni, m-am dus deseori în pădure după discuţiile de dimineaţă cu Vatsyayana, încurajat chiar de el. Îmi spunea că nevasta lui, separată fiind de surorile şi de prietenii ei din haremul lui Udayana, tânjea după companie în schitul acesta care, până la urmă, era totuşi un azil pentru oameni mai bătrâni, care se aflau în ultimele două stadii ale vieţii şi care se pregăteau meditativ pentru sfârşitul ei. Neştiind prea multe despre viaţa lor în Kausambi şi despre tot ce se petrecuse între ei, o admiram pe Malavika pentru sacrificiul pe care-l făcuse. Credeam că, pentru o femeie tânără ca ea, nu exista dovadă mai evidentă a dragostei pe care o purta soţului ei decât să trăiască în schitul celor Şapte Frunze, fără să se plângă vreodată.

Pădurea are ceva senzual, îmi spusese cândva Vatsyayana, ceva ce lipseşte în spaţiile cultivate sau în cele aride, pustii ale janglăi[18]. înainte de toate, pământul e mai elastic, eliberând convulsiv tălpile picioarelor după ce pare că se agaţă de ele preţ de câteva clipe. Frunzele pădurii sunt mai închise la culoare, de parcă seva care curge prin ele ar fi groasă şi gata să dea pe-afară. Bâzâitul albinelor, cântecul greierilor şi sunetul celorlalte insecte se combină pentru a forma un fundal uniform de zumzete, împreună cu ţipetele de ciovlică şi gaiţă albastră, strigătele papagalilor şi scârţâitul provocat de micile grupuri de maimuţe care se leagănă de pe o cracă pe alta. În curţile templelor, maimuţele se comportă aproape ca oamenii. În pădure se manifestă cumva sinistru, ca şi cum şi-ar uita de ele. Îmi amintesc poveşti cu femei răpite de maimuţe în călduri, care alegeau să-şi petreacă restul vieţii alături de noii lor iubiţi, maimuţele, în loc să se întoarcă la bărbaţii lor. Puterea nevăzută a pădurii, spunea Vatsyayana, făcea femeia mai atractivă din punct de vedere sexual, transformând o fată frumuşică într-o *yaksi* răpitoare. Sărmanul Ravana! Deşi era conştient de posibilele consecinţe dezastruoase ale pasiunii lui bolnăvicioase, Sita i s-a părut irezistibilă în pădurea în care toate formele de viaţă sunt împinse în direcţia impulsurilor şi a libertăţii. Mi se părea că se infiltrează chiar şi în caracterul meu ezitant şi inhibat.

Mă îndoiesc că aş fi putut vorbi cu Malavika atât de relaxat dacă nu ne-am fi aflat amândoi sub vraja pădurii. Când mă aflu în spaţii locuite, prezenţa tinerelor femei mă intimidează nespus de mult. În locuri naturale, cum e şi pădurea, unde singurul timp valabil e prezentul, unde şi eu, şi femeile eram liberi de trecutul dorinţelor noastre obişnuite, nu mă temeam deloc. Dacă stau să mă gândesc, mă aflam tot timpul într-o stare exaltată care făcea ca mintea, inima şi vorbirea mea să se îmbine fără vreun efort, sfârşind prin a mă surprinde chiar şi pe mine.

Pentru a păstra intact spaţiul locuit de zei, un spaţiu spontan prin definiţie, care, conform spuselor poeţilor, este perceput ca fiind ceva trecător, în timpul actului sexual, sau nu e perceput deloc, am încercat să intru în pădure fără să sper sau să-mi doresc s-o întâlnesc pe Malavika, străduindu-mă de fiecare dată să-mi şterg din memorie amintirea întâlnirilor noastre precedente. Amintirea şi aşteptarea ne împiedică să trăim pe deplin în prezent. Ele ne întrerup şi ne distrug experienţa comuniunii extatice şi ne ispitesc să intrăm pe tărâmul anarhic al turbulenţelor emoţionale. De câte ori o întâlneam pe Malavika, şi asta se întâmpla foarte des, ne înţelegeam din priviri şi o apucam pe o potecă ce ducea în pădure. Vorbeam sau tăceam, la intervale neaşteptate. Când ne despărţeam, nu stabileam o oră sau un loc pentru următoarea noastră întâlnire. În ultima vreme însă, atmosfera din timpul acestor întâlniri începuse să se schimbe. Simţeam amândoi o tulburătoare luptă interioară, încercând să menţinem pe linia de plutire atracţia crescândă dintre noi şi s-o oprim să nu se reverse peste cavourile prost zăvorâte ale trupului şi sufletului, să nu ni se strecoare în priviri. De câte ori privirile ni se întâlneau, întâmplător, credeam noi, întorceam repede capul. După aceea, în trăsura care m-a dus înapoi în Varanasi şi pe tărâmul concret al lumii oamenilor, dorinţa şi ruşinea m-au năpădit, înăbuşind protestele mele interioare cum că aş fi cunoscut-o pe Malavika doar ca să aflu mai multe despre Vatsyayana.

*

— Cu câteva săptămâni înainte să împlinesc şapte ani, spuse Vatsyayana, casa noastră fierbea de agitaţie, în aşteptarea unei scrisori misterioase. Scrisă pe scoarţă de mesteacăn şi învelită într-o bucată de material aspru, din şofran, preferat de asceţii care trăiau în peşterile din pădure, scrisoarea era adresată mamei mele.

Domniţa mea, Avantika, tu nu-l cunoşti pe yoghin.

El îţi scrie acum la cererea gurului său.

Guru l-a rugat pe yoghin să-ţi spună că i-ai făcut o favoare deosebită într-o viaţă anterioară şi acum a sosit timpul ca guru să te răsplătească. Domniţa mea, află că următorii câţiva ani vor fi plini de pericole pentru tine şi familia ta. Aceştia sunt cei mai răi ani din perioada saturniană a vieţii tale, deoarece luna intră în casa a şasea şi ketu-ul[19] *tău e într-o stare deplorabilă.*

Yoghinul ştie că bătrâna ta doică zace chiar acum în pat, fiind foarte bolnavă. Timpul ei se scurge şi nu va trăi până la a doua lună plină. Nu fi tristă. Lumea aceasta e doar un popas pentru cei care vin şi cei care pleacă, iar cea care pleacă se va întoarce mai târziu. Fiul tău n-ar trebui trimis la un gurukula pentru instruire, decât după ce împlineşte unsprezece ani. În caz contrar, viaţa lui va fi în pericol. Domniţă, să ştii că soarta e o iapă neîmblânzită şi pericolele stau la pândă, dar cu ajutorul yoghinului şi prin eforturile tale, acestea pot fi înlăturate. Yoghinul te va avertiza din timp de pericole şi îţi va dezvălui metodele prin care le poţi evita. Domniţa mea, află că yoghinul nu vrea nimic de la tine, el doar îndeplineşte porunca guru-ului său, ca să-ţi protejeze bunăstarea. Nu trebuie să-l cauţi pe yoghin sau să-i scrii. Te va contacta el dacă e nevoie.

Scrisoarea a provocat destulă uimire în casa noastră. Nimeni nu se îndoia de autenticitatea sa. Cunoştinţele celui care a scris scrisoarea despre horoscopul mamei mele şi despre starea de sănătate a lui Kanchan-mata erau prea exacte ca să fie simple produse ale imaginaţiei. Doar lui Ganadasa părea să-i lipsească entuziasmul.

— Fiţi atenţi la mine, îmi spuse ursuz, primele lucruri pe care le face un yoghin când se implică în bunăstarea unei case e să schimbe felul în care mănâncă locuitorii acesteia. În numele purităţii, mâncarea va deveni mai agreabilă şi talentele mele culinare vor fi date uitării.

Nici măcar proorocirea yoghinului conform căreia Kanchan-mata nu avea să trăiască mai mult de douăzeci şi unu de zile n-a liniştit spiritele agitate ale casei noastre la gândul că aveam protectori puternici care se îngrijeau de bunul mers al lucrurilor din căminul nostru.

Kanchan-mata se chinuia de mai multe luni cu o febră uşoară care refuza să scadă şi care îi sugea toată puterea, pe zi ce trecea. Ştia că era pe moarte. Nu tuberculoza era cea care o termina, ne-a spus cel mai cunoscut doctor din Kausambi. Pur şi simplu îi venise timpul. Acolo unde timpul nu este complicele bolii, medicina are puterea de a învinge boala şi de a juca feste morţii. Dar bătăile pulsului de la încheietura mâinii semnalează moartea atunci când timpul cuiva expiră. Medicina există ca să învingă boala, dar nu şi moartea. Când moartea se apropie mână-n mână cu boala, tot ce poate face un doctor e să-şi pregătească pacientul pentru sosirea sa. Kanchan-mata acceptase diagnosticul. Voia ca doctorul să prezică ora exactă la care avea să părăsească lumea aceasta, un talent mult mai apreciat decât expertiza terapeutică şi pentru care fiecare doctor îşi câştiga faima în tot regatul. Asemeni celorlalţi practicieni cu experienţă, nu numai că îşi dădea seama de starea fiecărui organ important al corpului după bătaia şi mişcarea pulsului şi temperatură, el putea chiar şi să specifice ora exactă a morţii pacientului său, ca urmare a unei boli îndelungate. În după-amiaza dinainte de cea de-a doua lună plină a lunii, el a avertizat-o pe Kanchan-mata. A vrut să-şi petreacă ultimele zile pe malul Gangelui de la Varanasi. Strângătoare până la sfârşit, doica voia să afle numărul exact de zile pe care putea să le mai petreacă în oraş. Astfel putea lua cu ea cantitatea potrivită de orez şi de ulei, având în vedere că preţurile erau la locul pelerinajului exorbitante.

Scrisoarea yoghinului şi prognoza doctorului erau în acord perfect în privinţa datei morţii sale şi Kanchan-mata era mulţumită. Într-o dimineaţă, împreună cu o servitoare, a fost transportată pe o targă până la trăsura care urma s-o ducă la Varanasi. Am însoţit-o cu toţii până la poartă şi ne-am luat rămas bun de la ea, primind în schimb binecuvântările ei. Mama mea şi Chandrika, ambele îmbrăcate în portul ceremonial al curtezanelor compus din haine roşii şi bijuterii din aur roşu care aminteau de zeul morţii, boceau în gura mare când targa a fost ridicată şi aşezată în trăsură. Ţinându-ne de mână, eu şi cu Ganadasa plângeam încetişor,

lacrimile mele fiind provocate mai degrabă de durerea celor din jur decât de conştiinţa morţii lui Kanchan-mata. Până să pornească trăsura, se adunaseră o mulţime de gură-casă. Priveliştea rară a unei curtezane îmbrăcate în straiele sale tradiţionale de dimineaţă aducea cu siguranţă mult noroc.

Pentru mine, scrisoarea yoghinului era un semn de la zei. În ultimul timp se discuta mult despre faptul că aveam să fiu trimis la gurukula la cincisprezece leghe în afara oraşului Kausambi, pentru a-mi începe studiile. Mi s-a vorbit despre cât de mult avea să-mi placă să-mi petrec timpul cu băieţi de vârsta mea, despre plăcerile învăţatului şi despre viaţa sănătoasă în aer liber. Cu cât familia mea încerca să mă convingă că totul avea să fie bine, cu atât spaima mă cuprindea mai mult, mai ales că ziua în care urma să împlinesc şapte ani era tot mai aproape. Nu pricepeam de ce trebuia să plec de acasă, ştiam doar că majoritatea băieţilor de vârsta mea făceau la fel. Nu voiam să fiu despărţit de Chandrika, deşi aceasta începuse să-mi restricţioneze accesul la toaleta sa zilnică. Nu voiam să-l părăsesc pe Ganadasa, care încerca să mă convingă că mâncarea de la gurukula, chiar dacă nu putea fi comparată cu bucatele gustoase pregătite în bucătăria noastră, era hrănitoare şi ajungea pentru toţi. Aveam să le mai duc dorul şi păsărilor noastre. Avea să-mi lipsească vizita matinală a păunului pe terasă, chiar şi mirosul bălegarului aburind, măsliniu al elefantului. Scrisoarea yoghin ului însemna că puteam să-mi încep studiile, să fiu iniţiat în recunoaşterea şi scrierea literelor alfabetului cu o bucată de cretă pe o placă de lemn, activitate urmată apoi de o oră de gramatică şi de fonetică, alături de un tutore care mă asista dimineaţa.

A şaptea mea aniversare însemna şi intrarea tatălui meu în tânăra mea viaţă. Datorită staturii şi fermităţii posturii sale, a părului său negru, creţ şi lung până la umeri, care începuse să se amestece cu fire grizonante, legat cu un turban alb care-i înconjura capul, tatăl meu făcea o figură impozantă. Deşi în jurul ochilor avea o pânză fină de linii întreţesute, luciul pielii, scos în evidenţă de perlele minuscule care-i decorau loburile urechilor, era încă tânăr. Înainte, îi observam prezenţa datorită fluctuaţiilor de atmosferă ce surveneau în casa noastră de câte ori venea în vizită, când caravana sa se oprea să se aprovizioneze în Kausambi. Chandrika se lumina la faţă în mod clar, în timp ce chipul mamei mele se întuneca. Aceste schimbări ale dispoziţiei lor aveau puţin de-a face cu trecerea sa de la o femeie la alta. Sau poate că nu era aşa. După mai mulţi ani, Chandrika mi-a povestit că acesta îi devenise mai degrabă prieten decât amant, având un simţ desăvârşit pentru intimitate. De fapt, abia aştepta să termine de făcut dragoste ca să se poată întinde lângă el în pat şi să discute liniştiţi, trupurile lor goale atingându-se mai degrabă cu afecţiune castă, decât pasional. Ea îi împărtăşea grijile şi tristeţile trecătoare ale inimii ei tinere, iar el îi calma temerile din perspectiva unui bărbat mai în vârstă, care avea un simţ mai complex al temporalităţii. Faptul că iubea femeile şi avea nevoie să le atingă îl ajuta. Nimic din cele trei lumi nu-i accelera pulsul şi nu-l făcea să trăiască mai acut.

„Tatăl tău a fost un om care ştia să asculte. Păstra o intimitate specială între noi, povestindu-mi despre propriile înfrângeri, dar într-o manieră care elimina durerea provocată de toate înfrângerile în general."

În ceea ce o priveşte pe mama, vizitele tatălui meu îi aminteau de lipsa acelei apropieri pe care ea n-a mai restabilit-o niciodată cu amanţii care i-au luat locul.

Pentru ceilalţi locuitori ai casei, vizitele tatălui meu constituiau o sursă de bună-dispoziţie, datorită cadourilor generoase pe care acesta le aducea din ţările pe care le vizitase. Erau parasolare chinezeşti, mărunţişuri lăcuite pentru servitoare, recipiente mici, sigilate, din onix, cu ulei tibetan de mosc pentru Kanchan-mata, miez de nucă malaiez şi vin de struguri din Persia pentru Ganadasa, pentru care bucătarul avea o slăbiciune destul de mare. Tatăl meu purta lungi discuţii cu Ganadasa despre reţetele pe care le adunase de-a lungul călătoriilor sale, asculta răbdător reclamaţiile lui Kanchan-mata referitoare la depravarea şi risipa în care trăiau cele două surori şi flirta cu servitoarele, fie ele tinere sau mai în vârstă.

Ca băiat, am primit destulă atenţie, dar simţeam că asta nu avea să dureze prea mult. Când intra în casă, tata mă ridica în braţe cu entuziasm, dar mă lăsa jos la fel de repede. Îmi ciufulea părul, dar ochii îi umblau deja după Chandrika, căutând-o în grupul care se aduna în jurul său ca să-l întâmpine. Eram puţin cam mare deja pentru jucăriile de lemn pe care mi le aducea, sau pentru jachetele de lână brodate din China care erau tot timpul cu un număr mai mici decât trebuia. Toate acestea aveau să se schimbe o dată cu a şaptea aniversare. După aceea, de câte ori venea în Kausambi, tatăl meu declara că vrea să petreacă o noapte singur, doar cu mine. Îmi acorda acum mai multă atenţie, riscând să o neglijeze pe Chandrika.

La vârsta de şapte ani, m-am îndrăgostit pentru a doua oară. M-am îndrăgostit de tatăl

meu. Poate că „îndrăgostit” e un cuvânt nepotrivit, folosit în legătură cu un tată, o fiinţă infinit superioară, admirată şi ridicată în slăvi de orice băiat. Taţii, credem noi, există ca să fie ascultaţi, bărbaţi pentru care fiii îşi sacrifică propria voinţă. Nu încape îndoială, toate aceste sentimente şi credinţe s-au cuibărit în sufletul tânărului Malli. Dar când tata m-a luat la tabăra de odihnă unde staţiona caravana sa şi ne-am plimbat printre carele şi căruţele cu marfă dezlegate, conducătorii de caravane şi-au întrerupt conversaţia şi s-au ridicat de lângă jocurile lor cu zaruri pentru a face plecăciuni adânci în faţa lui. Am simţit cum o parte din siguranţa şi mersul ţanţoş al tatălui meu se strecoară în propriul meu trup prin degeţelele care se agăţau de mâna sa lată. În acelaşi timp, am simţit valuri de adoraţie curgând prin mine, transmise şi lui prin degetele mele, învăluind această fiinţă sacră într-o aură de lumină blândă.

Când era plecat în călătoriile sale, imaginaţia mă transpunea în trăsura din faţa caravanei, care-şi începea drumul falnic pe şoseaua regală, sau în spatele lui în şa, cuprinzându-i mijlocul cu ambele braţe, în timp ce el cerceta o parte periculoasă de drum cu o poteră din gărzile călare ale caravanului. Îmi povestea despre întâlnirile sale cu triburi sălbatice din junglă, femei şi bărbaţi despuiaţi, acoperiţi doar cu un fel de fustă din frunze în jurul taliei, care trăgeau cu arcuri otrăvite în călători, încercând să facă rost de sacrificii umane pentru zeii lor păgâni. Mi-a povestit de bande de tâlhari care hoinăreau prin păduri şi pe pământurile nelocuite dintre oraşe, atacând caravanele care treceau în zori, când credeau că gărzile s-au mai relaxat şi nu mai sunt atât de atente după o zi grea de călătorie. Mi-a vorbit despre demonii din deşert, cărora le plăcea în mod special să devoreze cadavre, urlând în depărtări noaptea, aşteptând ca şirul de căruţe să se rătăcească şi călătorii să moară de foame şi de sete.

Abia aşteptam să fac unsprezece ani, iar acest lucru mi se părea atât de îndepărtat, încât dacă nu m-aş fi gândit în fiecare zi la promisiunea pe care mi-a făcut-o, aş fi crezut că nu voi mai împlini niciodată vârsta aceasta. Tata îmi promisese să mă ia cu el într-una dintre călătoriile sale către nord-vest, în care urma să traverseze munţii Pamirului pentru ca, într-un final, să ajungă la marele oraş comercial Kashgar, în depresiunea Tarim din Sinkiang. Ar fi făcut-o şi mai devreme, dar o altă scrisoare de la yoghin m-a împiedicat să-mi văd dorinţa îndeplinită.

Draga mea domniţă Avantika, pentru următorii trei ani Saturn a intrat în cea mai nefastă fază a sa. Există un şir lung de pericole care îţi paşte familia: un client ar putea-o răni pe sora ta, o mare tristeţe ar putea pogorî asupra ta, iar viaţa fiului tău va fi în pericol de fiecare dată când va pleca într-o călătorie. Domniţă, mândria şi vanitatea sunt stări mentale umane care deschid canalele prin care acţionează planeta Saturn. Tu şi sora ta trebuie să vă păziţi de ambele. Încercaţi să vă urmaţi dharma precum orice curtezană, dăruindu-vă trupul oricui, fără a face distincţie între frumoşi şi urâţi, bătrâni sau tineri. Yoghinul spune că toate acestea sunt în favoarea voastră.

Domniţa mea, trebuie să renunţaţi cu toţii la carne şi la băuturi spirtoase, mai puţin atunci când acestea devin obligatorii pentru distrarea clienţilor. Începeţi prin a fi mai disciplinate, stabilind reguli minore care să vă îndrume în viaţa de zi cu zi. Mâncaţi doar la ore fixe, chiar dacă vă este foame. În timpul mesei, după ce mâncarea a fost servită, aşteptaţi cinci minute înainte de a servi ceva. Stabiliţi o oră de seară la care să recitaţi cele trei mantre pentru a calma mânia lui Saturn. Stăpână, Vedele glăsuiesc că înţelepciunea spirituală provine din renunţare. Dacă tu şi familia ta veţi începe să urmaţi aceste mici reguli, veţi aduna energia şi puterea de voinţă necesare pentru renunţările şi mai dificile pe care vi se va cere să le faceţi mai târziu.

După exact un an, roagă-l pe preotul tău să calculeze două zile de bun augur în partea luminoasă a fiecărei luni selenare. În zilele acestea, timp de patru ani, lună de lună, trebuie să reciţi versurile vedice pe care ţi le voi trimite mai târziu. Trebuie recitate de o sută unu ori la apusul soarelui. În aceste două zile posteşte şi oferă-i ofrande lui Saturn. Urmează aceste indicaţii pentru bunăstarea familiei tale.

De asemenea, trebuie să arzi de îndată frunza din scrisoare, pe care yoghinul a scris o mantra. Pune cenuşa într-o amuletă. Aceasta ar trebui legată de braţul drept al fiului tău, pe partea superioară. Îl va ocroti de pericole.

Scrisoarea yoghinului a avut urmări imediate, deşi acestea nu s-au ţinut întocmai de indicaţiile sale. Carnea a fost interzisă. Spre surprinderea tuturor, protestele lui Ganadasa au fost anemice şi n-au dovedit prea multă implicare. Fiindcă prevăzuse efectele acestei invazii bruşte a yoghinului în viaţa sa, Ganadasa era aproape uşurat la gândul că singurul aliment interzis era carnea, şi asta, doar parţial.

Închipuie-ţi!, mi-a spus. Yoghinul ar fi putut să interzică şi folosirea condimentelor, consumarea alimentelor care provin de sub pământ sau pregătirea oricărui fel de mâncare cu grăsime. Nu ştii niciodată la ce să te aştepţi de la oamenii ăştia.

Imediat Ganadasa şi-a canalizat energia şi ingeniozitatea spre inventarea unor noi şi rafinate mâncăruri fortifiante pe baza celor tradiţionale, care să fie servite în bordeluri după actul sexual, acestea fiind sancţionate în mod deosebit de către yoghin. Sunetul prăjelii din bucătărie a început să fie înlocuit din ce în ce mai des de bolboroseala fierberii, în timp ce bucătarul nostru încerca să descopere reţeta unei supe desăvârşite. Care erau ingredientele acre sau dulcege combinate în mod optim cu carnea de potârniche fierbinte, dulce şi destul de grea care să producă supa hrănitoare pentru corpul, dar şi pentru virilitatea unui bărbat? Erau oare *ghee*-ul, seminţele de rodii şi piperul negru cele mai bune ingrediente ce trebuiau amestecate cu carnea de căprioară parfumată, uşoară şi astringentă, pentru a scoate în evidenţă fuziunea delicată a savoarei şi a virtuţilor acestor componente? Mi se permitea să gust pe furiş rezultatele experimentelor lui Ganadasa ori de câte ori mă nimeream în bucătărie, dejucând astfel dispoziţiile yoghinului referitoare la mâncarea cărnii şi la servirea mesei în mod regulat. În schimb, a trebuit să-mi pun noua mea amuletă, deşi îmi imaginam că, întocmai ca aceea pe care o purtasem la încheietură încă de când eram un bebeluş, şi aceasta putea să se transforme într-un şarpe şi să muşte pe oricine ar fi încercat să mă atace, chiar dacă atacatorul ar fi fost însuşi zeul Saturn deghizat.

Rezervarea în fiecare seară a câtorva minute pentru recitarea colectivă a mantrelor lui Saturn era o îndeletnicire mai degrabă plictisitoare decât o obligaţie imposibil de îndeplinit. Dar s-o rogi pe Chandrika să renunţe la ritualurile care-i hrăneau vanitatea era ca şi când i-ai fi poruncit soarelui să nu mai ardă. Să devină în mod voluntar la fel de umilă ca şi cea mai simplă femeie din profesia sa, care nu-şi poate permite să-şi aleagă amanţii şi trebuie să-i accepte pe toţi, atâta timp cât aceştia plătesc preţul cerut, însemna să-i provoci o oarecare rebeliune acestei fete. Mama nici nu s-a obosit să încerce, mulţumindu-se să-i citească scrisoarea yoghinului cu voce tare. Îi era mult mai la îndemână să amâne călătoria mea cu tatăl meu, o decizie care — oricât aş fi regretat — era şi pe placul său. Trebuia să aştept ca anii cei mai periculoşi ai influenţei malefice saturniene asupra vieţii mamei mele să ia sfârşit.

Dezamăgirea lui Vatsyayana n-a durat prea mult. Privind în urmă, şi-a dat seama că anii care au urmat au fost printre cei mai fericiţi ani ai vieţii sale. A învăţat mult, descoperind cu o plăcere plină de uimire jocul teribil al cunoaşterii umane, ori de câte ori se mai ridica un voal de pe ochii săi. Se arătă încântat aproape de toate disciplinele pe care tutorii săi le adăugau treptat la programa sa, conform sistemului tradiţional de educaţie.

— Nu pot să zic că mă dădeam în vânt după studierea gramaticii şi a foneticii, după cerinţele şi materialele auxiliare preliminare studiilor despre Dharmashastra, pe care aveam să le încep după cea de-a unsprezecea aniversare a mea. Dar, pentru a compensa cu ceva inerţia pedantă a acestor subiecte, pot spune că studierea Marilor Epopei era o sursă de încântare, deşi, trebuie să precizez din nou, nu în întregime. Ca majoritatea băieţilor de vârsta mea, nu eram tocmai fascinat de părţile narative despre evoluţia şi dezintegrarea universului şi despre secvenţa de eoni şi milenii, de unde rezultau genealogiile regilor şi ale înţelepţilor, pe care trebuia să le învăţ pe de rost. Îmi plăceau însă minunatele poveşti şi legende, precum şi incursiunile acestora în cele mai fascinante domenii ale cunoaşterii — începând de la astronomie până la sculptură şi dans.

Şi eu m-am jucat, deşi mai mult în casa noastră, cu băiatul grădinarului, care era cu un an mai mic decât mine şi care a devenit tovarăşul meu de nedespărţit. Eram destul de fericiţi să ne căţărăm în copaci, să mâncăm fructe necoapte de mango, ceea ce inevitabil se termina cu dureri de stomac, să încercăm să nimerim porumbeii cu praştia, să agităm lacul căutând peşti inexistenţi, cu o sfoară legată de capătul unui băţ şi cu o bucată de aluat înfiptă pe un cârlig la capătul celălalt.

Vatsyayana îşi amintea că anii aceştia au fost plini de o veselie exaltată, aproape frenetică. În afara perioadei mai potolite a celor mai fierbinţi luni de vară, cetăţenii din Kausambi erau ca nişte beţivani obişnuiţi cu desfrâul, umblând împleticiţi de la un festival la altul, de la un eveniment public la altul. De îndată ce mama lui a fost de acord că o ieşire în parcul regal din afara oraşului nu însemna „o călătorie” în sensul folosit de yoghin, a fost liber să ia parte la marile festivaluri care aveau loc în acest parc. Acompaniat de prietenul său, Vatsyayana era nespus de fericit să cutreiere partea care era deschisă publicului, urmărind îndemânarea jonglerilor, a acrobaţilor, concursurile dintre luptătorii ambulanţi, berbeci, păuni şi cocoşi, spectacolele dansatorilor şi cântăreţilor populari, a celor care înghiţeau săbii, ale

îmblânzitorilor de şerpi, ale vânzătorilor de maimuţe şi manguste. După ce ploile luau sfârşit şi ultimii nori ai sezonului ploios se risipeau, pe râu se organiza un concurs anual de canotaj la care participau cu entuziasm inclusiv împăratul şi curtea sa.

— Încă mai simt agitaţia acelei zile, îmi amintesc priveliştea bărcilor regale, decorate magnific, vapoarele cu pânze albe, galerele, şlepurile şi micile bărci sculptate în formă de păsări, peşti şi monştri marini care pluteau pe apă sub albastrul proaspăt al cerului senin.

În timpul acestor ani, Vatsyayana şi-a descoperit şi pasiunea pentru teatru. Împreună cu un Ganadasa încă adormit, pe lângă care trebuia să te dai bine de fiecare dată când voiai să te însoţească, ajungea la templu în zorii zilei, când o trupă ambulantă îşi începea de obicei spectacolul. Desigur, primăvara, sezonul în care trupele de teatru veneau în Kausambi ca să-şi prezinte piesele noi în hale publice, mai degrabă decât în temple, toată familia ţinea să fie prezentă la spectacole, împreună cu alţi membri ai elitei oraşului. Spre regretul lui Vatsyayana, în perioada aceea nu exista nici o companie angajată permanent la curte — asta avea să se remedieze atunci când Udayana a devenit împărat -- din moment ce tatăl lui Udayana, numit în batjocură „regele-soldat" de către câţiva cetăţeni de vază ai oraşului, prefera să umble călare printre soldaţii săi, gonind de la un câmp de luptă la altul în zona limitrofă a regatului său şi întorcându-se rareori în capitală pentru un timp mai îndelungat, pentru a gusta din plăcerile vieţii de la palat. Mai târziu, după ce a devenit supusul lui Samudragupta şi a fost înfrânt în bătălie, Rudradeva a petrecut şi mai mult timp departe de curte, luptând cu trupele lui în armata imperială, în timp ce împăratul acela ilustru şi-a văzut de treabă şi a construit un imperiu.

Există puţine lucruri care încântă mai tare inima unui băiat decât spectacolul unei armate care iese mărşăluind din capitală, pentru a-şi începe campania anuală. În fiecare toamnă, când ploaia se oprea, când drumurile se uscau şi râurile puteau fi trecute cu piciorul, când vitele care trăgeau căruţele încărcate cu marfa erau pline de elan, iar elefanţii de luptă ridaţi, plini de poftă de bătaie, Vatsyayana aştepta cu nerăbdare ziua în care armata lui Rudradeva va părăsi Kausambi. Cu câteva zile înainte de eveniment, clopotele băteau în diferite temple în care împăratul se ruga la zei pentru binecuvântare. În ziua norocoasă, cetăţenii din Kausambi începeau să se alinieze de-a lungul şoselei regale încă din zori.

— Trebuia doar să ne urcăm pe terasa casei noastre care se afla exact pe ruta mărşăluitorilor, îşi aminti Vatsyayana. Îmi plăceau muzica şi bătaia tobelor, bărbaţii care alergau pe ambele părţi ale străzii, strigând „Victorie regelui! Uitaţi-l că vine!", femeile care aruncau orez prăjit de la balcoane în timp ce Rudradeva trecea pe elefantul său împodobit de-ţi lua ochii. În spatele lui veneau falanga de elefanţi de luptă, cavaleria şi coloanele infanteriei, urmate de un şir de căruţe cu boi, transportând provizii şi vagoane acoperite, pline cu prostituatele armatei. Cele din urmă erau întotdeauna salutate călduros de către privitori.

Faptul că eram atât de preocupat să descopăr lumea exterioară mă făcea să-mi fie aproape dor de schimbările care aveau loc în comportamentul mamei mele. La început, transformările erau aproape imperceptibile. Comportamentul său nu manifesta semne vădite de schimbare. Le simţeam fără să fiu în stare să spun exact ce se schimbase. Pot chiar să spun că, înainte de scrisoarea yoghinului, mama mânca, dormea şi se ocupa de treburile casnice. După scrisoare, continua să mănânce, să doarmă şi să se ocupe de treburile casei... dar altfel decât până atunci. Fusese mereu sora mai tăcută dintre cele două, luându-se pe sine, ca şi sarcinile pe care le avea, mult prea în serios. Acum părea şi mai înstrăinată. Zidul invizibil care o înconjurase tot timpul se ridicase cu încă un etaj. Începuse să petreacă mai mult timp în camera ei, împrejmuită de colecţia sa de oglinzi: plăci circulare atent şlefuite din cupru şi aur, variind ca mărime, de la cinci la douăzeci de degete, decorate cu linii pe margine, sau cu imaginile unor zeiţe pe spate. De ceva timp, încetase să mai primească amanţi, iar acum refuza să ne însoţească şi la picnicurile sau festivalurile organizate în parc. În schimb, prefera să participe la discursurile budiste de la mănăstirea Goshitarama sau să-i asculte pe călugării jainişti de la templul antic, care exista în Kausambi încă de la a şasea *tirthankara*[20]. Astăzi pot să spun că alegerea ei de a se apropia de spiritualitatea budistă şi de cea jainistă mi se pare mai mult decât revelatoare. Asemeni unor secte de asceţi — din fericire, respinse în prezent —, budiştii şi jainiştii au o viziune sumbră asupra vieţii şi sunt duşmanii vehementi ai lui Kama: în timp ce budiştii îl pun pe zeul dragostei pe picior de egalitate cu zeul morţii. Făcând această alegere, Mama renunţa la ritmul accelerat al vieţii senzuale, la emoţie şi pasiune, deşi oglinzile agăţate cu zecile în jurul patului ei dezvăluiau faptul că e mai greu să renunţi la vanitate decât la sex.

Oricum, în loc de pace a primit doar tristeţe. Acestea se află în cotloane apropiate ale minţii şi poate că, până la urmă, predicţiile yoghinului s-au adeverit, deşi pe un filon mai degrabă discret, decât dramatic.

Şi Chandrika? Yoghinul pare să fi avut mai mult noroc în divinizarea nefericirii sale. Pe vremea când sosise scrisoarea sa, Chandrika se lupta cu ea însăşi, încercând să-şi aleagă un nou iubit.

Capitolul 9

O relaţie sexuală poate fi privită ca un fel de luptă, iar erotica, drept întrecere şi perversiune, deopotrivă.

Kamasutra 2.7.1

Nu am putut să nu observ că discuţiile din *Kamasutra* referitoare la dilema prostituatelor în a-şi alege amantul nu reuşesc să acopere propriu-zis toate posibilităţile, ca lucrările mai vechi ale lui Uddalaka şi ale fraţilor Babhravya. Experienţa personală se întrevede prin filtrul indiferenţei docte a lui Vatsyayana. Textele mai vechi au analizat relaţiile multiple ale curtezanelor aproape exclusiv din punctul de vedere al profitului şi pierderii, adică în termeni financiari. Ei spun că, dacă are mai multe posibilităţi, o curtezană chibzuită va alege întotdeauna soluţia mai avantajoasă din punctul de vedere al câştigului bănesc. În ceea ce-l priveşte pe Vatsyayana, problema e mai complicată. După părerea sa, faptele unei prostituate, asemeni faptelor noastre, nu sunt motivate doar de perspectiva averii. El susţine că prostituatele au şi ele dubii în

ceea ce priveşte importanţa conflictului dintre bani şi iubire trupească, iubire şi etică, etică şi bani.

— Etica n-a contat niciodată pentru Chandrika, spuse Vatsyayana. Lupta ei se dădea între dragoste şi avere. Deşi educaţia sa, creşterea şi predicile maică-mii ar fi trebuit s-o îmboldească spre cea din urmă, caracterul îndârjit al Chandrikăi, o consecinţă, poate, a influenţei lui Saturn asupra vieţii ei, şi-a spus cuvântul.

Dragostea veni sub chipul lui Kirtisen, un negustor de parfumuri, care tocmai îşi pierduse mare parte a averii din cauza unei serii de întâmplări nefericite. O mare parte a mărfurilor sale au fost spălate de apele râului Narmada, în urma unui accident ciudat care survenise în drum spre Ujjayini, când caravana îşi făcea vad într-un terasament nisipos al râului. Această pierdere a fost urmată de o dispută amară între el şi partenerul său, care şi-a retras capitalul din afacerile comune, un motiv în plus pentru creditori ca să nu-i mai acorde împrumuturi. Un bărbat între două vârste, cu un aspect comun, neavând nimic remarcabil în afară de nişte ochi mari şi lichizi, părând acum mai degrabă trişti decât însufleţiţi, Kirtisen participa în fiecare seară la spectacolele de dans ale Chandrikăi de câteva săptămâni încoace. Stătea tăcut în acelaşi colţ în fiecare seară, cu privirea aţintită asupra mişcărilor Chandrikăi, sorbind din priviri fiecare părticică a trupului ei. Cadourile pe care i le trimitea printr-un servitor — străvechi bijuterii de familie, *mynahi*[21] vorbitori şi papagali — nu erau nici pe departe luxoase, dar Chandrikăi nu părea să-i pese. Blândeţea lui Kirtisen, adoraţia lui plină de respect şi de reţinere, atât de diferită de îngâmfarea lui Mitras, aveau un efect puternic asupra ei. De câteva ori, după programul muzical sau de dans al serii, încercă să-l provoace pe negustor la conversaţie şi cochetării, făcând aluzii clare la faptul că era disponibilă în noaptea respectivă, dar Kirtisen, mulţumit s-o adore de la depărtare, nu-i acceptă niciodată oferta. Lucru care aţâţa şi mai mult dorinţa şi interesul Chandrikăi.

Averea fu personificată de Suvira, un poet tânăr şi frumos, care moştenise de curând, după moartea tatălui său, o mare sumă de bani. Cum acesta era extrem de chipeş şi plin de el, conştient de tinereţea, talentul, bogăţia şi frumuseţea sa, întrecerea dintre el şi Kirtisen pentru obţinerea favorurilor Chandrikăi ar fi putut părea disperat de unilaterală pentru orice observator din afară.

Acestuia i-ar fi scăpat însă un factor vital în toată această ecuaţie — acea însuşire pe care mama mea o numea „capriciozitatea" Chandrikăi. Chandrika ar fi izbucnit în râs la auzul afirmaţiei lui Auddalaki, cum că ar exista o sută nouăzeci şi două de întrebări referitoare la uniunea erotică, la care trebuie să se gândească orice curtezană înainte de a-şi alege un iubit. Ignora în mod deliberat sfatul înţelepţilor, care susţineau că între un bărbat serios şi credincios — precum Kirtisen — şi unul capricios, ca Suvira, o prostituată ar trebui să-l aleagă pe cel din urmă. Înclinat mai degrabă spre explicaţii astrologice, Ganadasa a motivat eventuala preferinţă a

Chandrikăi pentru Kirtisen prin constelaţia planetară a horoscopului celor trei protagonişti ai acestei drame sexuale.

La începutul relaţiei sale cu negustorul, Chandrika delira de fericire. Mult mai târziu, stând

în chilia sa îngustă din secţiunea pentru femei a mănăstirii Goshitarama, mi-a spus că pe vremea aceea începuse să simtă că, indiferent cât de sensibil ar fi iubitul respectiv, până la urmă fiecare avea ca scop traversarea căii care ducea spre satisfacerea pasiunii sale. Pentru ea era o chestiune de mândrie profesională să facă în aşa fel încât acest drum să devină cât mai plăcut şi mai excitant pentru el. Kirtisen era singurul bărbat pe care îl cunoştea pentru care ţelul suprem era adoraţia şi nu plăcerea. Când stăteau amândoi în pat, petrecea ore în şir venerându-i trupul cu mâinile, buzele şi limba, ignorându-şi erecţia. Tot ce dorea de la ea era să stea nemişcată, fără a participa activ şi să-i accepte omagiul. Secreţiile corporale — transpiraţia, saliva şi lichidele amoroase —, de parcă ar fi fost *prasada*[22] care făcea parte din ritualul de sacrificiu oferit zeilor, i le îngurgita cu solemnitatea unui credincios devotat şi nu le lingea cu pofta lacomă a unui amant. După ce făceau dragoste, o îmbăia şi o îmbrăca, îi împletea părul şi o împodobea cu tot felul de ornamente — asemeni unui preot care-şi slăveşte zeiţa adorată după *puja*[23] de dimineaţă şi de seară din templu.

„Nu există omagiu mai mare oferit unei femei, şi uneori, chiar dacă nu întotdeauna, nici plăcere mai mare", îmi spuse Chandrika.

Probabil că păream uluit, pentru că a râs. În acel moment dureros, am văzut-o din nou pe tânăra Chandrika din amintirile mele din copilărie, în locul mătuşii bătrâne cu care vorbeam, ieşind din cadă, mândră de goliciunea sa, cercetându-mă cu privirea când începeam s-o ung cu pastă de ulei de lemn de santal pe picioarele lucioase. „Ştiu că ai devenit un om renumit", a continuat. „Dar niciodată n-ai ştiut destul despre femei, Malli. Erai prea fascinat de corpurile lor, de felul în care forma feminină se integra în spaţiu, astfel încât niciodată nu te-ai întrebat de lucrurile care se petrec înăuntrul ei atunci când se află în compania unui bărbat. Mereu ai confundat idolul cu divinitatea/4

Vatsyayana amuţi, iar eu aş fi dat orice ca să-l pot consola. Savanţii au atacat *Kamasutra* tocmai pentru că pleda pentru libertatea femeilor în ceea ce priveşte sexualitatea, am vrut să-i spun. Este oare posibil ca acela care sprijină ceva să nu-i înţeleagă, de fapt, esenţa? Am alungat gândul acesta neliniştitor. Cu siguranţă că Acharya înţelesese caracteristicile plăcerii unei femei, ca nimeni înaintea sa. Îmi amintesc de dimineaţa de acum câteva săptămâni, în care a făcut o scurtă prezentare despre psihologia plăcerii feminine, acesta fiind un discurs neinclus în *Kamasutra*.

— Poate că bărbaţii nu pot pătrunde în imaginaţia sexuală a femeii; dar îi pot cunoaşte trupul, mai ales partea în care locuieşte Kama, spusese. Nu sunt de acord cu Suvarnanabha, care vorbeşte de patru tipuri de vulve: una gingaşă ca interiorul unui lotus, una cu noduri mici sub piele, alta care e uşor încreţită şi a patra care seamănă cu limba unei vaci. N-am luat în seamă clasificarea lui Suvarnanabha, pentru că textele străvechi ne învaţă că, în general, clasificările ne folosesc doar dacă sunt întocmite după criterii clare. Nu ajunge să susţii, cum o face Ghotakamukha în comentariul său, că Suvarnanabha face o clasificare după textura interioară a organului feminin. Acestui criteriu îi lipseşte dimensiunea critică, utilitatea sa pentru un bărbat... sau pentru o femeie. Sau Suvarnanabha face o clasificare a vulvelor în funcţie de gradul de plăcere oferit penisului? Dacă aşa stau lucrurile, clasificarea sa nu respectă faptele.

De aceea, cel mai indicat e să începi cu o descriere a vulvei din perspectiva plăcerii feminine, o descriere pe care am omis-o din text nu doar din motive de spaţiu, ci şi pentru că vreau să elimin prejudecata conform căreia plăcerea ţine doar de percepţia corpului. Ei bine, ar trebui să ştii că vulva e cea mai rezistentă parte a corpului feminin. Îşi păstrează elasticitatea şi moliciunea texturii chiar şi-atunci când restul pielii a îmbătrânit şi s-a lăsat, o dată cu îmbătrânirea.

Prima sursă a plăcerii pentru o femeie e „umbrela zeului iubirii1'. Având forma unui nas, localizată în partea superioară a vulvei, aceasta e conectată la multe vinişoare ce secretă un lichid uleios datorită căruia vulva se umezeşte în timpul contopirii. Există trei viermi invizibili, din sânge, răspândiţi în toată vulva, cu puteri diferite, unul mai slab, altul mediu şi al treilea puternic, care provoacă o mâncărime corespunzătoare în zonele aflate sub tutela zeului iubirii. Unele femei produc viermi de sânge mai puternici, astfel că au vulvele mai sensibile decât altele. Combinaţia dintre aceşti viermi se schimbă mereu ca intensitate, având în vedere că puterea lor depinde de mai mulţi factori: fazele lunii, perioada ciclului menstrual, anotimpuri, momentul zilei în care acţionează, vârsta femeii, stimularea fizică a vulvei chiar de către femeie sau de către iubitul ei — şi, desigur, lucrurile pe care şi le imaginează aceasta în legătură cu bărbatul dorit.

A doua sursă a plăcerii, ascunsă în interiorul peretelui zonei patronate de zeul iubirii şi în

sus, spre ombilic, e nervul „saspand". Dacă penisul exercită o presiune susţinută şi ritmată asupra acestui nerv nectarul lui Kama va curge în cantităţi mari. Când a fost stimulat îndeajuns prin frecare sau datorită presiunii penisului, se atinge paroxismul iubirii din timpul actului sexual.

Ca o femeie să atingă stadiul suprem al freneziei, uniunea dintre cei doi amanţi trebuie să fie desăvârşită. Ştiu că în capitolul despre uniune am tratat subiectul cam superficial. Intenţia mea era să înlesnesc lectura studenţilor începători sau a gospodarilor care doresc să memoreze textul. E uşor să ţii minte formula celor trei criterii: mărime, timp şi temperament. Un student avansat ca tine, pe deplin conştient de faptul că un act sexual e un fenomen mult mai complex, va avea nevoie de o abordare mult mai subtilă decât cea pe care o întâlnim în carte.

Am tresărit când m-a descris ca fiind un „student avansat", gândurile zburându-mi incontrolabil spre amintirea primei mele întâlniri cu prostituata aceea. Oare era posibil ca un bărbat care ştia atât de multe despre trupul femeii să nu cunoască prea multe femei? De parcă mi-ar fi citit gândurile, Vatsyayana mi-a zâmbit melancolic şi a continuat povestea despre mătuşa lui.

— Poate că abia acum, când ajunsese la o vârstă mai înaintată, putea să-mi explice de ce l-a ales pe Kirtisen, o alegere care a uimit pe toată lumea. Însăşi setea de cunoaştere a tinereţii şi capacitatea de asimilare a unor experienţe noi sunt piedici care îngreunează luarea unei hotărâri echilibrate, în timp ce pericolul îmbătrânirii constă tocmai în faptul că tinde să respingă experimentarea printr-o căutare mult prea nerăbdătoare a explicaţiilor.

Stând picior peste picior pe podeaua din chilia sa micuţă, bătrâna mea mătuşă îşi amintea de lunile pe care le-a petrecut cu Kirtisen.

„Comunicarea dintre trupurile şi sentimentele noastre era atât de completă, încât de fiecare dată când făceam dragoste simţeam că am rămas însărcinată", îmi povestea Chandrika, „şi aveam cel mai intens orgasm pe care l-am avut vreodată. Vaginul meu vibra de parcă ar fi fost viu. Senzaţia asta mi se răspândea în toate membrele şi pentru prima oară mi-am simţit corpul ca pe un întreg, în care viaţa îmi trecea prin fiecare por. Aveam impresia că am vulve peste tot şi că pot simţi plăcerea oriunde".

Peste câteva săptămâni însă, Chandrika a simţit o schimbare în atingerile lui Kirtisen. Uneori, când o mângâia uşor pe braţe, i se făcea pielea găină şi tresărea. Violenţa potenţială pe care începuse s-o simtă în mângâierile lui n-o deranja; dimpotrivă, i se părea excitantă.

„Violenţa părea o şoaptă atât de efemeră, o sugestie atât de discretă, încât am perceput-o mai degrabă cu pielea, şi nu cu mintea. Umărul meu reacţiona la atingerea buzelor sale prin încordarea muşchilor şi prin accelerarea circulaţiei sângelui în partea respectivă, de parcă s-ar fi aşteptat să fie muşcat. Când degetele sale zburdau încetişor pe interiorul coapselor mele, carnea se încreţea aşteptând o schimbare dureroasă."

Mama, eternul cap limpede, a încercat s-o convingă să pună capăt relaţiei. „Avem toată averea pe care am putea-o scoate de la el. Am auzit că e sărac lipit pământului. E timpul să-i spui să plece. Nu uita, frumuseţea unei curtezane e de scurtă durată, precum cea a apusului care durează până la crepuscul", îi spunea.

„Da, o să-i spun, în curând", promitea Chandrika.

Dar n-o făcea. Urmărind un scop incert pe care-l cunoştea doar ea, era clar că avea nevoie de un iubit precum Kirtisen, pe care credea că-l poate modela după capriciile sale misterioase.

Mai întâi a încercat să înlăture inhibiţiile lui Kirtisen vorbindu-i despre preferinţele sale în materie de violenţă erotică jucăuşă. „Îmi place să văd colierul de coral deasupra sânilor când mă trezesc dimineaţa", îi spuse. „Asta stârneşte invidia femeilor."

Apoi a continuat să-i explice bărbatului, care era neinstruit în cele şaizeci şi patru de arte, că o bijuterie de coral însemna de fapt semnul roşu lăsat în locul indicat atunci când pielea era ciupită de câteva ori cu dinţii de sus şi cu buza inferioară.

Felul în care făcea dragoste Kirtisen devenea tot mai violent. Prima oară când a întrecut măsura a fost când i-a prins pielea de sub sânul ei stâng cu unghiile mâinii drepte şi a tras de ea, ciupind-o violent. Ea a ţipat de durere şi el nu mai ştia cum să-şi ceară scuze mai repede. Gândindu-se că acest incident a fost cauzat de neîndemânare şi nu de răutate, şi-a amintit cum îi spunea că această mângâiere — în *Kamasutra* am numit-o „săritura iepurelui" — trebuie să fie făcută delicat, încât să nu lase o rană, ci doar o urmă.

„Păi, asta şi vreau", spunea Kirtisen. „Vreau să-ţi însemnez corpul pentru cât timp nu sunt lângă tine. Semnele îţi vor aminti de dragostea mea. În rest, corpurile noastre sunt atât de schimbătoare, atât de uşor de uitat, atât de indecente şi fără memorie. „

În zilele care au urmat, Kirtisen a devenit făţiş violent. Chandrika a observat că îşi lăsase unghiile lungi şi pe câteva le-a despicat în două, iar pe altele, în trei puncte. Muşcăturile lui erau mai dureroase, iar pe ea o usturau buzele şi lobii urechilor din ce în ce mai mult. Juliturile deveneau din ce în ce mai vizibile pe sâni, burtă şi coapse. Totuşi, deocamdată Kirtisen se limitase la vânătăi, nu-i crestase încă pielea cu dinţii sau cu unghiile. În orice caz, durerea nu mai era o sursă de plăcere pentru ea, ca la început. Presimţea că tentaţia lui de a-i provoca şi mai multă durere devenea irezistibilă, şi începuse să-i fie frică de el.

Prima dată când a rănit-o cu adevărat a fost când i-a tăiat gâtul într-o parte, destul de grav încât unghiile să i se înroşească de sânge. Chandrika a ţipat de durere şi s-a zdruncinat convulsiv, julindu-şi genunchiul în perete. Kirtisen s-a arătat îngrijorat în timp ce unghiile sale ascuţite ca lama au continuat s-o zgârie timp de câteva secunde. Devenise josnic cu scuzele lui, o implora să-l ierte. Expresia de pe faţa lui era tot cea a unui amant obsedat. Cu ochii închişi, lingea sângele pe care l-a vărsat şi lacrimile de durere pe care le-a provocat. Chandrika l-a iertat, deşi şi-a dat seama că trebuia să încheie această relaţie cât mai rapid. Nu se mai simţea ca o zeiţă, ci mai degrabă ca o halcă de carne temându-se de un tigru înfometat. Mare parte a timpului simţea că felul în care se purta Kirtisen cu corpul ei nu se explica printr-o pasiune devoratoare, ci printr-o ură inexplicabilă, dezlănţuită.

Dezastrul s-a declanşat o dată cu următoarea vizită a lui Kirtisen, înainte ca Chandrika să poată pune punct relaţiei. Mama, Ganadasa şi doi servitori s-au năpustit în camera ei, auzindu-i urletele îngrozite. Kirtisen scăpase de sub control şi îi muşca pieptul şi umerii ca un câine turbat în timp ce ea se străduia să se elibereze de sub corpul lui, care o ţintuia de pat. Unghiile săpaseră fâşii adânci în carne şi cearşafurile erau pline de sânge. „Gheara tigrului” şi „muşcătura porcului mistreţ” nu mai erau ritualuri pentru preludii, preluate din manuale despre arta erotică, ci se manifestau în cea mai originală şi bestială încarnare. După ce l-au dat la o parte pe Kirtisen, mama s-a aşezat pe patul pătat cu sânge, încercând s-o consoleze pe sora ei şi să readucă puţină lumină în privirea aceea goală. Faţa Chandrikăi, din fericire, rămasă fără semne, era incoloră, ca o plată de lotus paralizată de îngheţ, în timp ce din gâtul ei sângerând se strecură un scâncet anemic. A durat mai multe luni până când rănile i s-au vindecat, deşi a rămas cu cicatrice pe umeri, pe gât şi pe piept pentru tot restul vieţii.

Kirtisen n-a rezistat prea mult în închisoarea în care a fost dus direct de la noi de acasă. Timp de o lună a trăit cu un bol mic de terci şi o cană cu apă, care i se trimiteau în fiecare zi în celulă. Apoi, ca urmare a instrucţiunilor secrete ale şefului închisorilor, a fost otrăvit. Pentru Nitigupta, aceasta era o chestiune de onoare; nimeni nu avea voie s-o trateze pe fosta sa amantă atât de grosolan, şi să mai rămână şi-n viaţă.

*

Mai târziu în după-amiaza aceea, cu povestea lui Kirtisen şi Chandrika răscolindu-ne încă minţile, mi se părea normal ca discuţia noastră despre *Kamasutra* să se concentreze pe „Lovituri şi gemete”, al şaptelea capitol despre secţiunea cu abordări amoroase.

— Acharya, începeţi acest capitol prin a numi actul sexual luptă şi perversiune în acelaşi timp, am spus. Oare primele versuri nu contrazic mai multe versuri care le preced pe acestea, referitoare la tandreţea şi caracterul jucăuş al dragostei erotice?

Într-adevăr, capitolul acesta, ca şi cel precedent despre zgârieturi şi muşcături, m-a tulburat prin aparenta sa condamnare a cruzimii destul de frecvente în domeniul lui Kama. Unghii care scobesc obrajii, lovirea sânilor unei femei şi pubisul cu palmele desfăcute sau cu pumnul strâns, julirea pielii şi frământarea ei într-o strângere de cleşte — Vatsyayana părea să susţină că astfel de acte şi alte agresiuni accentuau plăcerea sexuală mai mult decât gesturile tandre.

Vatsyayana zâmbi.

— Să crezi că o persoană nu poate avea idei disparate şi contradictorii în acelaşi timp e o aiureală tinerească, din păcate împărtăşită de către mai mulţi bătrâni, despre care se spune că le ştiu pe toate.

M-am aşezat să-l ascult, cu mintea alertă şi urechile ciulite.

— Natura combativă a actului sexual este uşor de urmărit la mai multe specii. Masculul capturează prada, bruschează şi muşcă femela, care în schimb îşi foloseşte colţii şi ghearele cum vrea, astfel că partenerii care se împerechează ies deseori însângeraţi şi ciopârţiţi din actul sexual. La oameni, întrecerea sexuală e puţin mai subtilă. Câmpul de luptă nu e atât patul, cât imaginaţia amanţilor implicaţi în actul sexual. Multe dintre aceste fantezii sunt violente. Fără brutalitate, oricât de redusă ar fi ea, atenuată şi filtrată de conştiinţă, un bărbat nu va fi cuprins de excitaţie sexuală. El doreşte să domine şi să subjuge femeia, la fel de mult

cum vrea să-şi satisfacă plăcerile, ceea ce îi provoacă o erecţie şi face posibilă penetrarea. Agresivitatea faţă de femei e la fel de importantă pentru a-i susţine potenţa ca şi sentimentele sale de iubire. Una dintre cele mai comune fantezii este să iei cu forţa ceea ce nu ţi se oferă atât de uşor. Unii bărbaţi îşi închipuie că femeia nu vrea să participe la experienţa sexuală şi că ei sunt cei care o iau cu forţa în ciuda opunerii sale. Fiecare prostituată mai pricepută ştie — după ce a excitat bărbatul — să simuleze dezinteresul pentru ca apoi, cu un amestec construit abil din gemete şi suspine, să continue să simuleze actul capitulării. Când vine vorba de o practicantă desăvârşită a acestei meserii, precum Chandrika, acest joc se poate transforma deseori în realitate şi femeia chiar poate să se implice în rolul jucat. Indiferent dacă e un rol sau e ceva real, această capitulare îl asigură pe bărbat că femeia simte ceea ce vrea el să simtă, că n-a fugit undeva în străfundul fiinţei sale, de unde îi supraveghează manifestările pasionale şi îi judecă performanţa.

— Şi femeile? am întrebat. Şi ele au nevoie să recurgă la violenţă ca să intensifice pasiunea?

— Da, spuse Vatsyayana. Pasiunea femeii creşte proporţional cu frenezia sexuală pe care o poate induce în bărbaţi. În asta constă victoria ei. Excitată de triumf la fel de mult ca de dorinţă, femeia străluceşte pe dinăuntru când se gândeşte la iluzia supremaţiei bărbăteşti pe care o perpetuează. În timp ce una dintre cele mai violente fantezii ale bărbatului este cea legată de penetrarea femeii, în imaginaţia femeii, inserarea penisului în vagin nu e doar o acceptare a amantului plină de iubire, ci şi o capturare a sa — pentru unele femei, chiar o smulgere din loc a organului bărbătesc, pentru a fi reţinut înăuntru ca un trofeu victorios. Agresivitatea sexuală face neclară graniţa dintre femei şi bărbaţi şi permite fiecărui sex să simtă violenţa celuilalt.

— Desigur, această depăşire a graniţelor e doar temporară. Femeia şi bărbatul trebuie să revină repede la natura lor sexuală obişnuită, adăugă.

Nevoia mea ca Vatsyayana să fie de acord cu mine îşi făcu simţită prezenţa din nou, aşa că am citat:

> *Uneori, din cauza pasiunii, din obişnuinţă, sau din cauza temperamentului, femeia inversează rolurile. Acesta este însă ceva temporar; până la urmă, natura îşi va reintra în drepturi.*

M-a răsplătit cu un zâmbet.

— Sunt de acord cu Suvarnanabha, care zice că violenţa sexuală, oricât de indispensabilă ar fi pentru intensificarea plăcerii, poate provoca răni grave, mai ales femeilor. Chitrasena, împăratul ţinutului Cholas, i-a aplicat curtezanei Chandrasena o lovitură, numită „unghia", atât de puternică, încât aceasta a murit. Naradeva, căpitanul armatei din regiunea Pandya, încercând să lovească obrazul curtezanei Chitralekha cu „alezorul", a ratat ţinta şi i-a scos femeii ochiul. De aceea am comparat amanţii care fac dragoste ca nişte animale turbate cu un cal îmbătat de viteza cu care aleargă, galopând fără a lua în seamă obstacolele din cale sau starea drumului.

Când am făcut clasificarea diferitelor tipuri de muşcături, zgârieturi şi plesnituri, am încercat să ordonez dezordinea violenţei amoroase, străduindu-mă să ritualizez cruzimea actului sexual. Când identific diferitele ţipete pe care le scoate o femeie ca reacţie la loviturile iubitului ei, o fac şi ca să avertizez bărbaţii că îşi pot controla violenţa luându-se după strigătele partenerei, acestea indicând dacă femeia vrea să fie lovită mai dur sau dacă loviturile primite sunt deja prea dure şi trebuie să înceteze. Obiectivul meu era să civilizez violenţa sexuală, de aceea a trebuit să închei acest capitol cu următoarele rânduri:

> *În ceea ce priveşte conduita sexuală a unui bărbat civilizat, acesta trebuie să ia în consideraţie propria forţă şi fragilitatea partenerei sale. El ştie să-şi controleze violenţa impulsurilor şi este conştient de limitele până la care poate rezista iubita sa.*

— Şi actul sexual ca *vamashila*, ca perversiune, Acharya? l-am întrebat.

Vatsyayana căzu pe gânduri. Vorbi din nou, cu o prudenţă care nu-l caracteriza.

— Ştiu că am fost acuzat de subvertirea virtuţii pentru că n-am adoptat o poziţie clară în ceea ce priveşte cele două scopuri ale vieţii, *kama* şi *dharma*. Într-adevăr, din punctul ăsta de vedere, multe rânduri din textul meu sunt destul de ambigue. Dar am să-ţi dezvălui un secret.

Mă îndoiesc că erotica are ceva în comun cu virtutea. Violenţa descătuşată în timpul actului sexual, care se bate cap în cap cu principala însuşire a bărbatului virtuos ce aspiră să-şi controleze simţurile, şi mai ales impulsurile agresive, e unul dintre motivele pentru care mă îndoiesc că plăcerea sexuală e compatibilă cu virtutea umană. Da, susţin în continuare că a provoca durere nu e tocmai o practică ariană şi nu e ceva demn de oameni respectabili. Dar, în acelaşi timp, pot să afirm că durerea accentuează plăcerea sexuală.

În afară de comportamentul agresiv şi de fantezii despre violenţă, există şi alte perversiuni inerente sexualităţii. Poate cel mai pervers lucru e chiar conştiinţa că violezi preceptele virtuţii, ceea ce te face să depăşeşti şi mai mult limitele excitaţiei. O altă perversiune ar fi nevoia de variaţie în sex, ceea ce inevitabil dezumanizează partenerul.

> *Când adoptă o poziţie neobişnuită, oricine ar fi ei, curtezana şi iubitul ei se depersonalizează. Oricum ar arăta, pentru ea, amantul devine însuşi zeul iubirii.*

Ei, şi să devii un zeu înseamnă să te ridici deasupra condiţiei umane, dar şi să te dezumanizezi, să-ţi pierzi personalitatea. Erotismul îi dezbracă pe amanţi de umanitatea lor.

— Şi de ce avem nevoie de variaţie? l-am întrebat, nedumerit.

Aducându-mi aminte de propriile mele întâlniri cu prostituata din Varanasi, mi-am dat seama că orice varietate sexuală în plus faţă de ceea ce alesesem deja m-ar fi paralizat şi înspăimântat poate, dar în nici un caz nu m-ar fi excitat.

— Scopul clar al ştiinţei artelor erotice — despre scopurile sale secrete o să-ţi vorbesc mai încolo — e să ajute bărbaţii şi femeile să-şi intensifice plăcerea sexuală, o plăcere provocată de starea de excitaţie. Starea aceasta e una fragilă, ca un boboc de floare, şi se află într-un pericol permanent în faţa răcelii şi a plictiselii. De aceea, o mare parte din *Kamasutra* e dedicată salvării actului sexual de la a deveni mecanic şi previzibil. Varietatea poziţiilor, a muşcăturilor, a zgârieturilor şi a loviturilor induce acel aer de nesiguranţă în ceea ce priveşte contactul sexual, acea mică posibilitate de a rata, pe fundalul anticipării triumfului. Riscul nu e doar la nivelul brut al corpului, ci şi la un nivel mai subtil, al minţii. De pildă, cu fiecare partener nou, există posibilitatea unui verdict blamant, privirea sau atingerea celuilalt poate dezvălui faptul că nu suntem doriţi, la fel cum există posibilitatea umilirii bărbatului-iepure sau a mortificării femeii-elefant.

Nici măcar cea mai pricepută curtezană dintre cele pe care le-am cunoscut nu se poate feri de blazarea sexuală. „În primii mei ani ca profesionistă", îmi spuse Chandrika într-una din ultimele noastre întâlniri, „mi se părea foarte excitant să ating sau să văd organele genitale bărbăteşti. Eram dorită de un număr infinit de bărbaţi. Şi asta era la fel de incitant. Orgasmul era ceva uşor de atins. Treptat însă, misterul dispare. Mă obişnuisem cu trupul bărbătesc. Să mai ajung la climax mi se părea ceva chinuitor, deşi uneori poţi, cu condiţia să te retragi în lumea ta şi să fii egoistă, prefăcându-te că eşti dedicată trup şi suflet. Mai târziu nu mă mai excita nimic în afară de situaţiile în care amândoi eram îmbrăcaţi şi ne îmbrăţişam şi ne mângâiam prin pânzele şi mătăsurile care ne despărţeau trupurile. Starea de excitaţie dispărea imediat ce ne dezbrăcăm şi ne întindeam pe pat".

Trebuie să mărturisesc că discursul lui Vatsyayana m-a tulburat nespus. Punea cumva sub semnul întrebării adevărurile eterne ale savanţilor antici, încredinţate şi transmise de la o generaţie la alta? Simpatiza oare în secret cu vreo sectă nouă din acelea care susţin că nu există vieţi care să urmeze după cea pe care o trăim, care nu acceptă existenţa altor sfere, decât pe cea materială, care crede doar în trupul fizic, brut, în suprafaţa concretă? Toţi acei ani de studii teologice sunt responsabili pentru scepticismul înrădăcinat care continuă să mă zgâlţâie şi-acum, chiar şi în timp ce-mi exprim nerăbdarea în legătură cu acest subiect şi chiar dacă refuz să urmez o vocaţie de genul ăsta. Pot să mă revolt, dar nu să şi reneg ceea ce m-a format.

— Acharya, asta înseamnă că erotismul e un tărâm existenţial izolat, care nu serveşte nimănui, în afară de noi? l-am întrebat.

— Nu, spuse Vatsyayana. O fi *kama* incompatibilă cu *dharma,* dar, ca şi cea din urmă, ea e subordonată celui mai important scop din viaţa unui om — uniunea cu spiritul suprem în *moksha*[24]. Exact ca un muzician pasionat, care încearcă să ajungă la *moksha* prin cea mai subtilă experienţă a sunetului, omul erotic, numit şi *kami,* se străduieşte să atingă acelaşi scop prin cea mai rafinată atingere. Dacă muzicianul are un Nad-Brahman, *kami* îl are pe Sparsh-Brahman. Din cauza puterii excitaţiei sexuale, care creează un tumult chiar şi în cei din urmă

atomi ai fiinţei bărbatului sau femeii, şi răscoleşte întregul sistem format din trup, suflet şi minte, şi, preţ de o clipă, îl eliberează pe amant de karma vieţilor anterioare, un *kami* are, cu senzualitatea sa, mai multe şanse de a traversa prăpastia dintre uman şi divin decât un yoghin ascetic şi de a deveni iluminat, cum ar spune budiştii.

Închise ochii.

— Hai să contemplăm puţin această experienţă extrem de profundă a existenţei umane, care ne atinge ca un aer sacru şi ne binecuvântează cu revelarea adevăratului caracter al lucrurilor.

Am închis ochii cu supunere ca să medităm împreună la esenţa Stăpânului Kama şi la gravitatea viziunii care ni se arăta. Eu am primit imagini cu Malavika, pe care până acum nu îndrăzneam să le scot din ascunziş: am văzut-o pe Malavika culcată goală pe iarbă, sub un copac dintr-o poiană din pădure, frunzele coroanei strecurând unde inegale de lumină, care se prelingeau jucăuş pe trupul ei; Malavika stând până la brâu într-un iaz, picături de apă strălucind pe sânii ei fermi când şi-a ridicat braţele ca să scoată pieptenele dintr-o scoică ce-i aduna părul prinsă la spate; apoi, tot ce am mai văzut a fost faţa ei, îmbujorată de plăcere, ochii închişi, lipiţi, şi respiraţia neregulată, sacadată, la unison cu însăşi respiraţia zeului iubirii.

Capitolul 10

În dragoste, există acte care nu pot fi executate cu toate femeile, la orice oră. În practicile erotice, comportamentul bărbaţilor ar trebui să ia în consideraţie locul, ţara şi timpurile în care se află.

Kamasutra 2.7.35

În anul când Vatsyayana a împlinit unsprezece ani, la începutul primăverii, tatăl lui şi-a ţinut promisiunea şi l-a luat cu el în călătoria pe care urma s-o facă în caravană până la Kashgar. Şi, fiindcă nu mai venise nici o veste din partea yoghinului, iar perioada constelaţiei nefavorabile se terminase, toată casa a presupus că băiatul putea să călătorească în voie, chiar dacă mama lui insista să ofere din precauţie un sacrificiu de şapte zile la templul Ganesha.

— În ceea ce mă priveşte, spuse Vatsyayana, mama mi-a ordonat s-o anunţ ori de câte ori observ semne malefice în săptămâna aceea de dinaintea călătoriei, cum ar fi: dacă braţul stâng mi-ar fi tremurat sau pleoapa stângă mi s-ar fi zbătut, dacă dădeam peste un muşuroi în grădină sau un şarpe îmi tăia calea, sau dacă aş fi văzut un porumbel cocoţat pe acoperiş. Dar nu era nici un semn, şi chiar dacă era, nu i-aş fi spus nimic.

Kashgar, care se întinde dincolo de Pamirii înalţi, la marginea deşertului Taklamakan, este punctul de întâlnire al celor două rute comerciale, de la nord şi sud, care vin dinspre China şi duc spre ţările din vest şi sud-vest. Călătoria a durat un pic peste nouă luni şi iarna tocmai se instala când am ajuns înapoi în Kausambi. Caravanele din ţinuturile de mijloc ale Indiei, dinspre Kashgar, Yarkand, Khotan şi alte oraşe construite lângă oazele de la periferia imperiului chinezesc, porneau de obicei primăvara, când zăpezile din Himalaya nu se topiseră şi râurile erau încă navigabile. În perioada aceasta, lanţurile muntoase de la nord, în special maiestuoşii Pamiri, puteau fi străbătute şi, apoi, trecute din nou pe drumul de întoarcere pe la sfârşitul toamnei, înainte ca frigul pătrunzător să facă trecerea extrem de greoaie pentru turmele de animale şi pentru oamenii obişnuiţi cu verile caniculare şi cu iernile temperate din şesul Gangelui.

Vatsyayana a început să se agite cu mult înaintea călătoriei. La insistenţa tatălui său, l-a însoţit pe acesta la câteva întâlniri cu negustorii care organizaseră călătoria cu caravanele. Vatsyayana se foia jenat, dar, în acelaşi timp, pe dinăuntru se umfla în pene ori de câte ori tatăl său îl prezenta zâmbind, numindu-l „tânărul meu asistent”. Îşi dorea să fi fost mai mare sau chiar asistentul lui adevărat, capabil să-şi ajute tatăl la pregătirile pentru călătorie. Trebuiau asamblate căruţe şi care pentru marfă, era nevoie de animale de tracţiune şi de cai. Au fost cumpărate carafe pentru apă, orez şi ulei pentru oameni şi furaje pentru animale. Au fost angajaţi birjari, paznici şi bucătari. Disputele negustorilor, legate de locul desemnat pentru carul fiecăruia, trebuiau rezolvate înainte ca marfa să fie încărcată.

Vatsyayana a observat că multe certuri iscate de împărţirea locurilor optime din coloană (cele din mijloc, fiindcă, indiferent de direcţia din care ar fi bătut vântul, acestea erau ferite de furtuna de nisip, care se stârnea la pornirea caravanei) aveau loc între negustorii din breasla textilelor şi restul, din celelalte bresle. În ultimii câţiva ani, îşi spusese tatăl său, din cauza situaţiei politice din ţinuturile care mărgineau ruta comercială ce ducea spre nord, cererea pentru pânze fine din bumbac, muselină şi mătăsuri explodase, iar negustorii de textile începuseră să conteste ierarhia existentă, având în vedere că aceia care vindeau pietre preţioase, tămâie şi uleiuri aromatice aveau pretenţii mai mari decât colegii din alte bresle. Capul breslei negustorilor de textile, un bărbat irascibil, care se enerva repede la auzul a ceea ce lui i se păreau afronturi aduse demnităţii sale, devenise unul dintre cei mai importanţi şi influenţi cetăţeni ai oraşului Kausambi. Breasla lui dona cei mai mulţi bani în scopuri caritabile şi pentru organizaţii care se ocupau cu lucrări publice în oraş, şi devenise cel mai important donator de fonduri pentru construirea templelor lui Vishnu, care începeau să se înalţe ca ciupercile după ploaie pe tot teritoriul ţării. Pe de altă parte, breasla negustorilor de parfumuri şi pietre preţioase a continuat să patroneze templele budiste şi mănăstirile, deşi la o scară mai redusă, direcţionându-şi donaţiile şi în zona construcţiei şi a întreţinerii templelor lui Shiva. După ce tatăl său i-a explicat toate astea, băiatul a simţit că, pentru prima oară în viaţă, era pregătit să înveţe ceva cu adevărat util despre cum mergeau lucrurile în lumea înconjurătoare.

— Chiar şi aşa agitat cum eram, am observat că mama era supărată că plec. Tata a hotărât că toamna, după ce ne întorceam în Kausambi, puteam să mai stau acasă câteva săptămâni înainte de a pleca la un *gurukula* ca să-mi completez studiile. Era pentru prima oară când o vedeam pe mama tristă că pierdea pe cineva, ceva ce nu avea nimic de-a face cu tinereţea sau frumuseţea sa. Ştiu că ar fi vrut să vorbească cu mine, să stabilească un fel de legătură între noi, dar nu ştia cum s-o facă. Tot ce reuşea era să-şi transmită sentimentele nearticulate printr-un vârtej haotic şi un baraj nesfârşit de instrucţiuni şi sfaturi despre ce să fac dar, mai ales, ce să nu fac în timpul călătoriei, alături de tatăl meu. Cele câteva momente de comunicare au urmat mult mai târziu, dar au avut loc într-un moment de linişte, când ea era deja pe patul de moarte.

Dispoziţia lui Vatsyayana se înrăutăţi pentru că se văzuse transpus într-o altă perioadă a vieţii sale, despre care nu ştiam încă nimic. Am stat liniştit şi am aşteptat să-şi încheie această călătorie intimă şi să se întoarcă la băieţelul care pornea la drum.

— Era cu puţin înainte de răsărit când coloana de căruţe a început să se alinieze. Patrulele de noapte tocmai îşi încheiau ultimele ore de muncă şi strigătele de atenţionare ale bărbaţilor răsunând cu ecou pe străzi îşi pierduseră deja vigoarea iniţială. Ganadasa venise să mă conducă şi m-am agăţat de el câtva timp, inhalând mirosul reconfortant al bucătăriei noastre şi bucurându-mă de senzaţia familiară a lipirii obrazului de burdihanul său, în timp ce el mă mângâia pe cap şi încerca să degajeze atmosfera despărţirii noastre.

„E ultima dată când mă mai scol aşa de devreme. Fără spectacole de teatru în zori, la templu", spuse.

Până să ajungă tatăl meu cu ofiţerii săi, după rugăciunile pe care le făcuseră la templul lui Yaksha Manibhadra, zeul care ocrotea conducătorii caravanelor, ne ştersesem deja lacrimile cu dosul palmei.

Cadoul de despărţire al Chandrikăi a fost să mă lase să dorm cu ea în noaptea dinaintea plecării. „Acum eşti băiat mare şi în curând o să devii bărbat", îmi spusese. Nu era nevoie să mai adauge că era ultima oară când ne mai purtam aşa unul cu altul. Noaptea a semnalat sfârşitul intimităţii mele cu un corp pe care ajunsesem să-l cunosc atât de bine şi care avea să rămână gravat în mintea mea la fel de clar şi încântător ca atunci. Îmi amintesc că am dormit spasmodic. Culcat pe o parte, cu corpul lipit de curba spatelui ei şi învelit în căldura patului, mă trezeam deseori în timpul nopţii, conştient de o dorinţă stranie, care mă anima şi mă făcea să mă ruşinez în acelaşi timp. Intuitiv de înţeleaptă când era vorba de lucruri ca acestea,

Chandrika s-a prefăcut că nu m-a observat — deşi respiraţia ei regulată a devenit agitată şi sacadată când, nemaiputând să suport durerea din şale, m-am lipit convulsiv de şoldurile ei.

Şi ea plângea când am ieşit din casă chiar înainte de răsăritul soarelui.

Într-un final, caravana cu marfa a plecat cu un scârţâit al roţilor de lemn şi în clinchetul scoicilor, sunete care aveau să-mi vestească răsăritul soarelui în fiecare zi în lunile care urmau. Carul lor, care avea locuri pentru doi dintre ofiţerii lui tata, se afla în faţa unui şir lung şi subţire de treizeci şi cinci de căruţe. Sarathvaha călătorea întotdeauna în primul car al coloanei, atâta timp cât ziua era liniştită, vântul nu adia deloc, sau dacă bătea din faţă. Asta ca să se ferească de vârtejul de praf adunat lângă caravană şi să rămână astfel treji şi alerţi. Când vântul bătea în direcţia în care ne deplasam, carul sarathvahei îi lăsa pe ceilalţi să treacă pentru a aduna convoiul din spate.

Oprindu-se o singură dată la miezul zilei ca să mâncăm, caravana făcea aproape douăzeci de mile pe zi, pe un drum vechi de pe vremea maurilor, înainte să facă popas la căderea nopţii în afara unui sat. Dacă nu aveam destule lucruri ca să ne putem odihni cu toţii într-un han sau într-un templu sătesc, tabăra se făcea de obicei pe un teren liber lângă un pârâu sau un izvor. Trebuia să avem grijă să nu blocăm un drum folosit de animalele sălbatice, care mergeau să se adape. Toţi conducătorii de caravane cunoşteau povestea despre turma de elefanţi turbaţi care i-a călcat în picioare pe membrii adormiţi ai unei caravane în timp ce se ducea să bea apă la miezul nopţii. Carele erau trase în patru cercuri, iar boii, priponiţi în mijlocul lor. Oamenii au aprins focurile ca să pregătească cina, în timp ce călătorii se curăţau de praful şi transpiraţia urât mirositoare de pe corp. Paznicii, care se înlocuiau unii pe alţii din patru în patru ore, aveau grijă ca focurile din colţuri să ardă pe tot parcursul nopţii ca să ţină deoparte fiarele. Cina era una frugală, şi consta din orez fiert şi linte. Bărbaţii mâncau în grupuleţe separate, şi nu atât pe baza castei — negustorii făceau parte din toate patru *vaishya* —, ci mai degrabă în funcţie de breasla de care aparţineau. După ce au mâncat, aceştia s-au aşezat în jurul focurilor, discutând, în timp ce tatăl lui Vatsyayana se consulta cu ofiţerii săi, înainte de a cere detalii despre călătoria din ziua respectivă, şi dădea informaţii şi instrucţiuni

legate de planul pentru ziua următoare. Iniţial, Vatsyayana îl acompaniase pe tatăl său, dar, după ce i-a cunoscut mai bine pe conducătorii de caravană şi pe negustori, deseori pleca şi singur ca să se alăture unuia dintre grupuri.

— Chiar şi în ziua de azi, acele nopţi strălucesc orbitor în mintea mea, îşi aminti Vatsyayana. Întunericul din jurul taberei se însufleţea ca prin minune, se umplea cu licurici, ace de gămălie dansând, iar aerul îmbălsămat mirosea plăcut a fum de la lemnul şi bălegarul ars de vacă. Stăteam cu capul în poalele unuia dintre negustorii cu care mă împrietenisem, privind în sus la prelata unui cer minunat, plin de stele strălucitoare, ascultând lătratul ocazional al unui câine din sat, răsunând în depărtare, şi încercând să înţeleg schimbul de replici dintre bărbaţii din jurul meu. De fiecare dată adormeam şi negustorul mă ducea în braţe la carul nostru.

În timp ce caravana îşi schimba direcţia spre nord-vest, Vatsyayana învăţa o mulţime de lucruri despre lume din discuţiile care aveau loc în jurul focurilor de tabără. Desigur, perspectiva generală era cea a unui negustor, deşi uneori înclina şi spre cea a războinicului, ca atunci când Vatsyayana i-a pus tatălui său o întrebare despre ceva ce n-a înţeles dintr-o conversaţie. De pildă, în ciuda faptului că şi tatăl lui, şi negustorii erau de acord că Samudragupta se dovedise a fi un împărat mai bun decât tatăl său, motivele pentru care erau de această părere difereau radical. În ciuda unui zvon destul de răspândit, cum că Samudragupta ar fi dispreţuit casta negustorilor şi ar fi fost nepoliticos cu breslele care finanţau campaniile militare pe care le îndrăgea atât de mult, negustorii îl admirau pentru că reuşea să îndeplinească cele mai importante aşteptări pe care le aveau de la un conducător — şi anume, să fie pace şi ordine între graniţele imperiului, ceea ce asigura condiţii prielnice pentru desfăşurarea unui comerţ netulburat pe o piaţă cu mai multe posibilităţi. Pe de altă parte, admiraţia tatălui său pentru împărat avea o altă explicaţie — victoriile şi vitejia lui Samudragupta în război.

Crescut într-o gospodărie ferită de toate relele de zeul suprem, Kama, Vatsyayana descoperi repede că nu ştie nimic despre problemele şi personajele din conversaţiile despre politică la care fusese martor. Nu cunoştea numele vedetelor în plină afirmare sau decădere de la curtea împăratului. Recunoscuse câteva nume, într-adevăr, când negustorii discutau despre politica din Kausambi, deşi, chiar şi atunci, descoperise că numele era doar vag asociat cu imaginea unei anumite persoane. Senapati, pe care şi-l amintea obsedat de picioarele păroase ale sclavei din Grecia, se dovedise a fi un comandant viteaz, un bărbat care se bucura de o apreciere şi mai mare din partea împăratului, decât suzeranul său nominal, regele Rudradeva. Vatsyayana nu aflase că, din cauza unor raţiuni practice, de guvernare, Kausambi fusese absorbit de către împărăţia lui Samudragupta, deşi atât Rudradeva, cât şi împăratul lăsaseră impresia că regele era un supus care plătea tribut, şi nu un vasal. De la negustorii care discutau în jurul focurilor de tabără Vatyayana a aflat şi că, în câteva săptămâni, când aveau să treacă prin Hastinapura, un oraş antic, în ruine, urmau să treacă de graniţele imperiului lui Samudragupta şi să intre în ţinuturile supuşilor lui din Punjab. Dincolo de Hindu Kush, înspre nord, traversau Bactria şi celelalte domenii ale yavanaşilor, care se întindeau până la Kashgar, înspre est. Negustorii erau toţi de acord că, deşi din punct de vedere politic şi militar erau oponenţii imperiului Gupta, yavanaşii protejau şi susţineau comerţul de orice fel, lăsându-le cale liberă pe teritoriile lor. În ciuda reputaţiei de războinici de temut, yavanaşii erau oameni civilizaţi şi, ca majoritatea popoarelor budiste, mai apropiaţi de etosul comercial. Spre deosebire de semenii lor, care nutreau o admiraţie absurdă faţă de cei care duceau o viaţă religioasă şi războinică şi aveau o nostalgie la fel de absurdă faţă de viaţa la ţară sau în pădure — până şi textele *dharma* susţineau că era „imposibil ca cineva să-şi găsească salvarea într-un oraş înecat în praf” —, cei mai mulţi negustori erau mult mai atraşi de deprinderile yavanaşilor, care preferau oraşul şi stilul de viaţă urban.

Prima haltă mai mare au făcut-o în Mathura, locul de obârşie al lui Krishna, unde turma de animale trebuia înlocuită, iar caravana aprovizionată cu provizii proaspete. Atrăgând comercianţii călători de la nord-vest şi Kashmir până la cei dinspre şesul Gangelui, precum şi pe cei de pe rutele din vest, din porturi, care traversau Ujjayini, Mathura devenise din nou un centru comercial însemnat după ce Samudragupta îl învinsese pe regele Nagasena şi indusese oraşul în imperiul Gupta. Aici aşteptam să ni se alăture încă cinci negustori.

— Între timp, dobândisem destule cunoştinţe despre marfa pe care caravana noastră o transporta spre diferite destinaţii, spuse Vatsyayana. Negustorii care-şi continuau drumul spre est, spre Kashgar, transportau mai ales parfumuri şi arome — smirnă şi mosc în băşici aşezate în vase bine sigilate, recipiente din alabastru care conţineau esenţe aromatice din ţinuturile

vestice secetoase şi *costus*[25] din Kashmir —, precum şi pietre preţioase, mărgele şi vase de sticlă, coarne şi dinţi de rinocer, şi o cantitate mică de mătase în regatele chinezeşti. Pe drumul de întoarcere, trebuia să preluăm mătase chinezească, ceramică şi lac, jad şi scorţişoară din Kashgar, piei, blană de animale şi vin din Bactria, şi *lapis lazuli*[26] din Kabul. Această minunată piatră albastră, care reprezintă culmea purităţii şi a beatitudinii pentru budişti, urma să fie cioplită şi şlefuită pentru mărgele în Kausambi şi Varanasi.

În timp ce vorbea, ochii strălucitori ai lui Vatsyayana se aprinseseră mai tare decât atunci când îşi amintise de întâmplările copilăriei — nu puteam să nu observ mândria adultului expert în comerţ. Mi-am adus aminte cum, în timpul unei discuţii despre *Kamasutra,* desfăşurată la schitul gurului meu, Palaka, prietenul acestuia îl acuzase pe autor că este „centrat pe comerţ".

— Cartea e la fel de imorală precum textul lui Kautilya despre *artha*[27]. Dar cel puţin Kautilya e destul de cinstit ca să afirme că prosperitatea şi acumularea unei averi sunt cele mai importante scopuri ale vieţii. Individul ăsta, Vatsyayana, e un ipocrit care înşiruie vorbe goale despre supremaţia *dharmei.* Omul admiră cartea lui Kautilya în asemenea măsură, încât îl copiază servil, atât ca spirit, cât şi ca structură, în propria sa lucrare despre iubire, spunea Palaka, scuipând ultimul cuvânt.

— Vatsyayana imită până şi particularităţile stilistice ale textului despre prosperitate. Asemeni lui Kautilya, şi el introduce citate cu formula *iti acharyah* (aşa grăiesc învăţătorii noştri), găsi de cuviinţă un tânăr învăţăcel să-l flateze pe Palaka, consimţind la judecata acestuia.

Fascinaţia lui Vatsyayana faţă de lumea comerţului, uşor detectabilă în secţiunile lungi pe care le dedică preţurilor practicate de curtezane şi modalităţilor prin care acestea storceau banii de la clienţi, l-a făcut şi mai respingător în ochii lui Palaka şi ai celorlalţi teologi. Prietenia mea cu Chatursen şi prietenii săi m-a făcut mult mai tolerant faţă de comerţ şi negustorie, deşi, trebuie să recunosc, dispreţul brahmanic mai stă şi acum în calea eforturilor mele de a aduna destul entuziasm faţă de artele negustoreşti. Implicarea lui Vatsyayana în detaliile comerţului era impresionantă şi îmi venea să prelungesc acest sentiment de tandreţe faţă de un om care-mi stârnea admiraţia din ce în ce mai mult.

— De ce transportăm mătasea în China şi apoi aducem mătase chinezească în ţara noastră? l-am întrebat.

— Mătasea chinezească e diferită faţă de mătasea noastră, îmi răspunse Vatsyayana. Are fibra scurtă pentru că meşteşugarii lor nu derulează firul de mătase înainte ca viermii să-şi fi străpuns coconii. Dar motivul cel mai important pentru care mătasea chinezească e preferată la curţile noastre regale e preţul ridicat la care se vinde şi faptul că provine de departe. Cred că la fel se explică şi preferinţa chinezilor pentru mătasea noastră.

În ultimele două decenii, piaţa parfumurilor a migrat de la imperiul roman spre cel chinez. Din cauza răspândirii unei noi religii puritane — ceva ce avea de-a face cu crucificarea fiului lui Brahma (deşi, după cum se ştie, Creatorul a avut doar o fiică!) într-o ţară de lângă Siria —, cererea pentru parfumuri în imperiul roman a scăzut. Pe de altă parte, în China, din cauza răspândirii budismului, uzul de parfumuri nu se mai limita doar la cercul restrâns din jurul curţii regale. Dat fiind faptul că arderea tămâii e o parte esenţială a ritualurilor budiste, parfumurile sub formă de tămâie sunt folosite de către toate păturile sociale. Negustorii care se ocupă cu comercializarea substanţelor aromatice nu fac doar din pioşenie donaţii atât de generoase mănăstirilor şi ordinelor budiste, ci pentru a-i ajuta să răspândească învăţăturile lui Buddha. La fel se întâmplă cu cei care comercializează pietre preţioase, aceştia fiind printre cei mai înfocaţi adepţi ai budismului, dat fiind faptul că drumul către ceruri le este accesibil devotaţilor laici ai lui Buddha doar prin venerare şi donaţii. Donarea celor „şapte comori" — aur, argint, *lapis lazuli* sau turcoaz, cristal sau cuarţ, perle, coral roşu sau granat şi agate — este considerată extrem de meritorie.

— Am intrat în Mathura pe poarta de est, continuă Vatsyayana. Chiar şi-aşa istovit cum eram, oraşul a reuşit să mă impresioneze. Podul de peste şanţul cu apă, care înconjura cetatea, era cel mai lat pod pe care l-am văzut vreodată, cu loc cât să încapă doi elefanţi. Căsuţa de la poartă avea trei etaje. Zidurile oraşului, acoperite cu creneluri, erau destul de late ca să aibă loc şi un cal galopând.

Caravana noastră a intrat pe porţile oraşului puţin după apusul soarelui. Cerul era noros şi cenuşiu, cu franjuri de un roşu aprins. O peliculă fină de praf plutea ca o ceaţă deasupra taberei noastre zgomotoase. Boii, caii şi cămilele erau duse la culcare de către îngrijitorii lor, în timp ce negustorii şi ceilalţi membri ai caravanei se pregăteau să iasă în căutarea plăcerilor

de noapte pe care le oferea Mathura.

Din conversaţia negustorilor, Vatsyayana a înţeles că Mathura avea o reputaţie de oraş cu moravuri uşoare. Femeile de aici erau vestite pentru perversiunile care le mai erau caracteristice doar localnicelor din ţările nord-vestice, aflate dincolo de imperiul Gupta. Cu multe secole în urmă, moralitatea oraşului Mathura l-a convins pe legiuitorul Mânu să-i caracterizeze locuitorii ca fiind un popor ideal, de la care toate popoarele din lume ar avea ce învăţa în materie de bună purtare. Conduşi succesiv de greci, sciţi şi apoi de către regii Kushana, cetăţenii oraşului Mathura, şi în special femeile, au asimilat viciile tuturor naţionalităţilor. Era un oraş minunat pentru un popas scurt, toţi negustorii erau de acord cu lucrul acesta, dar ar fi fost enervant şi apăsător să trăieşti acolo pentru o perioadă mai lungă.

Dimineaţa, tatăl lui Vatsyayana a trimis un servitor la casa amantei sale ocazionale, Padmavati, o bine cunoscută curtezană. Anunţul mesagerului îi lăsa timp să-şi contramandeze întâlnirile din seara respectivă.

— Pe vremea aceea mi se părea normal că orice femeie era gata să lase totul la o parte ca să fie cu tatăl meu, dacă aşa dorea el. Nu mi-a trecut prin cap niciodată să cercetez secretul puterii lui de atracţie. Nu era cine ştie ce bogat, deşi era destul de generos cu cadourile şi atenţiile. Nici foarte chipeş nu era, chiar dacă în ochii mei întruchipa frumuseţea ideală, comparabilă cu cea a Stăpânului

Kama. Aşa cum am spus şi ieri, secretul puterii sale de seducţie stătea în felul cum îşi deschidea inima femeilor, invitându-le şi pe ele să procedeze la fel. Nu degeaba spun învăţătorii că, pentru a domoli un elefant, ai nevoie de un par, pentru a opri un cal, ai nevoie de un bici, iar pentru a stăvili o femeie, ai nevoie de o inimă. „Vizita la o amantă e o ocazie care trebuie sărbătorită", spunea tata în timp ce ne îndreptam spre casa lui Padmavati în seara aceea, însoţiţi de un servitor care ne căra cufărul cu hainele. „Nu trebuie să faci asta foarte des, ca să nu devină o rutină plictisitoare. Din fericire, profesia mea nu-mi permite să-mi vizitez amantele mai des de două ori pe an sau, uneori, nici măcar atât."

Pe strada principală din cartierul curtezanelor, unde ploaia de seară spălase tot praful, briza care se ridica dinspre râu îmi răcorea faţa. Sălile de muzică şi dans ale bordelurilor din Mathura se află la primul etaj. Clinchetul brăţărilor de la picioare, sunetul flautului şi al *vinei,* frânturi de conversaţie şi fragmente de râsete se scurgeau dinspre sălile de muzică spre balcoane, înainte de a se confunda cu sunetele străzii de dedesubt. Diferite parfumuri se răspândeau în jurul nostru în timp ce curtezanele, în drum spre sarcinile pe care le aveau de îndeplinit, treceau pe lângă noi zdrăngănind din brăţări, în trăsuri cu perdeaua trasă, sau erau purtate pe *palanquini*[28], aşezate pe umerii unor cărăuşi care mergeau la trap. M-am agăţat de mână stângă a tatălui meu. În cealaltă mână ţinea cadoul pentru Padmavati, o cutie de argint cu cinci compartimente care conţinea lac[29] roşu, arsenic roşu, pigment de aur[30] galben, vopsea purpurie şi vopsea albastră spre negru, extrasă din plante. Cumpărase cinci astfel de cutii din Kausambi, fiecare fiind un cadou pentru amantele pe care intenţiona să le viziteze în cele cinci oraşe în drum spre Kashgar, unde caravana avea să facă un popas de câteva zile.

Casa lui Padmavati nu semăna deloc cu a noastră. Era mult mai mare, cu încă cinci curtezane, multe camere şi o duzină de servitori. Totuşi, Padmavati îmi aducea aminte de Chandrika. Nu era o asemănare fizică. Avea un spirit la fel de plin de viaţă. Amândouă plesneau de vitalitate şi de un simţ frenetic al vieţii, la care toţi cei din jur doreau să fie părtaşi. Când tatăl meu mi-a prezentat-o, am avut o pornire să-mi trec degetele peste pielea ei netedă, de culoarea mierii. Îmi doream să fiu eu în locul tatălui meu, să fiu eu cel asupra căruia să-şi îndrepte ochii cenuşii, asemeni cărbunelui. Programul de distracţii nu începuse încă şi celelalte fete, gătite în portul lor colorat, sosiră alergând la auzul veştii că a sosit tatăl meu. Zburdau în jurul lui ca nişte păsări exotice agitate, înainte de a tăbărî asupra mea, cotcodăcindu-şi admiraţia şi ciripindu-şi laudele.

„Ah, ce băiat frumos!"

„Uitaţi-vă la sprâncenele alea! Aş vrea să fie ale mele!"

„Şi ce păr frumos!" spuse alta, ciufulindu-mă cu degetele ei parfumate.

„Totuşi, îl prefer pe tatăl lui", spuse Padmavati râzând.

Se simţeau bine glumind şi eram recunoscător că mă includeau în lumea adulţilor, de care acum mă simţeam ameţitor de aproape.

Cândva în primele ore ale dimineţii am avut iar acelaşi coşmar, deşi de data aceasta mă prăbuşeam într-o fântână, nu într-un lac. Tatăl meu, care îşi petrecuse noaptea cu Padmavati în camera alăturată, a năvălit imediat la patul meu. Înconjurat de soliditatea de granit a

braţelor sale puternice, simţindu-i pomeţii nebărbieriţi lipiţi de ai mei, am încetat să mai tremur, în timp ce coşmarul se retrăgea rapid.

*

Ţările care se aflau dincolo de graniţele imperiului erau mai sărace decât Regatul de Mijloc şi purtau cicatrice vizibile de la războaiele care le răscoliseră cu câţiva ani în urmă. Şoseaua de aici traversa o câmpie întinsă pe care ţi-ar fi luat două zile s-o parcurgi, mărginită de dealuri în nord, care serveau drept ascunziş pentru bandele de tâlhari care noaptea se năpusteau deseori peste caravanele prost păzite. Din cauza bandiţilor, *saravatha* a mărit frecvenţa patrulelor de noapte. Şi negustorii păreau tensionaţi, nu le mai ardea de glume şi de discuţii despre femei în jurul focurilor de tabără. Totuşi, şoseaua era destul de sigură. Caravana se întâlnise cu peste o duzină de poteri, soldaţi ai împăratului, care staţionau pe aceste ţinuturi cu permisiunea vasalilor lor, pentru a proteja caravanele care erau deseori jefuite. Negustorii erau de aceeaşi părere, care reflecta o judecată a înţelepţilor antici, conform căreia pământul dintre cele cinci râuri nu era potrivit pentru locuitorii arieni. Mai mult decât atât, locuitorii acestor ţinuturi practicau cu plăcere *aupratishka,* o activitate extrem de murdară.

— De fapt, în toate aceste luni de călătorie, n-am avut de-a face cu nici o încercare reală de a jefui caravana. Câţiva negustori şi paznici au fost furaţi în câteva dintre oraşele în care ne-am oprit, dar asta s-a întâmplat când s-au îmbătat şi, de obicei, cu banii aceştia, tâlharii ademenesc târfe ieftine care habar nu au de *dharma* prostituatelor. Tata şi cu mine am fost victimele unei încercări de jefuire în timpul popasului lung pe care l-am făcut în Bahlika. Hoţii au spart camera de la hanul unde rămăsesem peste noapte, umezind peretele din pământ şi tăind o gaură cu sabia în locul înmuiat. Din fericire, tatăl meu s-a trezit la auzul zgomotelor şi hoţii s-au evaporat doar cu o şa pe care tatăl meu o cumpărase din Bahlika.

Următoarea oprire mai lungă a fost la Takshashila, ultima haltă pe vechea şosea maură. Tatăl lui Vatsyayana i-a explicat acestuia că numele oraşului însemna „stânca de la Taksha" în sanscrită şi „tăiatul capului" în chineză. Numele chinezesc provenea dintr-o poveste despre Buddha, de pe vremea când era încă un bodhisattva. În perioada aceasta şi-a sacrificat capul pentru un seamăn de-al lui. În locul acela a fost construită o stupă acoperită cu foiţă de aur şi decorată cu pietre preţioase în cinstea evenimentului.

Departe de cartierul unde se opreau caravanele, care arată la fel în fiecare oraş, ceea ce l-a impresionat pe Vatsyayana a fost caracterul budist distinct al oraşului Takshashila. Avea mai multe stupe şi mănăstiri, dintre care acum multe fuseseră demolate, după ce Takshashila fusese invadat de un trib de persani în urmă cu douăzeci de ani. Călugării raşi în cap, purtând robe purpurii, constituiau o privelişte obişnuită în bazaruri, curgând în şuvoaie din mănăstiri spre străzi, la ore fixe de dimineaţă şi la apusul soarelui când se plimbau prin oraş cu scopul de a cerşi mâncare.

— Takshashila e un oraş foarte vechi, spuse Vatsyayana. În *Mahabharata,* care există de când s-a format poporul nostru, e amintit ca fiind unul dintre oraşele cucerite de Janamejaya, regele care a aruncat mii de şerpi într-un foc sălbatic, pentru a răzbuna moartea tatălui său, omorât de regele şerpilor. Faimosul său templu al Soarelui, la care am fost împreună cu tata, e aproape la fel de vechi ca însăşi *Mahabharata.* Fortificată ca o cetate greacă de către succesorii cuceritorului barbar Alexandru, care a traversat-o, Takshashila a fost capitala şi reşedinţa mai multor generaţii de regi Kushana.

În ceea ce priveşte mediul de intelectuali, Takshashila era considerat un centru renumit unde îţi puteai completa studiile, pe vremea copilăriei mele. Studenţi din toate regiunile împărăţiei şi din ţări de dincolo de graniţă veneau cu sutele la mănăstirile şi schiturile unde primeau învăţăturile celor mai renumiţi profesori. Sculptorii săi erau fără pereche. Unul dintre cei mai populari savanţi ai oraşului Takshashila era Kunala, a cărui faimă de expert în artele erotice s-a răspândit şi în cercurile învăţaţilor din alte discipline. Cunoscut ca fiind extrem de versat în artele secrete, Kunala era solicitat deseori de către negustorii în trecere şi de alţi vizitatori care poposeau prin oraş. Unii doreau să-i ajute în probleme de potenţă, în timp ce alţii veneau pentru unsori şi diferite dispozitive inventate de el, care prelungeau durata şi plăcerea împreunării. Reţeta pentru o mărire definitivă a penisului prin frecarea sa timp de zece nopţi cu un amestec de păr de insecte shuka, păstrate în ulei, pe care o descriu în partea a şaptea a *Kamasutrei*, e, de fapt, descoperirea lui Kunala.

Tatăl meu, care de obicei îşi bătea joc de ideea folosirii unor creme speciale şi de apelarea la metode oculte pentru a mări plăcerea erotică, îl respecta pe Kunala. Acesta era un deschizător de drumuri în studiul sexualităţii feminine. Îmi amintesc că-l sufocam pe tata cu

întrebări. Care sunt artele erotice? Cum poţi ajunge să le studiezi? Ce e plăcerea sexuală? Tatăl meu, buimăcit de atâtea întrebări, încerca să îşi măsoare cuvintele răbdător, pentru ca răspunsurile să corespundă nivelului de cunoştinţe al unui băiat de unsprezece ani. Petrecuse bine cu amanta sa din Takshashila, o femeie ale cărei îndrăzneală şi mişcări sigure îmi aminteau din nou de Chandrika.

— În *Kamasutra* nu-l pomeneşti deloc pe Kunala, i-am spus, intrigat de omisiunea aceasta.

— Ideile lui Kunala sunt încă relativ noi, validitatea lor n-a fost încă verificată pe deplin. *Kamasutra* e o colecţie de texte şi acestea trebuie deopotrivă să fie coerente şi să conserve teoriile tradiţionale. Poate că generaţia viitoare de învăţaţi va onora contribuţia lui Kunala, mai mult decât am făcut-o eu. Comentariul tău ar putea să fie primul.

Pe scurt, Kunala este de părere că, din cauza sexualităţii lichide şi moi a femeii, spre deosebire de cea a bărbatului, tare şi aridă, creşterea şi descreşterea lunii are o influenţă covârşitoare asupra satisfacţiei sexuale pe care o simte femeia. În timpul diferitelor faze ale lunii, părţile corpului feminin se sensibilizează din punct de vedere erotic. A întocmit o schemă elaborată în care lega fazele lunii de părţile corpului feminin şi mângâierile bărbatului. În cea de-a cincisprezecea zi, după cele două săptămâni luminoase şi întunecate, capul şi părul femeii radiază de o energie sexuală debordantă. Dacă îţi treci degetele prin părul ei şi îi masezi uşor scalpul, distribui această energie şi în restul corpului. În cea de-a paisprezecea zi, ochii trebuie sărutaţi în mod repetat, ochiul drept în cele două săptămâni luminoase, şi cel stâng în cele două întunecate. În cea de-a treisprezecea zi, buzele trebuie sărutate, muşcate şi roase uşor. În cea de-a doisprezecea, aceleaşi gesturi se aplică şi obrajilor. În ziua a unsprezecea, gâtul devine deosebit de sensibil şi tânjeşte să fie zgâriat uşor cu unghiile. În cea de-a zecea zi, mijlocul femeii trebuie zgâriat cu unghiile. În ziua a noua, sânii trebuie luaţi în palme şi frământaţi. În cea de-a opta, tot pieptul devine receptiv, şi trebuie bătut uşor cu baza pumnilor. În cea de-a şaptea zi, buricul trebuie bătut încet cu palma întinsă. În cea de-a şasea, fesele trebuie strânse şi lovite uşor cu pumnii. În cea de-a cincea, toată receptivitatea femeii se concentrează în organul genital şi nu are nevoie decât de fricţiunea penisului. De aceea, cea de-a cincea zi din cele două săptămâni luminoase, respectiv întunecate, din ciclul lunii se numeşte ziua leneşilor pentru împreunare. În ziua a patra, bărbatul trebuie să apese genunchii femeii cu propriii genunchi, iar în cea de-a treia, gamba ei trebuie masată cu mişcări mai întâi blânde şi apoi dure. În ziua a doua, piciorul femeii ar trebui apăsat cu degetele de la picioare, la fel şi în prima zi, de data aceasta, degetul mare de la picioare fiind cel căruia bărbatul ar trebui să-i acorde atenţie.

Există câteva atingeri care sunt apreciate, în general, de toate femeile. Kunala a mers mai departe şi a descris gesturi speciale pentru fiecare tip de femeie. De pildă, femeia-elefant e receptivă mai ales la nopţile cu lună nouă şi lună plină, cele cu numărul nouă şi paisprezece. Fiecare dintre aceste nopţi cere o altfel de mângâiere. Când faci dragoste cu o femeie-elefant pe timp de lună nouă, zgârie-i şi gâdilă-i subţiorii, sărută-i ochii, trece-ţi palmele uşor peste sfârcurile ei şi freacă-le între degetul mare şi arătător. Zgârie-i pieptul până îi laşi urme, sărută-i şi suge-i buzele, deschide-i şi închide-i labiile repetat, până în momentul penetrării, când vulva stă deschisă sub vârful penisului, ca un palmier purpuriu.

Dată fiind propria mea formaţie de savant, am apreciat reuşitele ezitante ale lui Kunala în ceea ce priveşte clasificarea nopţilor după încărcătura lor sexuală diferită în funcţie de diversele tipuri de femei, şi combinaţia diferitelor mângâieri potrivite pentru fiecare tip în nopţile cu pricina.

În orice caz, Kunala a fost un savant devotat, dar şi o paparudă renumită, numit şi înţeleptul Care Aduce Ploile, continuă Vatsyayana. Povestea spune că, într-o zi, în Takshashila au început să cadă ploi abundente care au durat trei ani, în timp ce în regatul vecin, Madarakas, la nici două zile de mers pe jos, spre sud, oamenii sufereau de o secetă cumplită. Regele din Madarakas era uimit de mânia zeilor vremii, mai ales că era un om credincios, care sprijinea mai multe mănăstiri budiste, primea asceţi brahmani în regatul său şi descuraja funcţionarea bordelurilor, aplicându-le taxe usturătoare. Încredinţat cu sarcina de a afla cauzele acestei secete, astrologul şi capelanul regal a ajuns la concluzia că năpasta abătută asupra oraşului Madarakas se explica prin afluxul mare de asceţi tineri, toţi celibatari înrăiţi, care au împânzit pădurile împărăţiei. Practicile asceţilor sunt principalii duşmani ai fertilităţii, febrilitatea spirituală a acestor yoghini fiind cea care secătuieşte pământul. Regele fusese şi el destul de penitent. Festivalul lui Kama a fost sărbătorit pe tot teritoriul regatului, bucurându-se de sprijinul entuziast al acestuia. Curtezanele din ţările mijlocii au fost încurajate să migreze spre Madarakas, să contrabalanseze excesul de căldură ascetică, iar

Kunala a fost invitat şi el să viziteze regatul. Se spune că în ziua când a trecut graniţele capitalei aerul a devenit umed şi norii au început să-şi facă apariţia pe cer. Într-o săptămână de la sosirea lui Kunala, au început să cadă ploi abundente. Astfel, cursul vieţii şi operele acestui mare maestru în artele erotice au fost întrerupte fără milă când persanii au atacat Takshashila.

*

Vatsyayana nu-şi amintea în detaliu fiecare oraş — Pushkarvati, Nagarhara, Kapisha — pe care îl traversau cu caravana şi unde se opreau să se reaprovizioneze, călătorind mai departe, spre nord-vest. Unul dintre negustori i-a povestit despre o stâncă dintr-o peşteră, la cinci mile spre sud de Nagarhara, pe care Buddha ar fi lăsat urma umbrei sale. De la o distanţă de zece paşi, umbra seamănă izbitor cu imaginea corpului viu al lui Buddha. Tenul său auriu, cele treizeci şi două de semne mai mari şi cele optzeci mai mici, toate acestea sunt perfect vizibile. Cu toate acestea, cu cât te apropii mai mult, cu atât imaginea se estompează mai tare. Mai mulţi regi şi-au trimis artiştii cei mai talentaţi ca să facă o schiţă despre această umbră, dar nici unul n-a reuşit. Vatsyayana îşi amintea de poveste, dar nu şi de oraş.

După Kapisha, pe lângă partea de mijloc a cursului râului Panjshir, drumul a devenit nisipos şi stâncos, urcând spre zona Koh-i-Baba. Aerul devenise fierbinte, iar în timpul zilei era insuportabil de cald, după ce rocile de granit se încingeau de la soare. Călătoria era acum chiar periculoasă. Îmbrăţişând partea laterală a muntelui, drumul se îngusta pe alocuri atât de tare, încât un bou de tracţiune mai împiedicat ar fi trimis carul în gol de pe vârful abrupt. Blocurile de piatră întunecate, cocoţate pe pantele goale, arătau ca nişte vulturi nemişcaţi care puteau să se prăbuşească în orice moment peste caravană. Multe statui ale lui Buddha au fost sculptate în panta stâncoasă de către negustorii dornici să asigure ajutor divin în caz de urgenţe şi calamităţi.

Coborând de pe Koh-i-Baba, au trecut prin valea punctată de multe vii. De-a lungul drumului erau mai multe aşezăminte şi mănăstiri budiste. Clopotele lor umpleau valea cu muzică în timpul nopţii. Pe Vatsyayana clopotele îl linişteau. Erau nişte prezenţe invizibile, dar prietenoase, care îi vegheau somnul.

Caravana făcu un popas în timpul zilei în Brahmayana, înainte de a traversa lanţurile muntoase spre şesurile din Bactria. Aici, pentru prima dată de când părăsiseră Kausambi, Vatsyayana se simţea ca într-o ţară străină. Un motiv pentru care instrucţiunile tatălui său lăsate membrilor caravanei menţionau că nu trebuia să guste din mâncăruri necunoscute, să mănânce rădăcini necunoscute, flori sau fructe, şi că toate acestea trebuiau arătate mai întâi lui sau ofiţerul ui-şef. Şi, dacă cineva ar fi făcut totuşi ceva nechibzuit, acela era sfătuit să ceară de la *sarathava* un medicament vomitiv.

Bahlika, capitala regatului Bactria, era punctul de legătură al comerţului internaţional dintre Roma şi Siria în vest, China în est şi India în sud. Deşi un centru comercial important, Bahlika era un oraş straniu, în sensul că populaţia sa mobilă era mai mare decât numărul rezidenţilor permanenţi. Numărul străinilor care trăiau în oraş era mai mare decât cel al bactrienilor băştinaşi, care preferau o viaţă nomadă. Existau colonii de chinezi, sciţi, romani, persani şi indieni, care asigurau serviciile necesare pentru fiecare caravană ce sosea din propria lor ţară.

Toate aceste grupuri duceau vieţi sociale segregate. Chiar şi bordelurile erau separate. Tatăl meu a primit multe invitaţii la masă în casele conaţionalilor noştri, iar eu l-am acompaniat în vizitele sale. Dorul de priveliştea, mirosurile, sunetele şi gusturile cunoscute din Ujjayini, Saurashtra, Avanti, Pataliputra, Vanga, Kalinga sau celelalte oraşe de unde proveneau îi făcea pe localnici să ne copleşească cu mâncare şi cu splendidul vin de Bactria care-i plăcea tatălui meu atât de mult. Tot ce doreau în schimb era să le ascultăm efuziunile nostalgice şi să le oferim ştiri despre ţările lor.

Majoritatea indienilor îşi trăiau o mare parte a vieţii în Bahlika, şi totuşi se considerau vizitatori temporari ai oraşului, pe picior de plecare spre locurile natale. Vorbeau despre sezonul de mango care tocmai începea în câmpia Gangelui, o dată cu venirea verii. Discutau despre plăcerea de a dormi pe terase în nopţi de vară, despre papagali şi păuni şi piese de mult uitate pe care le văzuseră cu ani în urmă. Recitau versuri vechi şi îl întrebau pe tatăl meu dacă poeţii lor favoriţi au mai scris altele noi. Erau foarte credincioşi — mulţi erau încă budişti — şi executau ritualurile într-un stil vechi, mai conservator. Ar fi dezaprobat vehement moravurile uşoare caracteristice oraşelor din care plecaseră. Şi semenii noştri vorbeau de rău pe seama ţării natale. Îi considerau barbari şi păcătoşi pe domnitorii Yavana, despre care se spunea că vor ajunge să domine întreaga lume înainte de Kaliyuga[31].

Amestecarea popoarelor din Bahlika cu triburile persane, invadatorii greci şi alţi străini din est şi vest a modificat destul de mult tradiţiile şi standardele din Bactria, iar indienii din Bactria îi considerau pe cei cu care trăiau scursura societăţii, cauza acestor schimbări.

Pentru un băieţel, oamenii clasificaţi drept scursuri prezentau un interes deosebit, iar Vatsyayana încerca să descopere răul despre care auzise că se ascunde în spatele zâmbetelor acestor oameni frumoşi şi fericiţi. A observat că femeile bactriene conduc mai multe care decât bărbaţii, şi că tot ele erau cele care mergeau în faţa grupului de familii, când se plimbau prin bazar. Asemenea popoarelor din Strirajya, la nord-vest de Bactria, aceştia trăiau într-un fel de poliandrie, femeia având trei, patru bărbaţi, în timp ce femeile din Strirajya îşi exercitau puterea în treburile statului, dominaţia femeilor bactriene se limita la sfera familiei. Indienii recunoşteau în silă că femeile din Bahlika, spre deosebire de depravatele din Strirajya, erau decente şi refractare la sărutat şi alte practici necurate de genul acesta.

*

Deşi Vatsyayana e prea modest ca să afirme aşa ceva în tratatul său, *Kamasutra* se deosebeşte de lucrările care o preced prin atenţia pe care o acordă obiceiurilor sexuale care variază în funcţie de fiecare ţară descrisă. Scoate în evidenţă caracterul relativ al sexualităţii în context universal sau, cum spune Vatsyayana într-un alt capitol: „Din punct de vedere erotic, toţi ne comportăm la fel, dar foarte diferit". Când controversa actuală legată de *Kamasutra* se va stinge, o dată cu viaţa criticilor săi, cum se întâmplă de altfel de fiecare dată când vine vorba de rezolvarea conflictelor dintre savanţi, sunt ferm convins că generaţiile următoare vor aprecia metodologia lui Vatsyayana ca fiind una care aduce o contribuţie inovatoare în ceea ce priveşte artele erotice.

M-am întrebat deseori de unde provenea acest interes al său faţă de compararea obiceiurilor sexuale ale diferitelor ţări, şi l-am întrebat dacă drumul pe care l-a făcut alături de tatăl său l-a stimulat în acest sens. Vatsyayana a râs.

— Dacă e să căutăm originile acestor preocupări, trebuie să ne întoarcem în timp până la discursurile lui Ganadasa despre regimul alimentar al popoarelor diferite. Mai târziu, când am lucrat la *Kamasutra,* m-am întrebat dacă popoarele acestea au şi regimuri sexuale diferite. Interesul meu în cercetarea comparativă a fost desigur întărit de călătoriile cu tatăl meu, dar trebuie să-ţi amintesc că, fiind doar un băiat, eram expus destul de indirect la sexualitatea locuitorilor ţărilor prin care treceam, având de-a face doar cu sugestii voalate. Informaţiile pe care am reuşit să le adun în timp ce scriam *Kamasutra* erau mai puţine decât mi-aş fi dorit. În plus, aceste informaţii se limitau aproape exclusiv la preferinţele femeilor. Fapt uşor de înţeles, de altfel, dacă e să ne gândim că informatorii mei erau mai ales negustori. Bărbaţii călătoresc mai mult şi au mai multe şanse să intre în contact sexual cu femei din diferite ţări, decât invers.

Există câteva observaţii răzleţe referitoare la obiceiurile erotice ale popoarelor diferite, mai ales în capitolul cinci, dar şi în alte capitole din partea a doua a *Kamasutrei.* Femeile din partea centrală a ţării noastre sunt destul de puritane, spune Vatsyayana. Nu le place să fie sărutate, muşcate sau zgâriate, de frică să nu fie murdărite. Femeile din Dravida din sud, deşi sunt dornice să fie frecate sau apăsate în timpul actului sexual, sunt foarte lente şi au nevoie de mult timp pentru a se uda în timpul coitului. Localnicele din Andhra, în mod normal blânde din fire, sunt neruşinate în pat şi au gusturi sexuale nu tocmai decente. În timpul actului, multe preferă aşa-numita poziţie a „iepei", în care femeia îşi freacă sexul de bărbat şi, exact ca o iapă care se acuplează cu un armăsar, îl prinde cu vaginul cu o mişcare de sucţiune, fără preludiu, săruturi sau mângâieri. Acest lucru necesită pricepere şi este pus în practică de către târfele mai ieftine din ţara noastră, pentru că scurtează timpul actului şi permite primirea unui număr mai mare de clienţi într-o singură noapte. Târfele de la noi mai apelau la un truc pentru a avea mai mulţi clienţi: insistau să-i spele mai întâi pe penis din motive de igienă. Mişcările lente cu mâinile alunecoase de la săpun nu doar îl excitau pe bărbat, dar îi şi provocau deseori ejacularea, asigurându-i astfel prostituatei un venit suplimentar şi răgaz în treburile pe care ar fi trebuit să le îndeplinească.

Preferinţa pentru sexul anal caracterizează mai ales zona de sud. Femeilor din Malwa şi Abhira le place să se sărute şi să se îmbrăţişeze cu partenerul lor, să se zgârie şi să se muşte, dar fără a se răni. Femeile din Maharashtra spun cuvinte obscene, necioplite, în timpul actului sexual, şi le place să li se vorbească la fel. Femeilor din Gujarat, conform prostituatelor din ţara aceasta, le place să fie linse pe labii, zona mediană dintre anus şi vulvă, subţiori şi pubis. Femeile din Koshala şi cele care aparţin regiunilor în care femeile se bucură de putere politică şi ascensiune socială sunt adeptele unor practici violente şi ale unui comportament sexual

violent. De asemenea, folosesc deseori penisuri artificiale.

— Celelalte ţări la care m-am gândit când am scris despre penisul artificial sunt Bahlika şi Strirajya, spuse Vatsyayana. M-am întrebat de ce este acesta atât de des folosit pentru a suplimenta potenţa slăbită a bărbaţilor într-o ţară în care femeile sunt sexul tare. Oare tocmai dominaţia femeilor e cauza impotenţei şi a erecţiei slabe la bărbaţii din această ţară? Oare femeilor puternice le place sexul violent? În orice caz, recomand folosirea unui penis de lemn, des întâlnit în Bahlika şi Strirajya, chiar dacă în Strirajya femeile folosesc şi penisuri din cupru, umplute cu apă fierbinte.

Zâmbi şi aşteptă să vin cu citatele. De-acum, era un joc pe care-l jucam cu destulă uşurinţă.

> *Conform textelor Babhravya, penetrarea cu instrumente de tablă sau plumb e delicată. Sunt aspre, plăcute la atingere şi au efectul spermei proaspete. Oricum, conform părerii lui Vatsyayana, cele din lemn sunt mult mai dezirabile.*

— N-ar trebui să exagerezi în ceea ce priveşte interesul pe care-l am faţă de compararea diferitelor obiceiuri sexuale, spuse Vatsyayana după ce am încheiat citatul din *Kamasutra.* Deşi tradiţiile locale trebuie respectate atunci când vine vorba de îmbrăcăminte, comportament şi timpul cel mai indicat pentru a face dragoste, preferinţele sexuale ale diferitelor ţări n-ar trebui luate în seamă prea mult. E important să ne amintim de părerea lui Suvarnanabha, care spune că ceea ce-i place unei singure persoane spune mai multe decât preferinţele unei întregi naţiuni, de aceea particularităţile ţării n-ar trebui luate în calcul în astfel de cazuri. E ceva lesne de înţeles: omul face sex cu o singură femeie, nu cu o naţiune întreagă.

Capitolul 11

Cei care-şi urmează propria imaginaţie sexuală şi respectă tradiţiile locale stârnesc in femei afecţiune, dorinţă şi iubire.

Kamasutra 2.6.52

Primele propoziţii din comentariul meu despre biografia lui Vatsyayana nu erau încă formulate, dar devotamentul vădit cu care mă aplecam asupra acestor sarcini părea să-l fi impresionat pe tatăl meu. Nu că acum mi-ar fi aprobat activitatea, dar preocuparea mea i-a câştigat respectul pe care îl acorda atât de greu.

— Mi-aş fi dorit să lucrezi la fel de îndârjit la ceva demn de talentul tău şi de tradiţiile familiei noastre, îmi spunea uneori suspinând, dar curiozitatea sa legată de întâlnirile mele cu Vatsyayana şi dorinţa de a-i împărtăşi descoperirile pe care le făceam erau evidente.

În timp ce, în cazul meu, colaborarea cu înţeleptul mă apropia de tata, cu Chatursen se întâmpla exact pe dos. El nu înţelegea că activitatea de învăţăcel putea să mă acapareze atât de mult încât să mă transforme aproape

Într-un pustnic. Era uimit de reticenţa mea când era vorba să-i însoţesc pe el şi pe prietenii săi în aventurile lor nocturne, doar pentru că voiam să mă trezesc proaspăt de dimineaţă, ca să ajung la timp la schitul celor Şapte Frunze. Refuza să creadă că mintea are şi ea plăcerile ei, necunoscute pentru simţuri. În schimb, lua plăcerea şi pasiunea cu care lucram drept un fel de respingere a prieteniei sale. Prăpastia dintre noi se adâncea, politeţea înlocuia familiaritatea de dinainte, chiar dacă încercam să depăşesc situaţia povestindu-i tot felul de intimităţi despre viaţa lui Vatsyayana, detalii despre care credeam că vor rezona cu spiritul său aventuros, cum ar fi cele despre călătoria învăţatului la Kashgar pe vremea când era copil.

*

În Bahlika, caravanei i s-a alăturat şi Brahmagupta, un tânăr călugăr budist care avea în jur de douăzeci de ani, şi urma să ne însoţească până la Kashgar. Avea să fie primul prieten al lui Vatsyayana, un bărbat care apoi l-a influenţat în alegerea studiului drept carieră. Brahmagupta se întorcea la mănăstirea sa după ce vizitase câteva centre de învăţătură budiste importante din regatele sudice. Fusese plecat mai mult de un an, ca să copieze manuscrise valoroase despre credinţa sa, pe care acum le înapoia, o cămilă încărcată cu documente făcând dovada muncii sale pioase.

— Mănăstirea lui Brahmagupta se afla la două sute de mile la est de Kashgar, la trei ore cu cămila de oraşul-oază, Kurfan, de la marginea de sud a deşertului Taklamakan, care se află la periferia imperiului chinezesc. Agăţată ca un cuib de rândunică pe o pantă aproape perpendiculară, mănăstirea fusese ridicată cu o sută de ani în urmă de către călugării budişti din Kerala, aflată în partea de sud a ţării noastre. De-a lungul anilor, în stâncă au fost săpate peşteri care serveau drept temple şi altare. Având în vedere că rutele comerciale de după Kurfan traversează o bucată de drum deosebit de dezolantă, negustorii care părăseau China se rugau la aceste altare pentru protecţie în faţa calamităţilor naturale şi spirituale, precum înspăimântătorii demoni ai deşertului, iar cei care treceau cu bine prin acest teritoriu în drumul lor spre China ofereau mulţumiri tocmai pentru că fuseseră ocrotiţi de pericolele deşertului. Erau generoşi cu ofrandele — templele sunt decorate cu fresce şi picturi pe mătase, precum şi cu statui din aur şi argint, împodobite cu pietre preţioase. Mănăstirea e renumită şi pentru colecţia sa de manuscrise iluminate maiestuos pe mătase, pergament, piele tăbăcită şi înscrise pe un material inventat de chinezi, numit „hârtie” — un pergament subţire, neted, pe care cerneala nu se mâzgăleşte şi scrisul e clar şi uşor de distins.

Brahmagupta fusese asistent de bibliotecar la mănăstire, fiind responsabil de depozitarea, păstrarea şi catalogarea manuscriselor. Şi, pentru că bibliotecarul care se ocupa de acestea era bătrân şi bolnav de gută, tot Brahmagupta era cel care călătorea în ţara noastră ca să facă rost de manuscrise, precum şi de unele vopsele care nu se găsesc în China, ca preţiosul ultramarin din Takshashila, pigmentul de un albastru strălucitor, folosit extravagant pe picturile de pe pereţii templelor şi ai capelelor budiste.

Cei mai mulţi fraţi ai lui Brajmagupta erau chinezi şi sodgieni, deşi, ca şi Brahmagupta, mai erau câţiva care sosiseră în Kurfan de la mănăstirea-mamă din Kerala pentru a îndeplini sarcini specifice precum conducerea unei biblioteci şi predarea unor tehnici avansate de

supravieţuire. Siguranţa mănăstirii fusese ameninţată de mai multe ori de-a lungul scurtei sale existenţe. Ori de câte ori autoritatea centrală din China îşi pierdea din influenţă, Kurfan, oraşul de la marginea imperiului, devenea vulnerabil în faţa prădătorilor şi a tâlharilor. La scurt timp după înfiinţarea sa, a urmat o perioadă de haos politic, şi timp de câţiva ani, Kurfan a fost condus de huni. Mănăstirea a trecut atunci printr-o perioadă grea de asuprire politică. Brahmagupta mi-a spus povestea fondatorului său, a călugărului Gunabhadra, reprezentat de nenumărate ori în frescele mănăstirii cu barbă scurtă, piele închisă la culoare şi ochi roşii, ieşiţi din orbite, a cărui compasiune pentru toate fiinţele sensibile ale lumii era legendară. În cei trei ani cât a stat la închisoare, Gunabhadra fusese torturat în cel mai cumplit mod. După eliberarea sa, fiind întrebat de un tânăr discipol dacă în această perioadă s-a simţit vreodată aproape de moarte, Gunabhadra a răspuns: „Da. De două ori".

— Viaţa părintelui nostru a fost în pericol?, întrebă discipolul.

— Nu, spuse bătrânul călugăr. De două ori era să-i urăsc pe huni.

„În ciuda unei vieţi dedicate meditaţiei, rugăciunii şi cărţilor, Brahmagupta era la fel ca mulţi alţi călugări pe care îi cunoşteam şi pe care îi admiram pentru că erau tot timpul bine-dispuşi, râdeau uşor şi zgomotos, cel care provoca aceste râsete fiind spiritul evoluat, jucăuş şi pus pe glume, şi nu simţul umorului. Uneori, urmărind veselia evidentă a acestor călugări, mă întrebam dacă mesajul lui Buddha e chiar despre o lume plină de durere şi tristeţe; sau poate că Iluminatul a lăsat un mesaj secret călugărilor săi, o glumă cosmică ce nu-şi pierdea din farmec oricât de des ar fi fost repovestită, şi poate asta îi făcea să râdă atât de mult.

Veselia lui Brahmagupta mă încânta şi am petrecut patru zile minunate în compania sa atunci când tata a plecat la cea de-a cincea (şi ultima) amantă a sa pe care voia s-o viziteze cu ocazia acestei călătorii. Ziua cutreieram oraşul, luând parte la fascinanta viaţă a bazarului. (Sursa principală de amuzament era să ne uităm cu o veselie pe care nu ne-o ascundeam la certurile dintre negustori şi clienţi, sperând ca altercaţiile să se transforme într-o bătaie cu pumnii. Ne îndopam cu pepeni, piersici, struguri şi migdale decojite, o mare parte din fructe fiind oferite ca pomană de locuitorii pioşi din Bahlika şi acceptate de către Brahmagupta cu un zâmbet blajin şi cu binecuvântările de rigoare. Seara stăteam în grădina hanului, încercând astfel să evadăm din căldura sufocantă din cameră, dar erau invadaţi de compania nedorită a celor mai mari ţânţari care m-au ciupit vreodată. Brahmagupta vorbea despre viaţa monahală şi despre lumea celor învăţaţi şi eu îl ascultam fascinat, punându-i o mulţime de întrebări la care răspundea răbdător. Pasiunea sa secretă era să traducă manuscrise chinezeşti în limba noastră. Manuscrisele care-l interesau cel mai mult — şi acestea erau şi cele mai rare (obţinuse doar trei până atunci) — erau cele despre ştiinţele erotice. Prietenia noastră de mai târziu, îmbogăţită şi reîntărită cu ocazia întâlnirilor noastre ocazionale, ori de câte ori mai venea în Kausambi, se baza nu doar pe afecţiunea reciprocă şi pe amintirile despre Bahlika şi călătoria spre Kashgar, dar şi pe unele interese intelectuale comune.

Într-una dintre aceste călătorii spre imperiul Gupta, când Chandragupta Vikramaditya era conducătorul ţării şi eu scrisesem cam jumătate din *Kamasutra,* Brahmagupta îmi arătă un sul de hârtie lat de aproximativ un picior şi lung de şapte, pe care copiase traducerea tratatelor erotice chinezeşti. Am petrecut împreună două zile minunate citind textele. Brahmagupta mi-a explicat contextul şi vocabularul sexual chinezesc cu răbdare şi voioşie, iar la prima citire lucrurile mi s-au părut derutante. *Yoni,* de pildă, se numeşte pe rând Vârful Purpuriu al Ciupercii, Peştera Tigrului Alb, Poarta Întunecată, Mingea Roşie sau Poarta de Jad, în timp ce *lingam*-ul se cheamă Vârful de Jad, Băţul de Jad şi mai are şi alte denumiri poetice.

— Acharya, nu spui nimic despre opiniile savanţilor chinezi legate de *Kamasutra*? l-am întrebat, surprins.

Vatsyayana îşi coborî privirea, de parcă ar fi căutat răspunsul pe pământul de lut al poieniţei din faţa colibei.

— Pe atunci eram tânăr, începu ezitant, încă nesigur dacă voi fi acceptat de învăţaţi, şi nu eram nici născut în casta brahmanilor, fiind de aceea respins de mai mulţi înţelepţi şi considerat un intrus în lumea literelor. În ceea ce priveşte domeniul erotic pe care-l studiasem, textele lui Shvetaketu, Babhru, Ghotakamukha, Gonardiya, Suvarnanabha, Gonikaputra, Dattaka şi Kuchumara erau singurele documente recunoscute. O lucrare nouă despre orice aspect al sexualităţii trebuia neapărat să înceapă cu părerea lor. Abia după aceea putea cineva să-şi prezinte propriile opinii, dar să treacă peste formatul tradiţional şi să citeze savanţi chinezi ar fi fost scandalos. Să nu uităm că eram singurul care avea o copie a textelor lor, tradusă în limba noastră. Învăţătura, ai să vezi în curând, e o activitate deosebit de exclusivistă, care distinge foarte greu între inovaţia acceptabilă şi disidenţa eretică. În

general, învăţaţii sunt oameni plictisitori, cu o minte inteligentă, dar convenţională, care urmează moda prevalentă atunci când abordează o problemă şi folosesc un anumit limbaj prestabilit în formulări. Abaterea de la un drum deja bătătorit poate cel mult să te expună la ridiculizări sau, în cel mai rău caz, la respingere prin ignorare. Da, câştigasem deja un renume solid şi mi-aş fi putut asuma mai multe riscuri. Dar nu uita, pe atunci aveam încă o reputaţie dubioasă de iconoclast, însă unul care rămăsese totuşi credincios ştiinţei, şi, dacă m-aş fi jucat cu noţiuni chinezeşti, aş fi putut să-mi iau la revedere de la cariera mea. Dar e adevărat, am fost mai degrabă prudent decât curajos.

Aici Vatsyayana se opri şi mă privi de parcă ar fi pledat pentru înţelegere.

— Poate că astăzi aş fi procedat altfel. Poate că ai să mă amendezi pentru lacunele mele în comentariile pe care o să le scrii.

— Chiar atât de diferite sunt textele chinezeşti de ale noastre? am întrebat.

— Asta e o întrebare dificilă. Ca şi noi, chinezii, persanii, grecii, romanii şi toate celelalte naţiuni trebuie să-şi bazeze cunoştinţele sexuale pe ceea ce a fost creat de Forţa Divină: pe arhitectura corpului uman şi imperativele dorinţei umane. Poziţiile de bază în timpul actului sexual, de pildă, sunt doar patru la număr: bărbatul deasupra, femeia deasupra, bărbatul şi femeia faţă în faţă — culcaţi alături, aşezaţi sau în picioare — şi ultima, cu bărbatul penetrând femeia pe la spate. Pot exista diferite variaţii. Savantul chinez Li Hsuan enumeră douăzeci şi şase de poziţii, iar apreciatul nostru învăţat, Babhru, şaizeci şi patru. Majoritatea poziţiilor sunt identice pe ambele liste. Poziţia denumită de Li „Caii Sălbatici Săltând”, în care femeia îşi ridică ambele picioare şi le pune pe umerii bărbatului astfel încât acesta s-o penetreze adânc, apare în *Kamasutra* sub numele de „Spărtură”; „Pasărea Phoenix Ţinându-şi Puii”, în care femeia cu o *yoni* mai largă — femeia-elefant sau chiar femeia-iapă — îşi încrucişează picioarele ridicate, împiedicând accesul la vulvă şi făcând astfel mai plăcută penetrarea, chiar şi pentru bărbatul-iepure, se numeşte la noi poziţia „Îngustă”. Unele variaţiuni inventate de fiecare naţiune pot să ne spună câte ceva despre imaginaţia sexuală colectivă a naţiunii respective, dar nimic mai mult. Toate textele erotice trebuie să fie conştiente de faptul că activitatea sexuală funcţionează independent de preocupările pentru reproducere; savanţii chinezi sunt de acord cu cei din ţara noastră atunci când spun că zeii fertilităţii şi ai iubirii nu au nimic în comun, în afară de trupul uman ca instrument fizic pentru a-şi îndeplini diferitele intenţii divine.

Dar şi mai interesant în compararea textelor erotice e diferenţa atitudinilor generale faţă de *kama* şi semnificaţia variabilă pe care popoarele civilizate le acordă manifestărilor sale. Având în vedere că savanţii noştri, începând cu Shvetaketu Auddalaki, au susţinut tot timpul că un bărbat îndrăgostit îşi trăieşte pasiunea mult mai violent decât dorinţa fizică, textele noastre tind să fie mai laxe în ceea ce priveşte concepţia despre sexualitate, descriind dorinţa din momentul în care e doar o sămânţă până când înfloreşte, face fructe şi reia ciclul o dată cu trecerea anotimpurilor. În schimb, textele chinezeşti se concentrează mai puţin pe actul sexual şi aproape deloc pe excitarea sexuală şi satisfacerea femeii în timpul actului. Însă, în ceea ce priveşte accentul ales, sunt mult mai cuprinzători.

De asemenea, chinezii acordă puţină importanţă plăcerii orgasmului, insistând asupra faptului că bărbatul poate învăţa să facă o mie de mişcări în timpul actului fără a atinge climaxul. În privinţa acestei insistenţe crâncene de a stăpâni ejacularea, chinezii seamănă cu câteva secte ridicole de la noi, care încearcă să popularizeze noţiunea absurdă conform căreia longevitatea, creativitatea, vitalitatea mentală şi fizică sunt stimulate prin conservarea seminţei.

Nu neg virtuţile multiple ale eroticii chinezeşti, pe care ar trebui să le înglobăm în ale noastre, valorificându-le. Sfatul lor pentru începătorii care sunt pe cale de a explora teritoriul lui Kama e exemplar, chiar dacă mă îndoiesc că un bărbat ar fi capabil să-şi numere mişcările în focul pasiunii. Le spun începătorilor să încerce asta mai întâi cu o femeie mai puţin atractivă, a cărei vulvă să nu fie prea strâmtă. Cu o astfel de femeie e mai uşor să înveţi autocontrolul. Dacă ea nu e nespus de frumoasă şi nu are o vulvă prea strâmtă, bărbatul nu-şi va pierde capul şi nu se va excita foarte tare. Îi recomand novicelui să încerce mai întâi metoda celor trei penetrări mai line, urmate de una adâncă, după care să mai facă optzeci şi una de mişcări una după alta.

Pe de altă parte, arienii de descendenţă nobilă vor considera unele recomandări ale chinezilor privind utilitatea fluidelor amoroase dezgustătoare. Fiindcă sunt convinşi că producerea şi consumarea „fluidului de jad” — termen generic folosit de ei ca denumire pentru salivă şi pentru secreţiile produse în timpul excitării sexuale — e vitală pentru armonia

esenţelor feminine şi masculine (ceea ce ei numesc Yin şi Yang), textele aduc omagii acestor fluide fără a lua în considerare probleme precum puritatea sau murdăria.

Îţi dai seama la ce atacuri ar fi fost expusă *Kamasutra* dacă doar aş fi menţionat aceste practici chinezeşti, fără să le fi susţinut făţiş? Chiar şi criticii bine intenţionaţi ar fi sărit să sublinieze că, la fel ca orice alt lucru, *kama* are propria sa *maryada,* limite în cadrul cărora se manifestă precum ceva divin, iar dacă le transgresează, precum ceva demonic. Am luat-o pe calea tradiţiei făcând observaţii generale conform cărora totul este permis în ardoarea pasiunii, lăsând pe seama comentatorilor „schiţarea hărţii" care să dezvăluie acest „tot".

*

Mai mult de jumătate din membrii caravanei ne părăsiseră până să plecăm din Bahlika. Mulţi negustori, a căror marfă trebuia să ajungă în Imperiul Roman, hotărâseră să mai zăbovească prin oraş. Unii aşteptau să-şi vândă marfa, alţii, să mai cumpere. Aveau să se alăture caravanei şase săptămâni mai târziu, în drum spre casă.

Drumul spre China prin câmpiile bactriene urma cursul râului Amu Dariya sau Oxus, cum îl numesc localnicii. În faţa călătorilor se întindea lanţul muntos al Pamirilor, cei mai înalţi din lume după Himalaya. Caravana trebuia să se deplaseze timp de paisprezece zile prin aceşti munţi, să traverseze prin Taghdumbagh, cea mai înaltă trecătoare din lume, înainte de a ajunge la destinaţia finală, în Kashgar. Carele şi vitele au fost lăsate în Bahlika şi au fost înlocuite cu cămile cu două cocoaşe, cu părul lung, ca o blană. Animalele acestea rezistă mai bine la condiţiile aspre de călătorie prin Pamiri.

— Chiar dacă era vară, îşi aminti Vatsyayana, sus pe platouri nopţile erau deosebit de friguroase. Din cauza frigului şi a înălţimii, nici o pasăre nu răzbea până acolo. Seara când făceam focurile de tabără, acestea nu ardeau la fel de strălucitor şi nici nu aveau aceeaşi culoare ca acelea din câmpii. Nici mâncarea nu se făcea la fel de bine.

Timp de şase zile n-am avut nici măcar unde să ne adăpostim şi n-am găsit nici o zonă locuită. Singura aşezare umană din acest tărâm vast, muntos era regatul budist al Tash Kurganului, cam la optzeci de mile spre sud, renumit pentru cele peste o sută de mănăstiri şi pentru cei peste o mie de călugări şi călugăriţe care meditau aici la perfecţiunea lui Buddha şi care încercau să se ilumineze, la rândul lor.

Când am început să coborâm spre Kashgar, suprafaţa dură şi aridă a platoului s-a mai schimbat puţin. În jos pe pante se prăbuşeau cascade tremurătoare. Am trecut de păşuni cu iarbă verde, deasă, ascunse în umbra unor dealuri acoperite de zăpadă, unde păstorii îşi aveau corturile înalte şi ascuţite. Satele lor se întindeau în văile de jos. Primăvara oamenii plantau fasole verde şi orz pe câmpiile terasate, vara adunau recolta şi apoi se mutau spre regiunile mai înalte cu turmele de oi şi de vite. Aici trăiau în corturi şi duceau animalele la păscut până la sosirea toamnei, înainte de a se întoarce acasă în satele părăsite o dată cu instalarea iernii. Am întâlnit câteva familii din astea pe drum. Bărbaţii, cu părul lung, prins într-o coadă lejeră în vârful capului, încălţaţi cu cizme lungi, negre, cu talpa de pâslă, călăreau măgari aproape de mărimea unui cal. Femeile şi copiii erau transportaţi cu cămile sure.

Deseori, priveliştea îţi lua ochii. Îmi amintesc clar de ziua în care am luat-o pe scurtătură de trei ore spre nişte munţi cu pante abrupte, care se oglindeau în apa clară, albastră a unui lac. Suprafaţa lacului se întindea ca o pânză desfăşurată.

Până să ajungă la Kashgar, caravana a lăsat în urmă munţii şi văile Pamirului. Kashgar, cel mai mare oraş-oază de la marginea deşertului Taklamakan — în sanscrită „pământul cu firea stricată" —, se află la punctul de răscruce dintre drumurile dinspre nord şi sud, care vin din China, străbătând tot deşertul. Înconjurată de nisip şi piatră, oaza din Kashgar produce fructe, legume, mai multe soiuri de cereale şi struguri cu un parfum extraordinar de trandafir, care persistă şi în buchetul vinului. Şirurile de copaci din jurul oazei alcătuiesc o barieră formidabilă în calea nisipului. În afară de aleile încadrate de plopi, mai există livezi de meri, piersici, pruni şi caişi. Bazarurile din Kashgar sunt bine aprovizionate cu marfă din toată lumea, dar au şi magazine care vând specialităţi locale: covoare flocoase de lână, mătase din Kashgar, materiale fine multicolore, cu modele elaborate.

Am poposit la un han pentru caravane. Era destul de confortabil, deşi fauna bogată în insecte nu-mi plăcea. Ţânţari, purici, muşte de nisip, păduchi şi gândaci de bucătărie — o pacoste. Aş fi fost în stare să tolerez chiar şi scorpionii. Dar păianjenul săritor veninos, cu burta de mărimea unui ou de porumbel şi cu nişte fălci din care ieşea un fel de ronţăit, mă înspăimânta de-a binelea.

Locuitorii Kashgarului se numeau sogdieni, un trib înrudit cu persanii. Aveau o afinitate naturală pentru afaceri şi comerţ. Îşi învăţau copiii să socotească înainte chiar de a-i învăţa să

citească. Să faci bani era o ocupaţie foarte respectabilă, spre deosebire de statutul pe care elita noastră conservatoare îl acorda comerţului. Nou-născuţii purtau ornamente din monede, ca să-şi obişnuiască pielea cu senzaţia banilor încă din pruncie.

„Furtul e considerat acolo una dintre cele mai grave infracţiuni", îmi spuse tata. „E aproape la fel de condamnat ca o crimă. Iar şi adulterul atrage aceeaşi pedeapsă ca violul."

Nu-mi puteam închipui cum un popor precum sogdienii din Kashgar, atât de sărac din punct de vedere spiritual, care-şi imaginează că *artha* e scopul suprem al vieţii, poate fi totuşi fericit. Îmi amintesc că o dată, în timp ce-l însoţeam pe tata la negustorii de la care ne aprovizionam, am fost martor la execuţia unui hoţ. Acest episod nu mi s-a mai şters din memorie. Execuţia a avut loc în scuarul de lângă piaţa centrală şi la prima vedere părea că nu atrage prea tare atenţia negustorilor şi a clienţilor care se ocupau în continuare, nestingheriţi, de tranzacţiile lor. Privind mai atent însă, observai că lumea era indiferentă prea făţiş, preocupată să nu se uite la omul condamnat care stătea într-o cuşcă de lemn, făcută special pentru această ocazie, atârnată de un stâlp. Ieşit dintre bare, capul hoţului era prins strâns cu o curea de piele.

Picioarele îi erau legate de o scândură de lemn de pe fundul cuştii. Scândura era coborâtă câte puţin în fiecare oră, până când gâtul omului se frângea.

„Conducătorii huni ai acestei ţări au în ei o amestecătură ciudată de civilizaţie şi barbarie", spuse tatăl meu în drum spre han. „Să omori un criminal astfel e cât se poate de barbar. Am auzit că, mai demult, unul dintre regii Varanasi a executat victima îngropând-o în pământ până la gât, cu mâinile legate la spate. Tot ce mai putea face sărmanul om ca să alunge vulturii şi şacalii era să ţipe şi să urle, până când n-a mai fost în stare să facă nici măcar asta. Ar trebui să fim recunoscători că trăim vremuri civilizate, acum execuţiile sunt mult mai umane, condamnaţii sunt călcaţi în picioare de elefanţi."

Cel mai bine îmi amintesc seara în care tata m-a luat cu el în deşert, chiar înainte de apusul soarelui, nisipurile goale întinzându-se la doar două mile de oraş. Odată a ghidat o caravană prin partea aceasta a deşertului până la Sha-che, un alt oraş-oază, la aproximativ o săptămână de mers de Kashgar.

„Asta s-a întâmplat înainte să te naşti tu", mi-a spus. „Tocmai începusem s-o vizitez pe mama ta şi devenisem obsedat de ea. Pe atunci era foarte diferită, plină de viaţă, jucăuşă, deşi, dacă e să privesc în urmă, poate că semnele acestei tristeţi care azi o ţine captivă în braţele sale invizibile se conturau deja. Schimbarea a venit mai târziu, după naşterea ta, când comportamentul ei posesiv şi faptul că se plângea din ce în ce mai des de absenţele mele lungi începeau să nu mai facă parte din jocul unei curtezane, ci se agravau, devenind din ce în ce mai credibile. Ţipetele ei îndelungate şi lacrimile din timpul certurilor noastre frecvente au umbrit dorinţa şi i-au întunecat firea. Dar, când am întâlnit-o pentru prima oară, nu era încă atât de afectată emoţional. Avea doar optsprezece ani, dar oamenii deja vorbeau despre ea ca despre «Următoarea Doamnă a Curţii». Mă plăcea şi ea şi mă gândeam s-o cer de nevastă după ce mă întorceam."

Când ne-am aşezat pe bucata plată a unei stânci înalte şi mari, privind la întinderea imensă a deşertului şi la valurile sale de nisip perfect statice, mi-a povestit despre ultima parte a călătoriei lor de la Kashgar la Sha-che.

„E foarte periculos să călătoreşti în deşert, şi cu atât mai mult în Taklamakan. Caravana noastră a pornit la drum după apusul soarelui. Se călătorea doar pe timpul nopţii pentru că ziua era insuportabil de cald. Călătoria era lentă, nu avansam mai mult de paisprezece mile pe zi, şi era îngrozitor, atât pentru oameni, cât şi pentru cămile. În jurul celei de-a patra zi, câteva cămile au început să se resimtă. Le-am legat bucăţele de piele în jurul picioarelor ca să le mai alinăm durerea. După un timp, şi bărbaţii care au fost nevoiţi să descalece şi să o ia pe jos au început să sufere din cauza aceloraşi simptome. Deşi eram *sarathvaha,* nu prea mai puteam controla soarta caravanei, drumul prin deşert fund stabilit doar de ghidul pe care îl angajasem la Kashgar, care îşi găsea punctele de reper noaptea, la lumina stelelor. Inima îmi bătea mai repede ori de câte ori ghidul nostru dădea cel mai mic semn de ezitare, neştiind încotro s-o ia. Nu puteam să fac nimic altceva decât să-mi ascund spaima că s-ar putea rătăci şi ne-ar putea condamna la moarte sigură în acest loc blestemat."

„Da, există şi momente de beatitudine de-a lungul călătoriei: nisipul auriu care străluceşte la răsăritul soarelui; cerul limpede, plin de stele care parcă ameninţă să se prăbuşească pe pământ. Dar chiar şi în serile liniştite există o teribilă rea-voinţă a deşertului, când se aude vuietul furtunii de nisip turbând la câteva mile depărtare, ca două armate care se ciocnesc în toiul bătăliei. Pentru o caravană nu există ceva mai înfricoşător decât volburile negre din

Taklamakan. Aproape de Sha-che, la nici jumătate de zi de mers, am fost prinşi din urmă de o furtună ca aceasta. Fără nici un avertisment, cerul şi-a schimbat culoarea. Nisipul spiralat a început să înece orizontul, colorându-l într-un galben orbitor. Licărind dindărătul unui văl de ceaţă din ce în ce mai gros, soarele s-a transformat într-o minge de foc purpurie. Apoi, după câteva minute, suflul furtunii de nisip a lovit caravana cu o violenţă ieşită din comun. Mase enorme de nisip, amestecate cu pietricele şi bolovani au fost ridicate de un vânt puternic, biciuitor, apoi s-au năpustit asupra oamenilor şi a animalelor. Bezna a devenit de nepătruns. Zgomote stranii, infernale, provocate de contactul violent al pietrelor care se învârteau în aer înteţeau răcnetul şi vuietul furtunii. În ciuda năduşelii, oamenii au fost nevoiţi să se înfăşoare în blănuri groase, ca să nu fie răniţi de pietroaiele care zburau în jurul lor cu o viteză infernală.

Pitit sub un cort subţire care amenința să-şi ia zborul în orice clipă, mărturisesc, nu credeam că pot supravieţui unei astfel de furii elementare. În momentul acela am avut o viziune — am văzut-o pe mama ta, strălucind în mătăsuri aurii şi roşii, după baie, intrând în sala de dans împreună cu un băieţel. Răcnetele înfricoşătoare ale furtunii amuţiseră, fiind înlocuite de foşnetul mătăsurilor ei, de clinchetul lănţişoarelor de la glezne şi de dulcea alunecare a *glinei.* Tu erai băiatul acela, Malli, născut în mintea mea în Taklamakan, într-o perioadă în care am crezut că voi muri, înainte să apari din trupul mamei tale în Kausambi, doi ani mai târziu. De asta am hotărât ca prima noastră călătorie să fie la Kashgar, unde puteam să-ţi arăt celălalt loc în care te-ai născut.

Când furtuna s-a mai domolit, deşertul arăta destul de schimbat. Vântul năprasnic mutase majoritatea dunelor de nisip şi crease altele, unele mai înalte de o sută cincizeci de picioare. A trebuit să aşteptăm până după miezul nopţii ca praful să se aşeze şi stelele să devină vizibile, permiţându-i ghidului să ne retraseze pe hartă drumul.

Eram mândru de tatăl meu, pentru necazurile prin care a trecut şi pentru pericolele pe care le avusese de înfruntat. Stând la marginea deşertului, cu lămpile cu ulei din Kashgar sclipind în spatele nostru printre crengile plopilor, am simţit că mă apropiasem de el mai mult decât oricând. Existaseră momente de apropiere între noi şi mai devreme: stând împreună în căruţă, umerii ni se atingeau când aceasta se clătina; când ne plimbam unul lângă altul prin oraşe ciudate, cu braţele lui liniştitoare în jurul umerilor mei; vizitele la amantele sale unde de fiecare dată mă prezenta cu mândrie drept fiul său. Dar apropierea aceasta era de altă natură, fiind o sursă de încântare mult mai puternică pentru sufletul meu. Mă lăsa să-i împărtăşesc angajamentul profund faţă de munca sa. Din cauza competenţei şi a mândriei sale în exercitarea acestei meserii, căpătasem acces la ceea ce se ascundea chiar în miezul fiinţei lui. Aceasta e una dintre cele mai preţioase amintiri ale mele cu el: chipul meu ridicat spre faţa lui, în timp ce el stătea în seara aceea pe un bolovan, şi-mi povestea despre călătoriile pe care le-a întreprins şi despre cele pe care aveam să le facem după ce mai creşteam. În faţa noastră se întindea spaţiul vast şi necunoscut al deşertului Taklamakan, iar deasupra noastră, misterioasa infinitate a cerului.

La exact o săptămână după acea seară, avea să moară într-un accident pe drumul de întoarcere prin Pamiri. Tocmai trecuse în spatele coloanei când calul lui se smuci violent — înţepat fiind de un scorpion, îmi spusese mai târziu paznicul care-l însoţea — şi tatăl meu fu aruncat de pe munte, prăbuşindu-se în adâncuri sute de picioare, în apa azurie a lacului pe lângă care trecuserăm în drum spre Kashgar, în lacul acela liniştit, parcă pictat."

Pe drumul spre casă şi timp de multe luni după aceea, Vatsyayana nu l-a jelit pe tatăl pe care ajunsese să-l cunoască şi să-l iubească. L-a jelit pe tatăl pe care nu-i fusese dat să-l cunoască. Visa la călătorii alături de un tată mult mai bătrân decât cel care căzuse de pe stâncile munţilor Pamir. Era un tată care aţipea în căruţă ca un moşneag, cu pomeţii şi bărbia umbrită de barba căruntă, în timp ce călăreţul tânăr care ţâşnea pe cal de lângă căruţă era însuşi Vatsyayana. În visul băiatului făceau multe călătorii împreună: prin teritorii neexplorate, păduri, deşerturi şi munţi, în care fiul ajungea să semene treptat cu tatăl lui — neînfricat, plin de încredere şi îndrăzneţ.

Ori de câte ori se trezea dintr-un astfel de vis, Vatsyayana se simţea copleşit de un gol sufletesc, regret şi durere. Intensitatea durerii scădea treptat, deşi, chiar şi după mai mulţi ani, această senzaţie de pierdere tot mai apărea de nicăieri în cele mai neaşteptate clipe, cerându-i un efort supraomenesc pentru a-şi controla expresia feţei şi pentru a nu izbucni în plâns. Plângea nu atât pentru ceea ce dispăruse o dată cu moartea tatălui său, ci pentru lucrurile care nu-şi urmaseră cursul firesc şi care acum nu mai aveau cum să existe.

Capitolul 12

Fanteziile inventate de un bărbat în focul pasiunii sunt de neimaginat, depăşind orice vis.

Kamasutra 2.7.32

Săptămâna următoare mi-am înăbuşit rapid un val de emoţie când Vatsyayana mi-a spus că Malavika doreşte să participe la ritualul Shivaratri din templul regal din Varanasi.

— N-a mai fost niciodată în Varanasi, spuse, şi nu există ocazie mai bună de a vizita oraşul Stăpânului Shiva, decât în seara dedicată Lui. O va primi tatăl tău în casa lui?

— Sigur că da, l-am asigurat, încercând să nu mă dau de gol, ştergând orice urmă de entuziasm din voce sau din privire şi, speram eu, din mintea sa de om ager.

— Uneori simt că îşi va pierde cheful şi va renunţa, îmi spuse. Poate că ar fi fost mai bine să aibă parte de toate aceste distracţii şi plăceri ale tinereţii înainte de căsătorie — pasiunea unei tinere pentru ornamente şi mătăsuri delicate ţesute din fire subţiri ca aerul pe războaiele voastre din Varanasi, pentru picnicuri în parc, excursii la râu în lumina lunii, împreună cu tinerii admiratori. Dar a fost tot timpul o femeie serioasă şi iat-o acum, prizonieră într-un schit în timp ce eu mă gândesc serios să îmi petrec restul vieţii într-un asemenea loc.

Mă simţeam stânjenit.

— Sunt convins că e fericită aici, Acharya, i-am spus. Ea nu e ca restul femeilor.

Vatsyayana dădu din cap.

— Mă bucur nespus că stai cu ea, spuse, privindu-mă fix în ochi, fără vreo umbră de intruziune sau intenţie de a mă intimida. Îmi spune cât de mult apreciază compania ta şi plimbările voastre în pădure. Îţi sunt recunoscător pentru că-i alini singurătatea. Eşti aproape ca un fiu pentru noi.

Într-un fel nu mă simţeam atât de încântat de această rară expresie de afecţiune, pe cât m-aş fi aşteptat.

*

Toată lumea ştie că falusul din bazalt albastru-cenuşiu[32] din sanctuarul templului regal se află chiar în centrul universului. Nu mai exista nici un falus în această noapte măreaţă dedicată lui Shiva în nici unul dintre sutele de temple ale lui Shiva sau în miile de temple din întreaga ţară care să fie atât de venerat, atât de încărcat de prezenţa zeului şi atât de plin de energia sa, precum această coloană întunecată, înaltă de patru picioare, încărcată de flori, care se înălţa deasupra masei de credincioşi, îngrămădiţi s-o venereze.

Tatăl meu şi-a ţinut promisiunea şi a făcut astfel încât să primim invitaţii de la preotul suprem, care ne lăsa pe mine şi pe Malavika să participăm la ritualurile de venerare în această clipă de bun augur, când Shiva se transforma în marele falus. O invitaţie de a participa la ritualul care se desfăşura la templul regal era o deosebită onoare. Era un fel de confirmare a statutului social înalt al invitatului şi atesta că acesta era un membru al elitei din Varanasi. În cadrul acestei elite mai exista o diferenţiere care se făcea la nivelul locurilor unde erau aşezaţi invitaţii, în funcţie de relaţia pe care aceştia o aveau cu împăratul care stătea în rândul din faţă, chiar în afara deschiderii către sanctuar. Familia regală — reginele şi copiii — stătea în dreapta regelui, în timp ce scaunul de onoare din stânga era ocupat de un invitat special, de obicei regele unei ţări cu care regatul Varanasi trebuia să aibă relaţii amiabile, din considerente politice.

Spre deosebire de sala burduşită cu marea întunecată de peste două sute de bărbaţi şi femei, luminată palid de nişte lămpi aşezate în nişele care mărgineau pereţii, sanctuarul era încadrat de fălcii, iar o lampă mare de aur atârna de un lanţ la câteva picioare deasupra falusului. Lumina ricoşa de pe craniul ras al preoţilor, aluneca pe piepturile lor netede şi descoperite şi se rostogolea pe suprafaţa uleioasă a organului divin când lampa se legăna deasupra sa, trasând un cerc lin.

Apoi, la miezul nopţii, în momentul apariţiei lui Shiva, clopotele templului începeau să bată şi congregaţia amuţea. Cei şase preoţi bătrâni, stând picior peste picior în jurul falusului, începeau să-l venereze recitând cele o mie de nume ale lui Shiva. Timp de trei ore, incantaţia străveche se înălţa şi cobora pentru a se înălţa din nou, într-o armonie deplină cu accelerarea subtilă a tempoului. Exact în aceeaşi clipă, în întreaga ţară, într-o sincronizare perfectă,

aceeaşi incantaţie se ridica spre ceruri, trăgându-l după sine pe zeul iubirii pe o funie a dragostei şi devotamentului din inima Muntelui Kailash, care se înălţa deasupra celorlalte piscuri acoperite de zăpadă din Himalaya. Şi apoi Shiva se cobora printre noi; îi simţeam prezenţa în corp şi o salutam cu mintea şi cu imaginaţia eliberată. Prima oară am conştientizat (dar oare pot să spun „prima oară", când de fapt conştientizarea e simultană cu receptarea?) un val de căldură din ce în ce mai mare, degajată de celelalte trupuri. Căldura aceasta nu era o masă anonimă de energie, ci fluctua sub forma curenţilor individuali, care purtau amprenta specifică, dar imperceptibilă a fiecărui credincios anonim. Astfel de schimburi aveau loc peste tot — tensiunea muşchilor încordaţi ai bărbaţilor şi femeilor se loveau de tensiunea din propriile mele braţe, umeri şi coapse; pielea care învelea trupurile mă apăsa, transmiţându-mi atingerea colectivă a întregii congregaţii. Organele şi membrele, carnea şi oasele, nervii şi arterele, muşchii şi ligamentele, sângele şi măduva, toate erau larg deschise în faţa celorlalţi veneratori, în timp ce Shiva zburda liber printre noi, punându-ne în legătură nu doar minţile şi inimile, ci fiecare atom al corpurilor noastre. *Om Namah Shivaya,* cântau preoţii. Frecvenţa cu care turnau lapte rece peste *lingam* creştea cu cât se străduiau să menţină energia zeului în echilibru cu organul său şi să-l împiedice să explodeze într-o minge de foc, care ar fi putut distruge tot ce s-a creat. Vedeam *lingam*-ul din piatră neagră strălucind dinăuntru, ca o bucată de cărbune încins şi roşu, în timp ce firicele de lapte se prelingeau pe de lături.

Ora *Namah Shivaya,* cântecul începea să scadă în intensitate. Când vocile preoţilor s-au destrămat, strălucirea falusului a început să piară şi am simţit cu toţii că prezenţa divinităţii era din ce în ce mai greu de perceput. „Ah-h h h h h!" Credincioşii au scos un oftat prelung simţind că zeul se retrăgea din corpul comun. Clopotele au început să bată deopotrivă cu bucurie şi tristeţe. Ţipete adânci care-l venerau pe zeu s-au ridicat dinspre oamenii adunaţi în jurul sanctuarului şi mulţimea s-a adunat înăuntrul templului. Cum ochii noştri şi-au găsit din nou reperul, eu şi Malavika ne-am întors unul spre celălalt, retrăgându-ne în corpurile şi minţile noastre separate chiar în timp ce făceam asta. Ceea ce tocmai împărtăşisem a adăugat o profunzime stranie apropierii dintre noi, transformând-o în intimitate. Simţeam amândoi că noaptea lui Shiva dărâmase toate barierele dintre noi. Cred că şi Malavika era conştientă de tandreţea nemărginită cu care am copleşit-o când ne-am întors la mine pe străzile din Varanasi, care se goleau rapid, discutând despre orice altceva în afară de iubirea care începuse să încolţească şi care acum se infiltra chiar şi-n cele mai banale schimburi de replici.

Niciodată n-am fost atât de fericit ca în cele două zile de după sărbătoarea din Shivaratri. Intimitatea nopţii precedente se instalase uşor între noi, lipsită de tensiunea sau de imboldul acela care ne-ar fi împins să acţionăm — o stare care avea să se exprime mai bine la vremea ei. În acel an, un val de frig neobişnuit, care se întinsese până în primăvară, prelungea sfârşitul iernii. Lotuşii erau încă ofiliţi, apa din iazuri, rece. Noaptea, stelele luminau palid, iar razele lunii străluceau cu o răceală de gheaţă. Ne-am trezit târziu, când căldura blândă a soarelui de dimineaţă însufleţea deja pământul. Tatăl meu, care de obicei se trezea devreme, s-a uitat dezaprobator la mine când am plecat de acasă, dar s-a purtat în continuare politicos cu Malavika, cumnata regelui din Kausambi şi soţia unui învăţat care, deşi controversat, era totuşi renumit, fiind aşadar un oaspete demn de respect.

Am hoinărit pe faimoasele alei din Varanasi, pline de sanctuare, temple şi mănăstiri. Am privit râul din vârful scărilor impunătoare, care coborau spre locul de scăldat — la pelerinii care se bălăceau în Gange, la *sadhuşii*[33] mânjiţi cu cenuşă, stând pe trepte şi meditând singuri sau în grupuri animate, la bărbierii care rădeau capul bărbaţilor veniţi să-şi incinereze rudele, la oamenii în doliu, adunaţi în jurul unor ruguri aprinse. Incinerarea în acest loc sfânt însemna o eliberare aproape sigură de chinul renaşterii şi o încheiere a ciclului de naşteri şi renaşteri. Am dat buzna în bazarurile pline de tot felul de mărfuri şi vizitatori care soseau chiar şi din îndepărtatele regate ale Tamilului, din sud, de oameni care veniseră la Varanasi pentru festivalul lui Shiva şi aveau să stea în oraş pentru câteva zile ca să viziteze împrejurimile şi să dobândească o *karma* pozitivă.

Mulţumită legăturilor pe care tata le avea la curte, i-am arătat Malavikăi atelierul ţesătorului regal, un meşteşugar renumit al unui oraş care se putea lăuda cu cei mai pricepuţi ţesători din lume. Arăta ca un om obişnuit, un bărbat între două vârste aplecat deasupra războiului de ţesut, concentrându-se numai la asta, în timp ce ucenicii săi, trei la număr, îi înmânau cu precizie toate uneltele de care avea nevoie. Îi trebuiau şase luni pentru a ţese trei yarzi de material — ne-au spus ucenicii, căci meşterul se aplecase deja asupra lucrului, după ce ne salutase foarte scurt, aproape nepoliticos —, atât de complicate erau modelele lui, atât

de fină lucrătura sa. Modelul de brocart pe care-l crea apoi la război, sărind peste partea de ţesut simplu, după un anumit număr de fire din urzeală, înlocuind-o cu întreţeserea firelor de aur, argint, mătase sau bumbac şi beţişoare de bambus, era gata conturat pe pânza invizibilă din mintea sa, până la ultimul detaliu. Spre deosebire de majoritatea ţesătorilor, el nu avea nevoie să păstreze modelul, pentru a-l folosi ca ghid la plasarea firelor tăiate, trase pe sub urzeală. Deşi regele era darnic cu el şi îl răsplătea cu monede de aur şi coliere de perle ori de câte ori era mulţumit de munca sa, ţesătorul imperial era cunoscut drept un om sumbru, chiar ursuz. De pildă, creaţiile sale nu puteau fi apreciate decât de curtea din Varanasi, având în vedere că nu-şi putea exersa talentul decât în slujba regelui şi a familiei regale şi, spre deosebire de colegii săi de breaslă mai puţin talentaţi, nu avea voie să exporte din creaţiile sale spre alte curţi regale. Pe de altă parte, trăia într-o frică neîntreruptă de ziua în care avea să producă o capodoperă desăvârşită, o bucată de ţesătură atât de frumoasă, încât regele avea să ordone să i se taie degetul mare, drept, pentru a evita pericolul duplicării materialului respectiv. Conflictul dintre pornirea interioară spre perfecţiune şi teama de a o atinge era înscrisă în şanţurile adânci de pe fruntea sa. Conducătorul nostru actual nu-i acordase încă nici unui ţesător această favoare regală, dar se ştia că tatăl lui procedase astfel de două ori în timpul îndelungatei sale domnii. I-am arătat Malavikăi cele două case mari, grandioase din cartierul ţesătorilor unde „meşterii cu degetul mare tăiat”, cum li se zicea aici — obiecte de adoraţie, admiraţie şi compătimire pentru oameni —, continuau să trăiască cu familiile lor pe pensii generoase primite din trezoreria regală.

A doua zi, după-amiaza târziu, am închiriat o barcă pentru o croazieră pe Gange. Ne-am aşezat unul lângă altul, sprijinindu-ne de spătarele capitonate ale scaunelor, cu umerii aproape lipiţi, vâslitul scurt, variabil al luntraşului fiind singurul sunet care se mai auzea în afara vocilor noastre. Nu c-am fi vorbit mult sau că am fi simţit nevoia s-o facem. În noaptea precedentă, petrecută la templu, fuseseră făcute şi sfinţite nişte promisiuni secrete. În plus, pădurea, ca şi râul, tânjeşte după linişte. Ultimele raze calde ale soarelui ne mângâiau faţa, briza se ridica de pe suprafaţa apei, plăcută şi răcoroasă. Până când vâslaşul a întors barca, cei şapte cai ai soarelui se pregăteau să dispară în zări, transformând în momentul dispariţiei clopotniţele aurii ale templelor aliniate de-a lungul râului în lănci cu vârfuri de foc. În întunericul care se lăsa cu repeziciune, s-a mai prăbuşit încă o barieră care stătea în calea intimităţii noastre, atunci când degetele Malavikăi s-au încleştat de ale mele. Ne-am ţinut de mână cu nesaţ, instinctiv, fără să ne dăm seama, amândoi la fel de conştienţi de faptul că atingerea noastră reprezenta momentul de linişte de dinaintea furtunii care avea să se declanşeze între noi şi în jurul nostru.

*

Frământarea interioară a lui Vatsyayana, provocată de pierderea tatălui său, un tată pe care nu-l descoperise încă şi pe care era deja nevoit să-l jelească, s-a regăsit şi în tulburarea în care fusese aruncat imperiul Gupta, odată cu moartea subită a împăratului Samudragupta. Cele două decese s-au succedat la câteva zile diferenţă. Agitaţia exterioară e însă mai uşor de descris decât cea din inima unui copil. Chiar în timpul ceremoniilor de încoronare, la urechile lui Ramagupta, fiul cel mai mare şi urmaşul lui Samudragupta, au început să sosească zvonuri referitoare la revoltele care izbucneau în regiunile limitrofe ale imperiului, aflat în plin proces de consolidare.

Lui Ramagupta nu-i surâdea ideea de a se trezi implicat în războaiele inevitabile în care nu avea cum să nu fie atras, mai ales că tânărul nostru era bolnav de gelozie din cauza relaţiei dintre frumoasa sa soţie, Dhruvadevi, şi fratele său mai mic, Chandragupta.

Ramagupta îl ura pe fratele său, datorită siluetei filigranate şi a trăsăturilor fine, aproape feminine, a replicilor prompte, de care făcea uz atât de des, punându-l pe fratele său mai mare într-o lumină proastă, chiar dacă într-o manieră atât de subtilă încât Ramagupta ar fi putut părea deplasat dacă s-ar fi supărat. Chandragupta era preferatul curţii şi al haremului. Nici măcar aventura dintre el şi cumnata sa, chiar dacă nu era văzută cu ochi buni, nu constituia o problemă atât de gravă pe cât ar fi fost normal în cazul oricărui alt membru al familiei regale. Simţindu-se nedreptăţit, Ramagupta tânjea după şansa de a face fapte glorioase care i-ar fi adus respectul celorlalţi, şi mai ales al nevestei, deşi spera să nu fie nevoit să îşi dobândească vitejia pe câmpul de luptă. Şi din cauză că temerile omului se dovedesc deseori întemeiate, de mai multe ori decât se îndeplinesc visele — cel puţin în cazul lui Ramagupta —, ocazia de a dobândi gloria s-a dovedit a fi tocmai o provocare militară la graniţele nord-vestice ale imperiului. Piro, fiul lui Kidara, regele imperiului Kushana, *satrap*-ul lui Samudragupta în Gandhara, a pătruns pe tărâmul celor cinci râuri, în fruntea unei armate

impresionante. Împins din spate de miniştri săi, Ramagupta a ordonat mobilizarea armatei Gupta şi a mărşăluit spre Jalandhara, unde armata Kushana îşi făcuse deja tabăra.

— Şi apoi am auzit o poveste ciudată, spuse Vatsyayana. Chiar şi în schitul unde mi-am început studiile după ce m-am întors la Kashgar, băieţii discutau despre asta la fel de înverşunaţi ca profesorii noştri. Am auzit că Ramagupta fusese omorât de fratele său mai tânăr, care s-a căsătorit apoi cu regina şi şi-a asumat suveranitatea. Povestea care s-a răspândit prin tot regatul spunea că ofensiva lui Piro a reuşit să despice armata Gupta în două. În loc să avanseze atacul, Piro a trimis un mesaj împăratului asediat, conform căruia, dacă i-o ceda pe frumoasa sa nevastă, Dhruvadevi, armatele lui Ramagupta ar fi avut voie să se retragă în libertate. Confruntat cu dilema de a alege între a-şi pierde viaţa şi împărăţia sau de a înghiţi cea mai mare jignire care se putea aduce unui bărbat, Ramagupta a ezitat. Ajuns în acest punct, Chandragupta a născocit şi a dus la bun sfârşit un plan care a salvat atât viaţa, cât şi onoarea împăratului. Îmbrăcat în hainele lui Dhruvadevi şi împopoţonat cu bijuteriile ei, însoţit de un grup de soldaţi cu trăsături atât de fine, încât puteau trece uşor drept femei, a pătruns în tabăra lui Piro, l-a înjunghiat pe rege şi s-a întors liniştit la liniile armatei Gupta. Se zvonea că acest act de bravură i-a creat o reputaţie mai bună în rândul soldaţilor şi l-a făcut şi mai plăcut în ochii reginei. De asemenea, a stârnit şi mai tare gelozia lui Ramagupta, care era acum în pragul nebuniei. Simţind că viaţa sa e ameninţată direct, Chandragupta şi-a omorât fratele mai mare şi, în deplin acord cu o tradiţie străveche care spunea că mezinul trebuie să se căsătorească cu soţia fratelui său după moartea acestuia, a făcut-o pe Dhruvadevi regina sa.

Însă ţara n-a dus lipsă nici atunci de sceptici care să pună sub semnul întrebării întreaga poveste; aventura lui Chandragupta cu Dhruvadevi era mult prea cunoscută. Cum se întâmplă de obicei în asemenea cazuri, dispreţul oamenilor cărora le era frică să nu atragă mânia celor puternici s-a întors spre nefericita regină. Au început s-o numească Dhruvaswamini — „cea cu devotament orb pentru bărbatul său” —, un nume de care n-a scăpat nici azi.

Adevărul a ieşit la suprafaţă mult mai târziu, mai întâi sub formă de zvon, deşi faptele-mi erau cunoscute de câţiva ani buni. Mi le povestise Udayana. Tatăl acestuia, îngrijorat că fiul său nu manifesta destule semne de masculinitate, îl luase cu el în acea campanie. Cum se întâmplă de obicei în confruntările dintre două armate, războiul nu a avut niciodată loc. Fiecare armată fusese desfăşurată în poziţie defensivă, nici unul dintre comandanţi nedorind să rişte un atac. Ambii regi tineri erau succesorii unor taţi iluştri şi un eşec survenit odată cu prima campanie le-ar fi putut ruina reputaţia pentru totdeauna. Existaseră încăierări minore între grupurile de cercetaşi şi câteva cazuri de defensivă, dar în afară de acestea, frontul rămase liniştit. Dar, dintr-o dată, Piro muri, cineva îi otrăvise mâncarea. Dacă murise din cauză că a mâncat peşte stricat, cum spuneau unii, sau de mâna celor care aspirau la tron, acest lucru va rămâne un mister. Armata regatului Kushana s-a retras fără a se lupta. Încântat de această „victorie”, Ramagupta a decis să se întoarcă încetişor în capitală, oprindu-se pentru câteva partide de vânătoare în pădurile de-a lungul drumului. Cu ocazia unei astfel de vânători, Chandragupta l-a omorât pe Ramagupta şi a devenit împăratul nostru.

Viclean şi imoral în acelaşi timp — sau, mă rog, aşa era în tinereţe, deşi trebuie să admit că s-a mai schimbat în bine de când s-a maturizat —, Chandragupta şi-a trimis oamenii de încredere pentru a se răspândi în diferite părţi ale imperiului. Aceştia au divulgat o poveste despre Piro care pretindea mâna lui Dhruvadevi de la soţul ei, Chandragupta fiind nevoit să redreseze o situaţie disperată şi să acţioneze pentru a dejuca şi planurile unui frate gelos, care voia să-l omoare. Cred că schimbarea în comportamentul regelui a survenit o dată cu trecerea anilor, dobândirea unei sensibilităţi calme, gentile pentru care tatăl său muzician şi războinic fusese vestit, fiind provocată de sentimentul de vinovăţie de pe urma fratricidului. Dacă de cele mai multe ori păcatele transformă oamenii în păcătoşi şi mai înrăiţi, se întâmplă uneori ca ele să-i transforme pe unii în sfinţi. Împăratul nostru nu e un sfânt — un om care conduce o ţară întreagă nu-şi poate permite să fie —, dar de-a lungul anilor am observat că a devenit mai milos. Mai întâi, a făcut declaraţia aceea despre faptul că vrea să domnească fără să aplice pedeapsa cu decapitarea sau maltratarea fizică a infractorilor. Şi acum vine şi cea mai recentă propunere a sa, care spune că, pentru cazurile repetate de rebeliune, pe care orice conducător din lume le pedepseşte cu moartea, rebelului să i se taie doar mâna dreaptă.

Schitul pe care tatăl lui Vatsyayana îl alesese pentru fiul său, ca acesta să-şi continue studiile înainte de a pleca la Kashgar, se afla într-o poiană de la marginea pădurii regale, la aproximativ douăzeci de mile de Kausambi. Era compus din cincisprezece colibe de bambus cu o singură încăpere, aranjate într-un semicerc larg. Umplute cu frunze de palmier şi streşini atârnate care adăposteau o verandă îngustă, fiecare cu o singură uşă pe o vatră ridicată şi o

ferestruică pentru pătrunderea luminii, colibele semănau cu cea în care trăiau acum Vatsyayana şi Malavika în schitul celor Şapte Frunze. În mijlocul spaţiului dintre colibe focul sacru ardea sub un *banyani* mare unde pământul era acoperit de un strat de nisip, adăpostit de furia naturii de un pavilion construit pe nişte piloni de susţinere din cărămidă.

*

Schitul era condus de doi fraţi — Mihirpal şi Amarpal —, ambii în jur de patruzeci de ani. Mihirpal, fratele mai mare, preda textele Dharmashastra, dar era considerat o autoritate şi în materie de imnuri Rigveda. Era văduv. Coliba în care trăia cu fiul său de şaisprezece ani se afla la un capăt al semicercului, la o distanţă destul de mare de căsuţa ocupată de fratele său mai mic, Amarpal, care era holtei şi trăia singur. Amarpal se specializase în studii literare, dar oferea studenţilor şi cursuri introductive în alte subiecte, de la astrologie şi astronomie până la medicină, fără de care educaţia oricărui om civilizat ar fi rămas incompletă. Fraţii erau nişte omuleţi agitaţi, care se respectau şi făceau plecăciuni unul în faţa altuia în public, arătând ca nişte fire de stuf în bătaia vântului.

Neavând nici cincisprezece ani, schitul Mihirpal (toate instituţiile academice, în afară de universităţile mari şi mănăstirile budiste, îşi iau numele după fondatorul lor) avea douăzeci şi cinci de studenţi, printre care şi fiul lui Mihirpal. Fiecare colibă era împărţită de către două, trei persoane, iar celelalte erau lăsate libere pentru vizitatori — Mihirpal considera că aceştia însufleţeau mediul intelectual al schitului — şi pentru studenţii care învăţaseră acolo şi care se întorceau după câteva luni, urmându-şi propriile studii, dar asistând şi la instruirea celor tineri.

Schitul Mihirpal era considerat ca fiind una dintre cele mai progresive şcoli pentru educaţie generală, mai degrabă decât o instituţie pentru formarea specialiştilor în texte Veda, pentru negustori şi baroni. Nefiind considerată un centru de studiu specializat în texte Veda sau în ştiinţe anume, şcoala era căutată pentru că descendenţa studenţilor nu constituia un criteriu de admitere. Ambii fraţi s-au declarat discipoli ai lui Baudhyana care, spre deosebire de alţi ştiutori de carte, era de părere că ceremonia Upanayana, care vestea stadiul de studiu, nu trebuia să excludă *shudrele*[34] şi putea fi efectuată pentru toate cele patru caste. Nu era ca şi când studenţii şcolii Mihirpal ar fi fost *shudre.* Majoritatea erau copii din caste mixte. Ca şi Vatsyayana, erau odraslele unor membri ai castelor superioare, ai unor taţi bogaţi şi influenţi şi ai unor mame frumoase şi împlinite provenind din caste inferioare, uniuni care transferau automat casta mamei asupra fiului.

În schitul Mihirpal, *mantra* lui Savitri, fiica Soarelui şi nevasta lui Brahma, stăpână peste ritualul Upanayana pentru iniţierea studentului, nu era versul Gayatri al brahmanului, ci acel Tristhtup al războinicului sau Jagati al castelor negustorilor. În afară de fiul lui Mihirpal, care purta firul sacru şi bastonul de bambus acordat studenţilor brahmani pe perioada Upanayana[35], toţi ceilalţi studenţi purtau firul şi bastonul (până la nivelul frunţii pentru războinic, respectiv până la nivelul nasului pentru negustori) castei celor născuţi de două ori. Epoca Upanayana, ceremonia care vestea cea de-a doua naştere — nu naşterea trupului, ci a minţii şi a spiritului —, a fost când Vatsyayana a descoperit că lumea îl privea ca pe un membru al castei negustorilor, problema descendenţei sale fiind ignorată sau evitată dinadins de cei din casa mamei sale.

— Este la fel de greu să uiţi cea de-a doua ta naştere, cum ţi-e să-ţi aminteşti de prima. Să stai singur toată noaptea într-o cameră goală, neiluminată, cu corpul gol acoperit de pastă galbenă de *haridra* — ca un embrion care urmează să îşi facă apariţia în universul obiectiv în următoarea dimineaţă, cu Savitri ca mamă şi cu profesorul ca tată —, este o experienţă pe care copilul n-o poate uita niciodată. Deşi întreg ritualul ar fi trebuit să dramatizeze sfârşitul copilăriei mele, aveam impresia că aceasta s-a terminat cu câteva luni în urmă, când plecasem în călătorie cu tatăl meu. Nu prea aşteptam să plec, mă simţeam doar trist atunci când Ganadasa şi mama, urmaţi de Chandrika şi servitori, au intrat în cameră a doua zi dimineaţa cu ceea ce avea să fie ultima mea masă servită cu mama: lapte îndulcit, condimentat cu *cardamom* şi camfor, fiert cu banane coapte, orez asezonat cu boabe de rodie şi tamarin, servit cu brânză dulce cu miere, scorţişoară măcinată şi ghioacă. După masa care s-a terminat repede, pentru că nici unul din noi nu avea poftă de mâncare, am stat aşa, tăcuţi, aşteptând sosirea lui Mihirpal.

„Ce ridicol arăţi, Malli. Ca o broască galbenă!” spuse Chandrika, încercând să înveselească atmosfera apăsătoare care părea să fi pus stăpânire pe cei din cameră. Ghemuit pe podea, cu spatele sprijinit de perete şi cu braţele îmbrăţişându-mi strâns genunchii, ca să-mi ascund goliciunea, chiar că mă simţeam ca o broască gata să sară.

Ritualul Upanayana la care fusese supus Vatsyayana a fost unul scurt; n-a durat mai mult de două ore. În ciuda reputaţiei sale de om tolerant şi fără prejudecăţi, Mihirpal n-a vrut să petreacă mai mult timp decât era necesar într-o casă de toleranţă. Nici nu l-a lăsat pe Vatsyayana să se usuce bine după baie, că a şi început să-l înfăşoare în jurul taliei cu bucata de material aspru pe care o adusese, legându-l cu un cordon din trei sfori, simbolizând protecţia celor trei Veda. După ce Mihirpal a aşezat şi firul sacru în jurul umerilor goi ai lui Vatsyayana şi l-a atins cu mâna dreaptă în dreptul inimii, i-a cântat *mantra* de iniţiere într-un ritm mai rapid decât ar fi trebuit, cu cadenţele măsurate.

— În timp ce luam parte la ceremonie cu capul plecat, repetând *mantrele* tradiţionale, am simţit o povară în inimă, care refuza să piară, indiferent cât aş fi încercat să scap de ea. Încerca să fure locul tatălui meu şi eu nu puteam permite să se întâmple una ca asta.

În primele şase luni ale şederii sale la schit, lui Vatsyayana i-a fost foarte dor de casă. Pentru a slăbi legăturile cu familiile lor, studenţilor noi nu le era permis să plece acasă în zilele de sărbătoare, în timpul festivalurilor, în perioadele cu lună nouă şi lună plină, şi nici în cele trei zile de vacanţă oferite pentru celebrarea celor trei *ashtaka*[36].

— La început, dorul de casă se limita la mâncare, nu la oameni. Se manifesta printr-un aflux de imagini care-mi veneau în cap, legate de delicatesele lui Ganadasa; prepeliţe fripte, învelite în frunze amare, felii de carne de gazelă stropite cu unt topit şi servite cu un sos picant de fructe acre.

Mi-era tot timpul foame; meniul sărăcăcios de la schit, fără miere sau carne, chiar fără sare şi condimente în zilele de post, era o pedeapsă împotriva căreia gura mea protesta vehement. Acum îmi dau seama că dorul de casă era de fapt un doliu pe care-l purtam după copilăria care dispăruse. La schit toată lumea îmi spunea pe numele întreg; nu mai eram „Malli”. Copilăria ia sfârşit atunci când din ce în ce mai puţini oameni îţi spun pe numele cu care te alintau în copilărie. Când Chandrika şi Ganadasa vor muri, nu va mai exista nimeni care să-mi spună „Malli”. Atunci o să dispar şi eu şi o să devin mai degrabă o parte din povestea părinţilor mei şi a generaţiei lor, decât una din povestea mea.

Prima oară i-am revăzut la cinci luni după ce mă înscrisesem la şcoală. Îmi amintesc că era o zi de sfârşit de iarnă când am fost duşi la Kausambi ca să cerşim, o zi destinată să ne înveţe umilinţa. Spre deosebire de situaţia de la alte schituri, studenţii noştri proveneau din familii bogate care îl plătiseră pe Mihirpal în avans cu sume considerabile, care reprezentau taxa de studiu. Pentru ei, cerşitul era un ritual anual, nu o îndeletnicire de zi cu zi. L-am convins pe fiul lui Mihirpal, care îmi fusese desemnat ca partener de cerşit, să începem ziua la mine acasă. Tot ce-mi amintesc despre ziua aceea e că, în timp ce stăteam înţepenit în faţa porţii noastre, fiindu-mi interzis să intru prin tradiţie, cu bolul de cerşit pe care-l ţineam întins în faţă, mama, Chandrika, Ganadasa şi servitorii stăteau în curte de partea cealaltă a porţii. Plângeam cu toţii, chiar şi mama. Controlându-se discret şi deloc agasant, plângea la câteva picioare depărtare de grupul în fruntea căruia Chandrika bocea cu lacrimi de crocodil, mânjindu-şi cărbunele cu care îşi conturase ochii şi atrăgând atenţia tuturor.

— Şi ce viaţă duceaţi la schitul lui Mihirpal? l-am întrebat, străduindu-mă să-i distrag atenţia de la durerea aceea de mult uitată.

Vatsyayana mă privi mirat, observându-i tremurul din voce, înainte de a se decide să-mi răspundă.

— În multe privinţe nu diferea de celelalte schituri, mersul lucrurilor era dictat de aceleaşi reguli străvechi care se aplică pentru fiecare învăţăcel. Asemeni taţilor noştri pe vremea când învăţau, tot aşa, şi eu am învăţat să execut corect riturile *sandhya,* începând cu cel de dimineaţă când stelele se văd încă, pe care îl terminam la apusul soarelui, şi continuând cu cel de seară, care trebuie executat de când soarele stă încă deasupra liniei orizontului până la apariţia primei stele. Pentru aceste rugăciuni am învăţat să recit *mantra* Savitri, pe care am auzit-o la iniţierea mea, să stropesc cu apă sfinţită în jurul altarului şi să fac libaţiuni peste focul sacru al schitului, după regulile deja cunoscute. Ca şi tine, şi ca toţi studenţii de-a lungul timpului, am fost nevoit să îndeplinesc toate acele sarcini pe care studentul trebuie să le facă, în afara lungilor ore de studiu — să tai buştenii şi să reîmprospătez stocul, pentru a nu lăsa focul să se stingă, să tai lemnele în bucăţi egale, să curăţ amplasamentul cu mâinile, să-l ud, să adun cenuşa şi zgura din vatră folosite la desenarea unor semne sfinte pe corp. Desigur, existau şi diferenţe faţă de viaţa din celelalte schituri. Tu, de pildă, cum îţi purtai părul cât ai fost student?

— Ne rădeam în cap la fiecare a patra zi, i-am răspuns.

— Noi îl purtam lung şi răsucit într-o coadă la spate. Mulţi băieţi arătau ca fetele când se

spălau pe cap, sau noaptea, când dormeau cu părul despletit. Mai târziu am aflat că schitul nostru nu era atât de strict ca şi celelalte şcoli Veda, care interzic folosirea de pudre, paste sau alte lucruri de genul acesta pentru curăţarea corpului în timpul băii. Noi aveam voie să ne spălăm cu săpun când ne spălam pentru a treia oară, seara. Dar vă invidiam pe voi, cei care studiaţi Veda, pentru timpul liber pe care-l aveaţi, în rândul băieţilor mai tineri circula zvonul că în schiturile voastre se întrerupea studiul textelor Veda ori de câte ori se auzeau sunete de rău augur, precum urletul de şacal, lătratul de câine, răgetul de măgar, fornăitul unei cămile, scheunatul unui lup, ţipătul unei bufniţe sau vaietul unui om. Am glumit pe seama studenţilor Veda, spunând că vor deveni specialişti în imitarea sunetelor scoase de bufniţe sau cămile, pentru a fi scutiţi de învăţat, preferând chiulitul în locul recitării imnurilor care promiteau o salvare îndoielnică într-o viaţă ulterioară.

Chiar dacă ritmul nostru cotidian era acelaşi cu cel al studenţilor de la şcolile Veda — studiu până la unsprezece dimineaţa după rugăciune şi baie, prânz servit alături de profesorii şi colegii noştri, cursuri de la două după-masa, seara mişcare, cina şi apoi culcarea după baia de seară şi iarăşi rugăciune —, conţinutul studiilor varia. De pildă, din iulie până în ianuarie, luni rezervate exclusiv studiilor Veda, care pregăteau terenul pentru următoarele materii — cunoştinţele sacre a căror asimilare transformă firea unui student —, n-a trebuit să învăţăm pe de rost textele Veda, ci doar câteva imnuri scurte. Studiile noastre se concentrau mai degrabă asupra legilor religioase şi nu asupra ritualurilor sacre şi aveau o legătură mai mare cu literatura, estetica şi economia politică.

O mare parte din procesul de asimilare are loc în afara cursurilor. De pildă, în schitul lui Mihirpal mi s-a întâmplat pentru prima oară să întâlnesc o persoană din al treilea sex, cineva care nu era nici bărbat, nici femeie, o persoană fără capacitatea sau dorinţa de a procrea; Mânu îl/o numeşte „non-uman". Se numea Sukumar, un băiat de paisprezece ani pe care ceilalţi îl strigau Sukumari — „Frumuşica". Cu corpul moale, braţele şi coapsele rotunde şi şoldurile late, Sukumar avea într-adevăr o înfăţişare efeminată. Talentul său pentru autocompătimire şi vanitatea făţişă îmi aminteau de o Chandrika plină de capricii. Sukumar era fiul *senapati*-ului, conceput împreună cu sclava sa preferată, dacă era să aplecăm urechea la zvonuri. Ele puteau fi adevărate. În afară de faptul că Sukumar avea un păr moale, drept, de o nuanţă pronunţat castanie, mai avea şi un ten deschis la culoare, care mai degrabă se înroşea decât pălea, spre deosebire de ceilalţi conaţionali ai noştri care nu au, de asemenea, pielea închisă la culoare.

Ei bine, am descoperit destul de repede că Sukumar devenise partenerul sexual obişnuit al studenţilor mai mari, aflaţi în ultimii ani de studiu, care nu mai erau băieţi, ci nişte bărbaţi tineri.

„Frumuşica e mai bună decât orice femeie", obişnuiau să glumească între ei. „Sânii lui nu te împiedică să îmbrăţişezi mai strâns. Nu există menstruaţie care să se pună în calea pasiunii şi nici pericolul unei sarcini care să-i creeze bărbatului probleme şi să ruineze frumuseţea tinerească a Frumuşicăi."

— Acharya, i-am spus, în *Kamasutra* nu spui nimic despre persoanele care aparţin celui de-al treilea sex Sunt doar de două feluri, masculini şi feminini? Care este cauza acestei naturi? Se deosebesc de bărbaţii şi de femeile normale prin simplul fapt că au această pornire de a executa oral acel act care implică de obicei porţiunea dintre picioare?

— În *Kamasutra* i-am prezentat pe non-umani doar ca parteneri pentru bărbaţii normali. În orice caz, al treilea sex e unul complex — şi fascinant. În manualul lui despre Ayurveda, înţeleptul Susruta înşiră şase tipuri de non-umani. Este vorba despre „felator", cel care găseşte plăcere în a lua penisul unui alt bărbat în gură. Are o înfăţişare masculină şi de obicei îşi câştigă traiul ca frizer sau maseur, ocupaţii care îi permit să aibă contact fizic cu bărbaţi. Mai întâi îi excită şi apoi îi satisface pe bărbaţi folosindu-şi gura, deseori mimând repulsia. Apoi este non-umanul care acceptă penisul altui bărbat în anus, un act interzis de toţi legiuitorii. Bărbaţii care penetrează anusul unui non-uman sunt promiscui şi lascivi. Cei care folosesc anusul unei femei în acest fel au de obicei o dorinţă sexuală slabă şi au nevoie de sexul anal ca preludiu la penetrarea normală, în *yoni.* Atât felatorul, cât şi receptorul-anal sunt potenţi din punct de vedere sexual. Cu toate acestea, îi putem numi non-umani pentru că plăcerea lor derivă din astfel de practici.

A treia categorie de non-umani cuprinde oameni care se excită exclusiv de la mirosul de *yoni.* Cel de-al patrulea non-uman e cel care simte plăcere uitându-se la organele genitale şi la acuplarea altora. Cel de-al cincilea e bărbatul cu înfăţişarea şi comportamentul efeminate, ca Frumuşica de la schitul lui Mihirpal. Acesta caută plăcere luând penisul altui bărbat în gură

sau asumându-şi poziţia pasivă, de receptor anal faţă de un alt bărbat, lăsându-l să-i ejaculeze pe părul pubian. Şi, în sfârşit, există *narisandha,* femeia cu aspect masculin, femeia „non-uman", cu păr pe corp. Aceasta nu are sâni şi urăşte bărbaţii, preferă alte femei ca partener sexual, ambele femei lingându-şi *yoni* în poziţia inversă a „Corbului". Susruta spune că, atunci când două femei fac asta şi ating cumva orgasmul, emiţând şi amestecând fluidele corporale, femeia lesbiană poate naşte o făptură fără oase, neînsufleţită şi fără însuşiri umane.

Înţeleptul Charaka menţionează încă o categorie: posesorii de „penis îndoit". Acesta e non-umanul care obţine plăcere introducându-şi penisul flasc — destul de lung sau alungit artificial — în propriul anus, îndoindu-şi penisul în mod permanent pentru a-l folosi în acest scop.

— De ce i se dezvoltă cuiva un al treilea instinct, care nu e nici masculin, nici feminin?

— Există diferite cauze pentru diferitele tipuri de non-umani. Receptorul-anal şi non-umanul efeminat care îşi asumă poziţia submisivă, pentru sex anal, au avut taţi a căror sămânţă a fost defectă sau care au jucat rolul femeii în actul sexual în care l-au conceput pe non-umanul respectiv. Acesta se naşte astfel şi dacă nervii *putri* şi *duhitrini* din fundul vaginului mamei sale sunt stimulaţi în aceeaşi măsură în timpul conceperii. Felatorul care dobândeşte plăcere când un alt bărbat ejaculează în gura lui va fi avut cu siguranţă un tată cu sămânţa slabă. Non-umanul feminin suferă de o boală caracteristică pentru *yoni,* provocată de o acuplare inversă a părinţilor în timpul conceperii, sau de o deficienţă a embrionului în timpul sarcinii.

Non-umanii au deficienţe, ei nu sunt malefici. De aceea, când Mânu a stabilit legea conform căreia non-umanii, nebunii, cei săraci cu duhul şi cei orbi sau surzi din naştere nu au dreptul la proprietate, a mai spus că aceste persoane trebuie să primească mâncare şi îmbrăcăminte fără nici o limită, şi nici măcar regele nu are voie să omoare un non-uman.

Din studiile mele ştiam că textele *dharma* sunt neambigue în ceea ce priveşte dezaprobarea actului sexual oral. Mânu declară că, dacă un bărbat şi-a irosit sămânţa într-o femeie „non-uman", într-un bărbat, într-o femeie aflată la ciclu, sau orice altceva în afara vaginului — gură, anus, mâna propriei neveste — sau dacă face sex în apă, atunci acesta trebuie să depună jurământul „Încălzirii Dureroase", care nu-i permite să mănânce decât dimineaţa timp de trei zile, apoi în următoarele trei doar seara şi apoi să nu mai mănânce deloc timp de încă trei zile. *Kamasutra,* deşi nu este în totalitate de acord, arată o toleranţă mai mare faţă de actul oral, dându-l ca exemplu pentru cazurile în care virtutea şi plăcerea o iau pe căi diferite.

Nu ai tocmai dreptate când spui că nu aprob, dar nici nu dezaprob această practică, spuse Vatsyayana. În câteva părţi ale textului am scos în evidenţă îndoielile pe care le am şi am sugerat unele restricţii. E în regulă să ciupim uşor sfârcurile partenerului care face sex oral, dar nu se cuvine să-l strângem în braţe. Toţi acei oameni care sunt un model pentru societate — brahmani, oameni de litere, miniştri şi alţi oficiali, cei cu oarecare faimă — ar trebui să evite aceste practici. Nu recomand un raport sexual oral cu un partener din afara propriei caste şi sunt de părere că e necesară o purificare rituală atunci când actul are loc cu o persoană dintr-o castă inferioară. De asemenea, cel care îşi introduce penisul în gura propriei soţii distruge cincisprezece ani din viaţa strămbunului său din lumea cealaltă.

E drept că nu împărtăşesc condamnarea univocă a acestei practici de către cei mai mulţi Acharya care au scris despre *dharma*, şi care consideră că aceasta contravine moralităţii şi presupun că omul se murdăreşte atunci când faţa sa ia contact cu organele genitale ale altui om. Dezaprobarea lor pare să se limiteze la cei care îşi introduc penisul în gura altcuiva. Lingerea vulvei nu este interzisă de către nici un Acharya şi nici de texte — dacă acest lucru face parte din tradiţiile locale. Am prezentat şi eu o perspectivă mai schematică, conform căreia actul în sine nu conţine nimic impur atunci când implică o femeie.

> *Unii spun că viţelul e pur când suge laptele, gura zeului e curată când prinde vânatul, ca şi ciocul păsării când rupe fructul şi gura femeii în timpul actului amoros.*

Există multe ţări în care actul sexual oral este foarte apreciat. Femeilor din ţările de est şi din ţinutul Panchala, la nord de fluviul Gange, le place să sugă penisul bărbaţilor. Locuitorii din Ayodhya fac asta fără nici o ruşine, ca şi cei din Pataliputra. Chiar şi vecinii noştri din sud, poporul Saurasena, practică sexul oral fără ezitare; dar noţiunile lor despre puritate sunt cam vagi.

Îmi spun părerea doar la sfârşitul capitolului, după ce am reflectat asupra fiecărui factor:

Doar după ce a luat în calcul ţara, epoca, tradiţiile, ordinele textelor sacre, precum şi propriile gusturi, abia atunci trebuie cineva să decidă dacă poate practica astfel de relaţii sexuale.

Sexul anal e cu totul altă poveste. Este abominabil. Chiar şi legiuitorii care prescriu pedepse blânde precum băi rituale sau amenzi mici pentru cei care folosesc gurile non-umanilor îi pedepsesc aspru pe cei care folosesc anusul unei femei sau al unui bărbat ca pe un vagin; acesta este pedepsit cu pierderea castei sale. Ce soartă groaznică! Dar, e drept, să pătrunzi în orificiul folosit pentru defecaţie e cea mai groaznică poluare pentru un bărbat, pe care nici o purificare rituală nu are cum s-o spele.

Da, am auzit că în ţinuturi precum Grecia sau la Roma există bărbaţi care fac sex anal unii cu alţii; acest obicei se numeşte „a face cu schimbul". În Persia există case de toleranţă unde tinerii şi chiar băieţii mai mici îşi oferă rectul clienţilor. În Bahlika am văzut o caravană cu marfa din Persia însoţită de un grup de băieţi şi flăcăi cu ochi negri, ca de cărbune, cu pomeţii fardaţi, plete, unghii vopsite cu *henna* la mâini şi la picioare, călărind pe cămile, în coşuri de samar. Erau nevestele negustorilor şi călăreau alături de ei, făcând sex anal cu aceştia. Şi chinezilor le place să facă asta, aşa am auzit de la prietenul meu, Brahmagupta. Dar se ştie că ei nu fac discriminări în ceea ce priveşte obiceiurile sexuale şi mâncarea; folosesc raţe, capre şi alte animale pentru sex şi le place la fel de mult ca sexul anal.

Ştim cu toţii că celibatul e virtutea cea mai importantă a vieţii de student. Un copil de doisprezece ani nu se prea gândeşte la celibat; pentru unul de şaisprezece ani însă, este o sursă de anxietate. Primul băiat cu care am împărţit coliba la schitul lui Mihirpal avea pe atunci şaptesprezece ani. În cei trei ani de convieţuire, am fost martor la agonia frecventă pe care i-o provocau textele *dharma,* care proclamau celibatul drept ţel suprem al vieţii, înainte ca cineva să se căsătorească şi să se aşeze la casa lui. Moştenitorul unei mici baronii la graniţa dintre Kausambi şi Saurasena, Virasena era mai puţin sofisticat decât ceilalţi băieţi din capitală. De aceea, îi lipsea scepticismul de care băieţii din mediul urban se contaminează încă din primii ani de viaţă. Pentru Virasena celibatul nu era doar o problemă mai serioasă decât pentru noi, ci punctul critic în evoluţia sa pe drumul spre salvare. Fiecare deviere de la acest ideal însemna o greşeală imensă, urmată de o criză de autoincriminare şi de ritualuri de purificare excesive, mult mai stricte decât cele indicate în carte. Altfel, un băiat blând şi prietenos, care m-a ajutat să mă integrez în viaţa de la schit, întotdeauna gata să răspundă la întrebările pe care nu îndrăzneam să le pun celor doi profesori ai noştri, Virasena era o cu totul altă persoană atunci când se pedepsea pentru devierile de la celibat; această deviere nu consta în altceva decât în vărsarea seminţei pe timpul nopţii. Când se întâmpla asta, Virasena se retrăgea distrat în lumea lui, se repezea la mine când încercam să-l scot din starea asta şi se spăla în repetate rânduri, încercând să devină la fel de curat precum luna crescândă.

De o scenă îmi amintesc chiar şi-acum. Era noaptea târziu şi plouase. Am fost trezit de ropotul tunetului şi de licărirea fulgerului prin fereastră. Stăteam întins pe preşul meu, pe jumătate moţăind, şi ascultam vrăjit sunetele amestecate ale picăturilor de ploaie: era o simfonie de note înalte pe frontul din frunze de palmier al acoperişului, blânde pe copaci, curate pe pietre şi împroşcânde în băltoace. Apoi m-am trezit cu Virasena lângă mine, care se ridicase speriat din pat. Îşi aruncase cu un gest repezit bucata de material care-i acoperea şalele, de parcă o şopârlă sau un şarpe i s-ar fi târât între coapse. Imediat s-a ridicat şi s-a năpustit afară. L-am văzut prin uşile întredeschise, stând gol sub cerul înnorat, cu rafale de ploaie spălându-i murdăria invizibilă de pe corp, dar nu şi păcatele necunoscute ale inimii sale.

Astăzi pot să privesc cu mai multă înţelegere frământările lui Virasena, împărtăşite la niveluri diferite de către toţi tinerii, continuă Vatsyayana. Trebuia să fie celibatar în anii în care natura e nemiloasă şi te face să te comporţi tocmai invers. În ciuda faptului că în timpul zilei încearcă să fie cât mai vigilent, până şi cel mai îndârjit celibatar e doborât în timpul somnului de stăpânul nostru, Kama. Noroc că în schitul nostru păcatele din timpul somnului nu erau considerate foarte grave şi nimeni nu ridica sprânceana moralizator. Erau pur şi simplu ignorate. În şcolile noastre, în care textele Veda nu pot fi studiate dacă există chiar şi un strop de bănuială de impuritate la vreun student, toţi acei băieţi care au poluţie nocturnă trebuie trataţi pentru păcătuire în vis, şi sunt obligaţi să bea suc amar de liane, timp de cinci zile, şi să se ispăşească în public, participând la ritualul celor cinci produse ale vacii sacre.

Uneori mă întrebam dacă nu cumva folosirea ierbii *kusha* pentru împletirea saltelelor de dormit din schituri nu era întâmplătoare. Această iarbă reacţionează ciudat la spermă, lăsând o pată care se închide şi mai tare la culoare după ce e spălată. Multe dintre saltelele băieţilor din schitul nostru erau împestriţate cu pete de diverse forme, mărimi şi nuanţe. Chiar şi băieţii care-şi foloseau mâna drept vagin — fiecare schit are cazuri de genul acesta, chiar mai multe decât le-ar plăcea profesorilor noştri să creadă — aveau grijă să lase salteaua să absoarbă sperma ejaculată, lăsând loc de o interpretare mai inofensivă şi de o etichetă mai acceptabilă.

Cum stăteam în faţa altui schit, sub soarele îngheţat, cu razele palide ascunse după nori întunecaţi, neobişnuiţi pentru anotimpul acesta, în timp ce sunetele vieţii de la schit abia se strecurau prin frunzişul gros, m-am trezit incapabil să pun inevitabila întrebare. Şi tu, Acharya? Cum au fost luptele tale tinereşti cu stăpânul Kama? Cum s-au încheiat? Ai acceptat calm înfrângerea, sau te-au aruncat în disperare?

Vatsyayana a intuit, dar a ignorat întrebarea mea cenzurată înainte de a fi formulată.

— Dintre extremele suferinţei lui Virasena, cauzate de transgresiunile sale involuntare şi nepăsarea voioasă a câtorva studenţi mai mari care-l foloseau pe Sukumari drept femeie, viaţa sexuală a studenţilor de la schitul nostru nu diferea cu nimic de cea a celorlalte schituri din ţară. Existau băieţi care se satisfăceau unul pe altul cu mâna, alţii care rupseseră jurământul de celibat cuplându-se cu servitoare sau cu prostituate care vizitau Kausambi în timpul sărbătorilor. Poate că mai erau vreun băiat, doi, deşi n-am cunoscut cazuri de genul acesta, care căutau plăcere la femelele de la ferma de lângă schit. Studenţii mai mari îi avertizau pe cei noi în legătură cu această practică murdară. Ne-au fost povestite nişte incidente scandaloase de acum câţiva ani, când unul dintre băieţii mai tineri a încercat să se acupleze cu o căţea care s-a ataşat de el şi care, întâmplător, era în călduri. Căţeaua, cum era şi normal, şi-a contractat vaginul în jurul capului umflat al penisului băiatului, împiedicându-l pe acesta să şi-l mai elibereze din strânsoare după ejaculare.

Câinele emite sperma foarte încet şi vaginul căţelei nu se decontractează până când sămânţa n-a fost vărsată. În acest caz, dat peste cap de acuplarea nefirească, vaginul căţelei nu primise semnalul că actul sexual luase sfârşit, şi ţinea în continuare blocat penisul băiatului. Mihirpal, altfel un om tolerant, l-a făcut de ruşine pe băiat turnând găleţi de apă rece peste cuplul chircit în faţa întregului grup adunat al locuitorilor din schit. De asemenea, nu s-a putut abţine să nu ne avertizeze de degradarea pe care sexualitatea o poate cauza, dând exemplul câinelui şi al căţelei care, asemeni oamenilor, nu se pot elibera de dorinţă, nici măcar atunci când aceasta s-a transformat de mult în dezgust.

— Acharya! n-am mai putut să mă abţin. Se pare că acelaşi incident s-a întâmplat şi la schitul nostru şi fiecărui student nou i-a fost povestit de către unul mai bătrân.

Vatsyayana a râs înfundat, scoţând un sunet slab de plăcere nevinovată.

— Poate că povestea asta e spusă la fiecare schit şi face parte din educaţia informală a fiecărui student, spuse.

Aceasta a fost a doua întâlnire pe care am avut-o după întoarcerea Malavikăi din Varanasi, când am observat o schimbare abia perceptibilă în atitudinea lui Vatsyayana faţă de mine. Fără a renunţa de tot la formalitatea sa gravă, acesta devenise mai familiar, ca un tată, sau mai degrabă ca un unchi din partea mamei. În vocea sa descopeream din când în când un ton de complicitate, de parcă ar fi existat între noi o istorie a unor secrete împărtăşite şi o reţea de amintiri şi aşteptări nearticulate care păreau să ne fi legat. Acum mă privea cu o afecţiune diferită de bunăvoinţa obişnuită a unui guru — o afecţiune care se naşte din momente trăite împreună şi e mult mai personală decât o simplă afecţiune, care nu este un produs al timpului.

Capitolul 13

Femeia care nu primeşte dovezi de iubire se comportă de parcă ar fi rănită şi devine ostilă, căpătând ură faţă de bărbaţi. Va sfârşi fie prin a-i respinge pe toţi, fie prin a-şi alege un amant.

Kamasutra 3.2.35

La următoarea noastră întâlnire, Vatsyayana s-a deschis şi mai tare, şi a continuat să-şi dezvăluie amintirile din perioada de şapte ani pe care o petrecuse la schitul lui Mihirpal. Era de părere că, în cazul lui, evoluţia de la băiat la bărbat a fost modelată de apropierea sa de alţi băieţi şi bărbaţi tineri, încurajată de viaţa de zi cu zi de la schit. Aceasta era radical diferită de experienţa lui din timpul copilăriei, când avea contact cu femeile şi cu trupul lor. În primii doi ani ai şederii sale, între doisprezece şi paisprezece ani, Vatsyayana fusese fascinat de corpurile bărbăteşti, mai ales de cele ale studenţilor mai mari care intrau în faza de maturizare deplină. Uitându-se la ei pe furiş când făceau baie în pârâu, sau la organele genitale dezvelite ale lui Virasena în timp ce acesta dormea cu picioarele răşchirate pe saltea, cu pânza din faţă alunecată mult în sus, dezvelindu-i coapsele, Vatsyayana rămânea ca hipnotizat la vederea *lingam*-ului, mai ales când acesta era erect. Mai târziu, când a mai crescut şi a locuit cu un băiat care tocmai fusese admis în schit, şi-a dat seama că toţi băieţii de vârsta aceea împărtăşesc o preocupare intensă faţă de diferenţa dintre un *lingam* adult şi propriile genitalii subdezvoltate.

— Penisurile noastre mici erau cam la fel şi aveau aceeaşi culoare ca şi restul corpului, îşi aminti. Nu erau organe dezvoltate ca la bărbaţii maturi, diferite ca formă şi mai închise la culoare decât restul trupului. Ori de câte ori mă uitam la organul maiestuos al lui Virasena, întărindu-se în somn, mi se părea deosebit de interesant, cu toate detaliile, cu toate acele vinişoare şi crestături care se vedeau sub pielea închisă, mătăsoasă. Simţeam o pornire urgentă de a-l ţine cu ambele mâini. Începeam să simt o fierbinţeală în vintre cu cât mă uitam mai mult la el, şi penisul meu mic începea să se umfle.

Mai târziu, când am văzut aceeaşi poftă în ochii studenţilor mai tineri care erau nevoiţi să împartă coliba cu mine, îi lăsam să mă ţină de *lingam*. Le-am spus să nu se jeneze de această pornire, pentru că ea nu venea de la Kama, ci chiar de la stăpânul Shiva. Pentru un băiat, *lingam*-ul reprezintă măreţia bărbatului adult, puterea, independenţa, curajul, înţelepciunea, cunoştinţele, potenţa, puterea de a conduce alţi bărbaţi şi de a poseda femei frumoase — toate calităţile şi realizările pe care un credincios le caută la stăpânul Shiva şi un băiat la bărbaţi, şi pe care aceştia le doresc pentru ei înşişi. Cu toate acestea, niciodată nu i-am permis unui băiat să-mi ia penisul în gură sau să-l strângă în mâini, chiar dacă vedeam flacăra aceea neastâmpărată în ochii lui şi simţeam excitaţia pe care mi-o provoca însuşi Kama, care mi se scurgea prin membre. Pentru amândoi era vital să păstrăm intactă clipa gloriei lui Shiva, s-o protejăm de atacul violent al lui Kama şi să n-o confundăm cu dragostea trupească dintre bărbaţi.

Într-un fel, curiozitatea mea legată de organele genitale se explica printr-un interes mai vechi. De când mă ştiu am fost fascinat de mirajul corpurilor — al Chandrikăi, al mamei mele, al meu, de senzaţia pe care acestea o produc şi de plăcerea pe care o pot provoca. După ce am devenit bărbat, mi-am dedicat viaţa stăpânului nostru, Kama, studiind şi reflectând la miile de feluri în care acesta se întruchipează în bărbaţi şi femei. Şi, cu toate acestea, în ciuda preocupărilor mele faţă de plăcere, am rămas celibatar. Aveam curiozităţi faţă de plăcerea sexuală, de fapt, m-a fascinat tot timpul, dar nu eram dispus s-o trăiesc neapărat pe pielea mea.

Nu e ca şi când n-aş fi fost niciodată c-o femeie, dar până atunci totul se întâmplase doar la nivelul corpului brut. În cele două ocazii în care am făcut sex, mintea mea n-a înregistrat nici o plăcere sexuală. A rămas indiferentă la senzaţiile psihice până în momentul ejaculării, când s-a petrecut ceva foarte ciudat. Însă despre lucrurile acestea secrete vom vorbi altă dată.

*

Cel mai mare eveniment care a avut loc în ultimul an petrecut de Vatsyayana la schit a fost declanşat de căsătoria lui Mihirpal. Studenţii au rămas surprinşi, nici unul nu se gândea că profesorul lor ar fi genul care să-şi dorească un mariaj. Fiind specializat în jurisdicţie

religioasă, Mihirpal li se părea o persoană fără vârstă, fără sex, ale cărui gânduri gravitau exclusiv în jurul Divinului şi care judeca mersul vieţii doar prin prisma lucrurilor care se conformau cu *dharma*.

— Privind înapoi, înţeleg mai bine decizia sa de a se recăsători. Acharya era un bărbat trecut de patruzeci de ani, care şi-a dat seama că nu trăise pe deplin până atunci, că nu era pregătit pentru concluzia vieţii sale. Căsătorit la vârsta de douăzeci de ani cu o fată de cincisprezece, care a murit după un an, de la naştere, Mihirpal îşi petrecuse anii maturităţii doar în compania bărbaţilor, fie ei studenţi tineri sau savanţi. Neglijase latura senzuală a vieţii. Intimitatea sexuală, viaţa pe care n-o trăise, a constituit un angajament pe care şi-l luase acum, la o vârstă mai înaintată şi, cum ziceau unii, a făcut-o încă destul de nesăbuit. Ca majoritatea bărbaţilor maturi, care au dobândit ceva reputaţie de-a lungul anilor şi se căsătoresc cu femei mai tinere, Mihirpal era conştient de absurditatea pasului pe care urma să-l facă, dar devenise mult prea îngăduitor cu sine ca să mai dea înapoi.

Aleasa lui nu avea mai mult de douăzeci de ani, cu doi ani mai puţin decât fiul lui care-şi terminase recent studiile şi trăia la Kausambi. Fata provenea dintr-o familie săracă de brahmani din satul său natal, Lavanka, aflat în regatul Vatsa. Combinaţia nefericită a castei superioare cu sărăcia fusese cea care i-a împiedicat pe părinţii ei să-i găsească un soţ potrivit, astfel că rămăsese nemăritată. Dar vârsta considerată potrivită pentru măritiş era jumătate din vârsta viitorului soţ şi încă şapte ani. Această formulă tradiţională a fost pusă în practică mult timp de-a lungul secolelor. Diferenţa de vârstă poate fi redusă dacă ambii parteneri sunt tineri şi urmează să se maturizeze împreună, în timp ce, dacă un bărbat mai în vârstă vrea să se căsătorească, diferenţa aceasta poate fi extinsă. Soţia lui Mihirpal trebuia să aibă douăzeci şi nouă de ani; prezenţa unei femei de douăzeci de ani ar fi putut crea probleme. Iar acestea nu s-au lăsat aşteptate prea mult.

Gauri, soţia lui Acharya al nostru, avea ceva atractiv care nu se explica prin nobleţea trăsăturilor, ci izvora din tinereţea debordantă care îi străbătea fiinţa, o căldură interioară care îi scotea în evidenţă feminitatea. Pielea ei de culoarea grâului era încălzită pe dinăuntru de această roşeaţă tinerească, care-i conferea o strălucire arămie şi o învăluia într-un parfum de mosc foarte diferit de mirosurile masculine cu care eram obişnuiţi la schit. Fiind probabil extrem de sensibil la mirosuri, am observat curând parfumul distinct al lui Gauri, deosebindu-l imediat de cel al colegilor mei. Deşi Gauri avea grijă să nu iasă în evidenţă — de fapt, încerca să-şi cenzureze complet prezenţa —, nu putea face nimic împotriva agitaţiei pe care o provocase în rândul băieţilor mai mari. Acest lucru se întâmpla în ciuda faptului că fiecare băiat îşi pleca privirea ori de câte ori trecea ea. Dispoziţia conform căreia soţia guru-ului nu poate fi privită fără ca acest lucru să constituie o ofensă, excepţia constituind-o ritualurile de sacrificiu, nunţile sau perioada calamităţilor, precum incendiile sau inundaţiile i-a marcat profund pe tinerii celibatari. Pentru majoritatea băieţilor, picioarele bine proporţionate, colorate cu o nuanţă de roşu, cu dungi pictate pe scobitura gleznei, le erau mult mai familiare decât forma sânilor sau a feţei sale. Băieţii luau cunoştinţă de prezenţa ei trecătoare pe teritoriul schitului, dar nu prin schimbul de saluturi şi zâmbete, ci datorită foşnirii hainelor şi a urmei discrete a parfumului ei seducător, amestecat cu mireasma ghirlandei de flori împrăştiată prin camera ei. Mai bine zis, acest lucru se aplica tuturor băieţilor, în afara celor care lucrau în coliba lui Mihirpal şi care îşi puteau permite o mai mare familiaritate faţă de soţia acestuia. Dintr-o dată, serviciul obligatoriu — fiecare băiat trebuia să mănânce, să cureţe şi să ajute la pregătirea hranei în coliba lui Mihirpal zece zile pe an, un act de servire simbolică, dovadă a respectului studentului faţă de profesorul său — a devenit ceva foarte dorit. Nu mai însemna o simplă corvoadă peste care trebuia să treci, precum conjugarea verbelor sanscrite, ci un eveniment aşteptat cu nerăbdare de către toţi studenţii mai mari. Băiatul ales pentru aceste servicii era invidiat şi căutat de către toţi băieţii, la câteva zile după ce-şi termina sarcinile, aceştia implorându-l să le dea detalii despre Gauri şi viaţa ei conjugală. Am aflat că era o femeie prietenoasă, dar temperamentală — înfruntându-l pe Mihirpal ori de câte ori i se părea că pretenţiile acestuia erau absurde. Îşi îngrijea foarte meticulos pielea şi părul, avea o aluniţă pe partea dreaptă a gâtului, îi plăcea să mănânce dulciuri şi avea sâni mari şi şolduri late. Contactul sexual cu Mihirpal era sporadic şi, se pare, foarte discret. Gemetele amoroase care se strecurau din colibă erau atât de rare, încât păreau să fi fost inexistente; nici măcar câţiva băieţi nu erau cu adevărat siguri dacă au visat sau au auzit grohăiala sacadată a lui Acharya.

Perioada în care trebuia să fac curat în coliba lui Mihirpal a coincis cu absenţa lui de zece zile din schit. De fapt, plecarea sa grabnică la Varanasi pentru a lua parte la un simpozion a

fost motivul pentru care m-a apelat când a sosit vremea adunării. Aveam o reputaţie de băiat serios şi responsabil, care era rezervat şi nu făcea parte din nici un grup de băieţi, ca restul studenţilor de nouăsprezece, douăzeci de ani.

Nu-mi vine uşor să vorbesc despre tot ce s-a aflat despre cele două săptămâni pe care le-am petrecut singur cu nevasta gurului. Din când în când apărea şi Amarpal ca s-o întrebe de sănătate pe cumnata sa, dar acesta era de obicei prins cu administrarea schitului şi cu negocierea programei pe care o avea de predat fratele său, şi pe care încerca să o împace mai bine cu materiile lui. Am stat împreună tot timpul. O ajutam cu treburile casnice şi o ascultam povestind despre satul natal şi despre viaţa alături de părinţii săi. Îi era dor de casă. Nu voi spune nimic despre intimitatea care se dezvolta între noi şi despre tulburarea pe care mi-o provoca. A trecut prea mult timp de atunci. Încă mai port în suflet amintirile şi consecinţele păcatelor mele. Nu-ţi zic decât secretul despre care am vorbit ieri. E secretul lui Kama, care se arată doar câtorva oameni şi este condamnat la uitare chiar şi-n momentele de revelaţie ale celor aleşi. Mie mi s-a arătat atunci când am făcut pentru prima oară dragoste cu o femeie — cu tânăra soţie a gurului meu.

Preţ de o clipă uluitoare, am asurzit. Apoi, când cuvintele lui au forţat porţi invizibile şi au intrat în conştiinţa mea, am rămas şi eu paralizat, uitându-mă şocat la Vatsyayana cu ochi mari. Pe faţa lui plutea un amestec tulbure de expresii neclare, din care n-am reuşit să descifrez decât suferinţa. După câteva secunde de tăcere care s-au întins ca eternitatea între sfârşitul unei etape *yuga* şi începutul alteia, a deschis ochii încă nefixaţi pe un punct de reper şi şi-a scuturat coama cenuşie. Vedeam că face eforturi să-şi recapete stăpânirea de sine, dar nu simţeam simpatie faţă de el, ci doar repulsie. Un ecran invizibil se retrăgea în spatele pleoapelor sale când a cedat avalanşei de amintiri şi a început să vorbească din nou, nevrând sau neputând să se oprească.

— Extazul provocat de orgasmul care a adunat în el toate plăcerile din trecut şi viitor nu era cel obişnuit, care accelera bătăile inimii şi ritmul pulsului, ci o senzaţie calmă de beatitudine completă asemenea celei din care a fost creat însuşi universul. Sperma ţâşnea din penisul meu ca un izvor de lumină verde, albastră şi violet, care se cobora din cer. M-am dezintegrat într-o aureolă de eliberare extatică, asemeni unei comete care traversează cerul înstelat. Dar când orgasmul a început să se domolească, în locul lui a venit spaima, grăbindu-se să ocupe golul lăsat de extaz. Şi dacă am dispărut cumva şi n-am să mă întorc niciodată în corpul meu? Atât spaima, cât şi tânjirea după experienţa pe care tocmai am trăit-o au fost atât de intense, încât am leşinat. Cred că mi-am pierdut cunoştinţa doar pentru câteva secunde. Când mi-am revenit, femeia de sub mine tocmai ieşea la suprafaţă din propriile chinuri provocate de plăcerea care se retrăgea; coliba care ascundea corpurile noastre încă nedescâlcite părea cenuşie şi neînsufleţită, cerul de deasupra sa, indiferent. Lipit de carnea caldă a lui Găuri, simţeam că mi-e frig şi că mă cuprinde un sentiment dezolant de singurătate, o dezolare insuportabilă, care mă făcea să-mi doresc să o zbughesc afară şi să urlu spre stele, să-i oblig pe zei să-mi aline disperarea.

Cea de-a doua experienţă a urmat la câteva ore după aceea, în aceeaşi noapte. După ce m-am ridicat din patul lui Gauri şi m-am dus la mine, am dormit cum doarme un yoghin, fără vise, golit de sentimente. Mai târziu, în aceeaşi noapte, m-am trezit brusc, speriat. Primul meu gând a fost că am întârziat la *sandhya* de dimineaţă. Ridicând privirea spre cer, m-am liniştit la văzul stelelor strălucitoare, încă nealungate de răsăritul care se apropia. Spre ruşinea mea, corpul mi s-a deplasat mânat de o forţă dincolo de voinţa mea, aşa că m-am întors în patul lui Gauri. Mă aştepta.

Strălucind ca mercurul, sperma a ţâşnit din deschizătura ureală şi s-a prăvălit la cinci, şase picioare într-un lac de spermă, la fel de strălucitor ca argintul lichefiat. Coloana infinită şi lucioasă licărea ca acele cascade înalte, îndepărtate, pe care le văzusem pe stâncile Pamirilor. Secvenţa de extaz care a însoţit căderea mea, în timp ce m-am contopit cu sămânţa mea, urmat de teroarea care m-a cuprins de îndată ce mi-am simţit corpul dezintegrat în molecule care se topeau în stropi lichizi, a fost la fel ca la primul orgasm. Al doilea n-a făcut altceva decât să repete secretul dezvăluit de cel de dinainte: ceea ce doreşte Kama nu e plăcerea, ci dispariţia „eului", numit şi *ahamkara,* prima fiind doar o momeală pentru cea din urmă. Extazul şi spaima sunt tovarăşii inseparabili ai unei persoane care vrea să facă acest drum al zeului pe cont propriu. După ce am văzut faţa ascunsă a lui Kama în viziunile mele orgasmice, am ştiut imediat că e singurul zeu pe care aveam să-l servesc vreodată — dar ca abstinent. Trebuia să învăţ şi să acumulez cunoştinţe despre domeniul imens al acestui zeu, dar n-am mai vrut să pătrund niciodată în asemenea adâncimi. Noi, fiinţele umane, trăim la suprafaţă

— adâncimile sunt pentru zei — şi perceperea corectă a suprafeţelor e vitală pentru vieţile noastre. Înţelegi?

Nu, nu înţelegeam, cel puţin nu pe moment. Eram încă înspăimântat. Gândurile mele se roteau în jurul revelaţiei că Vatsyayana comisese un incest cu soţia gurului său. Închipuirile febrile care au urmat erau consecinţa încălcării unei legi sacrosancte: violarea intimităţii patului unui guru, mi-am spus. Am ajuns să-l compătimesc abia mai târziu, când m-am dus în pădure în aceeaşi după-amiază. Trecuseră aproape două săptămâni de la întoarcerea Malavikăi din Varanasi, timp în care am evitat până şi întâlnirile accidentale. Când paşii m-au purtat spre locul ei preferat, mi-am dat seama că mila pe care o simţeam acum pentru Acharya a anulat toată veneraţia mea de atunci faţă de *guru.* Infiltrându-se în temelii, aceasta slăbea în profunzime edificiul devotamentului în care-l adăpostisem pe Vatsyayana în toate aceste luni. Aura protectoare din jurul Malavikăi era însă intactă, ba chiar din ce în ce mai luminoasă. Mi-am lungit paşii în aşteptarea întâlnirii noastre, eliberat de chinurile morale care mă făcuseră în trecut să ezit.

Capitolul 14

O viziune provoacă o dorinţă care, punând stăpânire pe bărbat, devine obsesivă. El nu mai poate să doarmă, trupul i se subţiază, acesta îşi pierde interesul faţă de tot, simţul proprietăţii, pentru ca, în cele din urmă, să-şi piardă minţile şi raţiunea şi să moară. Acestea sunt cele zece stadii ale pasiunii erotice.

Kamasutra 5.1.5

La două săptămâni după întoarcerea Malavikăi, încă mai evitam s-o întâlnesc singură. N-am mai mers în pădure după-amiaza, folosindu-mă de o scuză, cum că tatăl meu ar fi bolnav, pentru a mă întoarce mai devreme în Varanasi. În prima dimineaţă în care am ajuns la schitul celor Şapte Frunze după întoarcerea ei, abia am reuşit să-mi stăpânesc nerăbdarea, în timp ce trăsura mea se deplasa zdrăngănind pe drum. Era sfârşitul primăverii, o perioadă-a anului când pământul începea să se încălzească. Până spre miezul zilei peisajul înmărmureşte într-o tăcere anesteziată de soare. Cele câteva semne de viaţă sunt cele lăsate de nişte ulii care plutesc pe cer, trasând cercuri leneşe, cele câteva familii de păuni care ciugulesc pe câmpiile arate, zimbrii afundaţi până deasupra genunchilor în iazuri acoperite de mâzgă verde, fâşâind din coadă ca să alunge muştele.

Cu cât mă apropiam mai mult de schit, cu atât creştea în mine spaima care îmi amortiza nerăbdarea de dinainte. Când m-am apropiat de colibă, Malavika stătea în faţa vetrei, alături de bărbatul ei. Amintirile celor trei zile petrecute împreună în Varanasi erau încă destul de vii cât să ne întâmpinăm cu zâmbete pline de încântare.

— Ai călătorit bine? am întrebat-o, mascându-mi veselia cu un discurs ceremonios.

— Malavika tocmai îmi spunea cât de bine ai tratat-o în Varanasi, răspunse Vatsyayana în numele ei, uitându-se afectuos la soţia sa. De ce să n-o facă, i-am spus, eşti ca fiul pe care nu l-am avut niciodată.

Am început să mă simt stânjenit.

— Vrei să vii în pădure mai târziu? m-a întrebat Malavika.

— Azi nu. Tatăl meu e bolnav. Trebuie să mă întorc devreme, i-am spus, iar lobii urechilor mele ardeau din cauza minciunii.

Ochii Malavikăi s-au deschis larg din cauza şocului. Sub privirea politicoasă, întrebătoare a lui Vatsyayana, s-a adunat imediat, adoptând masca aceleiaşi expresii de dimineaţă.

— Cât sunt plecată, te rog să te simţi la noi ca acasă, spuse distantă pe un ton formal.

M-am întrebat deseori de ce n-am devenit amanţi încă din Varanasi. Ezitarea a fost doar din partea mea. Eram acasă la tatăl meu şi ea îmi era musafir, mi-am zis. Expresia „nevasta gurului" mi se învârtea în cap, la fel ca versul deseori repetat al lui Vatsyayana, că atunci când pasiunea e incontrolabilă, totul este permis şi prohibiţiile dispar. Dar acum ştiu că ezitam doar fiindcă nu eram încă pregătit. Făceam tot ce puteam ca să găsesc tot felul de piedici în calea dorinţei care se acumula nemilos în sângele nostru.

Am devenit amanţi la sfârşitul primăverii, în după-amiaza în care a avut Vatsyayana acea revelaţie, într-un loc ascuns de la marginea unei poieniţe din pădure, pe un covor de iarbă ferit de ochii unor spectatori care s-ar fi putut nimeri acolo întâmplător, într-o adâncitură în pământ, înconjuraţi de murmurul înnebunit, plin de iubire al gâştelor sălbatice.

Ieri, când i-am arătat această frază alambicată, Malavika a râs.

— Chiar şi acum, după atâţia ani, te agiţi când îţi aduci aminte de după-amiaza în care am făcut dragoste pentru prima dată. În acele două săptămâni te-am aşteptat în pădure în fiecare zi.

— Dar erai atât de supărată pe mine! S-a văzut pe faţa ta în dimineaţa în care ne-am întâlnit după Varanasi. Desigur, aveai tot dreptul să fii supărată. Mi-era frică. Îmi venea să mă bag sub pământ de ruşine ori de câte ori Acharya se uita la mine. Aveam impresia că ştie tot.

— Ce-are de-a face furia cu dorinţa? Sau ai impresia că, dacă simţi una, e exclus s-o simţi şi pe cealaltă? *El* a susţinut tot timpul că în ceea ce priveşte sufletul îndrăgostiţilor furia şi dorinţa se întrepătrund, formând o legătură terifiantă; n-ai decât să ridici voalul de pe una din ele şi ai să vezi că cealaltă va irumpe cu o forţă incontrolabilă, iraţională.

— În dimineaţa în care ai plecat de la Varanasi spre schitul celor Şapte Frunze şi prezenţa

ta a început să se estompeze, toate temerile mele s-au întors, i-am spus, încercând să-i explic retragerea mea demnă de dispreţ. De ce şi-ar dori frumoasa şi tânăra soţie a lui Acharya pe cineva ca mine — mă întrebam, fără speranţă. M-am aplecat chiar şi asupra *Kamasutrei* pentru răspunsuri.

— Asupra *Kamasutrei*?

Malavika părea surprinsă.

— Da. Nu aveam la cine să apelez. În Chatursen nu aveam încredere. Tu erai sfântă pentru mine — o fiinţă infinit superioară, o zeiţă. Chatursen ar fi făcut remarci necioplite pentru a păta devotamentul meu sincer şi n-aş fi suportat una ca asta.

— Şi ai dezlegat misterul dorinţei mele faţă de tine? mă întrebă Malavika cu un zâmbet năzdrăvan.

— Nu, dar capitolul despre cum să seduci o femeie măritată mi-a oferit o sumedenie de posibilităţi pe care le-am putut lua apoi în considerare. Observaţiile lui Acharya despre femeile uşor de sedus pot fi citite sub forma unui discurs despre motivele pentru care femeile sunt nemulţumite de soţii lor şi devin astfel o pradă uşoară pentru seducători. Ştiind ceea ce ştiam despre tine, despre el şi despre viaţa voastră comună, mi-am dat seama că existau posibilităţi pe care le-am exclus din capul locului. Soţul tău nu era irascibil, murdar, leneş, fioros, cocoşat, mic de statură, deformat, dezmăţat, gălăgios, malefic — urât mirositor sau bolnav. Nu mai fusese căsătorit şi nici n-avea mulţi fraţi. Nici nu te-a umilit în faţa semenilor tăi, nici nu ţi-a luat în derâdere talentele cu care te mândreai. Nici tu nu erai genul certăreţ şi nici nu te-ai transformat într-o desfrânată. Şi ştiu că nu te numărai printre femeile care au fost măritate cu forţa în tinereţe, fără să li se permită să se căsătorească cu alesul inimii.

— Care erau variantele care mi s-ar fi putut aplica?

— O femeie devine nefericită lângă un soţ bătrân sau impotent. O femeie vanitoasă, dar care e dispreţuită de soţul ei e vulnerabilă la seducţie, la fel ca femeia care e egala bărbatului în ceea ce priveşte mintea, inteligenţa, caracterul şi aptitudinile.

— Şi? Eu cum sunt? insistă Malavika.

— Nu sunt sigur, i-am spus nefericit, vrând să închei subiectul. Poate că eşti ca toate femeile.

Malavika a râs zgomotos, scoţând un sunet ce trăda o veselie pură, dar plină de afecţiune.

— Ah, voi, bărbaţii! Ştiţi atât de puţine despre femei. Erai atât de drăguţ când te-am luat în braţe şi te-am tras lângă mine, pe pământ. La început tremurai ca un flamingo speriat, apoi te-ai transformat într-un elefant în călduri, pe care nu-l mai puteam opri.

Nu fusesem nepregătit pentru acel moment. În ultimele câteva luni, înainte ca Malavika să vină la Varanasi, am vizitat-o regulat pe Kalavati la bordel. Da, acesta era numele femeii cu care împărtăşisem prima mea incursiune deloc spectaculoasă în domeniul lui Kama. Nu puteam să fiu amantul ei pentru mai mult timp — eram prea sărac pentru asta —, dar, mulţumită generozităţii lui Chatursen, puteam să petrec o noapte pe săptămână la ea. Ne-am împrietenit imediat, îndreptându-ne spre pat cumva prietenos, după o serie de ritualuri preliminare în care m-am străduit să pun în practică unele dintre lecţiile pe care le învăţasem din conversaţiile cu Vatsyayana.

Trecându-şi mâinile prin părul meu, mângâindu-mi absent un obraz, Kalavati nu se arăta prea entuziasmată, dar îmi tolera dorinţele sexuale şi era destul de generoasă cât să-mi împrumute trupul ei. La început, aceste şedinţe amoroase erau incredibil de excitante — dar şi extrem de dureroase. Învăluit în promiscuitatea minunată a atingerii, penisul meu se întărea până la un punct în care simţeam că se va rupe în două dacă nu va fi alinat de unguentul vaginal al zeului iubirii. Cu toate acestea, orice mişcare în direcţia aceea îmi provoca panică, astfel că excitarea se evapora imediat. Nu îndrăzneam s-o mişc pătrund, convins că penisul mă va refuza din nou. Poate că penisul unui bărbat e mult mai reflexiv decât se crede în general, fiind conştient la un prim nivel de pericolul pe care femeia respectivă îl poate reprezenta pentru proprietarul său, deşi, având în vedere comoditatea lui Kalavati, nu-mi puteam imagina care ar fi putut fi acest pericol.

După ce am început să mă simt mai în largul meu în ceea ce privea aceste scufundări în senzualitate, am devenit mai îndrăzneţ cu experimentările. La o zi după discuţia cu Vatsyayana despre mirosuri, de pildă, mi-am exprimat dorinţa de a explora această cale. Kalavati n-a avut nimic de obiectat, deşi am văzut că ochii-i luceau de amuzament. După ce ne-am dezbrăcat, am plecat într-o călătorie cu nasul. M-am afundat în clivajele ei moi, dar parfumul discret de şofran, amestecat cu mirosul slab de transpiraţie, era prea nevinovat pentru nevoile mele olfactive aţâţate. Următoarea oprire am făcut-o la scobitura de la

subsuori, firele de păr mă gâdilau la nas, mirosul puternic de transpiraţie intensificându-mi dorinţa. Nici n-o să încerc să descriu aroma minunată a destinaţiei finale. Zăceam subjugat şi stârnit, inhalând mirosul îmbătător de mosc al labiilor lui Kalavati.

După noaptea aceea am simţit că în sfârşit sunt gata pentru o relaţie sexuală. Când eram în pat cu Kalavati, spaima era efemeră, atingându-mi doar rar genitaliile umflate cu aripa sa neagră. Deşi am ejaculat prea devreme la primele ocazii, tentativele mele succesive de a face sex nu puteau fi calificate drept eşecuri. Dar pe undeva ştiam că trebuie să aştept, că trebuie să fac mai multe plecăciuni lângă sanctuarul lui Kalavati, înainte de a începe să venerez templul zeiţei mele, incomparabila Malavika. Ştiam că dacă m-aş culca cu nevasta gurului, acest lucru ar presupune o implicare mult mai serioasă. Dar nu ştiam cât de frumos, cât de ameţitor pentru simţuri şi cât de fascinant pentru minte va fi abandonul nostru reciproc.

*

— Ştiu că vrei să mă întrebi despre consecinţele păcatului meu, începu Vatsyayana în următoarea dimineaţă. Dar, în afară de o îmbolnăvire scurtă, misterioasă, n-a existat nici una.

Stăteam tăcuţi, fără chef să începem munca din ziua respectivă, ezitând să ne angajăm într-un dialog după evenimentele profund tulburătoare ale zilei precedente. Amândoi eram absorbiţi în gândurile noastre, deşi cuvintele lui Vatsyayana sugerau că preocupările sale erau şi ale mele.

A doua zi dimineaţa la schitul lui Mihirpal, Vatsyayana s-a trezit cu febră mare. Cu fluctuaţii, febra avea să dureze mai mult de două săptămâni, uimindu-l pe doctorul chemat din Kausambi. Doctorului i-a fost uşor să scadă temperatura, liniştind umorile agitate cu un medicament de uz general pentru acest scop şi prin aplicarea unei paste răcoritoare din frunze de mentă şi busuioc. Dar nu treceau decât câteva ore şi temperatura creştea din nou, transpunându-l pe Vatsyayana într-o stare aproape de delir şi înceţoşându-i mintea. Neavând o explicaţie plauzibilă, doctorul nu-i putea prescrie un tratament aplicat. Băiatul prezenta simptomele febrei *sannipata*, care agita gazele, bila şi flegma şi se manifesta prin senzaţii alternante de cald şi rece în tot corpul, durere de cap şi în articulaţii, ochi lăcrămoşi, o durere surdă şi un ţiuit în urechi. Cu toate acestea, doctorul ezita să restrângă cauzele bolii doar la nivelul corpului. Pentru că, de câte ori scădea febra, Vatsyayana prezenta şi simptomele specifice febrei mintale: apatie, depresie şi, mai ales, lipsa de chef de viaţă, asociată cu febra erotică. Neexistând nici o ocazie pentru perturbarea spiritului lui Kama în viaţa celibatară de la schit, era normal ca doctorul să fie confuz. Şi, fiindcă febra intermitentă nu mai scădea, fraţii au decis să-l trimită pe Vatsyayana acasă, în Kausambi. În afară de ceremonia importantă a „Întoarcerii acasă", educaţia lui Vatsyayana fusese completă. Mihirpal a presupus că ritualul final, care marca sfârşitul stadiului de învăţăcel, putea fi executat şi într-o formă prescurtată, după ce febra avea să-l mai slăbească.

Astfel, într-o după-amiază, într-o zi potrivită, stabilită de Mihirpal după ce-a cercetat cu atenţie horoscopul lui Vatsyayana, părul şi barba abia mijită a tânărului au fost rase chiar în poziţia în care se afla, culcat. În locul unei băi complete, însoţită de pudrat şi parfumat — lucruri interzise studenţilor —, care avea să-i schimbe statutul în cel al „omului care a fost îmbăiat", *snataka,* fruntea lui Vatsyayana a fost umezită simbolic cu apă şi unsă cu pastă de lemn de santal. De faţă cu întregul colectiv de studenţi şi cu Găuri, care-l urmărea de la fereastra colibei, Vatsyayana a fost dezbrăcat; straiele care-i acopereau partea superioară şi partea inferioară a corpului, cingătoarea şi bastonul au fost adunate într-un morman şi aruncate în focul schitului. Apoi Vatsyayana a fost îmbrăcat în veşminte fine de mătase, lucru destul de dificil, pentru că abia reuşea să-şi ridice braţele, iar urechile i-au fost împodobite cu cercei de aur. Ceremonia de sacrificiu a fost prescurtată şi versurile lungi, care conţineau concluziile rostite de obicei de către Mihirpal, au fost reduse la o singură propoziţie: „Îndreaptă-ţi aşadar atenţia spre alte îndeletniciri". Vatsyayana avea din nou febră când l-au ridicat în carul cu boi care urma să-l ducă acasă. La două zile după ce s-a întors, febra a dispărut la fel de misterios cum apăruse, dar doctorul a fost lăudat şi răsplătit pentru tratament de către familia tânărului.

— Febra m-a secat pentru totdeauna de orice dorinţă sexuală. M-a transformat într-un ascet chiar când mă aflam în pragul maturizării, al etapei în care omul se aşeza la casa lui. Imaginile din noaptea petrecută cu Găuri mă invadau fără să le pot controla, în timp ce lucram la *Kamasutra,* dar nu mai aveau nici un efect asupra mea. Au rămas doar nişte simple imagini. Puteam să le vizionez şi să le dau apoi drumul fără vreo implicare, fără a simţi ruşine sau remuşcări.

Cu câţiva ani în urmă, i-am povestit doctorului curţii câte ceva despre simptomele bolii

mele. Era de părere că a fost vorba de un caz de nebunie temporară, declanşată de un demon prin simţul olfactiv. Nebunia provocată de demoni agită şi cele trei umori existente şi duce la o decădere care evoluează exact ca boala mea.

„Ai observat vreun semn prevestitor precum pornirea spre blasfemie, ura împotriva brahmanilor şi a asceţilor şi dorinţa de a-l omorî pe gurul tău?”, m-a întrebat doctorul.

N-aş putea spune că-mi aminteam semne de genul ăsta. Dorinţa de-al ucide pe Mihirpal? Până şi gândul mi se părea odios.

„Şi vise? Nu-ţi aminteşti să fi fost certat în somn de vreun zeu?”

„Nu”, i-am răspuns din nou cu sinceritate. Vedeam că doctorul este nedumerit. Boala a rămas un mister nedezlegat.

N-am comentat, am rămas nemişcat, cu privirea aţintită pe pământul din faţa mea. Gândurile mele erau deja lângă Malavika. Tânjeam să fiu cu ea. Mi-o imaginam aşteptându-mă la marginea iazului din poiana din pădure, atingând uşor, cu degetul mare al piciorului stâng arcuit, suprafaţa calmă a apei care se întindea la picioarele ei ca un cerb îmblânzit.

*

Udayana era rege de doi ani când Vatsyayana s-a întors acasă de la schitul lui Mihirpal. După sfârşitul regimului militar dur al lui Rudradeva, au început să apară semnele răspândirii unei alte estetici pe tot teritoriul ţării. Nicăieri nu erau mai vizibile decât la curtea regală, prima care oglindea gusturile noului suveran. Cu faţada spre piaţa centrală, unde se intersectau cele două şosele regale care legau patru direcţii, palatul era încercuit de un zid exterior. Sala de la poarta principală, asemeni celorlalte săli de la celelalte patru porţi ale oraşului, era un loc de întâlnire până seara târziu, când se închidea. Ori de câte ori se întorcea în capitală dintr-una din mult-iubitele sale campanii militare, tatăl lui Udayana îşi petrecea majoritatea timpului liber în atelierele arsenalului regal sau în curţile exterioare ale palatului, care adăposteau grajduri, culcuşuri pentru vaci, staule pentru elefanţi şi barăci pentru diligenţe. Petrecea ore-n şir uitându-se cum se ţesălau caii şi elefanţii şi se plimba mulţumit prin atelierele arsenalului unde se instruiau bărbaţii care lucrau toată ziua, fabricând arcuri şi săbii, tolbe şi săgeţi, lănci, suliţe, pumnale, imbolduri pentru elefanţi şi armură protectoare pentru soldaţi şi animalele de luptă. Priveliştea şi mirosul cailor şi al elefanţilor, sunetele care veneau dinspre atelierele arsenalului îi ofereau bătrânului rege toată relaxarea de care avea nevoie atunci când voia să se recreeze după problemele plictisitoare de stat. Printre primele lucruri pe care le-a făcut după ce a urcat pe tron a fost începerea renovării sectoarelor private din palat, o clădire cu trei etaje care se afla în curtea interioară, cu apartamente la etajele superioare, care suferiseră destul din cauza neglijenţei împăratului-soldat. Mult mai preocupat de stocul de lemn de santal şi de aloe din depozite decât de grămada de aur din ce în ce mai mică din trezorerie, împăratul cheltuia enorm pentru a oferi o înfăţişare nouă palatului regal. Sălile de dans, de concerte şi cele destinate pieselor de teatru, care stăteau părăsite de ani de zile, au fost reparate, iar stâlpii de susţinere au fost daţi cu lac roşu şi albastru şi decoraţi cu ghirlande circulare din aur, cu inserţii de pietre preţioase şi mărgele. Ferestrele palatului au fost înlocuite cu unele din cristal strălucitor. În camerele de joc au fost aşezate noi dale de marmură, reprezentând table de şah, iar camerele de recepţie şi cele în care aveau loc adunările oficiale au fost decorate cu panouri sculptate şi pictate. Zidurile apartamentului regelui, un pavilion izolat şi acoperit separat, aflat la ultimul etaj, construit în adâncime faţă de parapet pentru a se crea astfel o terasă exterioară, au fost învelite cu plăci din fildeş, iar podeaua terasei a fost pavată cu dale de ceramică albastră.

Arhitecţii fuseseră invitaţi de prin ţinuturi îndepărtate precum Takshashila pentru a construi pavilioane noi la parterul palatului. Cel mai bun grădinar din Avanti a fost angajat să proiecteze grădini întregi cu fântâni, canale, lacuri artificiale şi iazuri cu peşti, care ajunseseră să fie la modă în ultimii câţiva ani, de când împăratul Chandragupta îşi comandase unul în grădinile palatului din capitala regală. A existat un adevărat aflux de arhitecţi, cărămidari, dulgheri, sculptori, pictori şi alţi meşteri atunci când nobilimea din Kausambi şi negustorii bogaţi au urmat exemplul împăratului şi au transformat atmosfera de garnizoană a capitalei în eleganţa pentru care e renumită şi azi.

Faptul că Udayana aprecia artele şi era înclinat spre partea senzuală a vieţii a ajuns să imprime treptat oraşului o *shringara rasa*[37] inefabilă — esenţa a tot ce e luminos, plin de farmec şi frumuseţe. Locul a început în scurtă vreme să atragă şi o altă categorie de oameni, în afara celor implicaţi în comerţul cu materiale de construcţie, mai precis, poeţi şi curtezane. Sosirea celor din urmă s-a dovedit a fi extrem de dăunătoare pentru familia lui Vatsyayana.

— Declinul a survenit mai devreme, spuse Vatsyayana. Mama mea se retrăsese de tot şi îşi

petrecea majoritatea timpului la mănăstirea Goshitrama, ascultând discursurile profesorilor budişti, al căror mesaj vorbea despre suferinţă şi efemeritate. Povara unui câştig care să ajungă pentru întreţinerea gospodăriei apăsa acum doar pe umerii Chandrikăi. Dar Chandrika nu mai era aceeaşi de dinaintea întâlnirii cu Kirtisen. În afară de o cicatrice de mărimea unei monede pe sânul drept, acolo de unde negustorul i-a smuls o bucăţică de carne, celelalte semne de pe corpul ei, lăsate de unghiile şi de dinţii acestuia, erau acum doar nişte linii şi pete şterse, doar puţin mai deschise decât culoarea maro-aurie a pielii ei. Pentru Chandrika însă erau peceţi care o desfiguraseră şi o condamnaseră la sluţenia definitivă. Înfăţişarea unei femei ţine şi de încrederea în sine, nu numai de aspectul fizic, iar Chandrika îşi pierduse încrederea în frumuseţea ei. Pe lângă asta, îmbătrânea, chiar dacă liniile şi ridurile senectuţii nu se arătau încă pe pielea ei deocamdată fără cusur.

Cât timp Vatsyayana a fost plecat la studii în schitul lui Mihirpal, numărul clienţilor care veneau la Avantika — cum se numea casa lor — scăzuse treptat. Până să se întoarcă, această scădere devenise de nestăvilit. Concurenţa din partea curtezanelor nou-venite a redus fluxul de pretendenţi la unul foarte restrâns. În majoritatea serilor, camera pentru programul de seară era goală, fiind însufleţită doar de doi muzicieni care stăteau într-un colţ, acordându-şi fără chef instrumentele sau iniţiind conversaţii haotice. Chandrika se retrăgea în camera sa ca un sihastru, aşteptându-i până târziu pe clienţii care nu mai soseau. Administratorul închisorilor, un bătrân şi el, încă-i mai trimitea pensia lunară. Fiind o fire generoasă, mărise suma cu încă o sută de *pana* pentru a umple lacuna din finanţele gospodăriei, provocată de moartea tatălui lui Vatsyayana. Dar fără un flux continuu de cadouri, podoabe şi bani din partea noilor iubiţi şi a pretendenţilor mult-aşteptaţi, situaţia financiară a casei s-a deteriorat rapid. O dată la câteva săptămâni negustorii din bazar veneau să evalueze şi să cumpere piese din colecţia de bijuterii a surorilor, covoare scumpe şi alte piese preţioase de mobilier şi decoraţiuni pentru casă, care erau de vânzare. Au fost vânduţi până şi boii, iar numărul servitorilor a fost redus drastic, casa începând să se scufunde inevitabil într-o melancolie decrepită.

Adâncită în propriile preocupări spirituale, mama lui Vatsyayana rămăsese indiferentă la această sărăcire treptată. Eforturile depuse de Chandrika pentru a-şi implica sora în găsirea unor soluţii pentru problema banilor nu au fost încununate de succes. Atâta timp cât colecţia ei de oglinzi era încă intactă, pe Avantika n-o interesa nici dacă toate celelalte obiecte din casă ar fi fost vândute. Mai nou, Chandrika angajase câteva prostituate tinere, proaspăt sosite în Kausambi, care aspirau la statutul de curtezane, ca studente avansate în artele erotice. Deşi Chandrika era la rândul ei o adeptă recunoscută a celor şaizeci şi patru de arte necesare pentru educaţia unei curtezane, reputaţia surorii sale mai mari în ceea ce privea priceperea la aceste arte era legendară. Dacă s-ar fi alăturat Chandrikăi în acest proiect educaţional, nu numai că ar fi atras mai mulţi studenţi, dar ar fi putut percepe tarife mult mai mari. Însă mama lui Vatsyayana a rămas fermă în hotărârea ei de a nu se întoarce la vechiul stil de viaţă. Rezista la lamentaţiile şi protestele Chandrikăi cu o răbdare care o înnebunea pe sora ei mai mică.

Astfel că Vatsyayana s-a întors într-o casă dezbinată de resentimentele Chandrikăi şi de discordia dintre surori, şi cuprinsă de spaima sărăciei faţă de care nici măcar Ganadasa n-a putut să rămână indiferent.

Pentru a economisi nişte bani de cheltuială pentru bucătărie, a fost nevoit să-şi destituie toate ajutoarele. Nu avea nimic împotrivă să lucreze mai mult sau să execute sarcini umilitoare, precum tăiatul legumelor sau curăţatul bucătăriei. A acceptat cu resemnare până şi reducerea drastică a numărului şi a varietăţii felurilor de mâncare pe care avea voie să le pregătească. Ce l-a deranjat însă cel mai mult a fost pierderea statutului de profesor în arta culinară. Fără studenţi, era doar un bucătar, un simplu practicant. Se plimba de colo până colo în bucătărie ca un general înfrânt care s-a întors să cerceteze câmpul de luptă, locul în care a fost umilit. Burta nu-i mai strălucea şi nu se mai unduia, ci se retrăsese apatic. Zâmbetul ospitalier cu care mă întâmpina când alergam să-l îmbrăţişez a dispărut repede din privirea sa.

Lui Vatsyayana îi era clar că Ganadasa îl considera unicul posibil salvator al gospodăriei, singurul care ar fi putut schimba soarta familiei. Cu excepţia mamei sale, sublim-indiferentă, toţi ceilalţi membri ai gospodăriei păreau să-i împărtăşească aşteptările. Tânărului în vârstă de douăzeci şi unu de ani i se părea evident că trebuia să înceapă să câştige bani, şi asta cât de repede. Trebuia să asigure un venit destul de mare care să reechilibreze finanţele Avantikăi.

— Pe vremea aceea Kausambi era un oraş în plină dezvoltare, plin de oportunităţi, dar nu şi pentru un tânăr care nu se pricepea la nimic util, şi al cărui singur talent era familiaritatea sa cu literatura. Presupun că aş fi putut-o ajuta pe Chandrika predându-le studentelor ei trei din cele şaizeci şi patru de arte. Era vorba despre artele cu numărul cincizeci şi patru, cincizeci şi cinci şi cincizeci şi şase de pe lista artelor din *Kamasutra:* deprinderea mânuirii dicţionarelor, a metrului poetic, a versificaţiei şi a formelor literare. Chandrika nu m-a încurajat. Se îndoia că femeile s-ar bucura să ia lecţii de la un student care abia părăsise schitul gurului său, când nu era nici o lipsă de kavi[38] mai bătrâni şi mai renumiţi care voiau să slăvească frumuseţea fizică a femeilor cu mostre de sensibilitate literară.

Şi atunci mi-a venit o idee. Dacă n-aş fi fost atât de tânăr nu aş fi reuşit să duc lucrurile la bun sfârşit. Mi-aş fi zis că sarcina pe care o aveam de îndeplinit îmi depăşea capacităţile, că încercam să străbat oceanul într-o barcă de hârtie. Dar tinereţea reuşea să compenseze, prin optimismul pe care mi-l dădea, toate celelalte neajunsuri. Timp de o săptămână am lucrat câte cincisprezece, şaisprezece ore pe zi, scriind cu febrilitate.

Lui Vatsyayana îi venise ideea să scrie o piesă romantică, pe gustul împăratului. Udayana era cunoscut drept patron al artelor şi învăţăturii, şi, deşi Kausambi atrăgea destui *kavi* din Avanti, Magadha şi alte regate, se zvonea că împăratul era dezamăgit de lipsa talentelor locale. Vatsyayana voia să scrie o piesă a cărei acţiune să se desfăşoare în Kausambi şi care să facă apel la vanitatea lui Udayana, atrăgându-i astfel atenţia.

— M-am decis să scriu o piesă despre Udayana. Nu, nu despre regele nostru de acum — nu aveam de gând să fiu atât de transparent —, ci despre legendarul său predecesor, care a domnit peste Kausambi în timpul lui Buddha. Intuiam că Udayana ar fi fost flatat de ilustra coincidenţă de nume. Acţiunea a fost preluată din nenumăratele povestiri despre conducătorul străvechi, căruia barzii ambulanţi încă-i dedicau imnuri de preaslăvire.

Povestea pe care o alesesem vorbea despre neobişnuita poveste de dragoste dintre Udayana şi soţia sa, Vasavadatta, şi despre urmarea acestei iubiri, şi anume neglijarea problemelor statului. Îngrijoraţi de obsesia regelui, miniştrii hotărăsc să-l facă pe acesta să creadă că Vasavadatta a murit şi să-l convingă apoi să se însoare cu Padmavati, fiica regelui din Magadha. După ce miniştrii îi administrează o poţiune magică ce îi schimbă înfăţişarea,

Vasavadatta se deghizează într-o femeie brahman şi pleacă s-o servească pe rivala ei, Padmavati, la curtea regală din Magadha. Când Udayana se întoarce în capitală după nunta cu Padmavati, Vasavadatta o însoţeşte pe noua regină, făcând parte din alaiul ei. Îi împleteşte ghirlande lui Padmavati, apelând la o tehnică specială, învăţată de la rege. Udayana recunoaşte ghirlanda şi o întreabă pe Padmavati de unde o are. Regina îi răspunde că a fost împletită de servitoarea sa. Regele îşi dă seama că servitoarea nu poate fi altcineva decât Vasavadatta. Miniştrii sfârşesc prin a-i mărturisi tot adevărul şi regele trăieşte fericit până la adânci bătrâneţi, împreună cu cele două neveste.

— Dar, Acharya! am exclamat. Povestea ta seamănă foarte mult cu renumita piesă a lui Bhasa, *Visul reginei Vasavadatta.*

— Nu chiar, râse Vatsyayana. Prietenul meu, Bhasa, foloseşte aceeaşi poveste pentru intrigă, dar adaugă şi elemente din alte poveşti. El înlocuieşte partea cu deghizarea lui Vasavadatta şi scena recunoaşterii după ghirlandă cu la fel de faimoasa secvenţă în care Udayana o visează pe Vasavadatta în timp ce doarme în patul lui Padmavati, iar Vasavadatta stă pe un colţ al patului şi discută cu adevărat cu regele adormit care-i vorbeşte, la rându-i, în somn.

Trebuie să-ţi aminteşti că nici măcar nu-mi doream să fiu dramaturg, pe când Bhasa era un maestru renumit al genului, atunci când a scris piesa despre Udayana şi Vasavadatta. Scopul meu nu era să creez o capodoperă literară, ci să câştig suficienţi bani, atrăgând atenţia şi astfel patronajul regelui. Tot ce ştiam despre teatru se rezuma la cunoştinţele din copilărie, când fusesem un spectator avid, şi la teoria şi filozofia genului dramatic pe care mi le predase Amarpal cât am fost student. Deşi ambele piese descriu presupusa moarte a unei regine mult-iubite şi regăsirea ei de către soţul convins că o pierduse, efortul meu a fost un fleac în comparaţie cu capodopera lui Bhasa.

Şi nici nu e greu să înţelegi de ce, dacă e să analizezi ambele piese. Şi eu am încercat să-mi construiesc opera în conformitate cu regulile impuse de genul dramatic: de pildă, principiul conform căruia naraţiunea ar trebui să se bazeze pe separare şi reunire. Am urmat conştiincios această axiomă (la fel ca Bhasa) care spune că acţiunea dramatică trebuie să pornească de la fericire şi să evolueze spre un necaz, urmat din nou de fericire, sfârşitul recapitulând cumva începutul. Cu toate acestea piesa mea a rămas un schelet teoretic, în timp

ce Bhasa a reuşit să pună carnea pe oase, să insufle viaţă în schemă şi să producă astfel o piesă de teatru plină de vitalitate.

Azi pot să înţeleg motivele eşecului meu: o percepţie falsă şi o adoptare greşită a tot ce înseamnă armonie, cel mai înalt principiu al esteticii. Echilibrul dintre contrarii, plăcerea seninătăţii, toate acestea nu provin din evitarea mecanică a adâncimilor nebănuite ale tragediei sau a ilarităţii iresponsabile a comediei pure. Bhasa nu atinge echilibrul evitând extremele, conform recomandării clasice, ci printr-o imersie în contraste, conflicte şi forţe opuse, astfel încât acestea nu intră în coliziune şi nu se domolesc nicicând. Adaugă la asta virtuozitatea conceperii secvenţei visului, care face piesa incredibil de complexă şi nuanţată, continuând prin a aborda cerinţele de actualitate şi rememorare, realitate şi iluzie, ochiul viu şi viziunea interioară. Am învăţat mult de la Bhasa şi sunt mândru de prietenia noastră. El mi-a format simţul pentru echilibru şi armonie, oferindu-mi nişte lecţii pe care le-am învăţat prea târziu pentru a mai scrie un text literar valoros, dar care mi-au prins bine atunci când am conceput *Kamasutra.*

Eşecul estetic al piesei mele a însemnat un succes în ochii lui Udayana. Ca să-i atrag atenţia, am amestecat secţiunea cu fericirea de la început, din ciclul fericire-nefericire-fericire, cu o doză sănătoasă de erotism. Intenţia mea fusese de a prezenta cât se poate de realist obsesia lui Udayana faţă de Vasavadatta, de la început, până la regăsirea lor din final. Am reuşit foarte bine. Administratorul închisorilor, care finanţase producţia piesei şi care ne-a ajutat şi la punerea ei în scenă la teatrul din palat, mi-a povestit ce scandal provocase. Poeţii şi învăţaţii de la curtea lui Udayana au fost şocaţi de lipsa de echilibru, de importanţa nejustificată acordată pentru *shringara rasa* şi de cruzimea cu care fusese tratat sentimentul erotic. Şi au tras concluzia că patosul fusese izgonit pe nedrept. Dar eram conştient că, dacă aş fi aplicat principiul echilibrului şi al armoniei pretinse de canoanele genului, piesa mea ar fi fost corespunzătoare... şi plictisitoare. În nici un caz nu posedam geniul lui Bhasa.

La o săptămână de la proasta primire a piesei, eram chiar abătut când am fost chemat la rege la palat în audienţă. Desigur, mă aşteptam la orice, de la o critică usturătoare (în cel mai bun caz) la o eventuală izgonire din Kausambi. În drum spre palat căutam semnele rele, dar în afară de o zvâcnire slabă a pleoapei drepte, care putea sau nu să fie închipuită, n-a apărut nici un semn îngrijorător. Spre surprinderea mea, Udayana m-a primit singur, în camera sa cu pereţi acoperiţi cu fresce pictate pe fildeş şi aur, cu doar un scrib care îi nota instrucţiunile. După un minimum de politeţuri, a trecut direct la subiect.

„Dragul meu Vatsyayana'1, a început, luându-mă din nou prin surprindere cu intimitatea tonului său şi cu felul în care mi se adresa. „Resentimentele violente faţă de tine, ca «violator de tradiţii» şi «profanator al culturii», cum te-au numit unii *kavi,* sunt încă prea puternice pentru a lăsa loc patronajului regal. Ei au găsit în atitudinea şi în scrierile tale influenţe nocive care provin din regatele de vest, Bahlika şi Strirajya. Spun că dispreţuiesc mai ales ireverenţa şi felul în care pui sub semnul întrebării autoritatea înţelepţilor antici, priviţi ca adevăraţi zei ai înţelepciunii."

Speranţele mele au început să reînvie când i-am simţit căldura vocii şi i-am zărit zâmbetul conspirativ.

„Nu contest judecata de valoare a celor mai mulţi oameni de litere, deşi s-ar putea ca majoritatea să fi fost puţin cam duri", a adăugat, urmărindu-mi expresia feţei, în timp ce eu mă străduiam să nu-mi iau zborul, de exaltat ce eram. „Preocuparea ta faţă de latura senzuală, erotică a vieţii e într-adevăr exagerată, chiar dezgustătoare. Este mai degrabă potrivită unor tratate despre *kama*, decât unor poeme şi piese de teatru."

„Hmmm", dintr-o dată a părut îngândurat, de parcă i-ar fi venit o idee nouă, surprinzătoare. „Ce-aş putea eu să fac *totuşi* e să-ţi trimit opt sute de *pana* pe lună timp de trei ani, dacă eşti dispus să scrii un nou tratat despre *kama,* care să distileze esenţa textelor existente. Dar, aranjamentul nostru trebuie să fie ţinut secret. Dacă şi când vei produce o lucrare de calitate care să poată fi prezentată adunării, putem să mai discutăm despre înţelegerea noastră."

I-am mulţumit pe tăcute, prea copleşit de ceea ce aflasem ca să-i mai pot spune ceva. Mai târziu mi-am dat seama că tocmai excesele din piesa mea au fost cele care l-au impresionat pe Udayana. Pe lângă înclinaţia spre punerea la îndoială a tuturor părerilor convenţionale, poate o expresie a nesiguranţei în privinţa propriei sexualităţi, lui Udayana îi plăcea asprimea erotică a piesei. A interpretat acest aspect ca pe manifestarea stângăciei tinereşti în ceea ce priveşte viaţa sexuală, ceea ce i s-a părut la fel de fermecătoare la mine, ca şi la el.

„Nu vreau să devii un pustnic", a adăugat Udayana, mai mult ca un prieten, decât ca

patron al artelor. „Avem destui. Te aştept să vii la palat în mod regulat, să mă ţii la curent cu progresul muncii tale şi să mă amuzi cu tot felul de informaţii interesante pe care le aduni în timpul cercetării — mai ales despre escapadele amoroase ale celorlalţi regi."

Am tăcut, abţinându-mă să protestez prosteşte, să-i spun că nu eram potrivit pentru aşa ceva. Am presupus că Udayana era la fel de conştient ca şi mine de lipsa mea de pregătire pentru rolul de specialist în erotică. Avea încredere în potenţialul şi în pasiunea mea, nu în recomandările şi în experienţa mea.

Capitolul 15

Interesul (material) şi iubirea nu sunt două lucruri opuse, dar încercarea de a găsi resurse pentru supravieţuire trebuie să predomine.
Kamasutra 6.1.19

Cum patronajul neoficial al lui Udayana compensa lacunele financiare ale gospodăriei, Vatsyayana a putut să-şi înceapă cariera de învăţat în domeniul eroticii fără să-şi mai facă griji pentru bani. Din cele şaptesprezece lucrări din domeniul ştiinţelor erotice şi cele patruzeci şi două de comentarii, aproape toate erau listate în catalogul mănăstirii Goshitrama, care, potrivit renumelui său de centru de învăţătură recunoscut, se putea lăuda cu o bibliotecă formidabilă. Printre manuscrisele disponibile se găseau textele clasice: *Despre prostituate*, de Dattaka, *Abordări erotice,* de Suvarnanabha, *Arta seducţiei,* de Ghotakamukha, *Despre neveste,* de Gondardiya, *Practici oculte* de Kuchumara, *Observaţii generale despre sexualitate,* de Charayana, şi colecţia de texte clasice scrisă de fraţii

Babhravya, *Kamashastra.* Bibliotecarul, un călugăr bătrân care nu îşi ascundea dezaprobarea faţă de interesele lui Vatsyayana, i-a spus tânărului savant că, pentru consultarea textelor care nu se găseau în colecţia de la Goshitrama, trebuia să se deplaseze până la Varanasi. Existau cel puţin patru alţi savanţi în acel oraş sfânt, dar păcătos, din punct de vedere academic, suspină călugărul, care împărtăşeau preocupările libidinoase ale lui Vatsyayana şi care ar fi putut să-l îndrume spre biblioteci care găzduiau aceste manuscrise. Făcând parte din rândul călugărilor care aparţineau sectei budiste a asceţilor Vehiculului de Jos, bibliotecarul împărtăşea viziunea lor sumbră asupra vieţii, identificându-l pe Kama cu zeul morţii, Mara, şi dezaproba în general sexualitatea şi plăcerea sexuală.

Timp de aproape un an, Vatsyayana şi-a petrecut o mare parte a fiecărei zile la biblioteca mănăstirii, copiind manuscrisele, ca prim pas în studiul riguros. Observând hărnicia lui Vatsyayana şi dedicaţia sa faţă de această sarcină, bătrânul bibliotecar s-a mai dezgheţat faţă de student, chiar dacă nu şi faţă de obiectul studiului său. Deşi nu cunoştea acest domeniu, erudiţia călugărului în alte domenii şi priceperea sa la lingvistică îi erau de mare ajutor lui Vatsyayana pentru a extrage înţelesul numeroaselor pasaje dificile din cărţile consultate. Până şi dezaprobarea categorică manifestată de bibliotecar faţă de ţelurile şi obiectivele cercetării lui Vatsyayana s-a dovedit a fi benefică pentru savantul aspirant.

— M-a făcut să-mi dau seama de diferenţa dintre student şi savant. Condiţiile optime pentru învăţat se ivesc atunci când studentul îşi deschide mintea în faţa cunoaşterii şi inima în faţa profesorului. Un savant trebuie să le închidă pe amândouă, pentru scurt timp. Studiul presupune cea mai intensă identificare a studentului cu materia şi cu profesorul său, în timp ce munca de cercetător cere o anumită distanţă, o atitudine mai degrabă critică decât reverenţioasă faţă de cunoştinţele asimilate. Eu însumi eram încă student şi mă simţeam copleşit de teama faţă de autoritatea scriitorilor şi a cuvântului scris, mai ales dacă textele proveneau din vremuri străvechi. Fiind un călugăr budist, bibliotecarul putea să-şi bată joc făţiş de supoziţiile şi valorile conţinute în textele esenţiale ale tradiţiei brahmane. Chiar dacă nu împărtăşeam aceleaşi prejudecăţi, ireverenţa sa mi-a insuflat o atitudine sceptică, care, în alte împrejurări, s-ar fi dezvoltat probabil mult mai târziu. Chestionarea nemiloasă a principiilor pe care le consideram sacre mi-a mai domolit entuziasmul tineresc, fără să mă facă să-mi pierd respectul pentru lucrările vechilor savanţi. Încă îi mai port o nesfârşită afecţiune acestui om irascibil care a fost unul dintre profesorii mei, fără ca vreunul dintre noi să-şi dea seama pe atunci de acest lucru. A murit înainte ca eu să-mi termin lucrarea şi să culeg laurii la curtea lui Udayana.

Însă viaţa lui Vatsyayana nu se rezuma doar la muncă. Vizitele sale periodice la palat pentru a da raportul despre progresul pe care-l presupunea o anumită participare la rezistenţa celor de la curte şi la ritmul vieţii regelui. La început, trebuia să se prezinte o dată la două săptămâni în faţa regelui. Întâlnirea trebuia să aibă loc la prânz, după ce Udayana se elibera de obligaţii, după prezidarea consiliului miniştrilor şi primirea rapoartelor zilnice ale oficialilor şi agenţilor săi secreţi, după ce asculta nemulţumirile cetăţenilor din Kausambi şi după ce termina inspecţia obositoare a trezoreriei, arsenalului, a elefanţilor de război, a cailor şi trăsurilor. Vatsyayana era condus direct în baia regelui din apartamentele sale private, un

mic pavilion cu gresie albastră, coloane pictate şi tapiserii viu-colorate pe pereţi. Aici tânărul savant îl găsea pe rege întins gol într-un colţ, pe o platformă din lemn de trandafir cu suprafaţa închisă, lucioasă, ca unsă cu ulei, înconjurat de maseurii lui preferaţi, în timp ce un servitor îl răcorea cu un evantai dintr-o frunză umedă de lotus. Pe un ton destul de ridicat cât să acopere sunetele scoase de maseurii regelui, gemetele de plăcere şi oftatul acestuia, Vatsyayana dădea raportul despre progresul muncii sale. Şi, cum repede a descoperit, Udayana se aştepta să-l distreze cu tot felul de anecdote amuzante despre obiceiurile sexuale ale diferitelor ţări şi cu poveşti despre escapadele amoroase ale zeilor şi împăraţilor din antichitate.

— De pildă, când i-am povestit despre plăcerile împăraţilor, i-am amintit tradiţiile din împărăţiile Vatsa şi Gulma, unde femeile haremului, care aparţineau miniştrilor şi oficialilor, erau trimise la conducătorul ţării pentru o noapte, în fiecare lună; i-am povestit că în Andhra, o fată proaspăt căsătorită e trimisă la harem în a zecea zi după nuntă, pentru a-l distra pe împărat timp de o noapte; că în Vidharba, fetele frumoase de la ţară sunt trimise la harem pentru cincisprezece zile pentru a învăţa artele erotice. Sau, pentru a ilustra pericolele la care se expune un rege când pătrunde în casa unui alt bărbat în scopuri amoroase, i-am spus povestea despre regele din Abhiras care s-a furişat în casa unui negustor ca să facă dragoste cu nevasta acestuia şi a fost asasinat de un spălător, la comanda fratelui acestuia. La fel şi Jayasena, regele din Varanasi, care a fost ucis de comandantul cavaleriei sale, când acesta l-a găsit în pat cu nevasta sa.

După ce şedinţa de masaj lua sfârşit, Udayana se îndrepta spre jilţul de cristal din mijlocul băii, unde servitoarele turnau apă parfumată peste el, din vase mari de ceramică, aliniate lângă perete. Mai târziu, când Udayana a început să-l cheme din ce în ce mai des, vizitele lui Vatsyayana la palat nu se mai limitau la o anumită perioadă a zilei. Putea să fie chemat să-l însoţească pe rege la inspecţia grădinilor palatului după-amiaza târziu, sau să-l acompanieze la concertul de seară, ori la recitalul barzilor despre aventurile străbunilor lui Udayana, sau chiar şi seara târziu, după cină, când regele avea chef de o partidă de şah sau zaruri.

— De ce mă căuta Udayana? Am câteva răspunsuri, dar nici unul nu mă convinge pe deplin. Eram cam de aceeaşi vârstă şi poate se simţea mai degrabă în largul său lângă mine, decât cu nobilii care făceau parte din moştenirea lăsată de tatăl său. Fiind oamenii lui Rudradeva, majoritatea curtenilor nu se dădeau deloc în vânt după viziunea despre viaţă a lui Udayana. Într-un moment de beţie, chiar Udayana mi-a mărturisit afinitatea pe care o simţea faţă de mine, ca „aceea a unui non-uman faţă de fiul unei târfe". Asta s-a întâmplat mult mai târziu, la aproape cinci ani după întâlnirea noastră, când am devenit prieteni, sau mai bine zis când m-am apropiat de el, pe cât se putea să te apropii de un suveran şi un binefăcător. Regele îşi îngăduia deja să se îmbete în prezenţa mea. Îşi permitea să plângă atunci când vorbea despre mama sa, de care fusese extrem de ataşat pe toată durata copilăriei, până la vârsta de cincisprezece ani, când aceasta murise. Protesta împotriva tatălui său care-l umilea şi-şi bătea joc tocmai de lucrul pe care îl adora mama lui — frumuseţea fizică a fiului său. „Ce fiu frumos am!" obişnuia să spună Rudradeva însoţitorilor săi, ori de câte ori se întâlneau. „Admiraţi-i mâinile frumoase şi braţele bine proporţionate, care nu sunt în stare să mânuiască nici măcar o sabie pentru copii!"

Udayana se temuse întotdeauna de tatăl său războinic, cam scump la vedere de câte ori venea acasă. Cu toate acestea, timp de mai multe luni, când Rudradeva pleca din Kausambi în campaniile sale militare, băiatul tânjea după prezenţa tatălui său. Dar imediat ce se întorcea, lui Udayana i se părea din nou înfricoşător, frustrant şi copleşitor.

„E pedeapsa potrivită din partea zeilor ca fiul lui să prefere bărbaţii în loc de femei, demonstrând astfel lumii că marele războinic avea sămânţa deficitară, sau adoptase poziţia femeii în timpul actului sexual", spuse Udayana cu o amărăciune de care nu-l credeam în stare.

În multe seri petrecute în dormitorul său, cu doar un servitor care ne umplea cupele cu vin, l-am ascultat pe

Vatsyayana vorbind fără a se opri. Ura să fie singur, iar în nopţile când sclavul său preferat nu era disponibil, sau nu era dorit, mă ruga să rămân peste noapte, vorbăria lui de om băut devenind din ce în ce mai frenetică, o dată cu trecerea nopţii. Într-un interval mai lucid din timpul unei asemenea nopţi, mi-a spus: „Ceea ce apreciez cel mai mult la tine, prieten drag, e solitudinea care te învăluie, nu ca o armură, ci ca o manta sub care trecătorii se pot încălzi înainte de a-şi continua drumul. E solitudinea înţeleptului, care există chiar şi-atunci când acesta nu e singur în pădure, ci împreună cu alţi oameni din oraş".

Auzindu-l pe Vatsyayana cum repetă spusele lui Udayana, am avut senzaţia că am mai asistat la aşa ceva. Da, asta era una dintre cheile către sufletul bărbatului şi interiorul său! Brusc, mi-am dat seama că oamenii aveau dreptate să creadă că lucrarea a fost scrisă de un ascet. Dar au greşit când au pus semnul egalităţii între ascetism şi celibat; au uitat de celălalt semn distinctiv al ascetului — solitudinea.

Vatsyayana a progresat rapid în următorii câţiva ani, o perioadă de dezvoltare culturală şi prosperitate pentru Kausambi. Imperiul Gupta îşi întărise graniţele împotriva tuturor duşmanilor externi şi reuşise să restabilească pacea între regatele sale. Singura dată când viaţa celor din Kausambi a fost afectată puţin de un război fulger, şi chiar şi atunci doar în mod indirect, a fost în anul 83, când Chandragupta a hotărât să împingă hotarele vestice ale imperiului până la mare, prin cucerirea ţinutului Gujarat. Rudrasimha, regele Shaka al acelei ţări, era un conducător civilizat, cunoscut pentru bunăvoinţa cu care patrona mănăstirile, templele şi artele. Spre binele lui Chandragupta, împăratul nu a încercat să întunece caracterul lui Rudrasimha, pentru a găsi o scuză războiului la care se gândea. Nici măcar nu scotea în evidenţă proveniența străină a conducătorului Shaka, pentru a trezi astfel sentimentul patriotic în oameni.

Cucerirea altor ţări şi extinderea graniţelor imperiului erau obligatorii, în cazul în care un împărat voia să fie recunoscut drept *chakravartin*[39], şi Chandragupta urmărise întotdeauna cu îndârjire acest scop. Având în vedere numărul de poeţi pe care-i patrona şi îi obliga să-i compună versuri elogioase şi afirmaţiile exagerate despre înţelepciunea cu care rezolva problemele civile şi despre vitejia de care dăduse dovadă în război, fapte imortalizate la comanda lui, înscrise pe stâlpi de piatră şi fier din diferite locaţii ale ţării, sarcina de a-i crea o imagine grandioasă devenise uşoară.

Ceremonios, Udayana puse armata din Kausambi la dispoziţia lui Chandragupta, atunci când împăratul străbătuse regatul în drum spre Gujarat. Cât despre o participare personală, Udayana i-a cerut împăratului să se poată alătura campaniei câteva luni mai târziu, la începutul primăverii. Şi asta nu doar din cauza unei stări precare de sănătate, a unei probleme cu plămânii, care s-ar fi putut agrava din cauza climei reci şi uscate din Gujarat, cum îi spuse împăratului, ci şi pentru că voia să deseneze personal monedele comemorative emise cu ocazia victoriei eminente a imperiului Gupta asupra regatului Shaka. Chandragupta consimţise, deşi cu o graţie prost disimulată, furia sa fiind îndulcită puţin de recepţia splendidă dată de Udayana pentru armata imperială, care a traversat Kausambi mărşăluind.

Arcuri florale, destul de înalte pentru a permite trecerea unui întreg arsenal de elefanţi de război din avangarda armatei, au fost construite pe şoseaua regală la o distanţă de un zbor de săgeată. Cetăţenii capitalei, înveşmântaţi în cele mai bune haine, se îmbulzeau pe ambele laturi ale şoselei, aclamând parada carelor de război, a cavaleriei şi a pifanilor care-i urmau pe elefanţi. Udayana a ieşit din palat, însoţit de miniştrii săi şi de alţi demnitari ai statului, pe la prânz, când armata trecuse deja şi măturătorii curăţau strada de bălegar de elefant şi de cal, înainte de sosirea împăratului. Au trecut aproximativ douăzeci de minute înainte ca elefantul lui Chandragupta, precedat de gărzile de corp călare, să păşească în mijlocul celor adunaţi. Mulţimea aliniată pe partea cealaltă a străzii scoase ţipete ascuţite dorindu-i „Victorie împăratului!”. Clopotele templelor au început să bată şi de pe meterezele palatului s-au auzit cornurile din cochilii de scoică, în timp ce conducătorul regatului Kausambi şi curtea sa aduceau omagiu suzeranului lor, cu capetele plecate şi cu palmele împreunate, ridicate în dreptul frunţii.

Pe prima bucată a drumului spre Gujarat, contingentul din Kausambi a purces pe aceeaşi rută pe care călătorise cu mulţi ani în urmă şi Vatsyayana cu tatăl său, când caravana lor pornise spre Kashgar. Drumul ducea spre Mathura, înainte de a coti spre sud, de la vechea şosea maură şi apoi se îndrepta spre vest, după Ujjayini, sfârşind la oraşul portuar Barigaza din regatul Rudrasimha. În drum spre Mathura, amintirile peisajelor pe lângă care Vatsyayana trecuse mai demult se amestecau cu călătoria din prezent, dându-i peste cap simţul timpului. Amintirile — licuricii din jurul cercului de căruţe, din locul unde caravana se oprise în prima noapte, lătratul câinilor din satul de lângă templu, unde se opriseră a doua seară — erau mai vii decât impresiile şterse despre locurile prin care trecea vegheat de Udayana.

Udayana a fost irascibil pe tot parcursul expediţiei prin Gujarat. Ura să călărească, îl făcea să-l doară fesele, ura disconfortul înnoptării sub cerul liber, îi lipsea mâncarea făcută de bucătarii săi de la palat. Se temea nejustificat de mult de perspectiva unei lupte adevărate — pe care ar fi preferat s-o evite —, pentru că ar fi fost la fel de bine protejat ca şi împăratul. Ordinul de luptă prevede ca la sunetul scoicilor de mare, al gongurilor şi al tobelor, un şir

masiv de elefanţi drogaţi cu vin să fie aduşi în faţă, pentru a proteja infanteria care-i urmează. Carele, fiecare purtând trei arcaşi, erau comasate pe fiecare flanc, fiind urmate imediat de cavalerie. Elefantul lui Udayana s-ar fi aflat chiar lângă cel al lui Chandargupta, în mijlocul ariergărzii, pus la adăpost chiar şi-n faţa celei mai neînfricate formaţiuni de luptă. Dar, cum s-a dovedit mai târziu, Udayana n-a ajuns să se lupte niciodată. Cei din Kausambi au sosit la tabăra împăratului după ce războiul luase sfârşit. De fapt, au ajuns ia câmpul de luptă în seara zilei în care Chandragupta câştigase lupta decisivă împotriva lui Rudrasimha.

Pe drum spre cortul împăratului, în urma lui Udayana şi a generalilor săi, Vatsyayana a trecut pe lângă grupuri de soldaţi care cântau şi râdeau, mulţi dintre ei întinşi deja pe jos, zăcând inconştienţi de beţi ce erau. Caii şi elefanţii erau spălaţi şi ţesălaţi de către îngrijitorii lor. Bucătarii frigeau carne de căprioară pe ţepuşe pentru masa festivă. Brancardierii cărau răniţii la spitalul amenajat într-un colţ îndepărtat al taberei, gemetele şi ţipetele de agonie fiind înăbuşite de larma petrecăreţilor. După ce Udayana a dispărut în cortul împăratului, înconjurat de comandanţii şi de supuşii săi, care sărbătoreau victoria imperiului Gupta, Vatsyayana a hotărât să facă o plimbare pe câmpul de luptă, la o oră de mers de la poarta de vest.

Mirosul de sânge şi de carne intrată în putrefacţie s-a înteţit când a ajuns în câmp deschis, în locul unde se dusese lupta. Duhoarea l-a forţat să se oprească la câteva zboruri de săgeată depărtare. Soarele apusese şi întunericul se instaura treptat. În ciuda luminii dinspre câteva ruguri funerare — unul pentru fiecare castă a soldaţilor ucişi —, oamenii din jurul câmpului de luptă arătau ca nişte umbre întunecate. Vatsyayana era surprins să vadă cât de animat rămăsese câmpul de luptă chiar şi după câteva ore bune de la sfârşitul bătăliei. Sclavii armatei victorioase adunau săgeţile folosite pentru a fi îndreptate sau reparate în atelierul din tabără. Cadavrele erau adunate şi identificate în funcţie de castă, indiferent de armata în care luptaseră soldaţii. Veterinarii cărau caii şi elefanţii răniţi. Doctorii şi asistenţii din ambele tabere îi bandajau şi-i tratau pe cei răniţi uşor, în timp ce brancardierii transportau cazurile mai grave în propriile tabere. Exista o anumită prietenie între cei care se ocupau de căratul gunoiului lăsat în urmă de un război, între cei care curăţau resturile; frăţia durerii era infinit mai cuprinzătoare decât cea din timp de pace.

Şi da, Chandragupta nu era chiar aşa de supărat din cauza sosirii târzii a lui Udayana. Parţial, iertarea sa spontană se datora monedei pe care o desenase Udayana pentru a marca victoria sa. Emblema imperiului Gupta — Garuda — lebăda care-l purta pe Vishnu — pe o parte şi imaginea împăratului înjunghiind un leu pe cealaltă. Udayana era deosebit de impresionat de inspiraţia pe care o avusese. Leul omorât reprezenta în acelaşi timp şi animalul real, atât de răspândit în pădurile din Gujarat, fiind un tribut adus vitejiei în vânătoare a împăratului, care în general nu dădea importanţă unei astfel de îndeletniciri. Era, de asemenea, şi „Leul Fioros", numele regelui Shaka. Imaginea îl flata pe împărat şi din cauză că îl compara cu ilustrul său părinte, acesta fiind reprezentat pe monedele *sale* înjunghiind doar un tigru.

*

După câteva luni de la întoarcerea din Gujarat, Udayana l-a invitat pe Vatsyayana să se mute într-una dintre căsuţele pentru oaspeţi de pe teritoriul palatului. Ezitarea scurtă a lui Vatsyayana în a accepta oferta, de altfel, o deosebită onoare, era doar o plecăciune superficială în faţa prerogativelor curtoaziei. Se bucura că scăpa din casa aceea ca un cavou unde cadavrele veseliei zăceau nesupravegheate în colţuri întunecate. Dintr-un templu faimos în care domnise *shringara*[40], casa se transformase rapid în mormântul său părăsit. Îmbunătăţirea situaţiei sale financiare îi mai liniştise pe membrii familiei cuprinşi de panică, dar nu reuşi să alunge tristeţea care pusese stăpânire pe Avantika. Panica de dinainte reuşise să-i ţină măcar vag uniţi pe cei din familia sa. O dată cu dispariţia lui, toţi — mama lui, Chandrika, Ganadasa — s-au îndepărtat unii de alţii, ca nişte planete rătăcite învârtindu-se în jurul propriei orbite.

— Timpul a fost cel care a adus cu sine această schimbare şi a şters frumuseţea surorilor, cerându-le înapoi împrumutul din tinereţe, despre care ele crezuseră că era un cadou pe care-l puteau păstra la nesfârşit. Mama îşi dădea seama mai bine de efectele trecerii timpului şi, de aceea, se împăca mai bine cu marşul lui nemilos decât Chandrika, târâtă de-a dreptul în faţa curţii supreme a timpului. Ambele femei erau inteligente şi educate, nu doar adepte ale celor şaizeci şi patru de arte, dar şi foarte bune cunoscătoare ale epopeilor. O auzisem deseori pe mama recitând din *Mahabharata*.

Timpul dă aripi vântului, îl transformă în uragan,
timpul face ca norii să ne dăruiască ploaie.
Timpul ne dă floarea de lotus şi tot el întăreşte copacul.
Noaptea se întunecă, apoi se luminează cum trece timpul şi tot timpul împlineşte luna.
Dacă nu a venit timpul, pomii nu se încarcă de flori sau fructe.
Curentul râului nu-şi grăbeşte cursul, dacă timpul nu i-a sosit.
Dacă nu le-a sosit timpul, femeile nu zămislesc copii.
Dacă timpul nu s-a împlinit, copilul nu se naşte şi nu moare, nici nu învaţă a grăi.
Fără să-i fi sosit timpul, tinereţea nu vine, sămânţa nu încolţeşte.

Dacă mama acceptase puterea timpului, colecţia de oglinzi din camera ei fiind singurul gest sfidător cu care se agăţa de trecutul pe care nu mai voia să-l dea uitării, Chandrika, încă servitoare a Stăpânului Kama, nu putea să se împace cu trecerea timpului, la schimbarea zeilor din viaţa ei.

Până să mă mut de acasă, mama se detaşase deja de noi toţi. Salutul ei, atunci când ne întâlneam acasă sau la mănăstirea Goshitrama, în a cărei bibliotecă am lucrat, era calm şi senin, ca salutul unei călugăriţe, fără nici o urmă de implicare personală, care îi înviora de obicei pe cei cu care vorbea. De la ascultarea discursurilor budiste, rugăciuni şi unele acte de caritate şi compasiune, ajunsese să aleagă calea şi mai aridă a jainiştilor. Mare parte a bijuteriilor le vânduse deja. Restul l-a donat azilului pentru animale bolnave şi slăbite de bătrâneţe, condus de călugăriţe şi călugări jainişti, alături de care lucra ore îndelungate în fiecare zi. N-a trecut mult timp şi a început să-şi petreacă şi majoritatea nopţilor la azil. Ne vizita din ce în ce mai rar, pe oglinzile din camera ei se depunea un strat de praf din ce în ce mai gros. Chandrika şi Ganadasa mi-au spus că devenise extrem de devotată şi că înfiinţase chiar un mic spital pentru păsări bolnave. Păsările pe care le îngrijea nu erau papagali sau *mynahi* din palate şi vile, ci nişte umile vrăbiuţe, porumbei, guguştiuci şi corbi care avuseseră norocul să supravieţuiască unor răniri. Auzisem de autoumilirea şi posturile lungi cu care stârnise invidia clericilor jainişti şi atrăsese admiraţia laicilor. Cei care cunoşteau această religie prevesteau că era sortită să îndeplinească jurământul *sallekhana,* autoînfometarea, venerată de jainişti drept cea mai potrivită moarte. Într-adevăr, mama a rămas fidelă acestui jurământ, dar s-a călugărit abia mai târziu, după ce m-am însurat, iar legătura dintre noi s-a distrus definitiv, după ce fusese oricum mereu una fragilă.

În ciuda predicilor pe care le ascultase de-a lungul anilor, mama n-a înţeles de fapt niciodată mesajul lui Buddha. Credea că Buddha ne cere să ne abţinem să ne ataşăm de cineva, pentru a evita suferinţa, o recomandare care, în cel mai bun caz, i se putea aplica doar clerului. Cel Iluminat spune că principala cauză a suferinţei umane e să fii departe de oamenii pe care-i iubeşti şi să fii lângă oameni pe care nu-i iubeşti. Cu cât cineva meditează la această *maha-vakya,* cu atât i se dezvăluie adevăruri mai profunde. De pildă, ne spune că suferim nu doar lângă oameni pe care-i urâm, dar şi atunci când suntem nevoiţi să tolerăm prezenţa celor care ne sunt indiferenţi. Apoi, să primeşti iubirea care ţi se oferă pasiv poate fi o cauză la fel de plauzibilă a suferinţei, dacă cineva nu poate să iubească, la rândul său, activ. Leacul pentru această suferinţă nu e niciodată retezarea contactelor şi controlul afecţiunii faţă de cineva, refuzarea dreptului de a iubi, pentru că astfel eşti condamnat să trăieşti cu oamenii pe care nu-i iubeşti şi niciodată cu cei pe care-i iubeşti. E posibil ca mama să fi descoperit că singurele fiinţe la care mai puteau ţine erau păsările rănite. Poate era fericită în spitalul ei.

Chandrika făcea faţă trecerii timpului în singurul chip în care putea — îndrăgostindu-se nebuneşte de un bărbat, devenind complet absorbită de el, spuse Vatsyayana cu un zâmbet melancolic, care-i trăda abia perceptibil propria obsesie faţă de mătuşa sa.

Cu zece ani mai tânăr decât ea, obiectul pasiunii Chandrikăi era un arhitect din Ujjayini care construia unul dintre pavilioanele lui Udayana. Tânărul venise la Avantika cu un grup de prieteni, nu atât pentru jocuri amoroase, cât din curiozitate. Părăsită de clienţii devotaţi, casa noastră devenise între timp un fel de altar ignorat, un monument faimos pentru gloria sa apusă, unde cei care vizitau oraşul meritau să zăbovească puţin, mai ales dacă apreciau nuanţele fine ale tradiţiei curtezanelor.

Mai târziu, muzicienii mi-au spus că Chandrika se întrecuse pe sine în seara aceea. Au vorbit extaziaţi despre dansul ei: despre mişcările simple şi originale ale trupului ei, precum şi despre mimica deosebită a feţei. N-aveau să uite niciodată felul în care a interpretat

îndepărtarea tandră a eroinei şi stăruirea iubitului ei într-o singură mişcare unduitoare, sau sărutul îndrăgostiţilor, pe care l-a prezentat cu o tandreţe neobişnuită, devoratoare, fără a neglija însă claritatea mişcărilor şi a expresiei.

Tânărul arhitect era flatat de atenţia pe care i-o acorda această femeie de o frumuseţe legendară, deşi pe cale de a se ofili, aşa că s-a lăsat iubit pentru câtva timp. În aceste câteva zile, Chandrika radia de fericire. Era emoţionant să vezi cum se străduia să-şi aprofundeze cunoştinţele despre teoria arhitecturii, încercând să îi fie pe plac iubitului ei extrem de pasional. Ca noi toţi, de altfel, nici ea nu fusese vreodată interesată de problemele complexe pe care le punea construirea unei case. Ştia despre arhitectură la fel de mult ca orice altă persoană educată, adică puţin şi doar lucruri vagi. Ştia că pentru a se asigura o anumită longevitate, dormitorul trebuie să fie tot timpul construit spre est sau sud şi, în cazul în care cineva mănâncă într-o cameră cu faţada spre sud, îi va creşte faima. Acum, în fiecare seară în care îl aştepta pe iubitul ei, discuta cu muzicienii despre diversele materiale de construcţii.

„Malli", îmi amintesc că mi-a spus într-o zi, când m-am dus acasă la prânz şi stăteam împreună în camera ei după o masă delicioasă pregătită de Ganadasa, „pur şi simplu nu mai ţin minte toate formulele pentru stabilirea planului general, a sitului şi a grosimii pereţilor sau coloanelor, în funcţie de direcţia în care este orientată clădirea, de ziua şi ora la care ar trebui să înceapă construirea şi de poziţia stelelor în acel moment. Mă încurc, nu mai ştiu care e zeul protector al fiecărui pătrat dintr-un plan. Iubitul meu o să creadă cu siguranţă că sunt proastă, nu-i aşa?".

„Nu, *masi",* i-am răspuns. „Eşti frumoasă, inteligentă şi nu vei fi niciodată chemată să construieşti o casă." Aflam despre evoluţia — sau mai bine zis, despre lipsa de evoluţie — a relaţiei lor de la Ganadasa, care mă vizita deseori la palat, sub pretextul că vine să-mi pregătească mâncărurile preferate, dar care voia, de fapt, să bârfim. Ganadasa nu era deloc de acord cu această aventură. Spre deosebire de ceilalţi, care urmau moda, iubitul Chandrikăi purta barbă, ceva ostentativ în ochii bucătarului, care îl făcea să creadă că arhitectul venera zeii barbarilor de greci.

„E un tânăr mulţumit de sine, care a gustat primul succes", se lamenta bucătarul. „Are o părere foarte bună despre el, deloc justificată, dacă e să ne gândim la originea sau realizările sale."

Nu puteam comenta alegerea Chandrikăi, pentru că nu-l văzusem niciodată pe acest bărbat.

Până la urmă, inevitabil, arhitectul a părăsit-o pe Chandrika. A început să se retragă treptat, şi şi-a găsit o nouă iubită, o curtezană tânără. Chandrika a ajuns în pragul disperării. În fiecare dimineaţă trimitea un servitor cu mesaje şi cadouri pe care nu prea şi le mai putea permite. Încerca să-l ademenească cu delicatesele lui Ganadasa şi a mers până acolo încât s-a oferit s-o înveţe pe rivala sa laturile cele mai fine ale artelor erotice, cu condiţia ca amantul ei să fie prezent la aceste instruiri. M-a rugat chiar şi pe mine să intervin pe lângă Udayana, să îl rog să-i *pornească* arhitectului să ne viziteze. S-a îmbufnat când i-am demonstrat cât de absurdă era propunerea ei. A încercat să se agaţe de iubitul împietrit, care-i aluneca printre degete. Se linguşea, implora, se milogea panicată, scânteia de nervoasă ce era, avea momente de speranţă, urmate de intervale lungi de disperare mistuitoare. Cred că emoţiile acestea incontrolabile i-au făcut foarte mult rău. Era o femeie mândră, care se lupta să nu-şi piardă demnitatea, fiind în acelaşi timp preocupată să şi-o submineze. Mult mai târziu, judecând acest episod cu mintea unei călugăriţe respectabile, Chandrika obişnuia să dea din cap neîncrezătoare, minunându-se de puterea acestei furtuni erotice care îi distrusese stăpânirea de sine. Să devină sclava cuiva — ea, care reuşea să-i înrobească pe alţii — i se părea acum foarte amuzant.

Acum mă întreb dacă nu cumva autoumilirea Chandrikăi a făcut parte din *karma* ei. Poate că avea nevoie să scape şi de ultimele rămăşiţe de respect de sine şi de simţul ruşinii, pentru a putea accede la următoarea etapă a vieţii. Erau ultimele piese de îmbrăcăminte care-i ascundeau eul din trecut. Dezgolită, Chandrika putea să adopte acum o nouă viaţă — cea a călugăriţelor budiste —, refugiindu-se în mănăstirea Goshitrama, îndurerată şi umilită. Mama, retrasă şi ea în propria celulă din spitalul de păsări, a rămas indiferentă la vestea pe care i-am dat-o. „Pentru a se linişti, mintea trebuie mai întâi să anuleze orice datorie în lacrimi", atât a avut de spus despre schimbarea petrecută în viaţa surorii sale.

*

În funcţie de fiecare *kavi* cu care vorbea, prima prezentare a lucrării lui Vatsyayana despre sexualitatea femeilor fusese considerată ori un succes răsunător, ori un scandal imens. Cele

două noţiuni erau identice, în ceea ce-l privea pe Udayana, iar în anul 88 Vatsyayana a fost admis în rândul literaţilor din Kausambi. Argumentele lui Vatsyayana (pe care le atribuise, desigur, înţelepţilor antici) despre autonomia sexuală a femeii, despre reacţiile ei din timpul actului sexual, nedeterminate exclusiv de activitatea sexuală a bărbatului, faptul că încuraja căsătoriile din dragoste şi nu pe cele tradiţionale, dar şi admiraţia sa nedisimulată pentru curtezane şi pentru talentele lor au făcut inevitabilă reacţia negativă a savanţilor conservatori, atrăgându-şi totodată şi apărători devotaţi din rândul celor moderni.

Partea conservatoare a adunării, un grup mic rămas din epoca lui Rudradeva, era condusă de Rajnikanta, un specialist în ştiinţe politice cu tenul stricat şi ochi bulbucaţi, care scrisese un comentariu despre *Arthashastra* cu mulţi ani în urmă şi care făcuse carieră şi îşi câştigase reputaţia repetându-şi la nesfârşit aceleaşi câteva idei.

Deplângând corupţia din viaţa publică actuală, în comparaţie cu seninătatea idilică a epocii precedente, greţos în laudele pe care i le aducea ţăranului şi satului autosuficient, dispreţuind în acelaşi timp oraşul malefic, negustorul lacom şi marele imperiu, Rajnikanta era plin de fervoarea morală şi de aroganţa autosuficientă a brahmanului care se credea superior. L-a înjurat deschis pe Vatsyayana, numindu-l „fiul de origine umilă al curvei care ne prezidează pe noi, brahmanii de origine nobilă".

— Eram conştient de ura pe care o nutrea faţă de mine, dar n-am simţit nevoia s-o îmblânzesc. Şi, cum se întâmplă de obicei în situaţii de genul acesta, antipatia era reciprocă. Nu aveam nevoie de platitudinile sale, „talentul" său de a se repeta era evident. Dacă pe stradă ar fi trecut o vacă albastră, Rajnikanta ar fi fost primul care ar fi arătat cu degetul şi ar fi zis: „Uitaţi-vă! E o vacă".

Inflexibili în certitudini şi încăpăţânaţi în apărarea unei tradiţii pe care au crezut de cuviinţă să şi-o însuşească, de parcă ar fi fost a lor, Rajnikanta şi grupul său de teologi încercau în zadar să submineze influenţa lui Vatsyayana asupra regelui şi reputaţia sa în ţările de mijloc, de cel mai promiţător savant al generaţiei sale în domeniul eroticii. Fiind una dintre primele stele originare din Kausambi care iluminau firmamentul intelectual al imperiului Gupta, Vatsyayana era considerat la fel de important pentru regat ca şi aurarii sau curtezanele.

— Chiar dacă nu avea cum să-mi facă rău în Kausambi, Rajnikanta aparţinea unei reţele imorale de savanţi conservatori care se răspândiseră prin schitul din ţările centrale, o tagmă care se opunea viguros declinului moral general din imperiul Gupta. În rândul membrilor, aceştia reuşeau să mă prezinte ca pe un iconoclast periculos, o ameninţare pentru *dharma* şi pentru mersul străvechi al lucrurilor.

Ocupat până peste cap cu scrierea *Kamasutrei,* realizările fiindu-i recunoscute şi apreciate pe deplin, Vatsyayana avea toate motivele să fie mulţumit de viaţa sa. Se simţea bine singur, scurtând sau lungind zilele, după bunul său plac. Cu toate acestea, zilele-i erau dominate de un ritm determinat de munca sa, fiind întrerupte doar de serile petrecute ocazional cu regele şi de vizitele săptămânale la mătuşa sa, la mănăstirea Goshitrama. În vârstă de aproape patruzeci şi cinci de ani, Chandrika îmbătrânise într-o manieră care ştersese aproape de tot amintirea acelei fetişcane pline de viaţă, de o frumuseţe capricioasă, pe care Vatsyayana o cunoscuse în copilărie.

— Găseam la ea un anumit calm, chiar un fel de gravitate, pe care n-aş fi intuit-o mai demult. De câte ori ne întâlneam, căutam fără să vreau urme ale vechii Chandrika pe chipul ei. În Goshitrama se comporta rezervat, îşi petrecea zilele într-un cotlon ferit din grădina mănăstirii, departe de călugării şi de călugăriţele mereu ocupate, sau de profesorii care discutau despre înţelepciunea tradiţională.

„Malli, mi se pare că sunt fericită chiar şi aşa, stând sub copacul acesta, fără să fac nimic, fără să vorbesc cu nimeni", îmi spusese într-o zi. „În clipe ca acestea, mintea mea se eliberează de gânduri şi echilibrul meu se împacă armonios cu tot ce mă-nconjoară: cu albina care se aşază pe o floare, cu veveriţa care se caţără pe un trunchi de copac, c-o familie de maimuţe care se leagănă de la o ramură la alta.

Tu vrei să-ţi povestesc despre iubirea mea şi despre iubiţii mei. Ei nu mai sunt decât nişte crâmpeie ale memoriei. Acum, când mă culc seara, nu mai strâng pe nimeni în braţe, nici măcar în vis. Şi să ştii, Malli, că prefer asta, decât euforia şi disperarea aceea din tinereţe, pendularea aceea constantă de-a lungul anilor, care, sub imperiul destinului orb, se petrecea într-un ritm asupra căruia nu prea mai aveam control.

„Asta nu înseamnă că nu mă bucur să te văd", adăugă repede. „Spune-mi, ce se mai întâmplă pe la curte? Şi de ce nu te-ai însurat încă?"

„Pentru simplul motiv că n-am găsit încă o femeie ca tine, Chandrika *masi.* Găseşte-mi una şi mă însor mai repede decât tunetul lui Indra”, i-am spus, abătându-mă de la ultima întrebare. Renunţarea mea la activitatea sexuală, ca o consecinţă a febrei de după întoarcerea mea de la schitul lui Mihirpal, era un secret pe care-l dezvăluisem doar doctorului de la curtea regală.

În ciuda seriozităţii proaspăt dobândite, Chandrika nu era imună la deliciile bârfelor despre viaţa de la curte. Îi plăcea mai ales să audă despre escapadele lui Bhasa, poetul care se alăturase de curând ansamblului şi care îmi căuta cu asiduitate prietenia.

Privind înapoi, mi-e mai clar decât oricând că Bhasa era singurul meu prieten în afară de Brahmagupta, cu care m-am întâlnit doar de trei ori după călătoria noastră de la Bahlika la Kashgar. Ştiu că Udayana mă considera prieten, dar cu el nu m-am simţit niciodată în largul meu. Era genul de om imprevizibil, indiferent de vechimea prieteniei noastre, şi se transforma dintr-un capriciu, când în prietenul afectuos, când în stăpânul autoritar. Bhasa, în schimb, era coleric, dar niciodată schimbător.

Bhasa îşi câştigase o reputaţie destul de importantă datorită pieselor sale cu teme din *Mahabharata,* până să fie invitat să se alăture grupului din Kausambi. Un vizitator asiduu de bordeluri, Bhasa aprecia compania curtezanelor şi încerca tot timpul să le recompenseze prin versuri compuse spontan, în loc de bani, de care ducea mai mereu lipsă. Încerca să mă atragă şi pe mine în excursiile acestea nocturne, iar când îl refuzam mă tachina, numindu-mă „călugăr”, şi apoi împrumuta bani de la mine pentru aventurile sale erotice. Înainte să plece la una dintre zeiţele inimii sale — era un politeist înnăscut în privinţa problemelor amoroase — mă îmbrăţişa cu căldură. „De asta te iubesc eu pe tine! Eşti generos, chiar dacă femeile te lasă rece. În mod normal, nu-i sufăr pe asceţi!”

Bhasa îmi cerea sfatul de multe ori în legătură cu felul în care ar fi trebuit să-şi administreze numeroasele relaţii de iubire. În ciuda unei vieţi amoroase tumultuoase, Bhasa era un poet serios şi talentat, responsabil pentru multe inovaţii în dramaturgia clasică. Scurtase drastic partea introductivă, cea care lăuda munca şi autorul ei, şi ar fi preferat să sară direct la acţiunea piesei după rugăciunea binefăcătoare spre Vishnu. Piesele pe care le scrisese în Kausambi nu conţin scenele comice obligatorii, iar cuvântările actorilor sunt scrise atât în versuri, cât şi-n proză. Îndepărtarea sa de tradiţie a atras, desigur, furia lui Rajnikanta şi a grupului său. Astfel, pe lângă banii pe care-i împrumutam şi sfaturile referitoare la curtezane pe care refuzam să i le dau, existenţa unui duşman comun a contribuit la apropierea noastră.

În schimb, i-am dat sfaturi legate de alte probleme, în ceea ce priveşte temele pentru piesa inaugurală ca să-i înlesnesc includerea sa în colectiv, ca nou membru. Având în vedere dificultăţile financiare cronice cu care se lupta şi amintindu-mi de propriile mele eforturi de pe vremea când mă străduiam să câştig patronajul lui Udayana după ce m-am întors de la schitul lui Mihirpal, i-am povestit despre piesa pe care o scrisesem despre tiza regelui. Bhasa se arătă aproape jenant de recunoscător pentru această idee. Desigur, datorită talentului său prodigios, *Visul lui Vasavadatta,* pe care a scris-o în două luni de la discuţia noastră, a ajuns să fie considerată capodopera dramaturgiei moderne.

Cu toate acestea, Udayana găsea o bucurie perversă în a-l răsplăti pe Bhasa doar cu laude în loc de bani, de care poetul avea nevoie în mod constant. Bhasa mă stânjenea, rugându-mă să intervin în numele lui, revoltându-se în secret împotriva zgârceniei lui Udayana, iar în public recitând versuri măgulitoare despre vitejia şi înţelepciunea regelui. Linguşeala i-a folosit la fel de puţin precum cazaniile morale pe care începuse să le introducă în piesele sale, dedicate în mod evident lui Udayana, care sugerau că un rege trebuia să fie generos faţă de brahmanii săi merituoşi — ca Bhasa —, demni de a primi cele mai mari onoruri de pe pământ. Şi acum mi-l amintesc pe Bhasa, când i-a aruncat lui Udayana o privire plină de subînţelesuri dintr-o parte a scenei, în timp ce actorul de pe scenă recita: „Regele trebuie să le înmâneze brahmanilor săi toată averea regatului, lăsându-le fiilor săi doar o sumă simbolică”.

Udayana zâmbi larg. Dându-se pe spate şi aplecându-şi capul spre mine — stăteam în rândul din spatele lui —, a şoptit: „Aş prefera să-i las pe brahmani fiilor mei.” Şuşoteala scandaloasă a ajuns la urechile tuturor, întărind convingerea facţiunii conservatoare că regatul era condus de un rege degenerat, care-i favoriza pe *kavi* din obişnuinţa de a-şi bate joc de tradiţii şi de a submina *dharma.*

Desigur, până la urmă, Rajnikanta şi cohorta sa au reuşit să se răzbune, când nesăbuinţa lui Bhasa le-a oferit prilejul s-o facă. Însă acest lucru s-a întâmplat mult mai târziu, la câţiva ani după căsătoria lui Udayana cu Madhavi, urmată la trei ani de mariajul meu cu sora ei.

Într-adevăr, soarta acţionează ca găleata de apă asupra roţilor de irigare; le goleşte pe unele şi le umple pe altele, ridică unele şi coboară altele, iar pe câteva le ţine în aşteptare, dându-ne astfel lecţii dure despre vieţile noastre de pe acest pământ.

Capitolul 16

Oricât de cinstită ar părea o femeie, oricât de senzuală este înfăţişarea ei, adevărata safire se arată doar în timpul actului sexual.
Kamasutra 2.8.40

Mă uimea uşurinţa cu care pasiunea noastră reuşise să treacă peste sentimentul de ruşine de

la început. Dimineaţa devreme discutam cu Vatsyayana şi după-amiaza mergeam în pădure, fără nici cea mai mică urmă de remuşcare. Muşchii umerilor nu mi se mai încordau, cum se întâmpla uneori când simţeam că Vatsyayana îmi urmăreşte retragerea de pe veranda casei sale. Asta nu înseamnă că nu mai aveam *gânduri* negre cu privire la păcatul pe care urma să-l săvârşesc. Au apărut urme abstracte ale ruşinii pe care ar fi trebuit s-o simt, dar pasiunea neţărmurită şi dragostea renăscută alungaseră aceste gânduri. Nici n-am clipit atunci când l-am privit în ochi pe Vatsyayana în timp ce discutam despre muncă; nici măcar n-am tresărit când i-am pus întrebări despre viaţa sa. Colaborarea noastră continua la fel ca înainte, izolată de intimitatea pe care-o împărtăşeam cu Malavika, deşi simţeam că paravanul instabil pe care-l ridicasem între cele două lumi era în pericol de a se şubrezi.

Numeroasele imagini legate de acele după-amiezi de primăvară petrecute în pădure s-au contopit într-o singură. Stăm culcaţi, capul Malavikăi odihnindu-se pe umărul meu, corpurile noastre sunt abia separate după contopire, fiecare retrăgându-se în propria-i intimitate. Iasomiile de noapte ofilindu-se în părul Malavikăi, pământul încălzit de soare, iarba crudă, ecoul liniştitor al iubirii consumate — toate contopite într-un sentiment de fericire atât de intens încât nu mai puteam nici să vorbim. Insecte care bâzâie frenetic în jurul nostru şi, din când în când, câte un bâtlan care îşi flutură aripile când îşi ia zborul de pe lac. Deasupra noastră, lacul se destramă în nuanţe de turcoaz închis. Nori tineri şi pufoşi, încă deschişi, umflaţi cu ploaie, plutind peste azuriul radios. Cuibărită lângă mine, cu capul sprijinit într-un cot, cu greutatea unui sân apăsându-mi umărul, Malavika se juca cu părul de pe pieptul meu, încurcându-l blând cu degetul arătător.

Eram complet prinşi în vraja pasiunii. Meditând împreună la natura dorinţei, voiam să ne folosim simţurile pentru a cunoaşte ceva ce nu se poate atinge cu simţurile, şi care, prin urmare, nu se poate găsi. Iniţial, cu cât creştea capacitatea noastră de a înţelege instinctiv dispoziţia celuilalt, cuvintele păreau nişte intruşi dintr-o lume pe care o lăsasem în urmă, la marginea pădurii. Cu toate astea, după un timp, supunându-ne unei porniri puternice de a ne face confesiuni, atât de caracteristică iubiţilor, am simţit nevoia să vorbim. Am discutat despre viaţa noastră de înainte de a ne întâlni, despre cum eram înainte să devenim acel cineva special, recunoscut doar de celălalt. I-am povestit Malavikăi despre copilăria petrecută în casa din Varanasi, unde fusese musafir de curând, despre speranţele tatălui meu legate de cariera mea, despre cum îl dezamăgisem. I-am vorbit despre mama mea care a murit când aveam cinci ani şi a cărei faţă mi se ştersese aproape de tot din amintire, dar a cărei prezenţă o percepeam foarte acut în mintea mea. Malavika mi-a povestit despre copilăria ei obişnuită şi despre mariajul ei straniu. Reticent în ceea ce privea căsătoria sa, dezvăluindu-mi doar scurte episoade despre circumstanţele în care s-au cunoscut, Vatsyayana dorea în mod evident să păstreze această parte a vieţii sale în afara conversaţiei noastre. Povestea căsătoriei lui Vatsyayana este deci povestită, în ceea ce urmează, doar de vocea Malavikăi.

*

Malavika era fata cea mai mică a unui rege mai mărunt din ţinutul Vatsya care îl recunoştea pe Udayana drept suveran. Surorile erau apropiate şi când Udayana a ales-o pe Madhavi, sora de şaisprezece ani, drept una dintre reginele sale, Malavika, sora ei de paisprezece ani, a urmat-o în Kausambi. Părinţii nu mai puteau de bucurie, văzând ce noroc a dat peste ei, să-l aibă pe rege drept ginere, astfel că nu au avut nimic împotriva deciziei fiicei lor mai mici de a se muta lângă sora sa. Fără îndoială, s-au gândit că, trăind la palat, şansele fiicei lor de a găsi o partidă bună printre nobilii din Kausambi aveau să crească.

Compus din opt pavilioane în interiorul curţii palatului, grupat în jurul unei grădini pline de copaci *ashoka,* haremul regal din Kausambi era împrejmuit de propriul sistem de fortificaţie. Gardianul-şef era un eunuc mai bătrân, numit Bhadraka, ce şontâcăia în jurul

haremului, sprijinit într-un baston, în tunica sa albă şi în chipiul care-i ascundea chelia, plângându-se de bolile lui şi de problema pe care o avea cu femeile — cele şase regine şi servitoarele lor. În afară de Udayana, de preotul regal şi de doctori, nici un alt bărbat nu avea voie în harem, intrarea fiind păzită de femei-soldat, înarmate cu lănci şi pumnale scurte, legate de brâul uniformei.

Malavika era un observator curios, dar participa doar ocazional la fluxul lent al vieţii din harem. Cea mai interesantă parte a rutinei zilnice era dimineaţa, când reginele începeau să se gătească pentru ziua care urma. Animate de acordurile melodiei de dimineaţă, potrivită pentru anotimpul în care se aflau, cântată de muzicienele haremului, pavilioanele se umpleau de o gălăgie care vestea o activitate plină de importanţă. Se pregătea apă de baie parfumată în vase imense de ceramică.

Servitoarele măcinau scoarţă de lemn de santal şi o amestecau cu ulei de mosc, până când obţineau o pastă cu care le ungeau pe regine, apoi le pictau tălpile cu lac diluat şi pregăteau colir proaspăt pentru conturarea ochilor.

Celelalte curăţau coliviile, în timp ce reginele îşi selectau personal fustele, accesoriile şi bijuteriile potrivite pentru ziua respectivă. După ce toaleta reginelor era completă şi erau îmbrăcate în cele mai frumoase straie — un proces care dura aproape trei ore —, nu mai era nimic de făcut şi se instaura un fel de linişte. Reginele se vizitau între ele, făceau schimb de bârfe despre palat şi oraş, ieşeau în grădină şi se dădeau în leagănele care atârnau de crengi viguroase şi erau împinse de servitoare. O dată pe săptămână plecau într-o excursie de-o zi prin parcul regal din afara oraşului. Desigur, mai erau numeroasele zile de festival, cu ritualuri de acompaniere, la care reginele participau cu entuziasm. Seara exista încă un ritual al toaletei, însă acesta nu era atât de elaborat ca acela de dimineaţă. Se parfuma părul cu fum de tămâie, fund apoi împletit cu flori proaspete şi răsucit în sus, pe ceafă. Se schimbau hainele şi reginele se adunau în holul rezervat pentru sosirea regelui, deşi Udayana îşi vizita haremul destul de rar. Aici îşi petreceau timpul ascultând muzică, urmărind dansatori şi râzând de maimuţăreala unei femei-pitic, îmbrăcată în haine bărbăteşti, pricepută în imitarea sunetelor şi a mişcărilor unui bărbat îndrăgostit. Seara, când era sărbătoare, la teatrul din palat se juca şi o piesă de teatru, un eveniment pe care reginele îl aşteptau cu nerăbdare.

Ambele surori erau renumite pentru frumuseţea lor — chiar dacă Malavika era un pic dolofană când a ajuns în

Kausambi —, dar aveau temperamente radical diferite. Lui Madhavi îi plăcea să iasă, să i se facă toate plăcerile şi era tot timpul înconjurată de prieteni. Malavika era mai liniştită, având înclinaţii artistice, şi îi plăcea să-şi petreacă timpul liber pictând în camera ei sau făcând excursii ocazionale în parcul public, pentru a face schiţe cu suprafaţa ondulată a iazurilor şi cocorii nemişcaţi. Prefera să se ţină departe de discuţiile obscene din harem. Malavika era preferata profesorilor particulari care veneau să le instruiască pe fete în compunere literară, la pictură şi la cântat la *vina*. Lui Madhavi îi plăceau mai mult artele pe care le învăţase de la mama ei. Era prea leneşă să înveţe ţesutul sau broderia, dar se bucura să fie în grădină, printre copaci şi flori. Lua foarte în serios lecţiile despre cultivarea grădinii. Dar ce îi plăcea şi mai mult era ritualul de înfrumuseţare, arta masajului şi aplicarea unguentelor şi a parfumurilor, chiar dacă nu şi prepararea lor, care era datoria servitoarelor.

Malavika era şi o cititoare avidă, fiind interesată mai ales de piese de teatru bazate pe poveşti de dragoste din epopei, viaţa de la curte îi oferea destule prilejuri să-şi cultive înclinaţiile literare. Curtea de la Kausambi era renumită în toate ţările centrale pentru comunitatea de poeţi, filozofi, ritualişti, teologi şi gramaticieni. Câţiva supuşi de-ai lui Udayana, comparându-l cu tatăl său războinic, au observat cu dispreţ că tânărul rege îşi dorea să fie mai degrabă poet, decât soldat, că prefera cultivarea minţii, în loc de război. Palatul regal găzduia şi un teatru permanent în care se organizau şi festivaluri care prezentau piese, într-un program ce-i combina pe clasici cu noile propuneri furnizate de dramaturgii curţii. Grupul de savanţi şi scriitori se întâlneau de două ori pe lună ca să discute teme absconse, cum ar fi, dacă realismul în artă poate fi produs doar prin imaginaţie sau şi prin alte mijloace, în serile de vineri se ţineau întâlniri deschise pentru curtenii interesaţi, unde poeţii îşi citeau lucrările cele mai recente pentru a fi apoi criticate de către audienţă. Udayana nu rata nici o ocazie să prezideze aceste dueluri literare, precum şi completarea cu versuri, la care regele participa cu entuziasm. Dacă am fi ignorat emblemele regale şi compania celor doi servitori care alungau muştele şi îi ţineau umbrela albă, Udayana arăta la fel ca restul de *kavi* şi îşi manifesta la fel zgomotos plăcerea sau dezaprobarea, fiind uneori binedispus, iar altădată, pregătit cu replici usturătoare.

După ce surorile s-au acomodat la palat, Udayana i-a făcut pe plac Malavikăi, lăsând-o să participe la aceste întruniri literare, un lucru neobişnuit pentru femeile din harem.

— Mi-ar fi plăcut ca sora ta să fi avut gusturile tale, îi spunea cu amărăciune.

— Pe atunci aveam cincisprezece ani, zise Malavika, iar oamenii îmi spuneau mereu că sunt foarte frumoasă, deşi pentru mine această frumuseţe era doar o povară. Bărbaţii se uitau la mine cu nişte ochi pofticioşi, de parcă ar fi aşteptat un prilej să se arunce asupra mea şi să mă devoreze. Privirea lor mă dezgusta. Cel mai rău era cu poeţii. Bătrâni sau tineri, erau la fel de lascivi. Ori de câte ori folosea o imagine poetică obişnuită, precum cea cu potârnichea *chakora* bând razele lunii, sau imaginea cu *ashoka,* pomul care înflorea când era lovit de o femeie frumoasă, poetul respectiv îmi arunca priviri pline de subînţeles, pofticioase, ca toţi poeţii, stricându-mi toată plăcerea cu care urmărisem până în clipa aceea poemul, stârnindu-mi dorinţa de a-i trage un şut mai degrabă lui, decât sărmanului pom de *ashoka.* Cel mai dezgustător mi se părea Sudhakara, un poet abia trecut de douăzeci de ani, dar cu început de chelie. Cred că din cauza ochilor fulgerători şi a rânjetului neruşinat ar fi putut fi considerat chipeş, deşi pe mine niciodată nu m-a interesat aspectul fizic al bărbaţilor. Era renumit pentru talentul lui de a flirta şi bârfi, şi în harem se zvonea că era un client fidel al bordelurilor ieftine din cartierul de est. De câte ori vorbea la adunare, mă privea mai întâi cu subînţeles, de parcă am fi discutat ceva în prealabil despre ceea ce urma să spună. Uram asta.

Cumnatul meu era printre puţinii bărbaţi pe care-i toleram, pentru că nu mă trata ca pe o marfă. O, da, a făcut şi insinuările de rigoare. „Sora soţiei mele e pe jumătate soţia mea", îmi zâmbea, mai ales dacă erau şi alţii de faţă, dar, de fapt, spre uşurarea mea (şi spre regretul surorii mele), nu era interesat de femei. Nu că Madhavi ar fi avut de obiectat, după ce a trecut puţin timp de la căsătoria lor. Nu era nicidecum acea proverbială şi merituoasă soţie, care făcea şi ploaie pe vreme de secetă, dacă voia. Erau destui bărbaţi frumoşi la curte şi Udayana era şi el un soţ înţelegător. Tot ce-şi dorea, fără s-o fi spus cu cuvintele lui, era ca nevestele lui să fie cât de cât discrete.

Udayana avea şase soţii, dar nu pentru că aşa hotărâse el, ci din motive strategice. Statutul de monarh absolut al unui regat puternic precum Kausambi presupunea ca haremul regelui să fie plin de femei, la fel cum grânarele lui trebuiau să fie pline de grâne, pădurile, de vânat şi curtea, de oameni învăţaţi. Udayana îşi vizita rar soţiile. Vizita lui în harem avea scopul de a-i susţine virilitatea regală în faţa publicului. Udayana era vizibil afectat când pleca din apartamentul său pe poteca ce ducea spre harem, însoţit de un sclav tânăr şi vânjos, care ducea în spatele său un falus de fildeş pe o pernă purpurie. Reginele, la rândul lor, erau oripilate de manifestările de faţadă ale soţului lor. Dar nu se putea face nimic. Din cauza prevederilor tradiţionale care-i cereau să „satisfacă" mai multe femei în aceeaşi noapte cu acel falus artificial — Vatsyayana discută acest obicei în capitolul cinci al cărţii sale —, Udayana trebuia să treacă prin simularea mişcărilor de copulaţie, de care nu avea nici un chef. Femeilor li se părea plictisitor actul, de multe ori chiar dureros, însă avea grijă să scoată ţipetele de rigoare, în limitele bunului-simţ, semn că regele putea să se oprească. Şi Udayana se bucura că această obligaţie regală era redusă. Prin curte circula însă zvonul că atât falusul de fildeş, cât şi sclavul serveau la propriile lui plăceri, deşi, din nou, totul decurgea foarte discret.

— Deci în haremul lui Udayana femeile nu aveau nevoie să apeleze la artificiile enumerate în *Kamasutra*? am întrebat.

Îmi amintesc că stăteam pe iarbă într-o poieniţă din pădure, Malavika admirându-şi un picior pe care îl mişca agale. M-a privit cu ochi goi. I-am reamintit:

> *Îmbrăcaţi în femei, cetăţenii sunt duşi uneori în harem ca servitori.*
> *Deghizat în paznic, bărbatul se strecoară la momentul potrivit, ca o nălucă.*
> *Se mai poate intra şi ieşi din harem, dacă cineva aduce de mâncare sau de băut; când sunt petreceri sau plimbări în grădină, servitorii sunt ocupaţi până peste cap; când se mută sau când se schimbă paznicii; în timpul excursiilor la ţară sau când se pleacă în călătorii, şi chiar şi atunci când regele porneşte într-o călătorie mai lungă şi le lasă pe regine singure pentru mai mult timp.*

Când râdea, dinţii Malavikăi străluceau ca nişte picături de ploaie în lumina fulgerului.

— Dac-ar fi îndrăznit, cumnatul meu i-ar fi încredinţat pe învăţaţii săi să născocească şi mai multe căi de pătrundere în harem pentru amanţii reginelor, fără să stârnească discuţii pe această temă, mi-a spus.

*

Malavika era din ce în ce mai presată să-şi găsească un soţ. O dată pe lună, părinţii ei trimiteau un curier cu sugestii referitoare la partidele disponibile şi tatăl ei îi atrăgea atenţia că, atât timp cât rămânea nemăritată, cu fiecare menstruaţie comitea păcatul feticidului. Madhavi, care până atunci o ignorase, îşi descoperi brusc responsabilităţile de soră mai mare şi începu s-o bată şi ea la cap cu măritişul. I se alătură chiar şi Udayana. La sfârşitul uneia dintre întâlnirile de vineri, i-a arătat doi nobili tineri şi a întrebat-o pe Malavika dacă nu i se păreau frumoşi. Malavika nu i-a răspuns, dar l-a privit drept în ochi. Regele s-a înroşit. Până la urmă, părinţii ei s-au mutat în Kausambi pentru o perioadă mai îndelungată. Hotărâţi să-i aranjeze o căsătorie chiar în anul acela, s-au instalat într-una dintre căsuţele pentru musafiri de pe teritoriul palatului.

Şi fiindcă Malavika era o frumuseţe răpitoare şi mai era şi cumnata regelui, peţitorii n-au întârziat să apară. Problema era că gândul de a avea raport sexual cu aceşti bărbaţi i se părea respingător. Când era mai mică, fetele de vârsta ei se bucurau de lecţiile despre ştiinţa erotică, şuşotind şi chicotind împreună după plecarea profesorului, timp în care Malavika afişa o expresie de interes politicos şi pleca cu gândul din clasă şi de la curs. Fiind o fată sensibilă, care-şi iubea familia, Malavika era conştientă de nemulţumirea părinţilor şi de disperarea lor din ce în ce mai mare, când vedeau că refuză fiecare pretendent. Se iscau certuri oribile, în care tatăl urla, mama plângea şi Madhavi încerca să-i liniştească, aruncându-i Malavikăi priviri pline de reproş. Nemaiputând face faţă la acest şantaj sentimental şi după ce-l refuzase şi pe-al douăzecilea peţitor, Malavika s-a dat bătută şi a consimţit să se mărite.

Familia l-a ales pe unul din cei doi fii ai *senapati*-ului, care se afla la începutul unei cariere strălucitoare în cadrul armatei. Madhavi s-a străduit din răsputeri s-o entuziasmeze pe sora ei în ceea ce-l privea pe viitorul soţ şi drumul care i se deschidea, dar Malavika a rămas indiferentă. „Se poartă de parcă ar fi un musafir politicos, care tocmai a nimerit la o discuţie despre viaţa ei", bombănea Madhavi, sfătuindu-se cu părinţii.

Astrologii au comparat horoscopurile celor doi şi n-au găsit nici o piedică cerească în calea unirii celor două destine. În ziua de după verdictul astrologilor, preotul familiei *senapati*-ului a adus o tavă cu opt bulgări de pământ, fiecare preluat dintr-un sol diferit. Era însoţit de supraveghetorul sclavelor comandantului, prieten vechi al lui Kanchan-mata, încredinţat de viitorul socru al Malavikăi să-i facă acesteia o evaluare serioasă, imparţială. Ritualul bulgărilor de pământ a decurs normal. Malavika n-a ales bulgărele cu pământ din cimitir, ceea ce ar fi însemnat că era destinată să-şi omoare bărbatul. N-a pus mâna nici pe cel care simboliza sterilitate şi temperament nesăbuit. A ales un bulgăre norocos, din mâlul unui heleşteu care nu seca niciodată, indicând că mariajul lor nu va duce lipsă de nimic.

Malavika n-a manifestat interes faţă de negocierile legate de căsătorie, care începuseră abia acum cu adevărat. Fiind nevoită să asiste la discuţii, atunci când peţitorul profesionist din casa mirelui venea la părinţii ei, abia dacă asculta, în timp ce acesta elogia educaţia desăvârşită a bărbatului, conduita ireproşabilă, respectul şi afecţiunea cu care îşi trata părinţii, condiţia fizică perfectă, fără semne de infirmitate sau malformaţii. Mediatorul trimis de familie făcea acelaşi lucru, în numele ei, în casa *senapati*-ului. Acestea erau etapele preliminare ale negocierilor financiare care se încheiau după o săptămână, când tatăl ei consimţea să pună deoparte o sumă considerabilă de bani pentru zestrea ei. După ce se făcu tocmeala, tânărul, însoţit de preotul familiei şi de două mătuşi, veni la ei ca s-o ceară pe Malavika de la tatăl ei în mod oficial. Era pentru prima oară când îl vedea. Îl considera destul de arătos, dar nu simţea nimic faţă de el şi luă parte la acest proces cu mintea amorţită. Îl urmări pe viitorul său soţ de la distanţă, în timp ce acesta i se prezenta tatălui ei, recitându-şi numele şi-apoi pe cel al tuturor predecesorilor clanului său. Apoi îi urmări cum atingeau o vază din ceramică, plină de flori, seminţe prăjite, fructe şi bani de aur, iar apoi tatăl ei o binecuvântă, punându-i vaza pe cap şi urându-i bunăstare şi prosperitate. S-a trimis din nou după astrologi. Aceştia au calculat poziţia astrelor, au discutat însuşirile fizice ale cuplului şi au verificat toate semnele pentru a stabili o dată de bun augur pentru cununie, la patru luni începând din acea zi.

Cu trei luni înaintea nunţii, la adunarea de vineri, a avut loc primul incident care avea să dea curs unei serii de întâmplări inexplicabile şi înfricoşătoare. Bhasa, talentatul poet din Ujjayini, care tocmai începuse să se afirme ca dramaturg şi se alăturase de puţin timp curţii din Kausambi, îşi citi în public noua piesă, *Visul lui Vasavadatta.* Când încheie, Sudhakara fu primul care se ridică şi începu să comenteze. Ca de obicei, după aceea se înclină în faţa regelui, iar privirea îi zăbovi preţ de o clipă pe Malavika, aşezată în spatele lui Udayana, în

stânga sa. Malavika îşi feri faţa, ca să-i evite privirea neruşinată. Când vorbea Sudhakara, îşi ţinea ochii aţintiţi pe ceafa regelui, holbându-se la părul său creţ, lung până la umeri. Dar acum, fără nici un avertisment, simţi o forţă invizibilă ridicându-i capul şi îndreptându-i privirea spre prohabul lui Sudhakara. Spre uimirea sa, şi-a dat seama că nu-şi poate lua ochii de la umflătura de sub tunica plisată a poetului. Îmbujorată de jenă şi cu ochii plini de lacrimile usturătoare ale ruşinii, Malavika s-a ridicat cu greu de pe scaun şi a părăsit adunarea.

N-a spus nimănui despre ce aflase în seara aceea. După câteva nopţi de somn agitat, a reuşit să-şi scoată din cap incidentul de vineri. Dar a urmat un al doilea. De data aceasta ieşise cu servitoarea sa în parcul regal din afara oraşului pentru a picta. După ce s-a îndepărtat de trăsură, un cerşetor bătrân s-a apropiat de ea să-i ceară ceva de pomană. Cotrobăind după o monedă, s-a trezit că nu-şi poate lua ochii de la umflătura abia perceptibilă de sub lenjeria zdrenţuită a acestuia. Bătrânul cerşetor, observând direcţia în care se uita, a rânjit şi a schiţat un gest obscen cu mâna dreaptă, de parcă ar fi vrut să-şi elibereze organele genitale din ascunzişul lor. Această mişcare a rupt vraja şi Malavika s-a urcat înapoi în trăsură, tânjind să ajungă înapoi în siguranţa haremului.

Atunci a hotărât să nu mai iasă din apartamentul femeilor, de teamă să nu mai dea peste bărbaţi, iar această pornire înfricoşătoare şi uimitoare să se repete. Îi era prea ruşine ca să povestească cele întâmplate cuiva, şi când Udayana a întrebat de ce lipsea de la adunări, s-a scuzat, invocând o boală feminină necunoscută. Udayana, care se temea de toate bolile misterioase de femei, nu a mai insistat şi a început să-i povestească despre întâlnirile literare pe care le ratase.

În cele două săptămâni pe care Malavika le-a petrecut încuiată în harem, după cel de-al doilea incident, a reuşit să-şi recapete treptat controlul. La fel ca şi în cazul coşmarurilor, începea să uite intensitatea reacţiilor pe care le avusese, în timp ce incidentele în sine îi rămâneseră adânc întipărite în minte. Apoi, într-o dimineaţă, în timp ce servitoarea îi picta tălpile, s-a trezit că se holbează la sânii femeii. Din fericire, spre deosebire de întâmplarea cu bărbaţii, nu i-a fost greu să-şi ia ochii de la acea femeie, imediat ce şi-a dat seama de ceea ce făcea. Holbatul acesta involuntar la sânii femeilor a început să devină un lucru din ce în ce mai frecvent. Aceste accidente îi tulburau echilibrul, dar se îndoia că vor dura atât cât să atragă atenţia celorlalţi asupra sa. În orice caz, ceea ce se petrecea a convins-o pe Malavika să evite şi mai mult contactul uman şi să petreacă şi mai mult timp în camera ei, pictând.

Madhavi a observat că sora sa era cam retrasă în ultimul timp, dar a crezut că explicaţia stătea în temerile legate de nunta care se apropia. A încercat s-o liniştească pe Malavika, discutând cu ea, deşi nu foarte convingător, despre minunile vieţii conjugale. Era mai convingătoare când vorbea despre plăcerea sexuală care o aştepta pe sora sa, deşi era clar că cele câteva experienţe personale prost ascunse, despre care povestea atât de entuziast, nu fuseseră provocate de soţul ei, ci de către alţi bărbaţi. Spre mirarea lui Madhavi, Malavika a izbucnit dintr-o dată în plâns. Acoperindu-şi faţa cu palmele, a strigat: „Nu mai vreau să aud! Nu mai vreau să aud nimic!”. Madhavi s-a retras. Această ieşire nervoasă era caracteristică femeilor tinere, cu nervii la pământ, şi-a spus. Căsătoria o să rezolve problemele care o tulburaseră pe sora ei. Era un remediu perfect pentru emotivitatea excesivă a tinerei femei.

Între timp, pregătirile pentru cununie erau în toi. Părinţii Malavikăi s-au întors în casa familială, unde s-a făcut o curăţenie exemplară. Au fost scoase textile de mătase şi brocart pentru toţi cei din gospodărie, cantitatea şi calitatea brocartului scăzând cu cât se cobora în ierarhia servitorilor.

În casă era un du-te-vino neîntrerupt din cauza bijutierilor şi a croitorilor care pregăteau trusoul Malavikăi. Tatăl ei supraveghea el însuşi ridicarea unui pavilion de lemn cu praguri cioplite cu măiestrie în curtea spaţioasă din faţa casei lor; mama ei se ocupa de decoraţiunile florale şi ornamentele pentru podele. Tânărul cuplu avea să stea în timpul ritualului de cununie sub acoperişul acestui pavilion.

Forţa infernală care o posedase pe Malavika îşi schimbase brusc centrul de interes. Acum îi paraliza mâna când picta. De pildă, Malavika picta o floare de lotus când, dintr-o dată, trezită parcă dintr-o transă, descoperise cu groază că bobocul de lotus luase forma testiculelor şi tija se îngroşase şi se curbase, semănând cu textura venoasă a penisului erect. Fata era îngrozită. A încercat să continue să picteze limitându-se la obiecte şi vietăţi — păsări, nori, iazuri — în cazul cărora nu exista pericolul transformării. Din când în când însă, se întâmpla din nou; gâtul păsării se alungea obscen, un nor atârna pe cer sub acea formă de care ajunsese să-i fie teamă, din mijlocul paşnic al iazului răsărea un sfârc.

Era şi mai rău când lucrurile începură să se precipite, de parcă ultimul act al dramei ar fi cerut un tempo mai alert. Sudhakara începuse să-i vorbească. Dar, de fapt, ea nu-l auzea. Poetul vorbea în capul ei şi aici nu mai avea ce să facă pentru a-i alunga vocea insinuantă. El era vinovat pentru starea în care se afla şi planificase fiecare incident, îi spusese el Malavikăi. Voia să-i cedeze. Îi descrise în detalii picante ce urma să-i facă. I-ar fi plăcut mai ales pe la spate, îi spuse. Era genul acela de femeie.

„Termină! Nu mai vorbi aşa!", ţipa Malavika.

Dar Sudhakara era de neînduplecat. Malavika nu mai era în stare nici măcar să urmeze o rutină zilnică pentru a-şi controla crizele. În loc să se trezească o dată cu celelalte femei din harem, să se îmbrace şi să meargă la pânza ei, să lucreze la picturi, Malavika zăcea în pat ore-n şir. Cu părul ciufulit, cu ochii aţintiţi pe tavan, ritmul vieţii ei era dictat acum exclusiv şi incontrolabil de această voce fantomatică.

Pentru prima oară, Sudhakara a făcut dragoste cu ea în vis. A pătruns în visul şi în camera ei, fără a închide uşa.

În timp ce el stătea deasupra ei, Malavika se uita peste umărul său gol, temându-se că servitoarea ar putea intra, încercând astfel să ignore toate celelalte senzaţii care-i străbăteau trupul. Îi venea să-i dea brânci, dar apoi n-o mai făcuse. Când simţea că orgasmul se apropia, se trezise cu corpul chircit; iar când orgasmul a continuat, leşinase. Dimineaţa simţise o durere surdă, pulsând între coapsele ei. După-amiază acesta venise din nou în camera ei. Era perfect conştientă. De data aceasta nu-l mai vedea, îl simţea doar cum o pătrunde, provocându-i din nou un orgasm.

„Te rog, nu-mi face asta!", îl implora ea.

Dar el râdea doar. În următoarele câteva zile — sau trecuseră doar câteva ore? — a continuat să intre în camera şi în corpul ei când i se năzărea lui, provocându-i o plăcere dureroasă intensă pe care o ura, imediat ce începea să dispară.

Servitoarea Malavikăi a băgat de seamă că stăpâna ei devenise din ce în ce mai retrasă în ultimele patru săptămâni. O îngrijorau mesele neservite, ochii îngroziţi şi tăcerile prelungi care durau de câteva săptămâni. Servitoarea s-a sfătuit cu celelalte servitoare, care au convins-o că toate aceste semne indicau că stăpâna sa suferea de dragoste neîmpărtăşită. Se întrebau oare cine era bărbatul de care se îndrăgostise. Servitoarea n-a putut însă să îi lămurească. Dar, în dimineaţa când a zărit-o pe Malavika şoptind ceva unei prezenţe invizibile, vorbele ei incoerente fiind întrerupte de ţipete de refuz, de gemete prelungi, urmate de spasme şi scâncete de extaz chinuitor, servitoarea alergă la Madhavi după ajutor.

Madhavi care, împreună cu celelalte regine şi cu Udayana, fusese plecată într-o excursie de vânătoare vreme de patru zile, rămase şocată de înfăţişarea surorii sale. Malavika devenise un schelet, corpul ofilindu-i-se ca o liană delicată, atinsă de vântul fierbinte. Chipul pustiu, pe care ochii mari, negri străluceau cu o lumină inumană, îşi pierduse aura tinerească. Pielea era palidă şi veştejită, ca un strat uscat de tije de lotus, buzele crăpate şi umflate de atâtea muşcături.

Madhavi îşi luă sora în braţe, o mângâie pe cap, fredonându-i încet melodiile care în copilărie o linişteau, amintiri de pe vremea când sora ei mai mică se rănea în timpul jocului. Malavika îşi reveni pentru scurt timp când, printre suspine, îi spuse surorii sale toată povestea înainte ca forţele demonice s-o ia din nou în posesiune. A fost chemat imediat medicul curţii. Acesta n-a avut nevoie decât de câteva minute de examinare ca să-şi dea seama că era vorba de un caz clar, care solicita o exorcizare, ce trebuia făcută de un *shramana* din secta de yoghini Kshema Shira, al căror schit se afla la câteva legiuni de oraş. La porunca regelui a fost trimisă o trăsură, şi până să se lase seara, cel mai vestit *shramana* din sectă sosi în Kausambi.

Shramana, un bărbat scund, uscăţiv, de vârstă mijlocie, cu un comportament blând, îmbrăcat în piele de antilopă şi purtând o desagă de piele, burduşită cu rădăcini şi plante medicinale, legată în jurul mijlocvlui, era de părere că Malavika fusese răpită de un *rakshasa* care trebuia mai întâi liniştit şi abia după aceea exorcizat. Malavika a fost forţată să bea sânge de porc, care îi cui ne la colţul gurii şi îi pătă stola din bumbac subţire care îi acoperea pieptul. Efectul calmant al acestei licori asupra demonului a apărut imediat. Ochii fetei şi-au pierdut strălucirea nepământeană şi s-au întors la cele lumeşti. *Shramana* ceru o căldare mică. Adăugă câteva plante medicinale din traistă la bucăţelele de lemn care ardeau şi o rugă pe Malavika să inhaleze fumul usturător, în timp ce el rostea *mantrele* de exorcizare deasupra ei. Acest ritual a durat câteva ore. Treptat, Malavika a revenit la normalitate. A ascultat chiar şi mesajul regelui, ce-i drept, fără reacţie, care-i transmitea lui Madhavi că Sudhakara era torturat în închisoarea din palat, ca să înceteze cu magia neagră. Veştile despre pedepsirea

poetului păreau să fi accelerat procesul de vindecare. Când în sfârşit a reuşit să adoarmă, a dormit treizeci şi şase de ore, *shramana* supraveghind-o dintr-un colţ şi recitându-şi incantaţiile. Când s-a trezit, a hrănit-o cu produsele tradiţionale naturale, obţinute de la vacă — un pahar înalt de lapte nefiert, o linguriţă de urină, o bucăţică de bălegar — pentru curăţirea intestinelor. Apoi a declarat-o vindecată.

Deşi eliberată de forţa care o posedase, Malavika nu şi-a revenit imediat. S-a cufundat imediat într-o depresie adâncă.

— Mi-este imposibil să descriu ce păţisem, din simplul motiv că nu prea mai am amintiri despre acea perioadă. Am fost ruptă de persoana care eram înainte şi care aveam să devin din nou, după ce depresia m-a părăsit.

Privirea mea nedumerită a încurajat-o să încerce să-mi explice câte ceva despre starea ei.

— Era de parcă brusc lumea s-ar fi golit de tot. Tot ce fusese bun dispăruse pentru totdeauna, o pierdere care iradia totul din preajma mea — cerul, pământul, oamenii, animalele, păsările, frunzele şi copacii. Pierderea şi tristeţea amară care însoţeau acest fenomen nu erau sentimente de-ale mele — erau însăşi fiinţa mea. Era o stare cu o memorie proprie, cu o poveste proprie, cu propria viziune asupra lumii, cu propriul mod de a relaţiona cu oamenii.

După aceea, Malavika şi-a dat seama că doctorii îi diagnosticaseră depresia cu o formă rară de nebunie pasională, care, spre deosebire de cea comună, care transformă persoana într-una extrem de agitată, aceasta îi provoca pacientului o tristeţe profundă. Suferea de consecinţele unui viol imaginar, cu atât mai înspăimântător cu cât era încă virgină. Demenţa erotică e o boală care provine dintr-o boală fizică, dar care se manifestă mintal, izolând cât se poate de tare corpul şi mintea. Se trata cu un regim medical şi dietetic prescris de medic. Vatsyayana i-a fost recomandat Malavikăi de către doctorii regelui ca s-o familiarizeze cu misterele sexualităţii şi s-o înveţe să-şi controleze experienţele nedorite prin care trecuse corpul ei.

Desigur, având în vedere că veştile despre starea Malavikăi deveniseră subiect de bârfa publică, mariajul a trebuit să fie anulat; cadourile pe care familiile le schimbaseră între ele au fost returnate.

Capitolul 17

Asemeni unui cal beat de viteză, zburând în galop şi ignorând şanţurile şi canalele, doi amanţi orbiţi de dorinţă, care fac dragoste înnebuniţi, nu iau în seamă riscurile unui asemenea comportament.
Kamasutra 2.7.32

— Pe atunci avea aproape treizeci şi cinci de ani şi era deja renumit pentru statutul său de cel mai bun specialist în domeniul eroticii din ţara noastră, spuse Malavika. L-am observat la adunare pentru că era singurul bărbat care nu mă băga în seamă deloc. Ştii că am uitat tot ce mi-a spus la numeroasele noastre întâlniri din următoarele trei luni, în afara celor două propoziţii pe care le-a rostit când ne-am cunoscut? Stăteam faţă-n faţă pe scaune joase. Ochii mei fixau pata închisă de pe covorul din faţa mea. După salutul iniţial, aproape că nu îi mai conştientizam prezenţa. Probabil că a aşteptat câteva minute să-i spun ceva, înainte să mi se adreseze pe un ton deosebit de blând.

„Cum poţi să faci faţă unei plăceri care ţi se impune? O plăcere care apare fără să fi fost dorită?" spuse, de parcă ar fi vorbit doar pentru el.

— Compasiunea vădită din vocea lui m-a smuls din cotlonul întunecat al minţii în care rătăceam în acel moment şi m-a adus înapoi în camera inundată de strălucirea soarelui de după-amiază de vară. Mi-am ridicat privirea. Avea nişte ochi foarte blânzi.

„Am urât-o. Nu era nici o plăcere. Nu mi-o doream", am strigat.

„Ce situaţie neplăcută: să vrei şi să nu-ţi doreşti", mi-a spus cu o compasiune adâncă, pe care n-o puteam înţelege. Pur şi simplu refuzam să aflu despre ce vorbea. Dar reuşise să-mi capteze atenţia.

— Da, mai târziu a vorbit despre corpul masculin şi feminin, despre vulve şi penisuri, despre mărime, durată şi temperament dar, observându-mi dezgustul, s-a oprit. Chiar şi atunci mi s-a părut nu numai că-mi înţelegea aversiunea faţă de sex, dar că empatiza cu ea. Nu că mi-aş aminti ce mi-a spus. Nu avea nevoie de cuvinte ca să-mi vorbească. De la prima noastră întâlnire, tot ce mă interesa era tonalitatea caldă a vocii sale. Mă invada şi mă învăluia ca apele puţin adânci ale unui pârâu susurător într-o seară de vară. Am simţit compasiunea din ochii săi căprui şi profunzi. Deja ajunsesem să aştept cu nerăbdare întâlnirile noastre, ca să mă pot bucura de atingerea catifelată a vocii lui. Apoi, am devenit dependentă de căldura sa mângâietoare, simţindu-i groaznic lipsa în intervalele dintre întâlniri.

N-a durat mult şi Vatsyayana şi-a dat seama de intensitatea sentimentelor mele faţă de el. E adevărat, n-avea cum să rămână indiferent la felul în care îmi străluceau ochii ori de câte ori mi se adresa. Am observat că îl jena foarte tare că îi ascultam cuvintele de parcă ar fi fost muzică, abandonându-mă, în loc să încerc să înţeleg ceva. Începuse să vină la întâlnirile noastre săptămânale cu o reţinere din ce în ce mai evidentă, dornic să plece cât de repede îi permiteau regulile de politeţe şi propriul simţ al responsabilităţii. A încercat să ignore sentimentele pe care încetasem să mi le mai ascund, evitându-le de parcă ar fi fost cadavrele unor străini. De câte ori ne întâlneam pe teritoriul palatului, întâlniri despre care ziceam că sunt întâmplătoare, deşi o încredinţasem pe servitoare să afle orele vizitelor sale la rege, m-a salutat politicos şi atât. Apoi a trecut pe lângă mine fără un zâmbet măcar, distant, ca un sfânt apropiat doar de zei.

Malavika era conştientă de iritarea din ce în ce mai mare a lui Vatsyayana, simţea cum se retrage, dar nu avea putere să facă nimic pentru a schimba situaţia, la fel de neplăcută şi pentru ea.

— Chiar dacă tânjeam după atingerea lui, mi-era ruşine de dorinţa mea. Chiar dacă-mi doream să se uite la mine cu dragoste, mi-era groază că într-o zi o va face cu adevărat.

Cea mai inteligentă mutare din partea ei ar fi fost să pună capăt întâlnirilor care erau dureroase pentru amândoi. Tot ce-ar fi trebuit să facă era să-i spună cumnatului său că instruirea sa era completă şi că nu mai avea nevoie de instructor. Incapabilă să acţioneze, dezgustată de propriul comportament ori de câte ori simţea valul de plăcere străbătându-i corpul, când Vatsyayana intra în cameră, decizia nu-i mai aparţinea. Într-o zi, Vatsyayana a anunţat că aceasta urma să fie ultima lor întâlnire. Pleca la Varanasi pentru şase luni, pentru a lucra la ultimele capitole ale manuscrisului.

Timp de două zile după plecarea sa, Malavika n-a simţit nimic. Nu era nici fericită, nici tristă; nu simţea nici cine ştie ce uşurare, nici o povară excesivă din cauza plecării lui. Încerca să nu se gândească la el, deşi, din când în când, îi treceau prin cap frânturi de imagini de la întâlnirile lor: Vatsyayana stând într-o poziţie gravă, cu capul înclinat, ascultând, Vatsyayana vorbind cu vocea sa caldă, ochii căprui ai lui Vatsyayana, umezi de compasiune. În ziua a treia însă, a cedat. S-a trezit dimineaţa fără să-şi amintească visele, dar cu inima grea şi lacrimi în ochi. Sentimentul de dezolare, de abandon a crescut treptat de-a lungul zilei. Şi-a pierdut pofta de mâncare, ciugulind numai din felurile ce i se aduceau, în timp ce servitoarele o îndemnau zadarnic să mănânce.

Tristeţea Malavikăi după separarea de Vatsyayana nu era la fel de copleşitoare pentru conştiinţa sa, şi nici la fel de respingătoare pentru mintea ei, ca acele străfulgerări oribile din timpul uniunii sexuale cu poetul. Chiar dacă durerea despărţirii era uneori de nesuportat, Malavika simţea că o poate totuşi controla. N-o consuma la fel de tare ca excitarea şi sentimentele fluctuante stârnite de imaginile erotice.

Nopţile erau cel mai greu de suportat.

— În timp ce locuitorii palatului dormeau adânciţi în dulceaţa viselor, eu stăteam trează, cu ochii inundaţi de lacrimi. Lumina lunii era un duşman acerb. Aş vrut să stau chircită în întunericul profund şi să nu mai văd lumina niciodată.

Cu timpul, tristeţea Malavikăi se transformase într-o boală care-i prăda toată frumuseţea. Ca un nufăr ciupit de o insectă, începuse să se ofilească, slăbind din ce în ce mai mult. Braţele îi erau piele şi os. Brăţările îi alunecau de la încheietura mâinilor uscate. Pentru prima oară în viaţă, ea, care dispreţuise mereu poezia de dragoste, a început să aprecieze versurile despre tema despărţirii şi citea una după alta, epuizând rapid micul stoc din biblioteca regală. Versurile o consolau, dar îi şi ascuţeau conştiinţa suferinţei. Majoritatea versurilor erau ca nişte oglinzi distorsionante; captau câteva dintre sentimentele ei, dar nu-i reflectau toate trăirile cu exactitate. Câtă vreme Vatsyayana fusese lângă ea, nu se simţise niciodată „la fel de fericită ca un oraş în extazul carnavalului”, deşi era adevărat că, fără el, „purta doliu, ca o casă pustie, unde veveriţa se joacă în grădina din faţă”.

— În mod ciudat, singurul poem care exprima exact ce simţeam fusese scris tocmai de neghiobul ăla de Sudhakara, azvârlit şi putrezind în continuare în temniţa palatului. Îl mai ştii? I-am recitat versurile atât de des, încât simţeam că sunt condamnată să le reţin pentru tot restul vieţii.

Oamenii spun că trebuie să rabzi...
Ei nu ştiu oare cum e pasiunea?
Sau sunt cumva atât de puternici încât să-i poată rezista?
Cât despre mine, dacă nu-mi văd iubita
inima mi se îneacă în durere
şi, ca o volbură de spumă în apele adânci,
spulberată de stânci,
Încetul cu încetul descresc
şi mă transform în nimic.

De data aceasta Madhavi n-a mai aşteptat mult înainte de a trece la fapte. Cum a aflat cauza stării surorii sale, după o interogare asiduă a servitoarelor acesteia şi o discuţie lungă cu Malavika, s-a întâlnit imediat cu soţul ei.

— Fata asta îşi trăieşte şi îşi exteriorizează sentimentele mai intens decât oricine, bombăni Udayana, pe jumătate disperat şi pe jumătate admirativ, după ce regina i-a descris starea în care se afla sora ei. În orice caz, mai intens decât poeţii mei, cu toată virtuozitatea lor şi atât de puţine sentimente izvorâte din adâncul inimii. Ce propui?

— Mărit-o cu Vatsyayana, îi răspunse imediat Madhavi.

— Nu e prea bătrân pentru ea? Şi mai e şi problema castei lui, îi răspunse Udayana ezitant.

Madhavi simţea că regele nu dorea să-şi împartă prietenul cu o nevastă, chiar dacă nevasta respectivă ar fi fost tocmai cumnata sa, pe care, întâmplător, o şi plăcea.

— Malavika are şaisprezece ani împliniţi, e aproape trecută de vârsta măritişului. După ce s-a întâmplat — vorbesc de boala cu posedarea, despre care a aflat toată lumea —, nu prea îşi mai poate permite să-şi aleagă soţul după vârstă, familie sau castă. Cât despre Vatsyayana, ar fi timpul să se însoare. O nevastă îl va scăpa de treburile gospodăreşti. Va avea grijă de

detaliile rutinei zilnice care îi ocupă atâta timp şi care-l ţin departe de munca şi de prietenii săi.

Dar Udayana se lăsa convins cu greu.

— Şi dacă nu vrea să se însoare?

— Eşti sau nu eşti rege? tonul ridicat al lui Madhavi aproape că-l certa pe Udayana. Oamenii oricum se întreabă deja dacă ai destulă putere ca să ocupi tronul. Te compară cu tatăl tău, spunând că fiecare cuvânt al lui era lege, fiecare privire, o poruncă.

— Spun că nu sunt destul de puternic, zici? înştiinţează-i pe părinţii tăi şi începeţi pregătirile de nuntă. Cununia va avea loc de azi într-o lună, spuse Udayana, iar Madhavi, pe deplin mulţumită de felul în care decursese conversaţia, plecă respectuos.

— Nu sunt destul de puternic! mormăi Udayana în sinea lui. Mâine avea să trimită un călăreţ în Varanasi pentru a-i cere lui Vatsyayana să se întoarcă imediat. Şi dacă nu imediat, măcar în două luni. Asta ar trebui să-i dea destul timp să consulte bibliotecile din Varanasi. Udayana începuse să ducă dorul prietenului său şi al poveştilor lui despre ciudăţeniile sexualităţii umane. Desigur, dacă era nevoie, Udayana ar fi putut să-i poruncească lui

Vatsyayana să se însoare cu Malavika, dar era convins că lucrurile n-aveau cum să ajungă în stadiul acela. Ca majoritatea bărbaţilor, prietenul său era un om rezonabil şi avea să înţeleagă importanţa unei asemenea situaţii. Ca rege, Udayana era şi un fel de tată pentru Vatsyayana, al cărui părinte murise. Nu îi era îndatorat doar ca prieten, dar avea şi obligaţia paternă de a-i aranja căsătoria, chiar şi în cazul în care Vatsyayana ar fi urmat să protesteze sau să ezite.

Spre surprinderea tuturor, Vatsyayana n-a avut nimic de obiectat împotriva mariajului. N-a fost nici din cale-afară de entuziasmat sau bucuros; dar Udayana nici nu se aştepta să fie.

„Da, e timpul să mă însor şi sunt onorat că regina mi-a ales-o ca mireasă tocmai pe sora ei. E exact nevasta de care am nevoie", a fost tot ce a spus.

După nuntă a urmat o ceremonie discretă la care au fost invitate numai rudele apropiate — excepţie făcând Ganadasa, ce venise din sătucul lui în care se întorsese după ce gospodăria lor se dizolvase —, cuplul de tineri căsătoriţi s-a mutat într-o casă mai mare care se afla tot în incinta palatului. Madhavi insista ca sora ei să stea lângă harem. Udayana nu numai că s-a bucurat de această idee, dar a ajutat-o în mod activ să îl convingă pe Vatsyayana să se mute. Aici, în anul al cincilea după domnia împăratului Chandragupta, Vatsyayana şi Malavika îşi făcuseră casa.

— Zilele noastre erau ordonate în funcţie de o rutină plăcută, îşi aminti Malavika. Servitorii, un bărbat şi o femeie, erau destul de experimentaţi şi eficienţi şi aveau nevoie de o supraveghere minimă. Dimineţile erau lente şi leneşe, fiind compuse în mare parte de minuţiozitatea toaletelor şi a îngrijirii corporale. Vatsyayana a fost tot timpul foarte scrupulos în a-şi păstra trupul curat.

„Corpul e un templu", spunea deseori. „Trebuie păstrat strălucitor, dulce şi parfumat pentru sălăşluirea zeilor."

După ce ne trezeam, el urma aproximativ acelaşi regim pe care-l recomandă şi în *Kamasutra* oricărui bărbat cultivat. Făcea baie în fiecare zi, îşi făcea masaj cu ulei din două în două zile şi se săpunea zilnic pe corp, în loc de cea de-a treia zi, cum era recomandat. De asemenea, se bărbierea din trei în trei zile, în loc de patru, cum era normal, şi se tundea la frizer la fiecare a zecea zi. După baie, îşi parfuma hainele cu fum de tămâie, îşi contura ochii cu colir şi îşi picta buzele cu lac. Se făcea aproape amiază când, purtând o ghirlandă de flori proaspete de sezon şi mestecând frunze aromate de *betel,* se apuca de munca din ziua respectivă. Sub influenţa sa, fără să-mi fi sugerat în mod direct, au început să mă intereseze dedesubturile cosmeticii pentru femei şi problemele legate de îmbrăcăminte, pe care le dispreţuiam atât de mult când stăteam în harem.

Madhavi era încântată de noul meu interes şi mi-a devenit o profesoară plină de entuziasm. „Prin bunăvoinţa lui Shiva, căsătoria te-a transformat într-o femeie normală", mi-a spus şi a început să-mi trimită sticluţe, fiole, borcane, retorte cu ulei, loţiuni, pudre, alifie de păr şi parfumuri. Totuşi, am continuat să pictez, iar după-amiaza lucram în camera mea, în timp ce Vatsyayana citea şi scria în camera lui de vizavi.

Malavika se străduia din răsputeri să urmeze exemplul soţiei model, descris de Vatsyayana în *Kamasutra.* Avea grijă să îl servească chiar ea la masă. I se alătura când soţul ei ţinea post şi depunea un jurământ, deşi asta nu constituia chiar un sacrificiu, pentru că Vatsyayana nu era foarte strict în privinţa aceasta, şi ţinea doar câteva posturi pe an. Îi cerea aproape întotdeauna permisiunea de a participa la festivaluri, la întruniri sociale, la sacrificii în temple

şi procesiuni religioase. Nu îşi manifesta niciodată deschis nemulţumirea. Se ocupa de venerarea zeităţilor domestice şi le aducea ofrande de trei ori pe zi. În fiecare zi, supraveghea curăţenia în casă, lustruirea podelelor până când acestea străluceau, dar şi decorarea camerelor cu festoane de flori. Avea grijă de cumpărarea şi depozitarea proviziilor. Dar cel mai mult îi plăcea să-l supravegheze pe grădinarul care planta straturi de legume, ierburi şi plante în timp ce îi vorbea despre aspectele tehnice ale grădinăritului şi despre diferitele legende legate de plante şi flori.

Vatsyayana îşi petrecea aproape toate serile la palat cu Udayana, căruia îi plăcea să organizeze mici *goshthi*[41] cu mai mulţi poeţi şi savanţi. Erau invitaţi să-şi prezinte aici operele toţi oamenii de litere care vizitau oraşul. Discuţiile care urmau, însufleţite de vinul din crama regală, se prelungeau până noaptea târziu. Şedinţa completă de vineri, la care Malavika nu mai luase parte de la incidentul cu Sudhakara, era un eveniment mai formal la care era obligat să participe fiecare *kavi* de la curte. Aceasta se termina seara devreme, permiţându-i cuplului să ia cina împreună măcar o dată pe săptămână. Conform spuselor lui Madhavi, cu care-şi petrecea majoritatea serilor, intervenţiile lui Vatsyayana la *goshthi* şi la *samaj*[42] erau primite cu un respect deosebit. Nu încăpea nici o îndoială că era cea mai de preţ bijuterie a curţii de la Kausambi, strălucirea sa reflectându-se în mândria lui Udayana atunci când îl prezenta oaspeţilor regali sosiţi din alte împărăţii.

De cele mai multe ori, când Vatsyayana ajungea acasă Malavika dormea deja. Având grijă să n-o deranjeze, se dezbrăca pe întuneric şi se strecura încet în patul de lângă ea. Paturile separate constituiau un secret pe care nu-l cunoşteau nici măcar servitorii. Seara, înainte de culcare, Malavika trebuia să-şi îndepărteze culcuşul de al lui Vatsyayana. Dimineaţa, când servitorii trebuiau să intre la ei cu apa pentru baie, culcuşul era tras la loc.

— La început m-am gândit că nu se atinge de mine din cauza poveştii cu Sudhakara. Ştia cât mă dezgustă sexul şi majoritatea bărbaţilor. Mă gândeam că e grijuliu cu mine. Nu mă deranja reţinerea asta din partea lui, ba, dimpotrivă, eram chiar uşurată că nu insistase pe consumarea căsătoriei. Ca să spun sincer, în primele câteva nopţi de după cununie eram îngrozită. Mi-am mai recăpătat încrederea abia când mi-am dat seama că Vatsyayana nu avea de gând să mă abordeze sexual. Eram mulţumită de viaţa pe care o duceam. Îmi plăcea să fiu cu el în aceeaşi casă, să-i simt prezenţa ca pe un fel de îmbrăţişare părintească, să-i aud respiraţia adâncă în somn şi să simt mirosurile amestecate ale trupurilor noastre dimineaţa, când ne trezeam. Nu avea nimic împotrivă să intru în camera sa ori de câte ori îi simţeam lipsa. Mă aşezam într-un colţ şi îl priveam cum lucrează la manuscrisul lui, cu pana între degetele lungi ale mâinii drepte scufundându-se graţios în călimară, zăbovind deasupra scoarţei de mesteacăn şi apoi deplasându-se autoritar pe suprafaţa sa. Îi puteam atinge sau ciufuli părul de câte ori aveam acest impuls. Asta era tot ce-mi doream — să pot să-l ating de câte ori mă copleşea tandreţea, gratitudinea şi uneori un sentiment de nelinişte surprinzător, căruia nu-i puteam rezista.

— La câteva luni după cununie, am conştientizat o schimbare evidentă în sentimentele mele faţă de el. Ceea ce fusese numai lumină şi strălucire între noi a devenit apăsător şi întunecat. Înţepăturile sporadice care apăreau când tânjeam după prezenţa şi atingerea lui au cedat în faţa unei avalanşe copleşitoare a dorinţei de contact pur sexual. Mi-era ruşine, dar nu-mi mai era frică de nerăbdarea care mă mistuia şi de imaginile tulburătoare pe care aceasta le provoca în fiecare noapte, când stăteam culcată în patul aflat alături de al lui. Sunt sigură că a observat schimbarea care se petrecuse în mine. Era imposibil ca specialistul cel mai bun din ţară în domeniul eroticii să rămână inert la felul în care o fată îşi manifesta dorinţa, chiar dacă nu folosea cuvinte. Până şi în *Kamasutra* înşiră peste douăzeci de semne care trădează dorinţa şi disponibilitatea unei femei de a face sex. Dar a ales să-mi ignore suspinele şi îngustarea involuntară a ochilor care încercau să ascundă pupilele mărite, semnele care trădau dorinţa. Se prefăcea că degetele mele nu transmiteau senzaţii din ce în ce mai intense, atunci când îl mângâiau. Imobil şi ţeapăn, ca însuşi *lingam*-ul marelui ascet Shiva, mi-a dat de înţeles, fără cuvinte, că acordul nostru de la început, referitor la un mariaj neprihănit, stătea în picioare. Acum ajunsese să-mi evite atingerea, încordându-şi corpul atunci când mă apropiam prea mult de el, de parcă aş fi fost infectată cu vreun virus periculos pe care-l vedea doar el. Încă aveam destulă nevoie de el, încât să-mi înăbuş orice fel de protest. M-am conformat umilă deciziei sale de a plasa intimitatea noastră între graniţe noi şi am aruncat cenuşă peste scânteia dorinţei care începuse să mă mistuie.

Ştiu că mă considera frumoasă. Îmi spunea deseori asta. Dimineaţa stătea în pat, aşteptând să mă trezesc şi eu. La început mi-era jenă să ies goală din baie. Chiar şi el avea grijă să

poarte măcar o bucată de material în zona genitală. Cu o sfială care mi se părea adorabilă, mi-a spus cât de mult îi place să se uite după baie la trupul meu, când pielea vag roşiatică era „atât de proaspătă, atât de curată". Când mă dădeam pe picioare cu cremă de aloe şi îmi masam sânii cu pastă din lemn de santal, mă privea cu ochi strălucitori, animaţi mai degrabă de adoraţie, decât de dorinţă erotică. Era ca un preot într-un templu, venerând perfecţiunea unei zeiţe, şi nu bărbatul care poftea după corpul unei femei. Era ca un credincios care se ruga pentru un semn divin, atunci când mi-a cerut să-mi rad părul pubian în fiecare zi, şi nu din şase în şase zile, cum se obişnuieşte.

„Singura pată de pe pielea ta neprihănită e smocul negru de pe colina zeului iubirii", îmi spunea.

O dată cu trecerea zilelor, adoraţia de dimineaţă a intrat treptat în regres şi a fost înlocuită cu o afecţiune distantă; privirea veneratoare a cedat în faţa uneia indulgente. Din zeiţa dimineţii m-am transformat într-o femeie pământeană.

Mai târziu, înainte de a-mi fi spus-o chiar el, am înţeles că Vatsyayana căuta în femeie puritatea necontaminată de funcţiunile corpului. Era ca şi când ar fi vrut să se hrănească din această puritate, s-o bea de parcă ar fi fost lapte din sânii ei, pentru a clădi un trup care era imun la săgeţile lui Kama, înzestrat pe toată viaţa cu un scut împotriva dorinţei erotice. Semnele erau nenumărate, doar că mi-a luat mult timp să le descifrez. Îşi ferea privirea de la gura mea când mâneam şi dacă ar fi putut şi-ar fi astupat urechile când mă auzea mestecând. Picăturile albe pe buzele mele de câte ori beam lapte sau *madhupaluka* îl dezgustau. O expresie aproape nedisimulată de greaţă îi întuneca faţa atunci când mă forţam să scuip flegma, când îmi suflam nasul sau foloseam scuipătoarea. Judecând după mişcările agitate pe care le făcea în pat, mi-am dat seama că nu-i plăcea sunetul jetului de urină lovindu-se de peretele şi de fundul vasului pe care-l foloseam noaptea. Cât despre el, prefera să iasă din casă chiar şi-n cea mai friguroasă noapte de iarnă, decât să-mi atragă atenţia cu urinatul lui.

Însă atunci când ne simţeam mai în largul nostru, îmi spunea că devenisem aproape la fel de pură ca o zeiţă.

„Bineînţeles", spunea, „nu ai cum să fii zeiţă, din cauza menstruaţiei. Dar mirosul e aproape imperceptibil. Chiar şi la sfârşitul zilei, mirosul tău e aproape iluzoriu. Şi asta n-are nimic de-a face cu tinereţea ta, deşi e adevărat că tinerii miros mai puţin decât bătrânii. Mirosul se cuibăreşte în cavităţile corpului şi în adâncituri, şi e normal ca, din cauza ridurilor şi a brazdelor, bătrânii să miroasă mai tare. Tu nu miroşi, deşi eşti femeie; femeile miros mai tare decât bărbaţii din cauza acelei cavităţi în plus. Nu, nu tinereţea, ci puritatea e cea care te apropie de o zeiţă fără miros. Asemenea unei zeiţe, nici tu nu secreţi fluidele amoroase ale vulvei. Şi Chandrika era tânără şi fără nici o pată pe pielea ei fermă, netedă; dar, cu toate acestea, avea un miros greu de femeie, pe care îl emitea prin toţi porii, chiar şi atunci când era proaspăt îmbăiată, un miros care nu dispărea nici după ce o dădeam cu uleiuri parfumate".

— Am vrut să cred fiecare cuvânt pe care-l rostea, continuă Malavika. Îl iubeam. Îl adoram. Căci, întocmai ca marii vizionari care cunosc secretele corpului spiritual, Vatsyayana era maestrul recunoscut al felului în care funcţiona corpul din punct de vedere sexual. Ca să-i fac pe plac eram hotărâtă să ating pe cât posibil idealul purităţii feminine. Aş fi vrut să fiu la fel de nepătată ca florile albe de iasomie de noapte, culese dimineaţa, strălucind cu boabe de rouă ca acelea înfipte în ghirlanda pe care îi plăcea să o port împletită în păr.

„Acestea sunt florile tale — florile tristeţii şi ale iubirii imposibile", spuse, referindu-se la legenda prinţesei care s-a îndrăgostit fără speranţă de zeul Soarelui.

Cunoşteam foarte bine povestea. Părăsită de chipeşul zeu al Soarelui, cu inima zdrobită, prinţesa şi-a luat viaţa. Trupul i-a fost incinerat, iar din cenuşă a răsărit „copacul durerii" — iasomia de noapte. Pentru că zeul Soarelui a fost cauza morţii prinţesei, copacul nu-i mai suportă prezenţa. Înfloreşte noaptea, iar la primele raze ale dimineţii, florile albe cu miez portocaliu se scutură şi cad.

Poate ar fi trebuit să mă surprindă faptul că savantul a cărui lucrare îşi propune să accentueze dorinţa bărbaţilor şi a femeilor căuta liniştea. Eram şi mai puţin surprinsă să aud că pe Vatsyayana îl dezgustau funcţiile biologice ale femeii. Ambele revelaţii, dacă le pot numi aşa, fuseseră prevestite de discuţiile noastre. Ajunsesem să suspectez că exista ceva contradictoriu, sau măcar discontinuu, între ce-mi povestise despre viaţa lui şi ce făcea ca profesie. Malavika m-a iluminat însă în privinţa acestui disconfort. Pe de o parte, multe dintre amintirile din copilărie ale lui Vatsyayana erau învăluite şi poate chiar evocate de mirosuri: mirosul strident de bălegar proaspăt de elefant, miresmele îmbietoare ale bucătăriei şi

condimentelor lui Ganadasa, parfumul discret al pomului *ashoka* înflorind în grădină, diversele parfumuri ale femeilor din gospodărie. Capriciile lui îmi aminteau de brahmanul acela legendar care a refuzat o farfurie de orez fiert motivând că mirosea a cadavre arse şi care apoi a descoperit că orezul fusese cultivat tocmai pe o câmpie de lângă terenul pe care se făceau incinerări. Altă dată, acelaşi brahman se ţinea dezgustat de nas lângă o curtezană frumoasă, susţinând că mirosea a capră. S-a adeverit că femeia fusese hrănită cu lapte de capră când era copil.

Cu toate acestea, în *Kamasutra* mirosurile au un rol minor. Discursul lui Vatsyayana despre diferitele mirosuri ale vulvei, care mă fascinase pe mine atât de mult, lipseşte cu desăvârşire din tratatul său, în ciuda pretenţiei de exhaustivitate, din punct de vedere erotic. Gustul, de asemenea, e un simţ abordat doar vag în *Kamasutra,* deşi amintirile lui Vatsyayana despre feluritele mâncăruri din copilărie erau deosebit de vii. Nu vorbeşte despre lins, adică despre linsul labiilor, al scrotului şi al subsuorilor, practicat în Gujarat. Dar nici nu este întru totul de acord cu aceste practici, când în următorul vers afirmă că:

> *Vatsyayana este de părere că oamenii care ling aceste părţi şi locuri ale corpului sunt mânaţi de-o pasiune arzătoare sau se conformează unor obiceiuri locale. Ceea ce nu înseamnă că toată lumea ar trebui să procedeze astfel.*

Mi-am amintit cât de mult se împotrivea practicilor chinezeşti legate de fluidele corporale. În *Kamasutra,* însuşi sărutul este descris ca fiind un gest făcut cu buzele şi dinţii, şi nu cu limba şi papilele gustative. „Lupta dintre limbi" e singurul tip de sărut care implică organul gustativ, dar chiar şi aici e scoasă în evidenţă latura competitivă a acestei activităţi, şi nu potenţialul său pentru o comuniune erotică profundă.

*

Apoi Malavika s-a întâlnit din nou cu Sudhakara. Ştia că fusese eliberat din închisoare. Acelaşi *shramana* care îi făcuse exorcizarea fugise la Udayana cu o poveste despre o viziune legată de soarta nefericitului poet. Se pare că Sudhakara fusese, de fapt, un făptaş fără voie, mai mult o victimă a magiei negre şi a spiritelor malefice pe care se presupune că le dezlănţuise. Să-l fi ţinut în continuare întemniţat ar fi însemnat *karma* rea pentru rege. Mai ales că viziunea acelui *shramana* conţinea o scenă deosebit de terifiantă, care îl înfăţişa pe rege cu limba scoasă, străpunsă de o bară subţire de fier, roşie, încinsă — o pedeapsă a iadului pentru ofense aduse exprimării, a cărei manifestare supremă era chiar poezia. Mulţi curteni s-au îndoit de veridicitatea acelei viziuni, inclusiv Vatsyayana. Circulau zvonuri conform cărora *shramana* fusese mituit de rudele şi prietenii poetului, în orice caz, când venea vorba de propria bunăstare din viaţa aceasta sau din cea următoare, Udayana era precaut. Sudhakara a fost eliberat. Izgonit de la curte, dar nu şi din regat, poetul îşi câştiga pâinea predând arta compunerii versurilor pentru copiii de bogătaşi şi curtezane în devenire şi din recitaluri publice în timpul festivalurilor. La festivalul care marca începutul verii, la şase luni după nunta ei, Malavika l-a întâlnit din nou pe Sudhakara.

În seara aceea plecase la templul Soarelui, la ceea ce credea că va fi o piesă de teatru, *Micul car din lut,* prezentată de o trupă ambulantă din Avanti. Un toboşar anunţase evenimentul timp de o săptămână prin bazarurile din Kausambi, promiţându-le cetăţenilor cea mai frumoasă experienţă teatrală a vieţii lor. Malavika greşise data spectacolului — piesa urma să fie jucată abia în ziua următoare. Când a intrat în sala de dans pe uşa din vest, faţă în faţă cu intrarea spre templul principal, s-a trezit în mijlocul unui recital de poezie. Era prea târziu să se mai întoarcă, îl trimisese deja acasă pe birjar, rugându-l să revină peste două ore. Trecuse ceva timp de când ascultase poezie, timp pe care-l credea parte dintr-o viaţă anterioară. Poemele recitate pe podiumul din mijlocul sălii de dans erau despre iubiri pierdute, trădate, neîmpărtăşite, dar şi camee care încercau să surprindă momentele trecătoare ale iubirii şi să-i oprească fluxul.

Femei se scăldau în miresme de santal
fluturând gene de antilopă
umbrare peste fântâni, flori
şi lumină de lună
o terasă învăluită în parfum
de iasomie

vara, ele trezesc
amorul şi pe însuşi zeul amorului.

Şi, cum se întâmpla la asemenea recitaluri, şi acum era doar puţină lume, mai puţin de o sută de iubitori de poezie împrăştiaţi într-un spaţiu care ar fi putut adăposti mai mult de patru sute de suflete. Malavika stătea în fundul sălii, lângă intrare, ascunsă pe jumătate într-una dintre cele douăzeci şi patru de nişe, sprijinită de baza unei statui a zeiţei Chamunda, simţind cum un fel de energie divină trecea prin piatra sculptată. Sudhakara a fost ultimul poet chemat la podium. Când l-a văzut cum se întoarce în toate direcţiile pentru a saluta respectuos audienţa cu mâinile împreunate, ridicate până la nivelul frunţii, Malavika s-a retras imediat lângă zeiţa de piatră, făcându-se atât de mică, încât să se poată ascunde în spatele unei matahale care se afla în faţa ei. S-a liniştit abia când Sudhakara a început să-şi recite poemul. A ieşit tiptil din nişă şi s-a uitat spre scenă. Sudhakara părea schimbat, nu mai avea aspectul acela înspăimântător din amintirile şi imaginaţia sa. Slăbise în închisoare şi îşi pierduse acea expresie mieroasă de mulţumire de sine, care o scotea din sărite pe vremuri. Nu mai avea nici păr, sau poate se răsese în cap ca să scape de problema cheliei avansate. Slab şi sfrijit, avea conduita unui om serios, care îi conferea un aspect de călugăr jainist conştient de natura iluzorie a lumii, care nu mai putea decât să-i compătimească pe cei care sufereau. În timp ce vocea sa familiară recita versuri din poeme pe care Malavika le cunoştea foarte bine, bătăile inimii i s-au mai domolit. A simţit o uşurare imensă, văzând că e vorba de poezii şi nu de o înşiruire de intimităţi obscene. Îi venea să râdă în gura mare, atât de veselă era.

...şi ca o volbură de spumă în apele adânci,
spulberată de stânci,
încetul cu încetul descresc
şi mă transform în nimic.

Sudhakara rostise ultimele versuri din recitalul său cu o disperare tandră de care Malavika nu l-ar fi crezut niciodată capabil. Au fost câteva rafale de aplauze şi şoapte apreciative, dar se pare că seara de poezie nu avusese decât un succes modest.

Oamenii s-au ridicat să plece. Malavika simţea că ar trebui să plece, dar nu reuşea să se clintească din loc. Stătea cu capul plecat, fără să-şi poată ridica privirea nici măcar atunci când umbra lui căzu peste ea.

— Mai am puţin timp până să-mi vină trăsura, spuse, apoi se înroşi imediat. Ceea ce voise să fie o scuză sunase ca o invitaţie.

— Malavika! a fost tot ce i-a spus, pe-o voce care vibra de dorinţă, dar care era subminată de înfrângere.

La auzul vocii sale, pulsul i s-a accelerat. Ridicându-şi privirea, i-a văzut chipul aplecat spre ea, pe cât de insistent şi carnivor în visele ei neclare, la fel de moale şi umil acum, de parcă ar fi vrut s-o roage ceva. Din impuls, şi-a întins mâna spre el, dar el ezita să şi-o întindă pe a lui.

Sentimentul de putere şi euforie de dinainte se transformase într-o căldură sublimă care-i inunda trupul, răspândindu-se până în vârful degetelor, trezindu-i cu violenţă amintiri vechi. I-a zâmbit încurajator, dar Sudhakara părea paralizat, sfâşiat de dorinţă şi frică. Malavika s-a ridicat şi s-a apropiat de el. Ar fi fost cel mai normal lucru din lume — o clipă prevestită de toate vieţile lor anterioare — să se lase în braţele lui, să dispară în el, ca apa în argila unui vas nou.

Clopotele templului au început să bată. Zeul se retrăgea la culcare, clopotele anunţând dispariţia soarelui mult după ce acesta apusese. Clopotele au speriat-o, smulgând-o din îmbrăţişarea imaginară. Câştigându-şi din nou controlul, fiecare celulă a corpului îi protesta împotriva violenţei cu care fusese smulsă din această stare de profundă unitate, şi-a dat la o parte o şuviţă de păr rătăcită pe obraz şi şi-a smuls brăţara zdrobită de iasomii, care atârna acum stângace la încheietura ei. Credincioşii începuseră să urce scările templului pentru slujba de seară. Sudhakara şi Malavika nu puteau fi văzuţi împreună. Trăsura ei trebuia să sosească din clipă-n clipă. Se simţea plină de energie, de parcă plutea. Ea ar fi trebuit să fie cea care să preia iniţiativa acestei relaţii, dacă lucrurile ar fi ajuns eventual până acolo; el era prea speriat de statutul ei de cumnată a regelui. Trezită de graţia cu care Kama pictase lumea din jurul ei — stâlpii sculptaţi din holul templului, lămpile licărinde din nişe, vocea lui Sudhakara — cu o frumuseţe abia descoperită, Malavika ştia că e dispusă să-şi asume orice

risc şi să plătească orice preţ pentru a păstra intact acest sentiment viu.

— O să ne întâlnim în curând, şopti. Aşteaptă mesajul meu.

Fără a privi în urmă, a alergat pe treptele sălii de dans, prin curtea templului, lângă rezervorul Soarelui şi a ieşit în stradă.

Întâlnirile secrete pot distruge nervii unui om, aşa cum descoperă amanţii, spre surprinderea lor. Cel mai dificil lucru e să găseşti un loc de întâlnire unde nu te cunoaşte nimeni. Posibilii spioni pândesc peste tot — servitorii vecinilor, vânzătorii de la prăvălii, grădinarii din parcuri. Dar, mai mult decât factorii externi, starea sufletească a amanţilor, agitaţia şi spaima sunt cele care conferă un sentiment de nesiguranţă fiecărei întâlniri. Nici un amant nu se duce liniştit la locul de întâlnire. Teama şi bucuria la gândul întâlnirii sunt prezente laolaltă, starea de excitaţie fiind accentuată şi inhibată în acelaşi timp şi de pericolul de a fi descoperit.

— Eram prea afundată în această beţie provocată de întâlnirea cu Sudhakara pentru a face planuri propriu-zise, aşa că am rugat-o pe Madhavi să mă ajute ea să stabilesc întâlnirile secrete. A rămas surprinsă, îngrozită chiar de ce aveam de gând. Absorbită de dorinţa puternică, febrilă, sedusă de propriile-mi fantezii, i-am ignorat cu desăvârşire dezaprobarea — nu a faptelor, ci a alegerii mele.

„Draga mea, e un om rău, care te va face doar să suferi", îmi spuse.

„Suferinţa l-a schimbat, Madhavi", i-am răspuns. „Ştiu sigur. Am simţit-o."

„Cum ar putea un asemenea om să se schimbe? Oare cărbunele devine alb doar fiindcă a fost spălat cu lapte? Corbul se transformă în lebădă, doar pentru că a făcut baie în Gange?"

Dar gândul pasionant de a aranja întâlniri ilicite a convins-o Madhavi să-şi învingă reţinerile de la început. Soluţia ei era să-l aducă pe Sudhakara în harem, deghizat în astrolog, pe motiv că vrea să înveţe şi ea această ştiinţă extrem de dificilă. Ascuns de ochii indiscreţi, păzit împotriva intruziunii lumii exterioare, caracterizat de o atmosferă în care relaţiile sexuale ale locuitorilor săi erau tolerate, haremul era cel mai sigur loc pentru treburi amoroase. Dacă Udayana, singurul care-i putea permite oricărui străin să pătrundă în apartamentele reginelor, a avut vreun dubiu în legătură cu interesul brusc al soţiei sale faţă de horoscopuri şi constelaţii planetare, se pare că l-a ţinut pentru el.

— A fost minunat. Era un amant puternic, tandru, pasional, deşi tăcut în timpul actului. La sfârşit, când ejacula, scotea un sunet care începea ca un geamăt încet şi se transforma într-un suspin lung, tărăgănat. Era un sunet pe care nu-l mai auzisem niciodată... şi nici nu-mi fusese dat să-l mai aud. Nu ştiu cum să-l descriu. Suspinul era infinit mai mult decât o simplă expresie a plăcerii sau a satisfacţiei. Era sunetul unei capitulări, dar, în acelaşi timp, şi al puterii, al morţii şi dispariţiei, care cuprindea deopotrivă şoaptele imortalităţii şi ale existenţei îndelung îndurătoare. Părea a se ivi din adâncimile nesondate ale trupului său fin, înainte de a se prăbuşi într-un abis necunoscut. Nu m-am simţit niciodată atât de mulţumită de omagiul sexual al unui bărbat ca atunci când îl auzeam pe Sudhakara suspinând. Nu am avut niciodată orgasm, dar suspinul acesta mă apropia foarte mult de unul. În momente ca acelea îl iubeam mai mult decât aveam să mai iubesc vreodată.

— Puteam să ne întâlnim doar după-amiaza târziu, când Vatsyayana pleca la palat, deşi îmi doream să ne fi putut întâlni noaptea. Doar când eram în braţele lui, cu faţa apăsându-i pieptul şi cu ochii lipiţi simţeam că nu mai sunt agitată, că mă eliberam — de teama de a fi descoperită, de sentimentul de vinovăţie, de privirea rece a vigilenţei interioare. Nu siguranţa şi alinarea din braţele iubitului sau senzaţia plăcută a atingerii pielii lui e cea care protejează dorinţa, ci întunericul, aşa cum liniştea e tovarăşul exaltării. În următoarele luni, Malavika a descoperit nu doar că era o femeie pătimaşă, dar şi că tânjea după actul sexual cu atâta poftă şi intensitate, că se uimea şi pe sine, iar pe poet îl speria de-a dreptul. Probabil că dorinţa asta avea de-a face cu faptul că, deşi era excitată de la rădăcina părului până în străfundurile pântecelui, nu reuşea să aibă orgasm. Sau, mai bine spus, nu avea acele momente de culminare şi eliberare explozivă pe care le trăise cu fantoma lui Sudhakara.

Madhavi, care îşi propusese s-o ghideze pe sora sa prin această relaţie, părea mai supărată decât însăşi Malavika.

— Îmi amintesc că stăteam pe patul meu când a început să-mi spună — la început, spre ruşinea, apoi, spre curiozitatea mea — motivele care ar fi putut provoca ceea ce numea „problemele mele".

„Trebuie să fie o nepotrivire a unuia dintre cele trei fundamente ale sexului — mărime, timp şi temperament, pe care soţul tău le stabileşte ca fiind principalele obstacole în calea orgasmului unei femei", spuse. „Orgasmul apare foarte uşor într-o uniune sexuală egală —

între bărbatul-iepure şi femeia-gazelă, între bărbatul-taur şi femeia-iapă şi între bărbatul-armăsar şi femeia-elefant. Într-o uniune inegală, inferioară, ca aceea dintre bărbatul-iepure şi femeia-elefant, penisul nu freacă destul de tare pereţii vulvei pentru a produce destul nectar care să aline usturimea. Într-o uniune la fel de inegală, dar superioară, precum ce dintre femeia-gazelă şi bărbatul-armăsar, durerea provocată în vulva delicată de către penisul mare împiedică umezirea acesteia. Gândeşte-te, Malavika. Uniunea voastră e inferioară sau superioară?"

Am dat din cap, fără a mă uita la ea, stăruind cu privirea pe unghia ruptă de la piciorul drept.

„Atunci poate e o chestiune de potrivire în timp? Femeile, ca şi bărbaţii, au nevoie de o perioadă scurtă, medie sau lungă pentru atingerea orgasmului. Şi aici, cea mai bună uniune e când perioadele acestea se potrivesc. Potrivirea însă nu e aşa de simplă. Trebuie să ia în considerare diferenţa dintre firea bărbatului şi a femeii. La primul act sexual, timpul necesar pentru bărbaţi e scurt, dar devine din ce în ce mai lung după ce uniuni succesive au loc de-a lungul zilei. La femei, lucrurile stau exact invers, în general, e nevoie de o perioadă mai îndelungată pentru a satisface o femeie. Femeia doreşte o împreunare după care iritarea vulvei e calmată pentru mai mult timp, nu una în care alinarea e scurtă. Se mişcă poate prea rapid?"

Am rămas în continuare cu capul plecat. Unghiile mele trebuiau vopsite.

„Poate cauza e nepotrivirea de temperament?" a continuat. „Femeile, ca şi bărbaţii, pot fi foarte sau mai puţin pătimaşe. Din nou, potrivirea temperamentelor e necesară pentru orgasmul femeii. Cel mai bine pentru femeie e ca penisul să se potrivească perfect în vagin, frecând-o peste tot, iar cel mai bine ar fi ca timpul de reacţie şi temperamentul celor doi să se potrivească."

În timp ce-o ascultam, simţeam că din discursul lui Madhavi lipsea ceva vital. Ştiam din propria experienţă că, în funcţie de anumite perioade, plăcerea femeii e diferită de cea a bărbatului. Poate că Acharya are dreptate când vorbeşte de importanţa mărimii, a duratei şi a temperamentului în ceea ce priveşte orgasmul femeii. Poate că orgasmul ca încununare a dorinţei dobândeşte o simplitate care altfel lipseşte din complexitatea a ceea ce constituie plăcerea unei femei, în timp ce dorinţa îşi urmează cursul normal. Acum ştiu că a vorbi despre plăcerea femeii înseamnă asumarea riscului de a deveni extrem de simplist, având în vedere că această plăcere se manifestă în foarte multe forme şi culori. Uneori ajunge să stai întinsă lângă iubitul tău, să-l asculţi cum respiră, cum şopteşte cuvintele, să-i simţi mirosul familiar — toate acestea pot declanşa spasme de dorinţă şi o nelinişte care pulsează în culcuşul zeului iubirii. Altă dată, în timpul mângâierilor reciproce şi a atingerii trupurilor, înainte ca pasiunea să se dezlănţuie incontrolabil, mă cuprinde o tandreţe adâncă, greu de descris. Tandreţea nu urmează ritmul direcţionat al actului sexual, ea cere un contact mai delicat cu iubitul, printr-un anumit fel de a privi, sau printr-un gest particular.

Şi, cu cât creşte excitarea, cu atât mai tare simt căldura palpitând în stomacul şi în vulva mea. Simt umezeala şi deschiderea lentă a vulvei, a întregului trup, care necesită atenţie maximă din partea amantului. Un amant priceput e atent în mod intuitiv la această fază a dorinţei feminine; iar Sudhakara era un amant desăvârşit. Dar, desigur, nu pot să-l compar cu tine, adăugă rapid.

Din nou, spre deosebire de tine, dacă un bărbat nu se potriveşte cu deschiderea mea lentă, şi în gând se află deja la stadiul actului în sine, un sentiment ascuns de insatisfacţie te pândeşte în timpul actului, iar la sfârşit simţi doar o dezamăgire de care ţi-e foarte greu să scapi. Însă, dacă bărbatul a fost atent la ritmul deschiderii, atunci va avea loc o eliberare extraordinară a energiilor sexuale. Energia poate străbate tot corpul sau poate avea loc în zona în care sălăşluieşte zeul iubirii, sub forma unei furtuni dezlănţuite. În clipa aceea mă simt extrem de apropiată de acel bărbat. Sentimentele de iubire şi tandreţe năvălesc la suprafaţă din adâncimi, pentru a-l copleşi pe iubitul meu în acelaşi timp în care eu mă retrag în mine, conştientă într-un mod plăcut de senzaţiile delicioase pe care le trăieşte corpul meu. În acest moment, simt o dorinţă incontrolabilă să fiu pătrunsă de penisul bărbatului. Uneori îmi deschid ochii atunci când intră, căutând un contact care să mă scoată din mine. Toate aceste sentimente şi senzaţii sunt atât de intense, că par înăbuşite şi limitate, cu şanse slabe de a fi eliberate. În momente ca acestea, în actul amoros intervine şi o anumită doză de agresivitate, timp în care vulva ar vrea parcă să capteze şi să devoreze penisul; vreau să domin, să cuceresc corpul iubitului meu şi să-l integrez în propriul meu trup.

Chiar şi actul în sine e perceput la diferite adâncimi. Uneori fricţiunea penisului pe pereţii

vaginului poate duce la valuri de căldură şi umezeală teribile, valurile plăcerii lovindu-se de barajul care urmează să fie doborât în curând. Altă dată, fricţiunea şi pulsaţia eliberează o undă de plăcere care se răspândeşte încet prin porii corpului meu, până la rădăcina părului. Această undă se retrage treptat, lăsând în urmă şiroaie de pace profundă şerpuind înăuntrul meu, ca un fel de urmare a unui orgasm pe care nu l-am avut niciodată. Şi se mai întâmplă ca frecarea umbrelei zeului iubirii să mă scoată atât de tare din minţi, încât să vreau ca penisul să mă pătrundă tare şi adânc. Dar există situaţii în care concentrarea bărbatului exclusiv pe umbrela zeului poate provoca o dezlănţuire a energiilor dintre picioarele mele şi din partea inferioară a trunchiului. Simt că mă prăbuşesc din starea în care mă aflu, o dată ce mintea îmi devine activă. Furnicătura senzuală din vârful degetelor şi de la rădăcina părului dispare. Dacă bărbatul a ejaculat, îi iau mâna şi o pun pe vulva mea, nu pentru a-i cere să mă stimuleze mai departe, ci pentru a mai păstra în mine energia care se dezintegrează atât de repede.

Când voi ajunge să-mi notez observaţiile referitoare la biografia lui Vatsyayana şi comentările mele despre *Kamasutra*, va trebui să fiu atent să mă adaptez stilului impus unor asemenea lucrări, să nu mă las influenţat de propria-mi fascinaţie faţă de felul în care femeia simte plăcerea şi să nu las lucrurile acestea să se strecoare în versurile mele. Regulile învăţăturii şi convenţiile scrierii unei biografii nu permit exprimarea tuturor cunoştinţelor pe care le deţine cineva. Ceea ce scriem e mereu mai puţin decât ceea ce ştim. Întotdeauna am suferit din cauza acestor restricţii în timp ce învăţam. M-au făcut să nu-mi doresc o carieră de savant. Mi-era groază să nu devin ca acei *kavi* pe care-i vedeam în jurul meu, care-şi limitau cunoştinţele doar la ceea ce le era permis de legile exprimării acestora. E trist să-mi dau seama că, pentru a putea fi luat în serios, trebuie să urmez acelaşi model de lucru pe care-l contemplu acum, că propriile-mi comentarii vor trebui să se muleze perfect pe textul lui Vatsyayana, şi să omit tot ce am învăţat de la Malavika despre sexualitatea unei femei, după ce am devenit iubiţi.

*

Malavika era preocupată de pasiunea stagnantă a poetului, dar şi mai mult se temea de zvonurile care ar fi putut ajunge la urechile lui Vatsyayana. Observase că, la o lună de când se întâlnea cu Sudhakara, comportamentul soţului ei faţă de ea se schimbase. Dimineaţa, când intra în camera lor după ce făcea baie, acesta o privea cu o expresie agonizantă, apoi îşi întorcea faţa. Nu-i mai făcea complimente referitoare la frumuseţea sau puritatea ei. Devoţiunea gentilă din ochii lui a fost înlocuită de ceva ce semăna izbitor cu privirea aceea îndrăzneaţă a lui Sudhakara din perioada adunărilor de vineri. În cazul lui Vatsyayana, privirea era mult mai scurtă, fiind imediat înlocuită de un dezgust, după care se transforma imediat în persoana detaşată cu care Malavika se obişnuise deja. Nările i se mişcau ori de câte ori trecea pe lângă ea. Ştia că, datorită talentului lui de a detecta orice miros al fluidelor amoroase, în mintea şi în trupul lui se dădeau acum lupte ascunse, care dezbăteau dacă mirosul era sau nu plăcut, dacă să se apropie sau să fugă de sursa excitării nazale.

— Acharya a aflat vreodată despre Sudhakara? am întrebat.

— Da, a aflat. Cred că l-a rănit foarte tare. A continuat să vorbească cu mine — era mult prea politicos ca să ia măsuri drastice —, dar conversaţiile noastre s-au redus la minimul necesar. De asemenea, au devenit formale, lipsite de viaţă şi de spontaneitate. Uneori se străduia să-mi arate un interes minim, întrebându-mă despre programul zilnic şi despre treburile pe care le aveam de făcut în gospodărie, dar de cele mai multe ori când era acasă şi lucra la manuscris se încuia în camera lui; cred că în luna aceea a scris capitolul despre remediile oculte. Rutina de dimineaţa nu s-a schimbat, şi nici curtoazia distantă cu care mă trata. Era fixat să nu mai vorbească despre aventura mea cu Sudhakara, voia să şi-o şteargă din cap, alungând-o, poate, chiar şi din visele lui.

— Dar cum a aflat de Sudhakara? am insistat.

— Într-un mod atât de absurd, încât povestea ar putea face parte din acele piese la modă ale *kavilor* din ziua de azi. Într-o seară, când Vatsyayana s-a întors de la palat, mi-a adus un minunat căluţ cioplit din fildeş cu un corn în frunte, destul de mic cât să încape în palma unei femei, cadou pe care-l primise de la Udayana. Presupun că nu valoarea sa în bani, cât unicitatea piesei — provenea din China — era cea care o făcea atât de valoroasă, încât să fie un cadou potrivit din partea unui rege. I-am dat căluţul lui Sudhakara. Mai târziu, el a dat semne că ar dori să curme această relaţie. Întârzia la întâlnirile noastre şi deseori chiar le amâna, venind cu cele mai ridicole pretexte. Am uitat de acest cadou. Nu aveam de ce să-mi fac probleme că Vatsyayana mă va întreba vreodată de căluţul dispărut, fiind absolut

indiferent faţă de lucrurile materiale, deţinute de orice om.

Apoi, într-o zi, relaţia a fost dată în vileag din cauza a trei scene. Prima a avut loc pe terasa din faţa apartamentului regal de la parterul palatului, avându-i ca actori pe îndârjitul de Udayana, o prostituată speriată şi un Vatsyayana tulburat. Următoarea s-a desfăşurat în harem, în camera lui Madhavi şi implica un Udayana furios, o Madhavi obraznică şi o Malavika aparent pocăită. Cea de-a treia scenă a avut loc acasă, la câteva ore după cele întâmplate, cu doar doi actori: un Vatsyayana rece şi încruntat, scuipând întrebări şi o Malavika încercând să-şi ascundă disperarea lăuntrică, în timp ce încerca să răspundă la aceste întrebări. Udayana era atât de furios încât le-a ordonat gărzilor să-l decapiteze pe Sudhakara în clipa în care îl vor găsi.

Spre norocul lui Sudhakara, una dintre servitoarele lui Madhavi, care a asistat la scena din harem şi care-l plăcea pe poet — acum sunt sigură că simpatia era reciprocă — a alergat până la el să-l avertizeze. Şi până ca gărzile regale să ajungă la el, Sudhakara a fugit din oraş.

Nu prea reuşisem să urmăresc fluxul evenimentelor şi am rugat-o pe Malavika să mi le explice mai clar.

Ei, s-a întâmplat ca, fără ştiinţa mea, Sudhakara să dea calul de fildeş unei curtezane pe care o plăcea pe vremea aceea. Curtezana avusese ceva probleme cu un ministru de-al regelui şi s-a dus la curte ca să i se plângă lui Udayana, ducându-i chiar acest cadou. Bineînţeles, Udayana a recunoscut imediat căluţul pe care-l dăruise lui Vatsyayana. Iar cele trei scenete au dezvăluit calea pe care o luase calul, galopând înapoi spre rege.

Capitolul 18

O dorinţă născută spontan creşte o dată cu experienţa. Ardoarea vine din înţelegere reciprocă, un sentiment ce se poate transforma treptat într-o stare permanentă.

Kamasutra 5.1.56

Stăm într-o casă mică, dar confortabilă la marginea Cartierului Artiştilor, pe una dintre puţinele străzi din Ujjayini unde castele sunt amestecate. Vecinii noştri — negustori, savanţi, meşteri — sunt vizitatori pe termen lung, veniţi din toate părţile imperiului; sunt mai mult decât călători, dar mai puţin instabili decât cei care migrau. Trăiam deja de patru ani în Ujjayini, de mai mult timp decât majoritatea vecinilor noştri, dar n-aveam de gând să ne stabilim în acest oraş. Venitul meu, ca şi casa noastră, era mic, dar ne asigura un trai confortabil. Câştig bani făcând slujbe de urgenţă pentru rezidenţii temporari, care sunt departe de preotul lor de familie şi desenez hărţi pentru unul dintre cei mai buni astrologi din Ujjayini, care e copleşit de clienţi şi care are mare nevoie de asistenţi. Sunt bucuros că educaţia mea în textele Veda, pe care o dispreţuiam atât de mult în tinereţe, îmi este realmente de folos.

Oamenii ne ştiu drept cuplul tânăr şi prietenos din Varanasi, cu o fetiţă încântătoare. Despre mine ştiu că sunt un specialist competent în ritualuri, dar nu au habar că sunt şi un savant în devenire în ştiinţa eroticii şi că scriu un comentariu despre unul dintre cei mai moderni clasici din domeniu. Nu ştiu nimic despre legătura mea cu, autorul *Kamasutrei,* că Malavika e nevasta lui Vatsyayana sau că nu suntem căsătoriţi. Sunt surprins cât de uşor e să construieşti un trecut diferit, fără să fie neapărată nevoie să minţi, numai prin anumite omisiuni, necorectând prezumţiile false, evitând să spui adevărul cu voce prea tare.

Când scriu rândurile acestea, o aud pe fiica mea din camera alăturată cum se ceartă cu maică-sa, peltică, aşa cum este, încercând s-o convingă că părul ei nu trebuie dat cu ulei sau împletit. Malavika e blândă şi răbdătoare cu ea, dar şi intransigentă. Am fost fericiţi în anii care au trecut de când am plecat din Varanasi. După cele întâmplate, nu aveam cum să mai rămânem. Nu comisesem nici o crimă dar, cu toate acestea, eram trataţi ca nişte proscrişi. Până şi privirea plină de reproşuri a tatălui meu se transformase într-una de dispreţ vădit. Chatursen a fost singurul care nu s-a îndepărtat de mine, deşi simţeam o anumită răceală şi din partea lui. Ujjayini, unde s-a născut şi fiica noastră, fusese o alegere bună. Departe atât de

Varanasi, cât şi de Kausambi, anonimatul oraşului nu numai că ne-a ajutat să vindecăm rănile dureroase, dar a ţinut departe şi lumea de afară, şi ne-a apropiat. Această apropiere, în care, o dată cu trecerea timpului, secretele nu mai aveau loc, n-a reuşit însă să inhibe dorinţa. Pasiunea nu dispăruse o dată cu familiaritatea dintre noi. Când ne atingem sau ne frecăm unul de altul în timpul zilei, sau când stăm în pat noaptea, braţul meu cuprinzându-i sânii, corpul meu lipindu-se de spatele ei, şi suntem apropiaţi ca două săgeţi în tolbă, atingerile noastre continuă să vibreze, animate de o tensiune amoroasă. Poate că sugestia unui act ilicit, adulterin, care transformă fiecare ocazie când facem dragoste în ceva excitant, compus din fâşii temporale, ne-a scutit de plictiseala care se instaurează după o perioadă lungă de convieţuire.

Intimitatea noastră a dezvăluit şi o nouă faţă a Stăpânului nostru, Kama, pe care Vatsyayana, urmând exemplul vechilor înţelepţi, a ţinut-o ascunsă în textele sale. Această faţă rămâne invizibilă în timpul unui act sexual tranzitoriu, indiferent cât de viu şi spontan ar fi acesta. Doar acum, după toţi aceşti ani de convieţuire cu Malavika, reuşesc s-o mai zăresc din când în când, după îmbrăţişările noastre nocturne. Asemeni unui curcubeu după o rupere de nori, aşa-mi apare şi celălalt chip al lui Kama în aceste clipe rare, fermecătoare, de intimitate inefabilă, după ce trupurile noastre s-au despărţit şi zac unul lângă altul, dar nu au încă reacţii izolate. Atunci mi se arată că scopul dorinţei e dispariţia sa; ceea ce-şi doreşte dorul e, tocmai, să dispară. Bărbaţii şi femeile tânjesc după un singur lucru: această serenitate permanentă, care se naşte din dorinţa potolită, nu sătulă, învinsă sau ignorată. Când stăpânul nostru, Shiva, şi-a deschis cel de-al treilea ochi pentru a-l anihila pe zeul iubirii, nu şi-a dat seama că îndeplinea tocmai dorinţa cea mai ascunsă a lui Kama. Am văzut acest chip al zeului iubirii din când în când, dar, cu toate acestea, urmele pe care le-a lăsat au creat un spaţiu în

inima mea, care îmi iradiază corpul şi mintea cu un sentiment profund de împăcare, c-o pace care nu seamănă cu complacerea, ci cu o scufundare şi odihnă voluptuoasă. E un spaţiu în care nu poate pătrunde pasiunea — nici măcar atunci când stau culcat lângă Malavika —, e ochiul furtunii erotice, cadoul rar al lui Kama.

*

Udayana nu prea mai avea de ales. O iubea pe Malavika şi Vatsyayana era prietenul lui cel mai apropiat, şi, cu toate acestea, nu era în puterea lui să-i apere. În mod normal, infidelitatea unei soţii nu ar fi trebuit să fie un subiect de interes general; ar fi putut fi lăsat pe seama cuplului implicat, care să ajungă la o înţelegere comună. Dat fiind chiar exemplul relaţiei adulterine a împăratului cu nevasta fratelui său, din vremea când fusese tânăr, adulterul stârnea doar curiozitate, dar nu şi condamnare morală în curtea imperiului Gupta. Totuşi, în cazul Malavikăi, adulterul nu era cea mai serioasă problemă a lui Udayana. Relaţia ei cu Sudhakara implica şi sanctitatea haremului, la fel de inviolabilă ca şi persoana regelui. Tatăl lui Udayana executase oameni pentru ofense şi mai mici. Neputându-se consulta cu Madhavi sau cu Vatsyayana, altădată cei mai buni sfătuitori ai săi, acum implicaţi însă personal în această problemă spinoasă, regele nu ştia încotro s-o apuce.

Dilema lui Udayana era şi mai complicată din cauza lui Rajnikanta şi a cohortei sale, care cereau condamnarea la moarte a cumnatei regelui. Ca un paznic autoproclamat al moralităţii publice şi al funcţionării corespunzătoare a instituţiilor statului, Rajnikanta încerca să transforme cazul Malavikăi într-un test al disponibilităţii lui Udayana de a se conforma *dharmei* regelui, rezolvând acest caz cu un simţ al justiţiei imparţial.

— Am auzit că, la acele întâlniri publice, individul bântuie toate templele, punându-le tuturor întrebarea dacă o voi condamna la moarte pe Malavika, aşa cum o cere legea şi tradiţia, se plânse regele lui Vatsyayana. E deştept, trebuie să recunosc. Am înţeles că se comportă de parcă ar fi avocatul sinelui meu cel bun, necorupt. „Haideţi să ne rugăm la zei să dea regelui nostru puterea de a duce la capăt această sentinţă", spune. „Fie ca exemplul Stăpânului Rama să-l îndrume, exemplul celui care a exilat-o pe Sita, casta sa soţie, pentru simplul motiv c-o bănuia de infidelitate, după ce un spălător josnic l-a indus în eroare. Fie ca suveranul nostru să-şi aducă aminte de exemplul virtuosului rege Harishchandra care, fiind forţat de împrejurări să participe la o ceremonie de incinerare doar ca simplu observator, şi-a îndeplinit *dharma* de servitor umil, refuzând să îşi incinereze propriul copil, deoarece soţia sa n-a putut plăti taxa necesară pentru acest privilegiu. Fie ca dharma să învingă mereu."

Udayana nu simpatiza deloc cu ideea executării Malavikăi, dar, cu greu, a ajuns la concluzia că trebuia alungată din Kausambi.

— Ar dura doar câţiva ani, până când lucrurile s-ar mai linişti, îi spuse lui Vatsyayana.

— Ştii bine că o voi însoţi, spuse Vatsyayana.

Udayana dădu din cap.

— Înţeleg. Nu are pe nimeni, spuse.

— *Eu* sunt cel care nu are pe nimeni, îi răspunse Vatsyayana.

— Îţi promit că nu va dura mai mult de doi ani, chiar dacă broscoiul ăla continuă să stârnească publicul împotriva ei, spuse regele.

— Chiar dacă n-am să văd niciodată chipul fiului meu, părul începe să-mi albească, spuse Vatsyayana. Poate c-ar fi timpul să mă retrag în pădure, să-i las în urmă pe cei care mă ţin aici şi să-mi dedic restul vieţii căutării celui mai înalt scop al vieţii, *moksha*.

— Nu, nu! protestă Udayana, speriat de gândul propriei îmbătrâniri. Renunţarea e pentru savanţi ale căror guri miros a înţelepciune stătută. Te vei întoarce. Vom juca şah şi dame, ne vom înfrupta din prepeliţe fripte şi vom bea vin persan. Tu vei scrie alte şi alte cărţi, vei adăuga strălucire numelui Kausambi şi vei deveni şi mai faimos.

Vatsyayana îl aprobă, dând din cap fără convingere.

— Sper c-ai iertat-o pe Malavika, spuse Udayana. Femeile sunt mai predispuse să cadă pradă slăbiciunii.

— N-am ce să-i iert. Femeile greşesc, zeiţele nu; doar îşi pun la încercare admiratorii.

— Zeiţele? Udayana păru nedumerit.

Vatsyayana zâmbi; era un zâmbet nefiresc de complicitate şi secretoşenie, de parcă ar fi avut acces la o revelaţie care urma să i se arate în curând.

— Malavika nu e zeiţă — nu încă. Încă are aceleaşi funcţii biologice, ca orice femeie. Dar mirosul ei de femeie era din ce în ce mai slab, până când s-a întâmplat ce s-a întâmplat.

— Ce miros? Udayana era acum de-a dreptul confuz.

— E greu de explicat. Nu are nevoie decât de timp şi pregătiri ca să-şi dea seama de

adevărata sa natură, spuse Vatsyayana.

Udayana simţi că prietenul lui nu mai voia şi nici nu mai putea să continue această conversaţie.

— Malavika e o femeie demnă de încredere, îi spuse. Nu e atât de frivolă ca şi celelalte din sexul ei.

*

După accesul de furie rece, Vatsyayana şi-a redobândit repede echilibrul. În felul său distant, a început să se comporte din nou politicos cu Malavika. Numele lui Sudhakara n-a mai fost pomenit niciodată, şi nici Vatsyayana n-a mai făcut aluzii la aventura dintre cei doi, atunci când a înştiinţat-o despre decizia grea a regelui. Aflată încă în stare de şoc, Malavika acceptă inertă decizia lui Vatsyayana de a pleca la schitul celor Şapte Frunze din afara regatului Varanasi. Cu mulţi ani în urmă, acesta petrecuse aici o săptămână, lucrând la tratatul său, şi îi plăcuse atmosfera de pace şi simplitate.

— La câteva zile după ce ne-am instalat, spuse Malavika, mi-am dat seama că în spatele acelei distanţe aparente era, de fapt, pe deplin conştient de prezenţa mea. Într-un mod straniu, imponderal, părea că plutea undeva deasupra mea, ciulind urechea ori de câte ori făceam vreun zgomot, îngustând ochii ca să-şi ascundă strălucirea pupilei, ori de câte ori îl surprindeam uitându-se la mine pe furiş. Simţeam că se aştepta la ceva din partea mea, o aşteptare pe care încerca s-o mascheze prin formalitatea cu care se comporta şi prin interesul nemăsurat pentru bunăstarea mea.

— Şi la ce se aştepta?

— Să devin o zeiţă! „Foarte rar se-ntâmplă ca o femeie să devină zeiţă”, îmi spunea. „Graniţa dintre oameni şi zei e mult mai uşor de trecut din partea cealaltă. Dar istoria ne-a învăţat că nu e deloc imposibil ca o femeie să se transforme în zeiţă şi bărbatul, în zeu.” Pădurea de lângă schit avea să joace un rol în transformarea mea, la fel ca alte încercări prin care a trebuit să trec. După-amiaza, când mă întorceam la coliba noastră, îmbujorată de bucurie pentru că-mi plăcea să-mi petrec ziua singură în pădure, privirea i se ilumina, de parcă lucrurile ar fi mers exact aşa cum şi-a dorit. Îmi amintesc, odată mi-a spus că forţa pădurii, la care mă expuneam zilnic, mă pregătea pentru încercarea din faţa mea, şi că Sudhakara venise prea devreme.

Seara, când stăteam în faţa colibei şi cina era pe terminate, îmi vorbea uneori despre puritate. Eram ferm convinsă că-şi vorbea atât lui, cât şi mie, că încerca să priceapă ceva ce era încă neclar chiar şi-n mintea lui.

„Puritatea”, spunea, „se obţine prin lupta cu impuritatea, nu prin evitarea ei. Lotusul, simbolul desăvârşit al purităţii, îşi are rădăcina în nămol. Oare secretele lotusului sunt captive în nămol? Până şi cea mai castă zeiţă a fost dorită de tatăl ei, de îndată ce s-a născut. N-a trebuit oare să uite de puritatea sa în focul pasiunii bărbăteşti, care a înconjurat-o de când s-a născut?”

Acum ştiu că, aşa cum eu l-am ales pe Vatsyayana ca profesor după prima mea vizită la schit, şi el mă alegea pentru testul pe care soţia sa trebuia să-l treacă în calea spre îndumnezeire. Testul trebuia să fie real, dar nu foarte dificil. Era imperios necesar ca bărbatul ales să fie tânăr, dar nu foarte atractiv la chip şi trup, şi novice în privinţa femeilor şi a iubirii.

Eram naiv, inhibat, mi-era frică de femei şi de propria dorinţă — era exact combinaţia pe care o căuta într-un bărbat. Ambele alegeri erau sortite să ne zădărnicească planurile.

Îmi amintesc şi acum expresia de pe faţa lui Vatsyayana când a apărut în poiana din pădure în după-amiaza aceea de vară, în timp ce eu şi Malavika zăceam îmbrăţişaţi pe pământ, cu hainele împrăştiate în jurul trupurilor noastre nerăbdătoare. Nu-l auziserăm. În privirea pe care ne-a aruncat-o nu se oglindea nici şoc, nici dezgust, doar chin. A stat acolo preţ de câteva secunde, apoi ne-a întors spatele şi a plecat fără a scoate vreun cuvânt. Sunetul paşilor săi, târându-se încet pe pajiştea uscată, deveni din ce în ce mai slab, până când bâzâitul insectelor, strigătele intermitente ale păsărilor şi mugetul îndepărtat al cerbului ne-au învăluit din nou. Am închis ochii, nefiind în stare să ne privim chiar în clipa aceea. Conştiinţa faptelor noastre avea să se prăbuşească peste noi ca o furtună.

Nu l-am mai văzut niciodată. Până să îndrăznim să ne întoarcem la schit, ezitând, îngroziţi de furia lui, Vatsyayana plecase deja. Îi ordonase birjarului lui Chatursen să-l ducă în Varanasi, înnoptase la un han şi dimineaţa dispăruse. De atunci nu l-a mai văzut nimeni. Au circulat unele zvonuri, cum că ar fi fost zărit în diferite locuri de-a lungul anilor. Cineva îl zărise de la depărtare într-un grup de *sadhu*[43] pribegi, undeva sus, în munţii Himalaya, lângă poalele gheţarului din care izvorăşte Gangele. Alţii susţineau că trăieşte ca ascet într-o

peşteră din munţii de deasupra oraşului Takshashila. Mai sunt unii care au auzit că s-a făcut călugăr budist şi trăieşte într-o mănăstire, la marginea de sud a deşertului Taklamakan. Un negustor din Kausambi, a cărui caravană fusese atacată de hoţi în ţinutul celor cinci râuri, susţine că l-a recunoscut pe Vatsyayana chiar în persoana căpeteniei prădătorilor.

Zvonurile, pe cale de a lua locul adevărului istoric despre ultima parte a vieţii înţeleptului, au fost răspândite asiduu şi de către reţeaua unor savanţi şi preoţi conservatori, care rămâne puternică în imperiul Gupta şi se bucură chiar de o renaştere. Având în vedere că, probabil, lucrarea mea despre viaţa lui Vatsyayana va rămâne doar un proiect, Rajnikanta pare, până la urmă, să se fi răzbunat, fiind cel care a compus ultimul capitol al poveştii. Conform versiunii sale, Vatsyayana, regretându-şi amarnic nesăbuinţa din tinereţe, o atât de radicală interpretare a eroticii, în consecinţă, cu o *dharma* atât de slabă, a plecat mai întâi într-un pelerinaj de un an la cele patru temple mari din cele patru colţuri ale ţării, rugându-se să fie absolvit de păcate. Apoi s-a retras într-o pădure îndepărtată de la poalele munţilor Himalaya, pentru a-şi face penitenţa în cel mai auster chip. Evitarea oricărui tip de contact cu femeile şi tăcerea supremă au fost cele mai importante două jurăminte pe care le-a făcut ca ascet.

*

Comentariul meu despre *Kamasutra* e aproape gata. L-am scris în forma convenţională cerută de astfel de demersuri literare, ignorând toate detaliile biografice despre autor sau comentator. Scoarţa de mesteacăn pe care mi-am notat amintirile despre Vatsyayana şi colaborarea dintre noi e sortită să zacă necitită într-un colţ al camerei. Chiar dacă închei această poveste şi pun şi ultima fâşie de scoarţă peste vraf, legându-le cu o sfoară pe toate, povestea lui Vatsyayana va rămâne neterminată.

Am încercat să găsesc un sfârşit potrivit când, cu câteva luni în urmă, la începutul verii, am plecat în Kausambi ca s-o întâlnesc pe mătuşa lui Vatsyayana. Malavika mă presa de ceva timp să fac această călătorie; dacă era cineva care să ştie unde se afla Vatsyayana, atunci aceasta ar fi trebuit să fie Chandrika. Cu cât mă apropiam de porţile mănăstirii Goshitrama, cu atât paşii îmi deveneau mai nesiguri. Mi-era frică de dezaprobarea călugăriţei bătrâne. N-ar fi trebuit să-mi fac griji. În ochii ei nu exista nici urmă de condamnare, doar un fel de înţelegere caldă pe care am ajuns s-o asociez cu devotaţii Stăpânului Buddha, care călătoriseră destul de mult pe calea compasiunii. Da, într-adevăr, Vatsyayana o vizitase după ce dispăruse în secret din schitul celor Şapte Frunze.

— A stat sub acelaşi smochin sub care stai şi tu, spuse Chandrika. Nu, nu mi-a spus nimic despre cele întâmplate şi nici de ce venise. La început a vrut doar să-i povestesc despre trecut, să invoc amintiri despre tinereţea şi copilăria sa, când roia în jurul meu în fiecare după-amiază, în timp ce eu mă pregăteam pentru programul de seară. Părea destul de calm, deşi simţeam un fel de dezamăgire ascunsă sub aspectul acela exterior atent construit. Expresia de pe chipul lui îmi amintea de vremea când avea şase ani şi bucătarul nostru, Ganadasa, l-a lăsat să pregătească singur ceva dulce pentru cină. Chiar dacă s-a străduit din greu să-şi stăpânească lacrimile, nu a reuşit să ascundă acea privire dezamăgită, când şi-a dat seama că desertul era necomestibil, pentru că greşise cantităţile ingredientelor.

— Dar zvonurile cum că ar fi devenit ascet?

— Nu pot să cred că s-a retras în pădure sau într-o peşteră din munţi ca să trăiască în deplină austeritate, spuse Chandrika. Nu ţi-ai dat seama până acum că e un yoghin foarte diferit de ceilalţi? Că e un om care a trăit la marginea pădurii, dar nu s-a dus niciodată să se plimbe în ea? Un om care şi-a dedicat toată viaţa Stăpânului Kama, dar care n-a fost niciodată supusul lui?

Da, mi-am spus, a fost un bărbat care-şi dorea o soţie care să nu fie femeie; un bărbat care a reflectat şi a scris despre sex toată viaţa, dar care, cu toate acestea, s-a ferit să-l practice.

— Asemeni unui yoghin care nu separă meditaţia de viaţa de zi cu zi, ci încearcă să transforme toate clipele vieţii sale într-o meditaţie, continuă Chandrika, meditaţia lui Vatsyayana despre *kama* trebuie să aibă loc înăuntrul domeniului eroticii, şi nu în afara sa. Dacă vrei să afli părerea mea, cred că trăieşte undeva într-un bordel luxos din ţările centrale. Ar putea fi grădinarul sau bucătarul unui astfel de loc, în timp ce continuă să mediteze şi să reflecteze asupra naturii pasiunii.

— A spus el ceva care să fi lăsat impresia asta? am întrebat.

— Chiar direct, nu, spuse bătrâna călugăriţă. Dar la sfârşit, când venise timpul ca vizitatorii să plece, am încercat să-i distrag atenţia de la tristeţea din ce în ce mai vădită a despărţirii noastre, neştiind că avea să fie ultima.

„Ce se întâmplă cu bătrânii ca noi, Malli, cei care nu mai sunt demni de atenţia Stăpânului

Kama?" l-am întrebat. „Până la urmă, zeul nu e decât un tânăr care nu manifestă nici înţelegere, nici compasiune faţă de efectele lui asupra trupurilor noastre îmbătrânite. Tu ce crezi, Malli?"

„Chandrika masi", mi-a răspuns, vizibil încântat că putea să intre din nou în rolul său de autoritate în materie de ştiinţe erotice, „vechii înţelepţi nu spun multe despre *kama* dintre bătrâni. Textele despre erotică încearcă să dea instrucţiuni celor care intră în stadiul de oameni de familie, şi nu celor care se apropie de sfârşitul ei. În afara textelor, Abhirata din Purushpura are câteva versuri despre relaţiile sexuale dintre femei şi bărbaţi mai în vârstă în poemul său *Vilasaka şi Manjari. Îţi* aminteşti partea în care bătrânul proxenet Kamini-mata îi vorbeşte Vilasakăi despre modul în care o curtezană, ale cărei farmece sunt din ce în ce mai şterse, poate totuşi să atragă şi să păstreze amanţi tineri? „.

Am dat din cap aprobator, deşi nu prea-mi aminteam bine acest poem.

„Dar versurile lui Abhirata, deşi compuse în metrul aryan al erotismului, sunt comice, chiar satirice", a continuat. „Intenţia poetului nu e să ne împărtăşească tot ce ştie despre sexualitatea vârstnicilor, ci să ne caricaturizeze pe noi, savanţii, şi mai ales pe mine. În analogie cu femeia-gazelă, iapă şi elefant din *Kamasutra,* Abhirata stabileşte trei categorii, în batjocură, făcând distincţie între femeia-peşte, ţestoasă sau crocodil în ceea ce priveşte femeile bătrâne. Aceste tipuri, ne spune el prin proxenet, purtătorul său de cuvânt, nu sunt alcătuite pe baza dimensiunii, ci a texturii îmbătrânite a organului genital, *yoni* — de la umed şi moale la uscat şi solzos. În mod similar, îi clasifică pe bărbaţii în vârstă în funcţie de frecvenţa şi durata erecţiei. Astfel de versuri pot fi amuzante pentru vulg, dar nu pot oferi o perspectivă corectă celor care vor să distingă între cele două vârste."

„Puţinul pe care-l ştim despre sexualitatea celor c-o vârstă mai avansată a fost excelent condensat de către Dattaka într-un capitol despre curtezana care îmbătrâneşte. Dattaka citează din texte medicale care afirmă că fluidele sexuale ale femeilor mai în vârstă sunt mai degrabă astringente, şi nu dulci, mai mult secătuind decât hrănind vitalitatea bărbătească. Mai departe, ne spune că experienţa erotică din anii bătrâneţii nu diferă cu mult de cea din tinereţe:

> *Despre yoni şi lingam se poate spune că îmbătrânesc ultimele; părul pubian încărunţeşte cel mai târziu.*

Atât organele genitale feminine, cât şi cele bărbăteşti rămân suple şi tinereşti, chiar dacă pielea de pe celelalte părţi ale corpului se lasă şi se zbârceşte. Cât despre plăcerea din timpul actului sexual, atâta timp cât ea se compune din senzaţii fizice radiind din organele genitale, aceasta rămâne neschimbată mult timp, până în stadiul *vanaprastha*[44]. Diferenţa e că pasiunea trupească a bătrânilor nu mai e atât de puternică, şi nici nu li se mai pare copleşitoare ca în tinereţe. Sexualitatea lor e mai calculată, ca pasiunea unui pictor matur care-şi cunoaşte posibilităţile şi limitele şi care este mereu conştient de liniile pe care le trasează şi de culorile pe care le foloseşte."

— Nu, Vatsyayana n-are cum să fie ascet, sfârşi Chandrika. Angajamentul său faţă de *kama,* faţă de mine şi nu de corp, a fost întotdeauna mult prea profund ca să mai poată fi altceva decât un savant al dorinţei, un specialist în iubire — un omagiu adus zeului.

Se auzi gongul din Goshitrama, un bubuit adânc care-i anunţa pe călugări şi pe călugăriţe că trebuie să iasă în stradă să-şi cerşească masa de seară. Se lăsa şi amurgul. Un stol de papagali a aterizat pe ramurile de smochin şi aceştia au început să scoată nişte sunete răguşite, vestind că se pregăteau de culcare. Mi-am întins mâna ca s-o ajut pe Chandrika să se ridice. Avea o mână vânoasă şi plină de bătături, dar palma îi era surprinzător de moale şi netedă. Pe buzele sale încreţite s-a aşternut un zâmbet vag, adâncindu-i ridurile din jurul gurii.

— Dar să ştii un lucru: s-au înşelat amândoi, şi Malli, şi venerabilul Dattaka, spuse, întorcându-se să plece. Ultima care îmbătrâneşte e inima.

MULŢUMIRI

Aş dori să-mi încep mulţumirile cu Institutul de LSZ Studii Avansate din Berlin unde, în vara anului 1995, am început să scriu această carte, şi unde, de altfel, am şi finalizat-o, în vara anului 1997, cu ocazia unei alte vizite. Sper că prietenul meu Wolf Lepenies, rectorul Institutului, nu va fi prea surprins de acest rezultat neobişnuit al generoasei sale ospitalităţi.

Fragmentul de poem din capitolul al şaptesprezecelea este luat din traducerea lui A.K. Ramanujan a operei Kur 290, din *Peisaj interior: poeme de dragoste dintr-o antologie tamilă*[45] *clasică,* publicată la Oxford University Press. Harta Indiei lui Vatsyayana este adaptată după lucrarea lui Joseph Schwartzberg, intitulată *A Historical Atlas of South Asia,* publicată tot la OUP.

Citatele din *Kamasutra* au fost selectate şi compilate după ce am consultat traducerea hindusă a lui Devadutta Shastri şi recenta traducere engleză a lui Alain Danielou.

Mă simt profund îndatorat şi altor savanţi, prea numeroşi ca să-i pot enumera, care au scris despre istoria, arta, literatura şi viaţa culturală şi economică a perioadei Gupta, din ale căror lucrări m-am şi inspirat.

Le datorez mulţumiri deosebite prietenelor mele Wendy Doniger, pentru ajutorul ei constant, şi Catherinei Clement, pentru că m-a încurajat să pornesc în această aventură literară. De asemenea, îi sunt recunoscător lui Kunal Chakravarty, profesor de istorie antică indiană la Universitatea Jawaharlal Nehru din New Delhi, care a verificat manuscrisul pentru eliminarea inexactităţilor istorice majore, lui David Davidar de la Penguin India, pentru ajutorul său editorial inestimabil, şi lui Smriti Vohra pentru talentele ei admirabile de redactor.

Visătorii
(The Dreamers)
Autor: Gilbert Adair
Publicată de: Faberand Faber, London, 2004
Limba originală: engleză
Traducere de: Andreea Răsuceanu
Anul apariţiei: 2007

„Erau amândoi virgini, Isabelle pentru că nu mai făcuse niciodată dragoste decât cu fratele ei, iar Matthew pentru că nu mai făcuse dragoste cu nimeni, în afara propriei persoane.”

Gilbert Adair

„Totul începe într-o zi la Paris, când eroii noştri se întâlnesc. Părinţii celor doi francezi au plecat în vacanţă pentru o lună, aşa că puştii se închid în casă. Au o relaţie extrem de intensă, o adevărată iniţiere, chiar dacă durează doar câteva zile. Stau ascunşi în casă, iar când în cele din urmă ies, deja au crescut. Au devenit adulţi.”

Bernardo Bertolucci

Îngeri sau demoni? O lecţie despre iubirea absolută, neîngrădită de prejudecăţi sau o poveste despre abisurile abjecte ale fiinţei? La limita dintre grotesc şi sublim, personajele lui Adair se prăbuşesc în Eden şi se înalţă în Iad, dând viaţă celor mai tainice gânduri şi dorinţe ale fiinţei.

Romanul *Visătorii* a fost ecranizat în 2004 de regizorul Bernardo Bertolucci, într-un film de mare succes.

„Nu văd unde este incestul... Cum s-ar putea vorbi despre incest între doi gemeni? Ei împart acelaşi uter vreme de nouă luni. Acesta este deja un incest.”

Labirintul destinului
(Manji)
Autor: Junichiro Tanizaki
Publicată de: Shinchosha, Tokyo, 2005
Limba originală: japoneză
Traducere de: Roman Pasca
Anul apariţiei: 2007

„Toate personajele implicate în această neobişnuită poveste de iubire sunt captive într-un labirint al minciunii şi geloziei. Mitsuko, obiect al dorinţei deopotrivă pentru amanta şi soţul său, aruncă asupra acestora o vrajă atât de puternică, încât amândoi sunt dispuşi să moară pentru ea.”

New York Times

Devenit un clasic al literaturii japoneze, Junichiro Tanizaki este un scriitor în acelaşi timp excentric, înţelept şi subversiv. Povestitor subtil, a explorat în toate romanele sale imperiul tulbure al trăirilor omeneşti, zonele voluptuoase şi incerte ale dorinţei, punctul fin de inflexiune al plăcerii şi suferinţei. Fascinaţia pentru modernitatea occidentală se îmbină cu o profundă atracţie pe care o exercită asupra lui tradiţia şi cultura japoneză. Citindu-i una dintre cărţi, Pasolini mărturisea cum a alunecat în vraja textului, simţindu-se dintr-o dată prizonier al unei nevăzute Circe. A fost nominalizat pentru Premiul Nobel, dar a murit cu 6 luni înainte de a i se acorda, în 1965. În 1949, a fost recompensat cu Japan's Imperial Prize in Literature. Romanul a fost ecranizat de trei regizori japonezi, în 1964, 1983 şi 2006. „Frumos

şi misterios... un joc pervers al seducţiei, trădării şi minciunii, în care este greu să decizi, până la urmă, cine este seducătorul şi cine este victima."

Newsday

Tiparul executat la S.C. *LUMINA TIPO s.r.l.*
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, Bucureşti
tel./fax 211.32.60; tel. 212.29.27
E-mail: office@luminatipo.com
www.luminatipo.com

«Cel mai bun roman despre sex și senzualitate pe care l-am citit vreodată.»

The Tribune

Tradus în numeroase limbi, romanul *Ascetul dorinței* este o reconstituire a vieții lui Vatsyayana, care se presupune că a fost autorul *Kamasutrei,* cel mai popular tratat erotic scris vreodată. Cultivând detaliile de epocă și făcând referiri la istoria reală a vieții maestrului indian, cartea seduce prin șarmul ei exotic și prin puzzle-ul ce finalmente conferă contur destinului acestui celebru înțelept, Vatsyayana, care își începe copilăria într-un bordel.

Sudhir Kakar este cel mai renumit psihanalist indian contemporan. Specialist în psihologia culturii și a religiilor, scriitor consacrat, Sudhir Kakar a fost inclus în lista primilor 25 de gânditori majori ai lumii actuale, votată de câteva dintre cele mai cunoscute cotidiene: The New York Times, Le Monde, Frankfurter Allgemeine, Die Zeit și Le Nouvel Observateur. A tradus *Kamasutra* și a scris numeroase cărți: *Shamans, Mystic and Doctors; Tales of Love, Sex and Danger; Intimate Relations: Exploring Indian Sexuality; Ecstasy, etc.*

ISBN: 978-973-707-143-9

www.edituratrei.ro

[1] Cele 64 de arte - arte din culturile orientale antice (arta de a cânta, de a dansa, de a cânta la un instrument, de a picta, de a juca în piese de teatru, de a găti, de a coase etc.). *(N. t.)*

[2] Nuca palmierului de betel sau „arec" este folosită în ritualuri orientale ca ofrandă. *(N. t.)*

[3] *Ghee* — unt fără particule de apă sau lapte, foarte concentrat, folosit în bucătăria indiană. *(N. t.)*

[4] *Dharma* (sau *dhamma*), în sanscrită, înseamnă „trai demn", „comportament adecvat", mai ales din punct de vedere spiritual. *(N. t.)*

[5] *Gurukula* — şcoală. *(N. t.)*

[6] *Shastra* — în sanscrită, cunoştinţe, cu sens larg — scriptură, lucrare ştiinţifică, tratat. (N. t.)

[7] *Rasa* — în sanscrită, puterea de a iubi. *(N. t.)*

[8] *Sutra* — text teoretic, eventual religios. (*N. t.)*

[9] Camera în care se efectuau ritualurile de sacrificiu, meditaţii, rugăciuni. *(N. t.)*

[10] În original, *koels,* cuci care îşi au habitatul în India şi Australia. *(N. t.)*

[11] *Vina* (sau *veena*) — instrument muzical indian, înrudit cu lăuta. (*N. red.)*

[12] Loc retras, în mijlocul naturii, folosit pentru meditaţii de locuitorii schiturilor. *(N. t.)*

[13] *Pana* — monedă veche din cupru, echivalentă rupiei de astăzi. *(N. red.)*

[14] Tip de gustare indiană constând în diferite umpluturi (de obicei, un amestec de fructe, mirodenii şi zahăr), înfăşurate în frunzele de formă triunghiulară ale piperului de Betel. Având rolul de a împrospăta respiraţia, gustarea ţine şi de un ritual al ospitalităţii. *(N. t.)*

[15] Comandant suprem. *(N. t.)*

[16] Triburi degradate pentru că nu au urmat ritualul vedic. *(N.t.)*

[17] (Seminţe de) cardamom — condiment folosit în special la murături şi sosuri, dar şi în prepararea dulciurilor sau la aromarea ceaiului.

[18] Teritoriu din districtul Shimla, la 7 km de Rohru, în nordul ţării. *(N. t.)*

[19] O semiplanetă fără cap, malefică, cauza eliberării din cercul vieţii şi al morţii. *(N. t.)*

[20] Un individ care atinge iluminarea absolută, apoi arată calea spre iluminare şi celorlalţi oameni. *(N. t.)*

[21] Păsări originare din Etiopia, cu un penaj strălucitor, negru cu galben. În India este o pasăre de colivie foarte cunoscută. *(N. red.)*

[22] Sacrificiu (de obicei mâncare) oferit zeilor, uneori însoţit de meditaţie. *(N. t.)*

[23] Reverenţa arătată zeului sau unui spirit divin performat în timpul sezonului ploios. *(N. t.)*

[24] În sanscrită, înseamnă eliberare, în hinduism are semnificaţia eliberării de ciclul renaşterilor succesive. *(N. t.)*

[25] Plantă tropicală perenă. *(N. t.)*

[26] Piatră preţioasă de culoare albastră, cunoscută şi în Egiptul Antic. *(N. t.)*

[27] Termen sanscrit, care se referă la ideea de prosperitate materială. *(N. t.)*

[28] Un fel de scaun aşezat pe patru bârne, purtat de cărăuşi, folosit la transport de persoane. *(N. t.)*

[29] Secreţia purpurie a unei insecte, folosită ca vopsea. *(N. t.)*

[30] Trisulfid de arseniu, folosit ca pigment. *(N. t.)*

[31] „Epoca întunericului", un fel de timp de trecere în credinţa hindusă, când oamenii se îndepărtează cel mai mult de zei. *(N. t.)*

[32] *Lingam* (sanscrită) — simbolul lui Shiva, organul genital masculin. *(N. t.)*

[33] Ascet, om sfânt în hinduism. (*N. t.)*

[34] Casta a 4-a, inferioară. *(N. t.)*

[35] Perioada de formare a unui băiat, începând cu primii ani de şcoală. *(N. t.)*

[36] Cele douăsprezece nopţi cu lună nouă sunt împărţite în câteva zile sacre, printre care cele trei *ashtaka. (N. t.)*

[37] *Shringara* — termen sanscrit — înseamnă erotic, senzual.

Rasa — se referă la substanţa unei forme de artă. Sintagma se referă la modul în care atingem starea de beatitudine conferită de iubire, care ţine deopotrivă de natura umană, dar şi de planul divin. Aici, cu sensul de atmosferă senzuală. (*N. red.)*

[38] *Kavi* — (sansc.) poet. *(N. red.)*

[39] În sanscrită, „protectorul pământului", termen folosit de budişti pentru un conducător just şi universal. *(N. t.)*

[40] Capacitatea de a se bucura de compania celuilalt sex. *(N. t.)*

[41] *Goshthi* (în special în terminologie vedică) — adunări, întâlniri. *(N. red.)*

[42] *Samaj* - reuniune, de cele mai multe ori cu semnificaţie religioasă. *(N. red.)*

[43] În hinduism, acel yoghin sau ascet care a renunţat la cele trei scopuri ale vieţii, şi anume, la *kama* (plăcere), *artha* (bogăţie) şi *dharma* (datorie). Un sadhu se dedică exclusiv eliberării (moksha) de vieţile anterioare şi următoare. *(N. t.*)

[44] Vârsta bătrâneţii, a retragerii din viaţa activă, după plecarea copiilor din casa părintească. *(N. t.)*

[45] Tamila este o limbă vorbită în sudul Asiei de către poporul tamil, singura limbă clasică vie. Este limba oficială în statul Tamil Nadu, component al Indiei, în Sri Lanka şi în Singapore. ***(N.t.)***